HERKES İÇİN MİTOLOJİ

AFRODİT'İN BÜYÜSÜNE SADECE ARTEMİS, HESTİA VE ATHENA DİRENEBİLİYORDU. TÜM ÖTEKİ TANRILAR, TANRIÇALAR VE ÖLÜMLÜLER ONDAN ETKİLENİYORDU.

MİTOLOJİ

ESKİ YUNAN VE ROMA MİTOLOJİSİ HAKKINDA BİLMENİZ GEREKEN HER ŞEY

101

BİR ÇIRPIDA KLASİK MİTOLOJİ

SFENKS OEDİPUS'U DURDURDU VE ONA BİR BİLMECE SORDU: "SABAHLEYİN DÖRT AYAK, ÖĞLEYİN İKİ AYAK, AKŞAMLEYİN DE ÜÇ AYAK ÜZERİNDE YÜRÜYEN YARATIK HANGİSİDİR?"

KATHLEEN SEARS

Çeviren: Ekin Duru

SAY

Kathleen Sears klasik mitolojiye çocukluk yıllarında tutulmuş titiz bir araştırmacıdır. Eski Yunan ve Roma mitolojisi üzerinde çalışmış; beğeni toplayan çeviriler, yorumlar ve uyarlamalar kaleme almıştır.

Kathleen Sears

MİTOLOJİ

ESKİ YUNAN VE ROMA MİTOLOJİSİ HAKKINDA BİLMENİZ GEREKEN HER ŞEY

101

İngilizceden çeviren:
Ekin Duru

SAY

Say Yayınları
Herkes İçin *Mitoloji*

Mitoloji 101: Eski Yunan ve Roma Mitolojisi Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey /
Kathleen Sears
Özgün adı: *Mythology 101*

© 2014 F+W Media, Inc. Her hakkı saklıdır.
Bu kitap Adams Media'nın izniyle yayımlanmıştır. Adams Media bir F+W Media Inc. kuruluşudur ve 57 Littlefield Street, Avon, MA 02322, USA adresinde bulunmaktadır.

Türkçe yayın hakları Kesim Ajans aracılığıyla © Say Yayınları
Bu eserin tüm hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılan kısa alıntılar hariç yayınevinden yazılı izin alınmaksızın alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ISBN 978-605-02-0388-2
Sertifika no: 10962

İngilizceden çeviren: Ekin Duru
Yayın koordinatörü: Levent Çeviker
Editör: Sinan Köseoğlu
Kapak uygulama: Artemis İren

Baskı: Lord Matbaacılık ve Kâğıtçılık
Topkapı-İstanbul
Tel.: (0212) 674 93 54
Matbaa sertifika no: 45501

1. baskı: Say Yayınları, 2014
10. baskı: Say Yayınları, 2020

Say Yayınları
Ankara Cad. 22/12 • TR-34110 Sirkeci-İstanbul
Tel.: (0212) 512 21 58 • Faks: (0212) 512 50 80
www.sayyayincilik.com • e-posta: say@sayyayincilik.com
www.facebook.com/sayyayinlari • www.twitter.com/sayyayinlari
www.instagram.com/sayyayincilik

Genel dağıtım: Say Dağıtım Ltd. Şti.
Ankara Cad. 22/4 • TR-34110 Sirkeci-İstanbul
Tel.: (0212) 528 17 54 • Faks: (0212) 512 50 80
internet satış: www.saykitap.com • e-posta: dagitim@saykitap.com

İÇİNDEKİLER

Giriş 7
Bir Söylenceyi Tanımlamak 9
Yunan Öykücüleri 13
Roma Söylencelerini Yaratanlar 20
Kaos, Prometheus ve İnsanın Doğuşu 23
Evrenin Düzeni: Güneş, Ay ve Şafak 27
Pandora'nın Kutusu 29
Gaia (Dünya) ve Pontus 31
Kikloplar ve Yüz Elliler 35
Edebiyatta Söylenceler 37
Erkek ve Dişi Titanlar 41
Devler 44
Typhon 46
Kronos ve Zeus'un Doğuşu 49
Zeus Kronos'a Karşı: Titanlarla Savaş 51
Olympos Dağı ve Mitolojik Yasalar 54
Olympos'taki On İki Tanrı 58
Zeus ve Hera 64
Poseidon 68
Hades 74
Yeraltı Dünyası'nın Haritası 77
Sanat ve Müzikte Söylenceler 82
Zeus'un Sayısız Maceraları 85
Ölümden Kaçış: Yeraltı Dünyası'na Giden Ölümlüler 90
Hestia 94
Demeter 98
Athena 104
Ölülerin Yargıçları 109
Apollo 111
Dionysos 116
Ares 122

Artemis 127
Afrodit 133
Hâlâ Çözümlenememiş Gizem: Eleusis Ayinleri 138
Hephaistos 139
Hermes 143
Zeus'un Altı Karısı 148
Hera'nın Gazabı 150
İlham Perileri, Orman Perileri, Satirler ve İyilik Perileri 152
Triton, Hekate ve Pan 156
Daha Önemsiz Diğer Tanrılar 161
Sinema ve Popüler Kültürde Söylenceler 163
Scylla 166
Amazonlar 168
Minotor 171
Chimera 174
Medusa 176
Sentorlar 179
Diğer Canavarlar: Gripaslar, Erinyeler, Harpiler ve Lernalı Hydra 180
Sfenks 182
Nasıl Kahraman Olunur? 183
Herakles'in On İki Görevi 185
Eski Kan Davaları: Athena Ares'e Karşı 192
Perseus 195
Theseus 198
İason 202
Odysseus 206
Akhilleus, Agamemnon ve Diğer Önemli Kahramanlar 213
Truva Savaşı'nın Nedeni 217
Truva Savaşı'nın Kahramanları 221
Truva'nın Düşüşü 224
Yunan ve Roma Söylencelerinin Kıyaslanması 229
Aeneas: Truvalı Kahraman 231
Romulus, Remus ve Roma'nın Kuruluşu 234
Romalı Krallar 239
Günümüzde Söylenceler 243
Dizin 249

GİRİŞ

Yunanlıların ve Romalıların Olympos Dağı'ndaki tanrılara ve tanrıçalara tapınmalarının üzerinden yüzyıllar geçti. Yüce Zeus, gaddar Medusa ve baştan çıkarıcı Afrodit gibi daha önceden kulağınıza çalınmış olan eskiçağ karakterlerinin kökeni MÖ 900'lere kadar uzanan söylencelere dayanır. Öyleyse bugün bu söylencelerin üzerinde neden duruyoruz? Özetlersek, klasik mitoloji Batı dünyasının ve ötesinin tarihini, edebiyatını, kültürünü, yaşamını etkilemiştir, daha doğrusu eski dünyayı *ve* günümüz dünyasını şekillendirmiştir, günümüz yaşamını etkilemeyi de sürdürmektedir. Örneğin, kullandığınız dil klasik mitolojinin etkisi altındadır: Kendini beğenmiş kişiler *narsistir*, düşmanınızın zayıf noktası onun *Aşil topuğudur*, *hipnozun* düş dünyası halini deneyimlemişsinizdir ve dünyayı görmek için *atlasa* bakarsınız. Yılı oluşturan aylar isimlerini Roma mitolojisinden alır; takımyıldızların kökeni de söylencelere dayanır. Homeros, Sofokles, Vergilius ve Ovidius gibi ünlü yazar ve düşünürler tanrıların kavgaları ile insanların yaşamını ayrıntılarıyla anlatmıştır. Bu yazarların kaleme aldığı metinler hayli etkileyici bir literatür oluşturuyor olabilir ama aslında klasik mitolojiyi kısmen yansıtmaktadırlar.

Eski Yunanlılar ve Romalılar insanlığın gelişmesi, doğal olayların nedenleri, dünyanın ve evrenin kökeni gibi birçok şaşırtıcı olayı açıklamak için söylencelerden yararlandılar. Söylenceler, yüzyıllar boyunca yalnızca yaradılışın öyküsünü değil, aynı zamanda sevgi, ihanet, savaş, tutku, kıskançlık, sadakat ve trajedileri de güçlü tanrıların, soylu kahramanların ve korkunç canavarların öyküleri vasıtasıyla aktardılar. Öte yandan söylenceler yalnızca insanların tanrılarını anlatmakla da kalmıyor. Burada, yarı insan yarı at

biçimindeki saldırgan Sentorlar; yolunu yitiren denizcileri ölüme sürükleyen dayanılmaz Sirenler; Minotor, Sfenks, Chimera ve Kikloplar gibi *özgün* canavarların da dahil olduğu tarihe geçmiş en ilginç varlıkları keşfedeceksiniz. Aynı zamanda, Truva Savaşı, Odysseus'un destansı yolculuğu ve Oedipus'un acıklı yaşam öyküsü gibi tarihteki en ünlü macera ve savaşların altında yatan hikâyeleri de okuyacaksınız. Buna ilaveten, Yunan mitolojisindeki en ünlü tanrı ve tanrıçaları (ve onların Roma söylencelerindeki karşılıklarını) tanıyacaksınız: savaş tutkunu Ares, bilge Athena, kıskanç Hera, ele avuca sığmaz Hades, öfkeli Poseidon ve onların İason, Perseus, Herakles ve Theseus gibi cesur ölümlü emsalleri.

Mitoloji 101: Eski Yunan ve Roma Mitolojisi Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey eski dünyanın en görkemli (ve tümüyle ürkütücü) öykülerinde size rehberlik edecek. Ayrıca endişelenmeniz gerekmiyor; Yunan ve Roma söylencelerini Ⓨ ve Ⓡ simgeleriyle vurguladık; böylece her öykünün kökenini hemen görebileceksiniz. Aşk, macera, polisiye, korku. En çok hangisini seviyorsunuz? Tercihiniz ne olursa olsun onu bu söylencelerde bulacaksınız.. Tanrılarla ilgili pek bir şey bilmiyor ve daha fazlasını öğrenmeyi arzuluyorsanız, bir edebiyat ya da tarih kursuna yazılmayı düşünüyor ya da okulda edindiğiniz bilgileri tazelemek istiyorsanız, bu eğlenceli ve kapsamlı rehber Yunan ve Roma mitolojisine bir giriş yapmak için mükemmel bir kaynak olacak.

BİR SÖYLENCEYİ TANIMLAMAK

Tutku, Trajedi, Savaş ve Kahramanlık Serüvenleri

Basit bir tanım yapmak gerekirse, söylence (mit), kısmen kurgu kısmen gerçek bir öyküdür ama çok daha derin nitelikler taşır. Mitoloji uzmanları bir söylencenin tüm niteliklerini kapsayan tam bir tanımını yapmaya çalıştılar. Bu kadar minik bir sözcüğün yaşamın anlamı gibi yüce fikirleri büyük ölçüde hem tanımlayabilmesi hem de açıklayabilmesi ne kadar gariptir. Eksiksiz bir tanımlama yapılamamış olmasına şaşmamak gerek!

Genelde söylence sözcüğü kurguyu ya da kısmen gerçek bir öyküyü dile getirir. Örneğin, medyada, herkesçe doğru olarak bilinen bir inanışın yanlış olduğu belirtilmek istendiğinde *söylence* sözcüğü kullanılır. Oysa söylenceler yanlış inanışlardan ya da uydurulan öykülerden çok daha fazlasını kapsar. Mitoloji uzmanları bir söylencenin tüm içeriğini kapsayacak tam bir tanım yapmaya çalıştılar. Söylenceler kökenle –kim olduğunuz ve nereden geldiğinizle– ilgili olabilir. Belli değerleri ortaya koyabilirler ya da doğal olayları açıklamaya çalışırlar. Söylenceler çoğu kez dinle bağlantılıdır ve bazıları sonsuzluğa yönelebilir.

Bu kitap Yunan ve Roma mitolojisine odaklanıyor ama söylenceler bundan ibaret değildir. Diğer kültürlerin de –örneğin Japonlar, Amerika yerlileri, Hintliler, Çinliler, İskandinavyalılar, Afrikalılar, Keltler, Avustralya yerlileri ve Mısırlıların da– kendi söylenceleri var. Bu öyküler birbirlerinden çok farklı olsalar da, tüm söylencelerin belli başlı özellikleri ortaktır. Bu benzerlikleri incelemek, söylenceye dair geçerli bir tanım oluşturmak için başlangıç noktası sunar.

SÖYLENCELER YARATMAK, OLAYLARI AÇIKLAMAK

Söylence, kendisini diğer öykü türlerinden farklı kılan bazı karakteristik özelliklere sahiptir. Bunlardan biri söylencenin oluşum biçimidir. Diğer öykülerden farklı olarak söylenceler tek bir yazar tarafından yaratılmaz. Bir söylence anlatıldıkça evrilir. Uzmanlar mitoloji kültürünün, o kültüre sahip kişilerin ağızdan ağza aktarımıyla oluştuğunu belirtiyor. Biri bir öykü anlatır, sonra dinleyenler onu başkalarına anlatır, onları dinleyenler bunu tekrar aktarır ve bu böylece sürüp gider. Söylenceler tekrar tekrar anlatıldığı ve kişiden kişiye aktarıldığı için çoğu kez aynı öykü farklı biçimler alır.

Söylence, yüce bir güç ya da kişilik içeren dini bir öyküdür. Söylencelerdeki tanrılara, tanrıçalara ve diğer doğaüstü varlıklara tapınılır ya da saygı duyulur. Onu yaratan kültürde söylence kutsal ve gerçek olarak benimsenir.

Söylence, evrenin ya da dünyanın oluşumu gibi bilinmeyenleri açıklamaya çalışabilir. Aynı zamanda herkesin insan deneyimlerinin anlamı ve amacı konusunda sorguladığı daha geniş ve temel konuları yanıtlamaya çalışır.

Her söylence daha geniş bir mitolojinin, belli bir kültürdeki öykülerin bir parçasıdır. Mitolojiyi oluşturan söylenceler paylaşılan kişiliklerle (içerdiği tanrı ve tanrıçalarla), tarihsel olgularla (Truva Savaşı gibi) ya da ortak konularla (aşk ve seks gibi) birbirine bağlı olabilir. Bir kültürün mitolojisi; kimlik, ortak değerler ve amaçlar aşılayan toplumsal gerçekler içerir.

Bu özellikler bir söylencenin temel unsurlarıdır. Buna ilaveten – tüm söylencelerde yer almasa bile– bazı başka unsurlar da ortaya çıkabilir. Örneğin, birçok söylence doğa yasalarına karşı çıkan eylemleri içerir; insanların cansız nesnelere dönüşmesi, ölülerin yeniden canlanması gibi. Aynı zamanda söylenceler çoğu kez farklı varoluşları ve bunların arasındaki ilişkiyi dile getirir; cennet ile cehennem ya da geçmiş ile gelecek gibi.

ESKİ SORULAR

Atalarımız da tıpkı bizler gibi bilgiye açtı. Çoğu, günlük yaşamlarında olup bitenlerin açıklanmasını istiyordu. Kimileri daha ileri giderek evrenin yapısını sorguluyordu. Sorunun önemi ya da boyutu bir yana, merak onları sorgulamaya yönlendirdi. Böylece yanıtlanamayan soruları yanıtlamak için söylenceler oluşturuldu.

Söylenceler bu devasa soruları yanıtlamaya çalışmakla yetinmeyip günlük olguları açıklamaya da yöneliktir:

- Belli takımyıldızların oluşumu
- Güneşin geceleri neden yok olduğu
- Birtakım yaratıkların yaptıkları şeyleri neden yaptıkları (örneğin örümceklerin neden bir ağ ördüğü)
- Kötülüklerin –hastalık, ölüm, keder– dünyaya nasıl ulaştığı
- Ateşin nasıl bulunduğu
- Mevsimlerin değişimi vs.

Yunanlılar ve Romalılar bu soruları söylencelerle yanıtladılar. Söylencelerin bu açıklayıcı niteliği oluşumlarında büyük önem taşır. Bütün dinlerde olduğu gibi, klasik mitoloji de her zaman var olan bu sorulara kesin yanıtlar vermeye çalışmıştır.

HER OKUR İÇİN BİR ÖYKÜ

Eğer savaş ve savaşta sergilenen kahramanlık öykülerine meraklıysanız klasik mitolojinin heyecan verici savaş sahneleriyle dolu olduğunu görmek sizi mutlu edecek. Atalarımız müthiş savaşçılardı ve söylenceler onların savaşlarını ayrıntılı olarak anlatır. Örneğin Truva Savaşı birçok ayrıntılı savaş tasviri içerir.

Korku tutkunları klasik mitolojide inanılmaz çeşitlilikte canavarlarla tanışacak; bazılarının yatağınızın altında gizlenmiş olabileceğini asla düşünemezdiniz. Yüz başlı Typhon'dan çocukları

yiyen Minotor'a kadar, klasik mitolojideki canavarlar tüylerinizi diken diken edecek, hatta geceleri uykularınızı kaçıracak.

Macera, trajedi, savaşlar ve canavarlar yalnızca bir başlangıç. Bunun yanı sıra büyücülük ve intikam, cinayet ve gizem, suç ve ceza, tutkulu aşk ve baştan çıkarma öyküleriyle de karşılaşacaksınız. Aşk ve seks mitolojide önemli bir rol oynar; bunlara skandallara yol açan ilişkiler (Afrodit ile Ares) ve gerçek aşk öyküleri de dahildir (Perseus ve Andromeda).

Böylesine çeşitli öykülerle dolu klasik mitolojide herkes için bir şeyler bulunur!

YUNAN ÖYKÜCÜLERİ

Bir Kör Ozan, Bir Epik Tiyatrocu ve Diğer Kadim Yazarlar

Mitoloji tek bir kaynaktan doğmaz. Söylenceler kuşaklar boyu tekrar tekrar anlatıldıkça ve bir öykücüden öbürüne aktarıldıkça gelişirler. Bu bölümde eski Yunan'ın en önemli öykücülerinin bazıları üzerinde durulacak. Bu ozanlar, drama yazarları ve diğer öykücüler günümüzde kitapları çok satan meşhur yazarlardan ve filmleri kapalı gişe oynayan yönetmenlerden farksızdı. Eserleri çok beğenildiği ve değerli bulunduğu için bunlar kayıt altına alınıp korunmuştur.

HOMEROS: ANTİK DÜNYANIN EN ÜNLÜ OZANI

Homeros ismine rastlamadan klasik mitolojiyi inceleyemezsiniz. Homeros yalnızca eski dünyanın en ünlü ozanı değil, edebiyat dünyasının en ünlü ve kesinlikle en etkileyici sanatçısı olarak da tanınır. Peki, Homeros gerçekten yaşadı mı? Bu soru yüzyıllardır uzmanlar, tarihçiler ve sıradan kişiler arasında tartışma konusu oldu. Öte yandan, tartışma götürmeyen husus, Homeros'un yazdığı ileri sürülen *İlyada* ve *Odysseia* ciltlerinin edebiyattaki önemidir.

Homeros'un tüm bu eserleri tek başına yazmadığı varsayımları ileri sürülüyor. Kimi uzmanlar onun varlığından bile şüphe ediyor. Bir varsayıma göre bu şiirler çeşitli kişiler tarafından kaleme alınmış ve daha sonra Homeros'a ait olduğu iddia edilmiştir. Başka varsayımlara göre Homeros *Odysseia*'nın birinci bölümünü yazmış, geri kalanını bir ya da daha çok ozan tamamlamıştır.

Atalarımızın Eğlencesi

Homeros'un epik şiirleri İlyada ve Odysseia'nın her biri yaklaşık 12.000 dizeden oluşuyor. Her birinin tümüyle okunması geceler sürebilir. Eskiler için bir epik şiiri dinlemek heyecan dolu bir gece geçirmek anlamına geliyordu. Bu iki şiir Truva Savaşı ile sonrasını dile getiriyor. Yunanlıların Truva'daki zaferi onlar için bir dönüm noktası olmuş ve Roma'nın kuruluşuna yol açmıştır. Bu epik şiirler Yunan kültürünün ayrılmaz bir parçasını oluşturdu. Söylendiğine göre Yunanlılar MS 400 yılında bu eserleri okullarda okutmaya başladı.

Bu konuda neden kuşkulu davranılıyor? Homeros'un eserleri yüzyıllardır inceleniyor. *İlyada, Odysseia* ve Homeros'a atfedilen diğer şiirleri inceleyen uzmanlar bunların arasında belirgin farklılıklar buldu. Bazıları aslında insanların tek bir lehçeyle konuşmasına karşın Homeros'un eserlerinde çeşitli lehçelerin bulunduğuna dikkat çekiyor. Homeros'un yapıtlarındaki farklılıklar bunların kimler tarafından yazıldığının sorgulanmasına yol açsa da, kesin olan şudur: İster tek bir kişi ister birkaç kişi olsun "Homeros" klasik mitolojinin temelini oluşturur:

HESİODOS: SIRLARLA KAPLI

Hesiodos diğer bir önemli Yunan ozandır. Çoğunlukla Yunan didaktik şiirinin babası olarak bilinen Hesiodos muhtemelen Homeros'tan sonra yaşadı. Homeros'un kahramanlık öykülerini ve önemli olayları işleyen epik şiirinin aksine didaktik şiir maneviyat dersi vermek için öyküler anlatır.

Homeros gibi Hesiodos da gizemlidir ama uzmanlar onun yaşamı hakkında biraz daha fazla bilgiye sahiptir. MÖ 700'de Yunanistan'ın merkezindeki Askra kentinde yaşadığı varsayılıyor. Şiirlerine bakılınca gençliğinde koyun güttüğü, babası öldükten sonra çiftçiliğe başladığı ortaya çıkıyor. Fakir olmasına karşın Hesiodos tipik bir köylü değildi. Yine de yapıtları zor bir yaşam süren bir çiftçinin bakış açısını yansıtıyor.

Genç Hesiodos koyunlarını güderken bir gün müzlerle yani edebiyat ve sanat tanrıçalarıyla karşılaşıyor. Tanrıçalar sisler içinden ortaya çıkıyor ve ona bir ozan asası ile ozan sesi bahşediyorlar. Sonra da ona bu armağanları tanrıların sözlerini yaymak için kullanmasını söylüyorlar. Hesiodos söyleneni yapıyor, hatta şiir yarışmalarına bile katılıyor. Bu esrarengiz ziyaret onun ünlü *Tanrıların Doğuşu* ve *İşler ve Günler* ile daha az bilinen birçok yapıtı kaleme almasına yol açıyor.

Homeros konusunda olduğu gibi uzmanlar Hesiodos'un tüm yapıtlarını kendi başına yazıp yazmadığını sorguluyor. Öte yandan genel kanı Hesiodos'un gerçekten yaşadığı ve *Tanrıların Doğuşu* ile *İşler ve Günler*'in büyük bölümünü kendisinin yazdığı yolunda. Bu yapıtların yalnızca bir bölümünün daha sonra başka ozanlar tarafından yazıldığı düşünülüyor.

Tanrıların Doğuşu müzlerin isteği doğrultusunda tanrıların tarihçesini anlatıyor. Bu şiir yaradılıştan başlayarak tanrıların ve tanrıçaların öykülerinin temelini oluşturuyor. *Tanrıların Doğuşu* evrenin, tanrıların ve dünyanın oluşumunu açıklıyor. Yaklaşık 800 dizeden oluşan *İşler ve Günler* Hesiodos ile erkek kardeşi Perses'in babalarından kalan araziyle ilgili tartışmalarını yansıtıyor. *İşler ve Günler* iki kardeşin bu konudaki tartışmalarını konu alan öykü ve söylencelerle doludur.

AİSKHYLOS: ASKER, OYUNCU, OYUN YAZARI

Mitolojinin bundan sonraki önemli dönemi, Yunanistan'da tiyatronun boy gösterdiği MÖ beşinci yüzyıldır. Bu dönemde üç Yunan oyun yazarı tragedyalarıyla ünlendi. Bunların ilki, doksandan fazla oyun yazmış olan ve kimi zaman tragedyanın babası olarak nitelendirilen Aiskhylos'tur.

Tarihçilerin elinde Aiskhylos'la ilgili birçok veri var. Aiskhylos Atina yakınlarında yaşayan aristokrat bir ailenin MÖ 525 civarında doğan bir çocuğudur; Pers Savaşları'na asker olarak katılmış, sonra ünlü bir tragedya yazarı olmuştur. Yunanlıların şarap tanrısı

Dionysos onuruna düzenlenen festivalin bir parçası olan Büyük Dionysia'ya sayısız kez katılmıştır.

Büyük Dionysia'da Rekabet

Bu festivalde üç oyun yazarı tarafından kaleme alınan üç tragedya ve bir satir (sarhoşluğu, seks tutkusunu ve kaba esprileri içeren kısa bir oyun) sergileniyor ve bir jüri tarafından değerlendiriliyor. Aiskhylos'un ilk kez MÖ 499 yılında bu yarışmaya katıldığı, MÖ 484'te de ilk başarısını elde ettiği düşünülüyor. Aiskhylos bundan sonra hemen her yarışmada birinci oluyor (bir kez öğrencisi Sofokles onu geçiyor).

Aiskhylos'un yaşamı boyunca doksan oyun yazdığına inanılıyor; bunlardan yaklaşık sekseninin bazı bölümleri günümüze kadar ulaşmış durumdadır. Bununla beraber hepsi de tragedya olan yedi oyunu tam olarak elimizdedir: *Persler, Tebai'ye Karşı Yediler, Yakarıcılar, Agamemnon, Adak Sunucuları, Eumenidler* (son üçü ünlü *Oresteia* üçlüsünü oluşturuyor) ve Zincire Vurulmuş *Prometeus*.

Bu tragedyaların başlıca konusu adalettir. Aiskhylos tanrıların ve tanrıçaların, ölümlülerin büyüklük taslamasına kızdıklarına ve bunu böbürlenme (aşırı kibir) olarak gördüklerine inanıyordu. Yüce varlıklar kişinin kendi gururunun tuzağına düşmesine yol açarak adaleti sağlıyordu. Adaletsiz davrananlar her zaman doğrudan cezalandırılmıyordu; kimi zaman cezalandırılan onların çocukları oluyordu.

Aiskhylos MÖ 455'te altmış dokuz yaşındayken Sicilya'nın Gela kentinde öldü. Ölüm nedeni bilinmiyor ama (bir komedi yazarının çıkardığı dedikoduya göre) bir kartalın saçsız başına kaplumbağa düşürmesi yüzünden hayatını kaybetmişti. Ne şekilde ölmüş olursa olsun, Aiskhylos kurbanlar ve gösteriler içeren bir cenaze töreniyle onurlandırılmıştı.

SOFOKLES: EN BAŞARILI TRAGEDYA YAZARI

Aiskhylos'un öğrencisi olan Sofokles çoğu kişi tarafından Yunan tragedya yazarlarının en başarılısı olarak kabul edilir. Aiskhylos gibi Sofokles de yaşamında Pers Savaşları (MÖ 546-479) ve Peleponez Savaşları (MÖ 431-404) gibi birçok savaşa tanık oldu. Sofokles'in yapıtlarında bu çatışmaların etkisi görülür.

MÖ 496'da varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğan Sofokles eğitimi için Atina'ya gönderildi. Orada askerlik yöntemi, bilim, matematik, felsefe, devlet yönetimi, hukuk, astronomi ve sanat dallarında eğitim gördü. Sofokles'in Aiskhylos tarafından eğitildiğine inanılır.

Sofokles çok yetenekli ve sevilen bir kişiydi, her alanda da başarı gösterdi. Yakışıklıydı ve saygın bir kişiliğe sahipti. Birçok resmi görevde bulundu ve sanatçıları destekledi. Sofokles de Büyük Dionysia yarışmalarına katıldı ve MÖ 468'de yirmi dokuz yaşındayken ilk başarısına ulaştı. Bu yarışmada on sekiz kez birinci oldu (bazı kaynaklar bunu yirmi dört kez olarak kaydediyor).

Oedipus

Sofokles sayesinde Oedipus karakterinin ünü çok yaygındır. Sofokles Oedipus söylencesiyle başlamış ve sonra onu geliştirerek en ünlü üç tragedyasını kaleme almıştır: Kral Oedipus, Oedipus Kolonos'ta ve Antigone. Yapıtlarında her zaman tanrılar da yer alır. Sofokles tanrıları yüce varlıklar ve insanları da onların kararlarını uygulayan kullar olarak görmekteydi. Örneğin, eğer tanrılar birisinin cezalandırılması gerektiğine inanırlarsa o kişi adaletin önüne çıkarılırdı.

Sofokles uzun yaşamı boyunca yaklaşık 123 oyun yazdı. Bugün yalnızca yedisi elimizde bulunuyor: *Kral Oedipus*, *Oedipus Kolonos'ta* ve *Antigone*, *Aias*, *Trakisli Kadınlar*, *Philoctetes* ve *Elektra*. Bu oyunların her birinin temelinde mitoloji yatmakta-

dır. Oyunlarında en çok ele aldığı olaylar savaş ile çatışmadır; bu çatışmalar karakterlerine büyük acı ve ıstırap çektirir. Sanki bu kişiler bu acı ve ıstıraplar sonucu daha fazla insan olmaktadır.

Sofokles MÖ 409'da doksan yaşındayken öldü. Aiskhylos gibi onun ölümü hakkında da çeşitli söylentiler çıkarıldı. Bu dedikodulardan birine göre oyunlarından uzun bir cümleyi duraksamadan söylemeye çalışırken nefesi kesilmişti; bir diğerine göre üzüm yerken boğazına kaçırmıştı. Her nasıl ölmüş olursa olsun, uzun ve dolu dolu yaşadığı, Yunan edebiyatına ve bizim mitoloji kavramımıza önemli katkıda bulunduğu kesindir.

EURİPİDES: AYKIRI BİR DÜŞÜNÜR

Ünlü Yunan tragedya yazarlarının sonuncusu, günümüzde felsefi oyunları ve güçlü kadın karakterleriyle tanınan Euripides'tir. Euripides daima Yunanlıların kutsal olarak kabullendikleri değerleri sorguladı. Bu nedenle döneminde aykırı bir kişi olarak tanındı. Aslına bakılırsa yaşamı boyunca açıkça horlandı ve eleştirildi.

Euripides MÖ 480'de Salamis adasında doğdu. Geçmişi hakkında fazla bir şey bilinmemekle birlikte iyi eğitim gördüğü ortadaydı, bu yüzden de ailesinin varlıklı olduğuna inanılıyor. Sofokles gibi çok çeşitli alanlarda eğitilmiş olabilir ama Euripides felsefeye karşı büyük bir tutku duydu; kutsal inançları sorguladı ve tanrı ve tanrıçalarla ilgili kuşkularını açıkça dile getirdi.

Euripides on sekiz yaşındayken oyun yazmaya başladı. MÖ 455'te o da Büyük Dionysia'ya katıldı ama ancak kırk yaşındayken birinci olabildi. Euripides'in yaklaşık doksan iki oyun yazmış olduğu sanılıyor ama yalnızca on yedi tragedyası günümüze ulaşabildi. (Yine de fark edeceğiniz gibi bu, Aiskhylos ve Sofokles'in günümüze ulaşabilmiş oyunlarının toplamından daha fazladır.)

Birçok Mitolojik Oyun

Euripides'in günümüzde okuyabileceğiniz oyunları Andromake, Hekuba, İphigenia Aulis'te, Bakkalar, Alsestis, Medea, Herakles'in Çocukları, Hippolitos, Yakarıcılar, Elektra, Herakles'in Çılgınlığı, İyon, Truvalı Kadınlar, İphigenia Taurialılar Arasında, Fenikeli Kadınlar, Helen ve Orestes'tir. Diğer Yunan tragedya yazarları gibi Euripides de oyunlarını mitoloji temeline dayandırmıştır.

Euripides bir filozof olarak gerçekçiliği önemsiyordu; oyunları da bunu yansıtıyor. Yapıtlarında kahramanlar, başroldekiler, sıradan insanlardır. Yüce varlıklar bile sıradan insanlar gibi davranır; neredeyse insanlarla aynı düzeydedirler. Euripides aynı zamanda güçlü kadın kişilikler oluşturur; bunlar savaş kahramanları kadar ön plandadır. Euripides insanları karmaşık, çok yönlü varlıklar olarak görür. İnsanların radikal ya da tanrısal davranışlara sapmadan, her iki yönlerinin de (hem bedenlerinin hem zihinlerinin) ayırdında olması gerektiğine inanır.

Euripides'in ünlenmesinin nedenlerinden biri de o güne kadar oluşturulmuş en büyük kitaplığa sahip olmasıdır. Yaşamının büyük bir kısmında Atina'da yaşamış olmasına karşın emekliliğinde Makedonya'ya yerleşmiş ve MÖ 406'da yetmiş yedi yaşındayken burada ölmüştür.

ROMA SÖYLENCELERİNİ YARATANLAR

Vergilius ve Ovidius: Augustus Çağı'nın Epik Ozanları

Mitolojilerinde ünlü ozanlara sahip olanlar yalnızca Yunanlılar değildi. Roma'da Augustus Çağı'nda çoğunlukla Homeros ve Hesiodos'la kıyaslanan iki söylence yaratıcısı öne çıkıyor: Vergilius ve Ovidius. Bu iki Romalı ozan Roma mitolojisini ölümsüz kıldıkları için çok saygın bir yere sahiptir.

VERGILIUS

Vergilius ya da tam adıyla Publius Vergilius Maro MÖ 15 Ekim 70'te Andes isimli bir köyde doğdu. Varlıklı bir çiftçi olan ailesi onu eğitim için Cremona, Milano ve Roma'ya gönderdi. Oralarda hem Yunan ve Roma edebiyatını okudu, hem de hukuk, hitabet ve felsefe eğitimi aldı. Söylentilere göre babası Vergilius'un avukat olmasını istiyordu. Oysa Vergilius ilk savunmasını yaptıktan sonra avukatlığın kendisine uygun olmadığına karar vererek felsefe ve şiir üzerinde yoğunlaştı.

Vergilius Roma İmparatoru Augustus dahil politika ve edebiyat alanında etkin birçok dosta sahip, popüler bir ozandı. Uzun yıllar Roma'da yaşamasına karşın ülkesinin kırsalına olan sevgisini hiç yitirmedi; bu, onun şiirlerine de yansır.

Vergilius'un en tanınmış yapıtı *Aeneas*'tır. Bu epik şiirde Roma'nın kuruluş öyküsünü anlatır ve Truva'nın düşüşünden sonra başka bir ülkeye yerleşip orada yeni bir kavimle, Romalılarla karşılaşan Truvalı kahraman Aeneas'ın öyküsünü aktarır. Yapıtında eski Roma mitolojisinin tüm ölümlü ve ölümsüz kişileri, örneğin Dido, Romulus, Jüpiter ve Venüs yer almaktadır. Zamana meydan okuyan bu klasik yapıt yüzyıllar boyunca birçok yazara esin kaynağı olmuştur.

Vergilius'un Diğer Önemli Yapıtları

Her ne kadar Aeneas Vergilius'un en ünlü yapıtı olsa da, başka ünlü şiirleri de vardır. Bilinen ilk yapıtı Sığırtmaç Türküleri adlı derlemedir; idealize edilmiş bir kırsaldaki çobanların yaşamlarını ve aşklarını anlatan on kısa pastoral şiirden oluşur. Tarım İşleri (Georgika) adındaki başka bir yapıtı Vergilius'un İtalya kırsalına duyduğu sevgiyi dile getirir (politik propaganda olarak da kullanılmış olabilir). Bu eserde Vergilius çiftçilere yeniden toprağa dönmelerini ve tarımsal yaşamlarını sürdürmelerini önerir.

Vergilius aslında Roma'nın ulusal ozanıydı. Yapıtları Roma tarihinin ve kültürünün incelenmesinin özünü oluşturur. Vergilius'un şiirlerinin popülerliği sayesinde günümüz uzmanları Roma mitolojisi konusunda önemli bilgilere ulaşmışlardır.

MÖ 19 yılında Vergilius *Aeneas* isimli yapıtında değişiklikler yapmak amacıyla Yunanistan'daki bazı yerleri ziyaret etti. Yolda hastalanıp 21 Eylül'de öldü. Ölüm döşeğindeyken cesedinin Napoli'ye taşınmasını ve oradaki villasının yanına gömülmesini istedi. Kemiklerinin Napoli kentini koruduğuna inanıldı.

OVIDIUS

Roma'nın diğer ünlü ozanı Ovidius olağanüstü öykü anlatma yeteneğiyle tanınır. Ovidius sadece o dönemde yaşayanların değil, günümüzdeki okurların da çok sevdiği bir yazardır. Ovidius'un eski dönem ozanları arasında Vergilius'tan da daha fazla okunduğu söyleniyor. Yapıtları hem Roma hem de İngiliz edebiyatının ünlü yazarlarına esin kaynağı olmuştur. Daha da önemlisi, bize klasik mitolojinin en sağlam kaynaklarını bırakmıştır.

Ovidius ya da tam adıyla Publius Ovidius Naso MÖ 20 Mart 43'te doğdu. Ailesi Roma'nın yaklaşık 150 km doğusundaki küçük Sulmons kasabasında yaşıyordu. Oldukça varlıklı ve zengin bir ailesi vardı. Babası onu ve ağabeyini eğitim için Roma'ya gönderdi.

Şövalyelikten Ozanlar Topluluğuna

Ovidius Roma'daki şövalyeler sınıfına üye oldu ve bu konumundan yararlanarak resmi görevine başlamadan önce gezilere çıktı. Bununla beraber, devlet dairelerinde çalışmaya başladığında bunun kendisine uygun olmadığını fark edip işinden ayrıldı. Roma'ya yerleşerek bir ozanlar topluluğuyla ilişki kurdu. Anlaşılan doğru bir seçim yapmıştı, zira kısa sürede çok büyük bir başarıya ulaştı.

Ovidius birçok eser yazdı; bunların başında *Dönüşümler* isimli anlatı şiiri gelir. Bu yapıtı çoğu kez "klasik mitolojinin en önemli hazinesi" olarak tanımlanır. Yaklaşık 12.000 dizeden oluşan bu şiir Roma'nın mitolojik öykülerinin bir derlemesidir. Yaradılış kuramından Jül Sezar'ın ölümüne kadar olan dönemi kapsar. Kuşkusuz bu eser bir başyapıt ve son derece etkileyici bir Roma söylencesidir.

Bu boyutta bir eserin yazımının tüm yaşam boyu süreceğini düşünebilirsiniz ama Ovidius bunun yanı sıra daha birçok eser yazmıştır. Bir aşk öyküsü olan *Sevgiler* isimli yapıtı ilk yayınlanmış şiiridir. Aynı tutkuları dile getiren *Heroides,* mitolojik kişilerin sevgililerine yazdığı bir dizi sanal aşk mektubunu içerir. Bu arada Romalıların her ay düzenlediği çeşitli dinsel festivalleri anlatan *Fasti*'yi de unutmamak gerek. Ne yazık ki bunun yalnızca ilk altı ayla ilgili altı kitaplık bölümü günümüze ulaşabilmiştir.

Ovidius yaşamı boyunca son derece popüler oldu ve bu popülerliği günümüzde de sürmektedir. Bununla beraber hayatı her zaman günlük güneşlik olmamıştır. MS 8'de Karadeniz'deki Tomis kentine sürgün edildi. Bunun nedeni hâlâ bilinmemekle beraber dedikodulara bakılırsa imparatorun torunu ile yasadışı ilişkisi yüzünden sürgüne gönderilmiştir. MS 17'de Roma'ya dönmek için ricada bulunmuş ama o sırada ölmüştür.

KAOS, PROMETHEUS VE İNSANIN DOĞUŞU

Ya da Eskilerin Büyük Patlama Kuramını Yorumlaması

Bugün evrenin nasıl yaratıldığıyla ilgili sayısız varsayım ileri sürülüyor. Eski insanlar da evrenin ne şekilde yaratıldığını merak ediyorlardı ve onların bu yaratılış hakkındaki açıklamaları çeşitli söylencelerin ortaya çıkmasına yol açtı. Değişmeyen tek bir unsur vardı: Evren bir kaos sonucu meydana gelmişti.

DÜZENSİZLİĞİ DÜZENE SOKMAK

Dünya, gökyüzü ve denizler daha yokken evrenin tüm unsurları bir aradaydı ve bu birliğe Kaos deniyordu. Kaos son derece dağınık, biçimsiz bir boşluktu ama içinde düzenli bir evrenin tohumlarını barındırıyordu. Bu Kaos'un içindeki tüm unsurlar –dünya, gökyüzü, denizler– üst üste yığılmış durumdaydılar ve hiçbir unsur bir kimliğe sahip değildi. Dünyanın belirli bir biçimi yoktu, gökyüzünde hava yoktu, denizlerde su yoktu.

Tüm bu unsurlar bilinmedik bir güç düzeni sağlayıncaya kadar birbirleriyle savaştılar. Bu güç söylencelerde yeterince açıklanmıyor. Yine de unsurlar birbirlerinden ayrıldılar; gökyüzü dünyadan, deniz gökyüzünden, sıcak soğuktan ... ayrı düştü ve bu ayrışma evrenin oluşması için gerekli olan düzeni sağladı.

Ayrışma sonrası unsurların hâlâ biçimlenmeye ve tanımlanmaya gereksinimleri vardı. Popüler bir söylenceye göre isimsiz bir güç (kimileri ona Yaratıcı diyor) dünyaya ilk şeklini verdi. Yaratıcı suyun gerekli yerlerde toplanmasını sağladı; sonra dağları oluşturdu, ovaları düzledi, vadileri açtı, ormanları, kayalıkları ve bereketli toprakları serpiştirdi. Sonra sıra gökyüzüne geldi. Yaratıcı havayı boş bir örtü gibi yaydı. Sonra bulutları, gök gürültülerini, şimşekleri ve rüzgârları ekledi. Yıldızları ise karanlıklardan çekip aldı.

Gökyüzünü ve Dünya'yı düzene soktuktan sonra Yaratıcı, denizlere balıkları, havaya kuşları ve karaya hayvanları ekledi. O dönemde henüz tüm hayvanlar yaratılmamıştı; insanlar hâlâ ortada yoktu.

İLİŞKİLER

Gaia'nın uykusunda doğurduğu söylenen Uranus annesiyle çiftleşerek (evet, klasik mitolojide akrabalar arası ilişkiye izin var) dünyanın geri kalan unsurlarını, denizleri, ormanları ve hayvanları yarattı. Uranus ve Gaia'nın başka çocukları da oldu: Erkek ve dişi Titanlar, Kikloplar ve Yüz elliler (yüz eli olanlar).

Nyx Erebus'la çiftleşerek Hemera'yı (Gün) ve Aethes'i (Hava) yarattı. Nyx'in başka çocukları da oldu. Bunlar Thanatos (Ölüm), Hypnos (Uyku), Moros (Kıyamet), Nemesis (Ceza), Oizys (Istırap), Momus (İstihza), Eris (Çekişme), Keres (ölümün dişi ruhları), Geras (Yaşlılık), Oneiroi (Düşler) ve Moirai (Kader) idi. İşi başından aşkın olduğu ortada. İlişkiler burada sona ermedi ama bu açıklama evrendeki unsurları biraz daha tanımlamaya yardımcı olmaktadır.

NİHAYET... İNSANIN YARATILIŞI

Buraya dek olan söylenceler insanlığın oluşumu için gerekli sahneyi hazırlıyor. Eski söylenceler insanların tam olarak nasıl yaratıldığı konusunda farklı görüşler sergiliyor. Hem Yunanlılar hem de Romalılar arasında popüler olan bir söylenceye göre insanoğlu birdenbire dünyada ortaya çıkıverdi. Kaos'ta gömülü bulunan evren tohumlarını anımsıyor musunuz? Bu söylence insanlık için benzer bir görüş ileri sürüyor: İnsanların tohumu dünyada gömülüydü. Bu tohumlardan Gaia'nın çocukları olarak kabul edilen insanlar meydana geldi.

PROMETHEUS KİLE ŞEKİL VERİP İNSANI YARATIYOR

İnsanoğlunun yaradılışıyla ilgili eski söylencelerde çoğu kez bu muazzam işi Prometheus'un başardığı ileri sürülür. Prometheus bir Titan ve Gaia'nın çok sayıdaki torunlarından biriydi. Prometheus ve kardeşi Epimetheus'a yalnızca insanları yaratmak değil, Dünya'daki diğer hayvanları koruma görevi de verilmişti. Epimetheus hayvanlara korunma araçları sağlamayı üstlendi; Prometheus da onun çalışmasını denetleyecekti. Bu nedenle kaplumbağalara kabuklarını, leoparlara beneklerini ve ayılara pençelerini verenin Epimetheus olduğuna inanılır.

Sıra insanoğlunun yaratılmasına gelince Prometheus bu görevi bizzat üstlendi ve malzeme olarak topraktan ve kilden yararlandı. Bunları suyla kardı ve tanrıları andıran insan şekilleri oluşturdu. Öte yandan ilk insan bugün bildiklerimize benzemiyordu. Ölümlü insan arzulanan şeklini alıncaya kadar çeşitli evrelerden geçti.

ATEŞ: GÜÇLENME VE KORUNMA İÇİN BİR ARMAĞAN

Epimetheus korunma araçlarının dağıtımında öylesine başarılı oldu ki işi bittiğinde insanoğlununkiler dışında tüm armağanlar dağıtılmıştı.

Prometheus insanın da korunması, hem de de ötekilerden daha fazla korunması gerektiğine karar verdi; onun armağanı ateş olacaktı. Oysa Tanrıların Tanrısı Zeus insanoğluna çok kızgın olduğundan ona ateşi vermeyi reddetti. Çok kararlı olan Prometheus göklerden çalarak insanoğluna ateşi armağan etti.

İnsanoğlunun Tehlikeli Görevi

Bir öyküye göre Prometheus ateşi tanrıların demircisi Hephaistos'un fırınından çaldı. Bir başka öyküye göre ise Helios'un (Güneş'in) arabasının tekerleklerinden çaldı ve rezene bitkisinin gövdesine gizledi. Ne şekilde olursa olsun, görev başarıldı.

O gece Zeus dünyaya bakıp yanmakta olan ateşi görünce öfkeden deliye döndü. Adamlarını çağırdı ve Prometheus'u tutuklamalarını emretti. Prometheus'a verilen ceza çok ağırdı. Zeus Prometheus'un insanlardan çok uzakta olan bir kayaya çelik zincirlerle bağlanmasını istedi. Sonra da her gün onun karaciğerinden parçalar koparacak bir kartalı üstüne saldı. Karaciğer her gece kendini yenileyecekti. Zeus Prometheus'u asla bağışlamayacağına ve bu işkenceyi sürdüreceğine yemin etti.

EVRENİN DÜZENİ: GÜNEŞ, AY VE ŞAFAK

Yakışıklı Tanrı, Esrarengiz Tanrıça ve Onların Kötü Kız Kardeşi

Evrenin yaratılışı hakkında bir şeyler okuduysanız birtakım unsurların eksik olduğunu fark etmişsinizdir. Örneğin gün var ama Güneş yok; gece var ama Ay yok. Şafak geceden gündüze doğal bir geçiştir ama eski Yunanlılar bu yüce varlıkların dünyanın çocuklarından sonra ortaya çıktığına inanıyorlardı. Güneş, Ay ve şafak Titanların çocukları olarak daha sonra doğdular.

GÜNEŞ

Güneş Tanrısı Helios daha düşük düzeyde bir tanrı olarak algılanıyordu. Yine de diğer yüce varlıklar ona büyük saygı duyuyordu. Helios dünyayı aydınlatmakla sorumlu olan, alev alev yanan dört kısrak tarafından çekilen ateş arabasıyla gökyüzünde doğudan batıya doğru giden yakışıklı bir tanrıydı. Helios batıda ufka vardığında gece oluyor ve onun doğuya ulaşmasına kadar sürüyordu. Daha sonraki söylencelere göre Helios dünyanın çevresini saran Oceanus Irmağı'nda seyreden kocaman bir altın tas içinde doğuya ulaşıyordu.

AY

Selene, yani Ay, Helios'un kız kardeşiydi. O da gökyüzünde bir araba içinde geziniyordu ama onun arabası gümüştendi ve iki at tarafından çekiliyordu. Selene geceleri gökyüzünde beliren mehtabın sorumlusuydu.

Selene hakkında bundan daha fazla bilgi yok. Söylenceler onun güzelliğinden ve ünlü aşk ilişkilerinden söz ediyor. Söylenenlere göre çobanların tanrısı Pan onu çok güzel bir koyun postu

ya da beyaz bir öküz sürüsüyle baştan çıkarmaya çalışır; bu konudaki söylenceler değişiklik gösteriyor. Selene'nin Zeus'la da ilişkisi olur ve ona Pandia adında bir kız çocuğu doğurur.

Selene'nin en ünlü aşk ilişkisi bir çoban, bir avcı hatta bir kral olan Endymion'ladır. Tüm söylenceler Endymion'un olağanüstü yakışıklı olduğunda hemfikirdir. Selene onu uyurken görür ve derhal âşık olur.

Gökten yere iner ve Endymion uyurken rüyasında onunla sevişir. Bazı söylencelere göre ondan elli kızı olur. Selene'nın ricası üzerine Zeus Endymion'a tek bir dileğini yerine getireceğini söyler. O da sonsuza dek genç kalmayı ister. Bazı söylencelere göre sonsuza dek uyumayı, böylece aşk dolu rüyalarını sürdürmeyi dilemiştir. Böylece hem uykuya, hem de ölümsüzlüğe kavuşur.

ŞAFAK

Eos, yani Şafak, Helios'un diğer kız kardeşidir. Eos her sabah altın tahtından kalkar, göğün kapılarını açar ve güneşin gelişini duyurur. Aynı zamanda Helios'la birlikte gökyüzünde dolaşır. Bazı söylencelere göre bütün gün kendi arabasıyla önden gidip Helios'un gelişini haber verir.

Sevilecek Diğer Tanrılar

Birçok başka tanrı evrenin unsurlarını temsil eder ama daha önemsiz olan bu tanrı ve tanrıçalar söylencelerde öne çıkmamaktadır. Örneğin, 3000'den fazla nehir tanrısı ve 3000 okyanus tanrıçasının yanı sıra orman ve dağlarla ilişkili yarı tanrı varlıklar bulunuyordu.

Eos'un aşk yaşamı kız kardeşi Selene'den daha da ünlüdür. Onun tüm âşıklarını anlatmak sayfalar alabilir. Eos'un çok sayıdaki ilişkisinden ünlü çocukları olmuştur. O, rüzgârların anasıydı: Boreas (Kuzey), Notus (Güney) ve Zephyrus (Batı). Aynı zamanda Eosphorus (Sabah Yıldızı) ve gökyüzündeki tüm diğer yıldızlar da onun çocuklarıydı.

PANDORA'NIN KUTUSU

Kadın: Yaratılmış En Muazzam Heykel (Bir Sorun Dışında)

Prometheus insanoğlunu yarattıktan sonra Zeus'un emirlerini kasten hiçe sayarak insana ateşi armağan etti. Bu küstahlığından ötürü Prometheus'u cezalandıran Zeus insanoğlunun ateş sayesinde edindiği güçten tedirgindi. Bu nedenle insanoğlunu güçsüz kılacak bir plan yaptı. Kadın sahnedeki yerini aldı. Söylencelere göre o zamana kadar ölümlü kadınlar ortada yoktu.

Zeus Hephaistos'a kil ve suyu karıştırarak bir kadın şekillendirmesini emretti. Bunun sonucunda yaratılmış en mükemmel heykel ortaya çıktı. Erkek için tanrılar model alınırken kadın için de tanrıçalardan esinlenildi. Dahası, tüm yüce varlıklar Hephaistos'un yaratısına katkıda bulundular. Kadına güzelliğin yanı sıra harika giysiler, değerli takılar, müzik, zarafet, beceri ve çekicilik verildi. Üstelik kadın baştan çıkarıcı, ayartıcı ve kurnazdı. Tüm bu niteliklerle kadın erkeğin karşı koyamayacağı tehlikeli ve fettan biri olarak yaratılmıştı. İsmi Pandora'ydı.

ZEUS'UN ARMAĞANI, PANDORA'NIN HATASI

Zeus, tanrıların elçisi Hermes'e Pandora'yı insanlığa armağan olarak Epimetheus'a götürmesini emretti. Epimetheus, güzelliğine ve çekiciliğine kapıldığı Pandora'yı kendine eş olarak aldı, oysa kardeşi Prometheus onu Zeus'tan gelen armağanları kabul etmemesi konusunda uyarmıştı.

Eski söylenceler Pandora'nın Kutusu konusunda değişik yorumlarda bulunuyor. Bir söylenceye göre tanrılar Pandora'ya mühürlü bir kutu veriyor ve bunun insanlığa bir armağan olduğunu söylüyorlar. Öte yandan kutunun içinde ne olduğunu açıklamıyorlar ve kısa sürede Pandora merakına yenik düşüyor. Kutuyu açar

açmaz içindeki tüm kötülükler (hastalık, acı, keder, delilik, kıskançlık ve ölüm) etrafa saçılıyor. Pandora hemen kutunun kapağını kapatıyor ama içeride yalnızca umut kalmıştır.

Antik Bir Uyarı

Pandora'nın Kutusu hakkındaki söylence çağımızda tehlikeli bir durumdan kaçınılması gerektiğini belirten bir deyim olarak kullanılmaktadır. Biri bir olayı ya da durumu tanımlamak için ona "Pandora'nın Kutusu" derse bunun anlamı olayın sonunun sıkıntı ve karmaşaya yol açacağıdır.

Bir başka söylenceye göre dünyadaki tüm kötülükler Epimetheus'un evindeki bir kavanoz ya da kutuda muhafaza ediliyordu (bu kutunun Epimetheus'a mı yoksa Prometheus'a mı ait olduğu bilinmiyor). Merakını yenemeyen Pandora gizlice odaya girip kutunun kapağını açar ve umut dışındaki tüm kötülükler dışarı fırlarlar.

Pandora'yla ilgili başka söylenceler ise kutuda yalnızca iyilikler bulunduğunu; bunun Zeus'un düğün armağanı olduğunu ileri sürüyor. Bu söylencelere göre Pandora yine merakının kurbanı olmuş ve kutunun kapağını açarken dikkatsiz davranmıştır. Tüm değerli armağanlar yeniden cennete geri dönmüş, geride yalnız umut kalmıştır. Bu değerli kutsamaları yitiren insanoğlu dünyadaki tüm zorluklarla ve kötülüklerle başa çıkmaya uğraşırken elinde sadece umut kalmıştır.

Hangi söylenceyi yeğlerseniz yeğleyin, Pandora'nın merakı insanlığı yaşamın zorluklarına karşı neredeyse savunmasız bırakmıştır; böylece Zeus da öcünü almıştır.

GAİA VE PONTUS

Toprak Ana ve Oğlu Deniz

Gaia (Toprak Ana ya da Dünya) yaratılış sürecinde ilk doğanların bir parçasıydı. Toprak olarak, ama her şeyden önce bir anne olarak evrene karşı muazzam bir sorumluluk taşıyordu.

PONTUS'TAN OLAN BEŞ ÇOCUK

Dünyanın yaratılışının temeline Kaos'u alan söylenceye göre Gaia herhangi bir erkeğin katkısı olmadan üç çocuk doğurdu. Bunlardan biri Pontus yani Deniz'di. Gaia evrenin unsurlarını oluşturmakla uğraşırken Pontus'la çiftleşmeye de vakit buldu. Bu birleşme sonucunda beş çocuk dünyaya geldi: Ceto, Eurybia, Nereus, Thaumas ve Phorcys.

GÜZEL CETO, DENİZ CANAVARLARININ TANRIÇASI

Ceto kocaman deniz canavarlarının tanrıçası olarak tanımlanıyordu. Yunanlılar deniz canavarlarından söz ederken onun adını kullanırlar. Ceto kardeşi Phorcys'le çiftleşti ve çok sayıda çocukları oldu.

- **Graeae:** Bu üç kız asla gençliğin tadını çıkaramayacak yaşlı kadınlar olarak doğdular. İsimleri Deino, Enyo ve Pemphredo'ydu. Söylencelerde hep birlikte yer alan bu kız kardeşlerin hiç de hoş olmayan görünümleri vardı. Sahip oldukları tek bir gözü ve tek bir dişi paylaşırlardı. Gün ışığından yoksun olarak her zaman karanlıkta yaşarlardı (kimi söylenceler onların derin bir mağarada yaşadıklarını belirtiyor).

- **Gorgonlar:** Bu üç kız çirkinlik konusunda kardeşlerinden geride kalmıyordu. Saç yerine yılanlara, uzun dişlere, tunç pençelere, kanatlara ve insanları taşa döndürecek bakışlara sahip canavarlardı. Hem ölümlüler hem de ölümsüzler bu canavarlardan korkardı. Gorgonlardan yalnız ikisi ölümsüzdü: Euryale ve Stheno. Üçüncüsü ve bizim en iyi bildiğimiz Medusa ölümlüydü.
- **Echidna:** Başka bir canavar olan Echidna çok güzel bir kadının vücuduna sahipti ama ayak yerine yılan gibi kuyruğu vardı. Klasik mitolojide çok sayıda canavar doğurmasıyla tanınır. Aynı zamanda bölgesinden geçen insanlara pusu kurduğu, onları yakalayarak yalayıp yuttuğu söyleniyor.
- **Ladon:** Bu oğul yüz başlı bir canavardı. Kız kardeşleriyle Hesperidlerin Bahçesi'nde yaşıyordu ve altın elmaların önde gelen bekçisiydi. Öldürüldükten sonra büyük bir takımyıldıza dönüştü.
- **Hesperidler:** Bu kızlar su perisiydi. Sayıları söylenceden söylenceye değişir (ebeveynleri de) ama çoğu kez üç kız olarak bilinirler: Aegle, Erytheia ve Hesperethusa. Hesperidler kız kardeşlerinden biraz daha hoş görünümlüydü ve hepsi de şarkı söyleme yeteneğine sahipti. Hesperidler, Hesperid Bahçesi'nde yaşıyor ve orada altın elmalar veren bir ağacı koruyorlardı.

EURYBİA: TİTANLARIN ANNESİ

Eurybia kız kardeşi Ceto kadar ünlü değildir. Çoğu söylencede Eurybia'dan, Crius'un (bir Titan) eşi ve Astraeus, Pallas ve Perses adındaki üç Titan delikanlının annesi olarak söz edilir. Astraeus daha sonra rüzgârların ve yıldızların, Pallas Utku, Cesaret ve Kuvvet'in, Perses ise üçlü tanrıça Hekate'nin babası olacaktır.

NEREUS: İLK DENİZLER KRALI

Nereus denizlerin tanrısıydı ve kimi zaman "Denizin Yaşlı Adamı" olarak bilinirdi. Her ne kadar denizlerin tanrısı denilince akla önce Poseidon gelirse de Nereus Poseidon doğmadan çok önce bu unvana sahipti. Çeşitli görünümlere bürünme yeteneği vardı –değişik yerlerde farklı biçimlere girebiliyordu– aynı zamanda kehanette de bulunabiliyordu. Asıl ünü Nereidlerin (deniz tanrıçalarının) babası olmasından kaynaklanıyor.

DÖLLEMEK İÇİN DOĞMUŞ SAF THAUMAS

Deniz tanrılarından biri olan Thaumas tek başına bir söylence konusu değildir. Sadece bir kenarda durduğu ve üretme yeteneğine sahip olduğu bilinmektedir. Okyanus Tanrıçası Elektra'yla evlendi ve İris ile Harpilerin babası oldu. İris gökkuşağını temsil ediyor, aynı zamanda Olympos'taki tanrıların ve tanrıçaların elçiliğini yapıyordu. Harpiler kuşa benzeyen ve ölülerin ruhlarını taşıyan kadınlardı. Ayrıca çocuklar dahil kaybolan her şeyden sorumlu tutuluyorlardı.

On beşinci ila on altıncı yüzyıla ait ağaç baskıdan alınmış bir figür.

SİRENLERİN BABASI PHORCYS

Phorcys de kardeşleri gibi deniz tanrısıydı. Ama onu öne çıkaran bu tanrılığı değil, çocuklarıdır. Bildiğiniz gibi Phorcys'ın Ceto'dan bir sürü çocuğu oldu. Bununla beraber bazı söylencelerde yarı kadın yarı kuş olan deniz tanrıçaları Sirenlerin babası olarak adı geçiyor. Aynı zamanda ünlü deniz canavarı Scylla'nın da babası olduğu söyleniyor.

KİKLOPLAR VE YÜZ ELLİLER

Karşılaşabileceğiniz En Çirkin Kardeşler

Gaia işi başından aşkın bir tanrıçaydı. Üç çocuğunun (Uranus, Pontus ve Dağlar) yanı sıra oğlu Pontus'tan beş çocuk (Ceto, Eurybia, Nereus, Thaumas ve Phorcys) doğurdu ve bundan sonra da bir sürü mitolojik yaratığı dünyaya getirmeyi sürdürdü. Burada onun çok kollu ve tek gözlü harika çocuklarına bir göz atalım.

YÜZ ELLİLER

Gaia diğer oğlu Uranus (Gökyüzü) ile de çiftleşti. Gaia ile Uranus'un ilk çocuklarının ismi "Yüz Ele Sahip" anlamına gelen Hecatoncheire idi. Cottus, Briareus (ya da Aegaeon) ve Gyges (ya da Gyes) ismindeki üç Hecatoncheire'nin her birinin yüz kolu ve elli kafası vardı. Bu yaratıklara dev deniliyordu ama mitolojide daha sonra ortaya çıkan devlerden farklıydılar.

Yüz Elliler inanılmaz bir güce sahipti. Örneğin, kocaman kayalar fırlatarak bir dağı yerle bir edebiliyorlardı. Bu olağanüstü güçleri yüzünden herkes onlardan korkuyordu; evreni yöneten Uranus bile. Uranus bu yüzden onları Tartaros'a (Yeraltı Dünyası) hapsetti.

Çok Yetenekli Canavarlar

Kikloplar tek gözlü devlerdi. Gaia ile Uranus'un oğulları olan Kikloplar son derece yetenekliydiler ve şimşeği yaratarak silah olarak kullanması için Zeus'a verdiler. Daha sonraki söylencelerde Kikloplar yamyam olarak ortaya çıkar ve bunların en ünlüleri uzun yolculuğu sırasında Odysseus için bir tehdit oluşturan Poseidon'un oğlu Polyphemos'tu.

TEK GÖZLÜ HİLKAT GARİBELERİ

Gaia daha sonra üç Kiklop dünyaya getirdi. Bunların babaları da Uranus'tu. Yüz Elliler gibi Kikloplar da devasa boyutlardaydı ve büyük bir güce ve yeteneğe sahiptiler. Kiklopların çok çirkin ve ürkütücü bir görünümü vardı. Her birinin alnının ortasında bir tek gözü bulunuyordu. Kiklopların korkunç ve insan yiyici olduğunu düşünebilirsiniz ama bu daha sonraki söylenceler için geçerlidir. Aksine onlar ilk metal işçileri olarak ünlendi.

Üç Kiklop fırtına tanrısıydı: Brontes Gök Gürültüsü ya da Gök Gürleten olarak biliniyordu; Arges'e Çakan ya da Yıldırım adı verilmişti ve Steropes (ya da Asteropes) Şimşek veya Şimşek Çaktıran lakabını taşıyordu. Uranus güçlerinden korktuğu Kiklopları da kardeşleri Yüz Elliler ile birlikte Tartaros'a hapsetti.

EDEBİYATTA SÖYLENCELER

Esin Kaynakları

Söylenceler öylesine ilginç ve etkili öyküler ki mitolojinin birçok yazar için zengin bir esin kaynağı olmasına şaşmamak gerek. Yunanlılar ve Romalılar tanrılarla ilgili öyküleri anlatmaya başladığından bu yana söylencelerin etkileri ortadadır.

Yazarlar mitolojiden çeşitli biçimlerde yararlanırlar. Bazıları mitolojik karakterleri ya da sahneleri yapıtlarına renk katmak için kullanır. Kimileri mitolojik anlatımları ya da konuları yeniden işler. Kimileri de eski söylenceleri kendi öykülerinin başlangıç noktası olarak alır. Artık klasik mitolojiyi incelemeye başladığınıza göre bunları başka yapıtlarda ve öykülerde bulmak size keyif verecek.

Araştırmanıza Devam Edin!

Eski söylencelerle ilgili o kadar çok edebi yapıt var ki bu kitapta hepsini ele almamız olanaksız. Bu bölümde mitolojiden esinlenen yapıtlara kısaca değineceğiz. Ama siz araştırmanızı sürdürün.

Ortaçağ ve Rönesans döneminin edebiyatı çoğunlukla klasik mitolojiyi ele alır. Örneğin, ortaçağ ozanı Geoffrey Chaucer ve Rönesans dönemindeki oyun yazarı Wiliam Shakespeare, Truva Savaşı sırasında yaşamış Troilus ile Cressida'nın hüzünlü aşk öyküsünü kaleme almışlardır. Shakespeare 1503'te *Venüs ve Adonis* isimli bir şiir de yazmıştır. Dante Alighieri'nin 1308 ile 1321 tarihleri arasında yazdığı *İlahi Komedya* klasik göndermelerle doludur. Örneğin, *Cehennem*'de anlatıcıya *Aeneas*'ın yazarı Vergilius yol göstermektedir ve şiirde Apollo, Minerva (Athena), İlham Perileri ve kahraman İason isimleri sürekli yer alır.

Daha sonra John Milton *Kayıp Cennet* (1667) isimli ünlü şiirinde klasik epik şiirin biçem ve konularını kullanmıştır. *Kayıp Cennet*

Âdem ile Havva'nın kovuluşunu işleyen İsevi bir şiir olsa da Milton klasik şiire hayran olduğundan İsevi ve epik bir kahramanlık öyküsü yaratırken bu biçemi kullanmıştır. Alexander Pope'un *Saç Lülesine Tecavüz* (1712) isimli şiiri klasik gelenekleri taşlamaktadır.

On dokuzuncu yüzyılda klasik mitoloji yazın alanını etkilemeyi sürdürdü. Percy Bysshe Shelley'in *Zincirlerini Kıran Prometheus* oyunu Aiskhylos'un aynı isimli yapıtından esinlenmiştir ama Shelley öyküyü kendi dönemindeki insanlığı yansıtacak şekilde kaleme almıştır. Shelley'in eşi Mary *Frankenstein* (1818) isimli bir roman yazmıştır. Bu kitabının alt başlığının *Çağdaş Prometheus* olduğunu biliyor muydunuz? Romantik ozan Joan Keats "On First Looking into Chapman's Homer" (1816) ve "Ode on a Grecian Urn" (1820) gibi yapıtlarında mitolojik konuları ele alır. Keats'in ünlü "Endymion" (1818) isimli şiiri çok iyi bilinen "güzellik sonsuza dek mutluluk verir" dizesiyle başlar.

Yirminci yüzyılda James Joyce'un *Ulysses* (1922) isimli yapıtı klasik mitolojiyi farklı bir biçimde ele alır. Joyce romanını *Odysseia* (Odysseus'un Latincedeki karşılığı *Ulysses*'tir) üzerine kurgulayarak eski epik karakterlere ve konulara paralel çağdaş bir öykü yaratmıştır. *Ulysses* her ne kadar Dublin'de geçse ve on yıl yerine tek bir gün sürse de temeli *Odysseia*'ya dayanmaktadır. Kişilerin isimleri farklıdır ama hepsinde *Odysseia*'da başrolde bulunanlar yeniden yorumlanmıştır. Joyce'un romanı son derece görkemlidir ama anlaşılabilmesi için klasik mitolojiyi bilmek gerekir.

Birçok çağdaş yazar öykülerine kaynak olarak klasik mitolojiden yararlanmıştır. Eski Yunan ve Roma söylencelerinden esinlenen ve son dönemlerde kaleme alınan romanların listesi şöyle:

- *The King Must Die* (Kral Ölmeli) (1958); yazan Mary Renault. Genç kahraman Theseus'un serüvenlerini yeniden öğrenmek için bu romanı okuyun.
- *The Firebrand* (Tahrikçi) (1987); yazan: Marion Zimmer Bradley. Bu romanın kahramanı Priamos'un kızı ve kâhin Kassandra Truva'nın düşüşünü anlatıyor.

- *The Secret History* (Gizli Tarih) (1992); yazan: Donna Tartt. Bu psikolojik korku romanı Klasik Sanat profesöründen ve eski Yunan'dan etkilenen bir grup öğrencinin öyküsünü anlatıyor. Onların Dionysia ayinini yeniden uygulamaya kalkışması korkunç sonuçlara yol açıyor.
- *Troy* (Truva) (2000); yazan: Adele Geras. Bir gençlik romanı olan bu yapıt (on dört ve üstü yaşlar için) Truva Savaşı sırasında Truva'daki yaşamı canlandırıyor.
- *Goddess of Yesterday: A Tale of Troy* (Dünün Tanrıçası: Bir Truva Öyküsü) (2002); yazan: Caroline B. Cooney. Bir diğer gençlik romanı olan bu yapıt on iki ve üstü yaşlar için yazılmış. Menelaos'un sarayında genç bir kız olan Anaksandra'nın gözünden Truva Savaşı'na yol açan olaylar ele alınıyor.
- *Last of the Amazons* (Son Amazon) (2002); yazan: Steven Pressfield. Bu romanın konusu Amazonlar ile Atinalıların lideri Theseus arasındaki çatışma.
- *Ilium* (2003) ve *Olympos* (2005); yazan: Dan Simmons. Bilimkurgudan hoşlanıyorsanız, klasik çağa göndermelerle dolu olan ve *İlyada*'da anlatılan ve sonrasında gerçekleşen olayları Mars'ta ve alternatif bir Dünya'da yeniden kurgulayan bu romanlara bir göz atın.
- *The Songs of the Kings* (Kralların Şarkıları) (2004); yazan: Barry Unsworth. Bu roman Agamemnon'un, kızı İphigenia'yı kurban etme öyküsünü işliyor. Unsworth düş gücünü kullanarak eski politikacı ve kahramanların şiirlerde ölümsüzlüğe ulaşma tutkusunu irdeliyor.
- *The Troy* (Truva) David Gemmel tarafından kaleme alınmış bir üçleme. Bu roman Truva Savaşı'nı yeniden anlatırken bilinen mitolojik kimlikler, yazarın *Lord of the Silver Bow* (Gümüş Yayın Efendisi) (2006), *Shield of Thunder* (Gökgürültüsü Kalkanı) (2007) ve *Fall of Kings* (Kralların Yıkılışı) (2009, Stella Gemmel'le birlikte) isimli yapıtlarındaki karakterlerle ilişkiye giriyor.

- *Helen of Troy* (Truvalı Helen) (2006); yazan: Margaret George. Bu romanda Helen'in gözünden kendi yaşamı ve Truva Savaşı dile getiriliyor.
- *Cassandra Palmer* dizisi; yazan: Karen Chance. *Touch of Dark* (Karanlığın Dokunuşu) (2006) ile başlayan bu çağdaş sanal dizide vampirlerle *sihirbazların* çatışması yer alıyor. Cassanda Palmer dünyanın gelecek habercisi Pythia olmanın içerdiği zorluklar ve tehlikelerle başa çıkmayı öğrenmek zorundadır.
- *Lavinia* (2008); yazan: Ursula K. Le Guin. Bu romanda Aeneas ile evlenecek olan İtalyan prensesin gözünden Aeneas ve Truvalı mültecilerin İtalya'ya gelişi anlatılıyor.

Mitoloji ile Günümüz Arasında Bağlantı Kurmak

Joseph Campbell'in Bill Moyers'la birlikte yazdığı *Mitolojinin Gücü* (1988) adlı kitap mitolojinin insanların günlük yaşamlarını etkilemeyi nasıl sürdürdüğünü inceliyor. Eğer çağdaş dünyamızda mitolojinin işlevini anlamak istiyorsanız Darth Vader'den evliliğe kadar her konuyu irdeleyen bu kitabı mutlaka okuyun.

ERKEK VE DİŞİ TİTANLAR

On İki Özgün Tanrıyla Tanışın

Yunan mitolojisinde dünyanın başlangıcında ortaya çıkan ve oluşan kutsal varlıklar aslında "tanrı" ve "tanrıça" olarak görülmüyordu. Bunlar güç sahibiydi ama bir unsurun ya da evrenin bir parçasını oluşturmuyorlardı. Oysa Titanlar ortaya çıkınca söylence üretenler onları tanrı ve tanrıça olarak tanımlamaya başladı. Dişi ve erkek Titanlar Yunan mitolojisindeki "Özgün On İkiler" idi. Bu nedenle onları önemseyin ve saygılı davranın!

TİTAN YAVRULARI

Uranus'u (Gökyüzü), Pontus'u (Deniz) ve Dağlar'ı (kendi başına); Ceto, Eurybia, Nereus, Thaemas ve Phorcy'yi, (Pontus'la birlikte) ve Yüz Elliler ile Kiklopları (Uranus'la birlikte) dünyaya getirdikten sonra Gaia'nın artık vazgeçeceğini sanırsınız (aslında söylence oluşturanlar ona "Toprak Ana" demekte haklılar). Oysa Gaia'nın işi henüz bitmemişti. Oğlu Uranus'la çiftleşerek erkek ve dişi Titanları doğurdu.

Gaia ve Uranus'un altı Titan oğlu oldu:

- **Coeus:** Coeus hakkında tek bilinen Apollo ve Artemis'in annesi olan Leto'nun babası olduğudur.
- **Crius:** Astraeus, Pallas ve Perses'in babasıydı.
- **Kronos:** Titanların en genci olan Kronos epik bir savaşta babasını alt etti.
- **Hyperion:** İlk güneş tanrısı olan Hyperion daha sonra genellikle güneş tanrısı olarak bilinen Helios'un babası olur.
- **İapetus:** Ününü insanlığın savunucusu Prometheus'un babası olmasına borçludur ama aynı zamanda Epimetheus, Menoetius ve Atlas'ın da babasıdır.

- **Oceanus:** Titanların en yaşlısı olan Oceanus nehirlerin tanrısıdır.

Altı dişi Titan ise şunlardı:

- **Mnemosyne:** Belleğin simgesi, İlham Perilerini dünyaya getirdi.
- **Phoebe:** Ana tanrıça ya da toprak tanrıçası, Phoebe Leto'nun annesidir.
- **Rhea:** Ana tanrıça ya da toprak tanrıçası olan Rhea'ya Yunan tanrılarını dünyaya getirdiği için Tanrıların Anası denirdi.
- **Tethys:** İlk denizler tanrıçasıdır; birçok çocuğu oldu, bunların arasında Oceanidler denilen 3000 (yanlış okumadınız) kızı vardı.
- **Theia:** Bu Titan ününü Helios, Selene ve Eos'u doğurmasına borçludur.
- **Themis:** Gereksinim tanrıçası olan Themis Prometheus'un, Saatlerin ve (bazı söylencelere göre) Kader Tanrıçalarının anasıydı.

AİLE İÇİNDE KAN DAVASI: URANUS ALAŞAĞI EDİLİYOR

Uranus çocukları Yüz Elliler ve Kikloplardan korktuğu için onları Tartaros'a hapsetmişti. Titanlarla olan ilişkilerinde de korku ve çatışma ön plandaydı.

Uranus evreni yönetmeye bayılıyor ve yetkisini tehlikeye sokabilecek her şeyden korkuyordu; çocuklarını da böyle bir tehdit olarak görüyordu. Bu nedenle Titanları kendinden uzak tutmaya karar verdi. Öte yandan, Titanları hapsetmek yerine onların doğmasını engellemek için yeniden Gaia'nın rahmine sokmaya çalıştı. Bunu on iki çocuğuna da uyguladı. Sonra da, artık yetkesinin tehlikede olmadığına inanarak rahatladı.

Şiddetten Doğan Yeni Yaşam

Bazı söylenceler Uranus'a yapılan saldırı sonucunda yeni tanrı ve tanrıçaların doğduğunu belirtiyor. Yere dökülen kandan devler, su perileri ve ceza tanrıçaları oluştu. Uranus'un kesilen cinsel organı denize atılınca kocaman beyaz bir köpük oluştu. Aşk Tanrıçası Afrodit bu köpüğün içinde doğdu ve tam bir ergin olarak denizden çıktı.

Gaia, doğal olarak kendisine çektirilen acıdan ve çocuklarının başına gelenlerden dolayı çok mutsuzdu. Uranus'a karşı harekete geçmeye karar verdi. Gaia demir ya da çakmak taşından keskin bir orak yaptı ve çocuklarına yakınarak onların Uranus'a karşı ayaklanmalarını ve aileye kötü davranışlarından dolayı onu cezalandırmalarını istedi. Babalarından korkan erkek ve dişi Titanlar annelerinin isteğini geri çevirdiler. Ama Gaia vazgeçmedi. Yakınma ve ısrarlarını sürdürdü. Sonunda Titanların en genci Kronos Uranus'tan öç almaya razı oldu. Gaia en sevdiği oğluna gülümsedi ve ona planını açıkladı.

Kronos gece, elinde annesinin yaptığı orakla pusuya yattı. Uranus Gaia'yla sevişmeye başladı. Kronos hiç vakit kaybetmeden babasının cinsel organını yakaladı ve orağıyla parçalara ayırdı. Organ parçalarını gökyüzünden denize fırlattı.

Bu olaydan sonra Uranus ortadan kayboldu. Artık kendisine tapınılmıyor, onuruna şenlik düzenlenmiyor, kurbanlar kesilmiyordu ve hiçbir gücü kalmamıştı.

DEVLER

Yalnızca Annelerinin Sevebileceği Ürkütücü Irk

Göklerin güçlü tanrısı Zeus'a karşı ayaklanma başlatan tek kutsal varlık Hera olmadı. Hera, Zeus'tan daha iyi bir yönetici olabileceğine inanıyordu; isyana kalkışınca çok ağır bir cezaya çarptırıldı. (Zincire vurulup gökyüzünden aşağıya sarkıtıldı ve ayaklarına ağırlık olarak örs takıldı!) Bu yaşananlara karşın başka bir tanrıça Zeus ve diğer tanrılarla ilgili intikam planları yapmaktan geri kalmadı. Gaia (Toprak Ana) çocukları Titanların Tartaros'a hapsedilmesine çok kızmıştı. Bu nedenle Devleri bunun öcünü almaları ve torunları oldukları tanrılarla savaşmaları için kışkırttı.

Devler çok güçlü bir ırktı. Başları ve bedenleri insana benziyordu ama bacakları yılanlardan oluşmuştu. Koskocamandılar, gür ve dağınık saç ve sakallarıyla yolları üstündeki her şeye korku salıyorlardı.

Devler tanrılar için gerçek bir tehdit oluşturuyordu. Kocaman gövdeleri ve güçlerinin yanı sıra Devler bir ölümsüz tarafından öldürülemiyordu. Ancak bir ölümlü ve bir ölümsüz beraberce bir Dev'i öldürebilirdi. Daha da beteri, bazı söylencelere göre belli bir bitki ölümlülerin Devlere saldırısını etkisiz hale getirebiliyordu. Zeus bunu haber aldı ve Devler ele geçirmeden önce bu bitkiyi Dünya üzerinden kaldırdı.

Eski ve Çağdaş Bağlantılar

Günümüzdeki birçok din gibi klasik mitoloji de insanlık ile daha üstün bir güç arasındaki ilişkiyi araştırır. Söylenceler çoğu kez insanlar ile tanrı ve tanrıçalar arasında kurulan doğrudan ilişkileri dile getirir. Klasik mitolojide bu tanrı ve tanrıçalar çoğunlukla mantıktan çok duyguların etkisiyle hareke geçerler; bu da son derece dramatik sonuçlara yol açar.

DEVLER TANRILARA KARŞI: YILLAR SÜREN BİR SAVAŞ

Devler gökyüzüne kayalar ve tutuşmuş ağaçlar atarak savaşı başlattılar. Bu davranışları tanrıların harekete geçmesine neden oldu. Tanrılar karşı saldırıya geçtiler; ama Devleri öldüremedikleri için yalnızca kendilerini korumaya çalışıyorlardı.

Bir kâhin onlara Devlerle yaptıkları savaşı kazanmaları için bir ölümlünün yardımına gereksinimleri olduğunu söyledi. Zeus, Athena'yı Dünya'ya göndererek ölümlü bir kadından olan oğlu Herakles'i getirmesini istedi. Herakles savaşa katılınca durum tanrıların lehine döndü. Athena ile Herakles el ele verip Devlerin lideri Alcyoneus'u alt etmeye çalıştılar. Athena saldırıya geçerken Herakles de Dev'e zehirli bir ok fırlattı. Öte yandan Alcyoneus'un özel bir korunma sistemi vardı. Kendi toprakları üzerinde durduğu sürece ölümsüzdü. Bu yüzden Athena, Herakles'e Dev'i topraklarının sınırları dışına sürüklemesini önerdi. Herakles söyleneni yapınca Alcyoneus hemen öldü.

Bundan sonraki kurban Alcyoneus'un yerine geçen Porphyrion'du. Porphyrion Hera'ya saldırıp onu öldürmeye çalıştı. Zeus onun öldürme isteğini Hera'ya karşı derin bir tutkuya dönüştürdü. Hera'yı yem olarak kullanan Zeus Prophyrion'a bir yıldırım yolladı, bu arada Herakles de ona bir ok fırlattı. Porphyrion düşüp öldü ve Hera da kurtulmuş oldu.

Devlerin iki lideri ölünce tanrıların zaferi kesinleşmiş oldu. Ama Devler de kolay kolay pes etmediler. Tanrılar güçlerini birleştirip zafere ulaşmak için canla başla savaşmak zorunda kaldılar.

TYPHON

Canavarların En Korkuncu

Yunan mitolojisi korkunç, ürkütücü canavarlarla doludur; büyük ve güçlü Typhon da bunlardan geri kalmaz. Kimseyi esir almaktan yana olmayan doğurgan tanrıça Gaia aile içinde yaşanan bir anlaşmazlık sonucunda bu korkunç yaratığı ortaya çıkarmıştır. Gaia, Titanların Tartaros'a hapsedilmesinin öcünü almak isteyen Devlerin tanrılar tarafından yenildiğini haber alınca durumun pek parlak olmadığını fark etti. Oğulları hâlâ hapisteydi ve görünüşe göre oradan hiç çıkamayacaklardı. Gaia'nın son bir numarası daha vardı. Typhon ismindeki canavarı doğurdu. Bu yaratık yarı insan, yarı hayvandı ve yüzde yüz korkunçtu.

Typhon'un her biri çatal dilli ve gözlerinden alevler fışkıran yüz yılan başı vardı. Her baş farklı bir sesle konuşuyordu: insan, tanrı, hayvan, yılan, kötü ruh vb. Typhon'un kanatları vardı, bedeni yılanlarla kaplıydı. Aynı zamanda inanılmaz bir boyuttaydı. Kollarını açtığında bir eli batıya, diğeri doğuya kadar uzanıyordu.

VE TANRILAR "BURADAN ÇIKIP GİDELİM" DEDİ

Typhon Olympos Dağı'na doğru ilerledi. Onu gören tanrı ve tanrıçalar gizlenmek için çeşitli hayvanlara dönüşerek kaçıştılar. Afrodit ve Ares balık kılığına girdi, Apollo bir kuşa dönüştü; Hephaistos manda, Dionysos keçi ve Hermes de turna oldu. Zeus bu korkunç düşmana karşı tek başına direndi.

Athena'nın Cesareti

Kılık değiştirmeden Typhon'a karşı koymaya hazırlanan tek tanrı olan Zeus'a hayranlık duyabilirsiniz. Bununla beraber, bazı söylenceler Athena'nın da şekil değiştirmediğini ve bu canavarın karşısında korkuya kapılmadığını ileri sürer. Athena korktuğu için Zeus'u azarladı: Zeus Typhon'dan kurtulmak için koç kılığına girdi. Athena cesur bir şekilde Olympos Dağı'nın üzerinde dikilmeyi sürdürünce Zeus da eski haline döndü ve beraberce Typhon'la savaşmaya hazırlandılar.

Zeus Typhon'a en güçlü silahıyla, yıldırımla saldırdı. Birbiri ardına fırlattığı dünyayı sarsan yıldırımlarla Typhon'un biraz gerilemesini sağladı. Canavarın yaralandığını zanneden Zeus orağını alıp onu öldürmek amacıyla ileriye atıldı. Oysa Typhon Zeus'un sandığı kadar güçten düşmemişti ve aralarında müthiş bir savaş başladı. Sonunda Typhon orağı Zeus'un elinden kaptı ve onunla kol ve bacaklarını keserek Zeus'u çaresiz duruma düşürdü. Typhon kestiği organları Delphyne isimli ejderhanın korumasına bırakarak Zeus'u bir mağaraya taşıdı.

Yine de her şey bitmiş değildi. Hermes ve Pan güç birliği yaparak Delphyne'i kandırdılar. Ejderin dikkati dağılınca organları çalıp Zeus'a ulaştırdılar. Gücünü yeniden kazanan Zeus hemen Olympos'a döndü, tekrar yıldırımlarla silahlandı ve Typhon'un peşine düştü.

VE SAVAŞ SÜRÜYOR...

Zeus Typhon'a yetişince hiç merhametli davranmadı. Typhon yağmur gibi yağan yıldırımlara karşı koymak istedi ama başaramadı. Bu nedenle gücünü yeniden toparlamak için güvenli bir yere kaçtı. Yolda rastladığı Kader Tanrıçaları ona ölümlülerin yediklerinden yerse iyileşeceğini söylediler. Typhon söyleneni yaptı ama ölümlülerin yedikleri onu daha da güçsüz kıldı.

Zeus Typhon'u buldu ve tekrar yıldırım yağmuruna tuttu. Typhon dağ doruklarını fırlatmayı denedi ama Zeus yıldırımlarıyla onların yönünü değiştirdi. Bu kanlı savaş Typhon'un yeniden kaçmasına kadar sürdü. Bir söylenceye göre Zeus bir adayı yerinden sökerek Typhon'a attı. Ada canavara çarpıp onu altına aldı. Söylenceye göre Typhon ölümsüz olduğu için adanın altında varlığını sürdürmektedir; lavlar da onun ateş saçan soluklarından oluşur.

Bir başka söylenceye göre Zeus yıldırımlarıyla Typhon'un tutuşmasına yol açar; sonra canavarı yakalayıp Tartaros'a atar; orada Titanlarla birlikte hapsolmuş durumdadır. Çoğu kişi Typhon'un tüm tehlikeli rüzgârlara neden olduğunu söyler; bu rüzgârlara bu yüzden tayfun adı verilir.

KRONOS'UN VE ZEUS'UN DOĞUŞU

"Evrenin Hâkimi"; Ama Bu Çok Uzun Sürmeyecek

Uranus bir kez daha çocuklarının gücünü yok etmeye çalışınca Kronos babasını yenilgiye uğrattı. Gaia Titanları dünyaya getirdikten sonra güç peşinde olan Uranus tüm erkek ve dişi Titanları annelerinin rahmine geri sokarak onların evrene egemen olmalarını engellemek istedi. Acı ve mutsuzlukla kıvranan Gaia bu çılgın babayı alaşağı etmeyi çocuklarıyla birlikte planladı. Bu planı benimseyen tek Titan Kronos, annesinin rahmi içinde, elinde orakla sinsi bir saldırı fırsatı bekledi. Uranus Gaia'yla sevişmeye başladığında Kronos onun cinsel organını kesti ve parçalarını denize attı. Uranus yenilince Titanlar, Kikloplar ve Yüz Elliler özgürlüklerine kavuştular.

KRONOS KRAL OLARAK TAÇ GİYİYOR

Kronos babasının yerine evrenin hâkimi oldu ve kardeşi Rhea'yla evlendi. Ne yazık ki Uranus'un haksız davranışlarından çok çeken Kronos da güç tutkunu oldu.

Özgürlüklerine kavuşan Yüz Elliler ve Kikloplar Kronos tarafından yeniden Tartaros'a hapsedildiler. O da babası gibi bu devlerden korkuyordu. Buna karşın dişi ve erkek Titan kardeşlerini özgür bıraktı.

BABASININ OĞLU

Kronos da tıpkı babası gibi güç tutkunuydu. Bu yüzden de çok iyi bir yönetim sergilemediği gibi felaket bir baba oldu. Kronos'a çocuklarından birinin onu alaşağı edeceği konusunda bir kehanette bulunulmuştu. Bu yüzden çocuklarının kendisine karşı çıkmamalarını sağlamak için bir plan yaptı.

Kronos, annesinin Uranus'u devirmek için yaptığı planı anımsadı. Öte yandan Gaia'nın rahmine tıkıştırılan çocuklar yüzünden acı çekmeseydi buna kalkışmayacağının da farkındaydı. Bu yüzden çocuklarının oluşturduğu tehdidi kendi başına yok etmeye karar verdi.

Bundan sonraki beş yıl boyunca Rhea her yıl bir çocuk doğurdu. Her çocuk ana rahminden çıkar çıkmaz Kronos'un ağzını boyladı. Çocukları annelerinin rahmine tıkıştırmaya yeltenmek yerine Kronos onları bütün olarak yutup kendi bedeninde saklamayı seçmişti.

Rhea üzüntü ve öfkeden deliye döndü. Çocuklarının doğar doğmaz elinden alınmasına dayanamıyordu. Kronos bir annenin çocuklarına olan sevgisini ve doğal olarak onları koruma içgüdüsünü hesaba katmamıştı. Rhea'nın annelik duyguları kendi intikam planını hazırlamasına yol açtı.

Rhea altıncı çocuğuna hamile kalınca annesinden yardım istedi. Gaia onu Girit adasına gönderdi ve orada Zeus doğdu. Rhea çocuğu doğurduktan sonra Kronos'un yanına döndü ama Zeus'u yanında getirmedi. Kocaman bir taşı bezlere sarıp Kronos'a onun Zeus olduğunu söyledi. Kronos altıncı çocuğu olduğunu zannederek onu yuttu. Bu arada Zeus güvendeydi.

ZEUS KRONOS'A KARŞI: TİTANLARLA SAVAŞ

Zeus'a Bulaşmayın (ya da Her Zaman Prometheus'u Dinleyin)

Kronos evreni Uranus'tan devralır almaz babası kadar güç tutkunu oldu. Çocuklarının onu alaşağı edeceği kehanetini dikkate alarak onların büyümelerine engel olmaya karar verdi. Rhea'nın her doğurduğu çocuğu olduğu gibi yutmaya başladı. Müthiş öfkelenen ve üzülen Rhea altıncı çocuğu Zeus'u büyük annesi Gaia'nın yardımıyla gizlemeye karar verdi. Büyük bir taş parçasını kundak bezlerine sardı ve Kronos bunu oğlu zannederek yuttu. Böylece Zeus gizlice büyümesini sürdürdü.

İNANILMAZ BİR ÇOCUKLUK

Zeus Gaia'ya emanet edilmişti. Cureteler (daha alt düzeydeki tanrılar) ve Orman Perileri çocuğun bakımını üstlendiler. Cureteler Giritli gençlerin ayinlerine öykünerek dans ediyor ve silah çatıyorlardı. Çıkardıkları gürültü Zeus bebeğin ağlamasını bastırıyor, böylece babası onun varlığını sezemiyordu.

Tüm bebekler gibi Zeus'un da beslenmesi gerekti. Amalthea isimli su perisi Zeus'u beslemeyi üstlendi ve onu emzirdi.

Şans Yıldızına Teşekkür Et

Bazı söylencelere göre Amalthea dişi bir keçiydi ve Zeus ona büyük bir minnet duyuyordu. Amalthea öldüğünde Zeus minnettarlığının nişanesi olarak onu Oğlak adıyla bilinen takımyıldıza dönüştürdü. Ayrıca derisinden savaşta kullandığı bir kalkan yaptı.

Zeus son derece iyi bir bakımla ergenlik çağına ulaştı. Genç ve güçlü bir delikanlı olan Zeus kehanetin gereğini yerine getirmeye ve babasını yerinden etmeye hazırlandı. Girit'ten ayrılıp Tethys ve

Oceanus'un kızı olan kuzeni Metis'i ziyaret etti. Bilgeliğiyle ünlü olan Metis Zeus'a yardım etmeyi kabullendi. Ona Kronos'un yanına hizmetkâr olarak girmesini ve bu konumundan yararlanarak içkisini zehirlemesini önerdi.

Zeus söyleneni yaptı. Zehir Kronos'u kusturunca Zeus'un tüm erkek ve kız kardeşleri dışarıya çıktı.

TİTANLARLA SAVAŞ

Kardeşlerinin kurtulmasıyla Zeus Kronos'la savaşacak bir ordunun çekirdeğini oluşturmuş oldu. Öte yandan Kronos kendi ordularını toparlamakta zorlandı. Titanların bazıları ona yardımcı olmayı reddettiler. Dişi Titanların hiçbiri savaşa katılmadı, Kronos'un erkek kardeşi Oceanus da savaşmayı reddetti. Aynı şekilde Hyperion'un oğlu Helios da savaşmaya yanaşmadı. İapetus'un oğulları Prometheus ve Epimetheus da Kronos'a sadakat yemini etmeye kesinlikle karşı çıktılar ve daha sonra Zeus'un ordusuna katıldılar. Geride kalan Titanlar İapetus'un diğer oğlu Atlas'ın emrinde savaşa girdiler.

Savaşa hazırlanan iki taraf da istihkâmlarını oluşturdu. Atlas'ın komutasındaki Titanlar Othrys Dağı'nda, Zeus'un komutasındaki Kronos'un diğer çocukları da Olympos Dağı'nda mevzilendiler.

Son derece büyük bir çatışma gerçekleşti. Kocaman boyuttaki Titanlar çok güçlüydü. Kronos'un çocukları da onlar kadar güçlü ve kurnazdı. İki taraf on uzun yıl boyunca savaş alanında karşı karşıya geldi; kimi zaman yendiler, kimi zaman da yenildiler. On yıl sonra savaş sona ermek üzereyken bir babayı alt etme konusunda deneyimli olan Gaia araya girerek Zeus'a akıl verdi.

Gaia Zeus'a, Kiklop ve Yüz Ellilerin Tartaros'tan çıkarılıp özgür bırakılmasının tanrılara güçlü bir destek sağlayacağını söyledi. Zeus hiç zaman yitirmeden Yeraltı'nın derinliklerine inip Kronos'un devlerin bekçiliğiyle görevlendirdiği Campe adındaki canavarı öldürdü ve amcalarını özgür kıldı. Gaia'nın öngördüğü gibi, Yüz Elliler ve Kikloplar kendilerine yaptıkları yüzünden Kronos'a çok kızgın olduklarından hemen Olympos'taki kuvvetlere katıldılar.

Zeus'un ordusuna bu devlerin katılımıyla savaşın rengi değişti. Kikloplar şimşek, gök gürültüsü, zelzele, zıpkın ve görünmezlik sağlayan miğfer gibi çok önemli silahlar yaptı. Yüz Elliler kocaman kayalar fırlatarak Titanların kalelerini yıktılar.

Atlas'ın Cezası

Titan ordusunun komutanı Atlas, Tartaros'tan kurtuldu, ama çok daha büyük bir cezaya çarptırıldı. Zeus, Atlas'ı sonsuza dek gökyüzünü omuzlarında taşımaya mahkûm etti.

Zeus, Othrys Dağı'nı kuşattı. Ama savaşı kazanmak için güç tek başına yeterli değildi, bu yüzden Kronos'un ordusunu teslim olmaya zorlamak için bir plan yaptı. Tanrılardan biri görünmezlik sağlayan miğferi giyerek düşman kampına girdi ve Kronos'un tüm silahlarını çaldı. Bir başka tanrı zıpkınla Kronos'u oyalarken Zeus yıldırımlar yağdırdı. Bu arada Kiklop ve Yüz Elliler Titanları taş yağmuruna tuttu. Zeus'un stratejisi başarılı oldu ve evreni neredeyse yok etmek üzere olan savaş nihayet sona erdi.

ZEUS BAŞA GEÇİYOR

Zeus'un yönetime geçer geçmez ilk yaptığı düşmanlarını yok etmek oldu. Kronos'un ordusu Tartaros'a hapsedildi ve kaçmalarını önlemek için Yüz Ellilere bekçilik görevi verildi.

Zeus düşmanlarını cezalandırmakta acımasız, dostlarına ise son derece cömert davrandı. Savaşa katılmayan dişi Titanların gökyüzündeki güçlerini ve görevlerini sürdürmelerine izin verildi. Zeus aynı zamanda kendisine yardımcı olan ve Kronos tarafından dışlanmış bulunan ölümsüzlerin de eski güçlerine kavuşmalarını sağladı.

Tabii ki kız ve erkek kardeşleri de kendi paylarına düşen hak ve güçlerini edindiler. Tanrıların yönetim süreci başlamış oldu.

OLYMPOS DAĞI VE MİTOLOJİK YASALAR

Tanrıların Evi, Yasa ve Düzen Merkezi

Klasik mitolojide tanrıların ve tanrıçaların evi Olympos Dağı çok net olarak tanımlanmıyor. Kimileri onun dünyanın en yüksek dağı olduğunu ileri sürüyor. Bazı söylencelere göre Olympos Dağı'nın çok sayıda doruğu var, bunların her birinde bir tanrı oturuyor ve Zeus da en yüksek dorukta bulunuyor. Diğerleri ise Olympos Dağı'nın cennetin bir bölümünde yer aldığını, dünya üzerinde olmadığını söylüyor.

Nerede olursa olsun, Olympos Dağı kesinlikle tanrılara layık, şahane bir yerdi. Bulutların içinden geçilerek ulaşılan dağda tanrılar, Hephaistos tarafından inşa edilmiş olan görkemli saray ve galerilerde yaşıyor, toplantılar düzenliyordu.

Olympos Dağı'nda genellikle huzurlu bir yaşam vardı. Tanrılar ve tanrıçalar burada geziniyor, yiyip içiyor, müzik dinliyor ve dansçıların zarif hareketlerini izliyorlardı. Olympos Dağı'nda dünyada yaşanan fırtına, kar, bora, deprem, dolu ve hortum gibi doğal afetler yoktu. Dağdaki mutlu ve huzurlu atmosfer burada yaşayanları da barışçıl kılıyordu (hiç değilse çoğu zaman).

Olympos Dağı sadece tanrıların ve tanrıçaların yaşadığı yer değildi. Burası aynı zamanda onların yönetim merkeziydi. Burada yargılamalar yapılıyor, yasalar çıkarılıyor ve önemli kararlar alınıyordu.

YÜCE YÖNETİCİ ZEUS

Tanrıların ve insanların yöneticisi olarak Zeus'un görevi evrende tam bir düzen kurmaktı. Zaten bir miktar düzen sağlanmış durumdaydı. Evren daha önceki kaos ortamından bu yana epey yol almıştı, ama Zeus bunu daha da geliştirmek istiyordu.

Zeus sonsuz düzen tanrıçası olan teyzesi Themis'le sevişti. Bu ilişkiden çok sayıda kızı oldu. Bunların arasında dilediği nihai düzen için gerekli ilkeleri temsil eden altı kız vardı. Zeus ile Themis'ten dünyaya gelen bu altı kız şunlardı:

- **Eirene:** Barış temsilcisi
- **Eunomia:** Hukuk ve düzen temsilcisi
- **Dike:** Adalet temsilcisi
- **Clotho:** Yaşam ağını oluşturma sorumluluğu taşıyan Kader
- **Lachesis:** Yaşam ağının ölçümünden sorumlu Kader
- **Atropos:** Yaşam ağını kesmekle sorumlu Kader

Evrensel düzen oluşturulduktan sonra Zeus'un görevi bu düzeni sürdürmekti ve bunu yapma yeteneğine sahipti. Zeus adalete inanan, sert ama adil bir yönetici olarak tanınıyordu.

Zeus, duygu ve eğilimlerinin saltanatını etkilemesine izin vermedi. Bir olayla ilgili tarafsız bir karar alamayacağını fark ederse bu konuyu ya diğer tanrılardan oluşan bir meclise taşır ya da sonuca ulaşmak için başka bir yol bulurdu; örneğin bir yarışma düzenlerdi. Zeus'un kardeşi Poseidon toprak edinmek için savaşmak eğilimindeydi ve çoğu kez diğer tanrı ve tanrıçalarla kavgaya tutuşuyordu. Zeus kimi zaman kardeşi ile kızları arasındaki anlaşmazlıkta tarafsız kalamıyordu. Kim böyle zor bir seçim yapabilirdi ki? Bu durumda Zeus konuyu meclise taşıyor ya da kazananın toprağa sahip olacağı bir yarışma düzenliyordu. Zaman zaman bir anlaşmazlığı çözümlemek için uzlaşmaya başvurduğu da oluyordu.

Yasa konusunda Zeus çok akıllı davranıyordu. Yine de zayıf tarafları vardı; özellikle kadınlar konusunda. Bazı söylencelere göre Zeus yönetimin başındaydı ama kontrol tümüyle onun elinde değildi. Kader Tanrıçaları olan üç kızını anımsadınız mı? Tüm tanrılar –Zeus'un kendisi bile– kaderin bu üç temsilcisine uymak zorundaydı.

BAŞKALDIRI TOHUMLARININ EKİLMESİ

Olympos Dağı'ndaki güzelliklerin, huzurun ve görkemin barışı sağlamaya yeterli olduğunu düşünebilirsiniz. Tanrıların ortaya çıkmasıyla hukuk ve düzen sağlanmıştı, adalet genellikle ağır basıyordu ve evren zor kullanılmadan akıllıca yönetiliyordu. Bu ideal durumda bile tanrılar arasında bir isyan baş göstermek üzereydi ve bu Zeus'un gücüne karşı bir tehdit oluşturacaktı.

TANRILAR AYAKLANIYOR!

Olympos Dağı'ndaki direnişi öncelikle Athena, Hera ve Poseidon başlattı. Birçok söylenceye göre perde arkasında Hera vardı. Bu yüce varlıklar Zeus'tan daha iyi yönetici olacaklarına inanıyorlardı, bu yüzden bir araya gelerek diğer tanrı ve tanrıçaları Zeus'a karşı kışkırttılar. Hestia dışındaki tüm tanrılar onlara katıldı.

Zeus uyurken bu grup onu yatağına zincirledi. Silahlarını ulaşamayacağı bir yere taşıdılar ve sonra bu başarılı darbe için birbirlerini kutladılar. Ama bu kutlama kısa sürdü. Zeus alt edildiğine göre yerine kim geçecekti?

Tanrılar aralarında tartışmaya başladılar, her biri kendisinin en iyi yönetici olacağına inanıyordu. Hiçbiri geri adım atmadı. Tartışma uzun sürdü ve giderek daha da alevlendi.

Hera'dan Kaynaklanan Sıkıntı

Mitolojide Hera'nın cezaya çarptırıldığı yazar, ama bazı söylenceler bu cezanın farklı bir nedenle verildiğini ileri sürüyor. Bu söylencelere göre Zeus karısını oğlu Herakles'le sürekli ve acımasızca uğraştığı için cezalandırmıştır.

Tanrılar kendi aralarında iktidar kavgası yaparken deniz tanrıçalarından biri olan Thetis Zeus'un imdadına koştu. Tartaros'a inerek Yüz Ellilerden biri olan Briareus'tan yardım istedi. Briareus onun isteğini yerine getirip Zeus'un zincirlerini çözdü. Tahmin

edebileceğiniz gibi, Zeus tanrıların yaptığına çok kızmıştı. Zeus serbest kalınca tanrılar telaşla geri adım attılar, onunla karşılaşmaya cesaretleri yoktu. Zeus yeniden başa geçti ve tüm tanrıları bir daha karşı çıkmayacaklarına yemin etmeye zorladı.

HERA'NIN CEZALANDIRILMASI

Zeus adalet (ve aynı zamanda intikam) adına Hera'yı itaatsizliğinden dolayı cezalandırmaya karar verdi. Bileklerine zincir vurdurdu ve ayaklarına da örsler taktırarak gökyüzünden aşağıya sallandırttı. Daha sonra serbest bırakılan Hera bir daha isyana kalkışmadı.

OLYMPOS'TAKİ ON İKİ TANRI

Dünyanın İlk Şöhretleri

Dünyanın Kaos'tan sonraki yaratılışından Kronos ile Zeus'un arasındaki savaşa kadar gökyüzünde ciddi kargaşa yaşandı. Öte yandan Kronos yenildikten sonra ailedeki anlaşmazlık sona erdi. Kronos'un çocukları bir araya geldiler ve toprakları kendi aralarında paylaştılar. Bu arada başlarında bir yönetici bulunması gerektiğine karar vererek oybirliğiyle Zeus'u seçtiler. Burada Olympos'taki on iki önde gelen tanrı ve tanrıçayı, Yunan mitolojisindeki en ünlü ve güçlü yüce varlıkları tanıtacağız.

ÜÇ ERKEK KARDEŞ, ÜÇ EGEMENLİK

Kronos alt edildikten sonra üç oğlu –Zeus, Poseidon ve Hades– toprakları paylaştılar (Adil olmak için aralarında kura çektiler). Söz konusu topraklar gökyüzü, denizler ve ölüler ülkesiydi. Olympos Dağı tüm tanrılara ait olacak, hiçbirinin denetiminde bulunmayacaktı.

Kurada Zeus gökyüzünü çekti, böylece hem tanrıların hem de gökyüzünün hâkimi oldu. Zeus çoğunlukla başında bir miğfer, elinde yıldırım ve göğsünde bir kalkanla resmedilir. Genellikle yanında gücünü temsil eden bir kartal bulunur.

Poseidon'a kura çekiminde denizler düştü. Mitolojide Poseidon çoğunlukla denizde kopan korkunç fırtınalar ve depremlerle ilintili olarak acımasız bir tanrı şeklinde canlandırılır. Uzun boylu, gür ve uzun sakallıdır, elinde de Kiklopların Kronos'la savaşta kullanılmak üzere yaptığı üç çatallı zıpkını taşır. Yanında çeşitli deniz kabukları ya da yaratıkları yer alabilir. Poseidon aynı zamanda atlarla da ilişkilendirilir; eski zamanlarda atların sahile vuran büyük dalgalardan oluştuğuna inanılıyordu.

Üçüncü kardeş Hades kurada yeraltını, ölüler ülkesini çekti. Yunan Yeraltı Dünyası Hıristiyanların cehennem kavramıyla aynı değildir; Hades'in de uğursuz ya da şeytani olduğu düşünülmez. Hades canlıların dünyasıyla ilgilenmeyen bir münzevi olarak betimlenir. Genellikle ölüleri canlıların dünyasından uzakta, kilit altında tutan bir tanrı olarak elinde bir anahtarla resmedilir. Hades ayrıca atlarla da ilişkilendirilmiştir; bazı söylenceler atların yaratıcısının Poseidon değil Hades olduğunu ileri sürer.

ÜÇ KIZ KARDEŞ: EN ULU TANRIÇALAR

Zeus'un kız kardeşleri kura çekimine katılmadılar ama onların kendilerine özgü güçleri vardı. Hera, Hestia ve Demeter'in yönetimindeki topraklar düzenli bir evren için gerekliydi.

Hera Yunan tanrıçalarının en büyüğüydü. Zeus'un kız kardeşi ve karısı olarak, gökyüzünün kraliçesiydi. Kıskanç ve kinci olan Hera çok kolay öfkelenirdi ve aşırı tutkuluydu. O, eşlerin koruyucusu, evliliğin savunucusu ve doğum tanrıçasıydı. Betimleri onun asil duruşunu öne çıkarır. Uzun boylu ve ciddidir; elinde bir asa tutar. Sembolü tavus kuşudur.

Ocak ve ev tanrıçası Hestia günümüze ulaşan söylencelerde yer almaz. Buna karşın eski zaman evlerinin hepsinde kutsanıp tapınıldığı sanılmaktadır. Hestia ayrıca bekâretle de yakından ilişkilendirilir.

Demeter'in adı "Toprak Ana" anlamına gelir. Ama onu Gaia'yla karıştırmayın. Gaia toprağın ya da yeryüzünün kendisiydi. Torunu Demeter dünyanın meyveleri üzerinde egemendi ve bereket ile tarım tanrıçasıydı. Demeter toprağa yakın olmaya bayılıyordu. Kız kardeşi Hestia Olympos Dağı'nı asla terk etmezken Demeter hemen hemen hiç dağda kalmaz, zamanını Dünya'da geçirmeyi yeğlerdi. Demeter çoğunlukla otururken, elinde bir meşale ya da buğday demetleriyle canlandırılır. Kuşu turna, hayvanı yılandır.

SEVİLECEK ALTI DİĞER TANRI

Buraya kadar gördüğümüz altı tanrı ve tanrıça Olympos'taki ilk yüce varlıklardı ama bunlar öykünün yalnızca yarısını oluşturuyordu. Olympos'ta toplam on iki tanrı vardı ve her biri evrenin düzeninde önemli bir rol oynuyordu. Önde gelen altı tanrıdan sonrakiler tartışma konusudur; en önemli sekizi aşağıda belirtilmektedir.

Athena

Bilgelik Tanrısı Athena hem ölümsüzler hem de ölümlüler arasında çok saygındı. O aynı zamanda savaş, beceri ve yetenek tanrıçasıydı. Öte yandan Athena Ares kadar kana susamış değildi. Savaş yerine barışı yeğliyordu. Yine de savaşa katılıyor, olağanüstü stratejisiyle savaş alanında etkili oluyordu.

Athena genellikle zırhlı, miğferli ve kalkanlı olarak canlandırılır. Elinde bir mızrak ve kalkan vardır. Çoğunlukla omzuna bir baykuş tüner (baykuş bilgeliğin sembolüdür).

Aegis de Neyin Nesi?

Athena'nın kalkanı ya da zırhı olan aegis'in Olympos'taki demirci Hephaistos tarafından yapıldığı söylenir. Hephaistos Gorgon Medusa'nın kesik kafasını kalkana eklemişti. Medusa'nın korkunç görünümü insanları taşa döndürdüğü için aegis düşmanların donup kalmasına yarayan etkili bir silahtı. Aegis sözcüğü İngilizceye girmiş olup "koruma" ya da "destek" anlamına gelir.

Ares

Savaş Tanrısı Ares için yaşamın anlamı savaş ve kan dökmekti, insanların savaşmalarından büyük zevk alıyordu. Ares birçok şiir ve söylencede yer alır. Spartalılar özelikle bir savaşa girmeden önce ona tapınırlardı.

Ares zırhlı ve miğferli, elinde mızrak, kılıç ve kalkan taşıyor olarak canlandırılır. Köpek ve akbabayla ilişkilendirilir. Savaş

tanrısı olmasına karşın Ares her zaman zafere ulaşamazdı. Aslında söylencelerde birçok savaşta yenilgiye uğradığı belirtiliyor.

Artemis

Avcılar Tanrıçası Artemis av heyecanı dışında hemen hiçbir şeyle ilgilenmezdi. Yanında orman perileriyle dağlarda dolaşır, hayvanları, kimi zaman da insanları avlardı. Asıl işi avlanmak olmasına karşın Artemis aynı zamanda çocukların, vahşi hayvanların ve zayıfların koruyucusuydu. Söylencelere göre okları acı vermeden derhal öldürüyordu. Yine de onunla ters düşmek istemezdiniz; Artemis gerektiğinde acımasız ve kindar bir tanrıçaya dönüşebilirdi.

Leto'nun Korumaları

Hera'nın elinden gelseydi Artemis ve onun erkek kardeşi Apollo asla doğmazdı. Zeus Leto'yla ilişki kurduğunda Hera bu ilişkiden asla çocuk olmamasında kararlıydı. Oysa Leto Hera'nın elinden kurtuldu ve önce Artemis'i doğurdu. Yeni doğan Artemis annesine doğum sırasında yardım etti ve Apollo dünyaya geldi. Anneleri onlar uğruna bunca acı çektiği için Artemis ve Apollo onun bir numaralı korumaları oldu.

Artemis genellikle kendi seçimi olan silahlarla, ok ve yaylarla betimlenir. Kimi söylencelerde avladığı ve koruduğu hayvanlar kadar yabanıl bir kız çocuğu, sonsuz gençlik sahibi bir bakire olarak dile getirilir. Tüm vahşi hayvanların hâkimi olduğundan tek bir hayvanla ilişkilendirilmemiştir ama çoğunlukla yanında bir erkek geyik ya da av köpeği bulunur.

Apollo

Artemis'in ikiz kardeşi Apollo okçuluk, müzik ve şiir tanrısıdır. Kız kardeşi yalnızca avlanmak için yaşarken Apollo çok yönlü bir tanrıdır ve birçok şeyden zevk alır. Zaman zaman bir koyun ya da inek çobanı olur; zaman zaman da usta bir müzisyen. Apollo aynı za-

manda kehanet ve ilaç alanında da önemli rol oynar. Bir hastalığı oluşturmak kadar onu iyileştirme yeteneğine de sahiptir.

Apollo birçok sanatla ilgilendiğinden onun tek bir betimlemesini yapmak zordur. Onu, lirini çalarken, ok atarken ya da savaş arabasını kullanırken görebilirsiniz. Tüm betimlemelerde değişmez olan, idealize edilmiş yakışıklılığıdır. Apollo'nun kurt, geyik, yunus, karga, akbaba ve kuğu dahil çok çeşitli hayvanlarla bağlantısı vardı ve aynı zamanda defne ağacıyla da ilişkilendirilmişti.

Hermes

Hermes ticaret, seyahat ve atletizm tanrısıydı. İnsanlara şans getirir, yolculara ve tüccarlara yol gösterirdi ve düzenbazlar ile hırsızların koruyucusuydu. Hermes çok hareketli bir tanrıydı; kıvraklığı ve atletik yapısıyla ün yapmıştı. Hiçbir zorluk çekmeden Yeraltı Dünyası'na girip çıkabilen az sayıda tanrıdan biriydi. Öte yandan en iyi bilinen yanı, tanrıların habercisi olmasıydı.

Hermes genellikle hareketliliğini simgeleyen tüylü bir şapka ve kanatlı sandallarla betimlenir (bir haberci için hız, aranan bir niteliktir). Kimi zaman da elinde üzerinde bir çift yılanbaşı bulunan altından bir ulak sopası ya da baston taşır. Hermes muzipliğe düşkün bir numaracıdır ama aynı zamanda çok iyi kalplidir.

Afrodit

Hemen herkes Aşk Tanrıçası Afrodit'in adını duymuştur. (Onu Roma'daki adıyla, Venüs olarak bilebilirsiniz.) Bazı söylenceler Afrodit'i göbekli, neredeyse gülünç bir tip olarak sunarlar; diğerleri ise onun cömert ve yardımsever, diğerleri kadar saygıdeğer bir tanrıça olduğunu ileri sürerler. Kişiliği ne olursa olsun, Afrodit her zaman tutkularının esiridir.

Afrodit tatlı ve baştan çıkarıcı gülümsemesiyle olağanüstü güzelliğe sahipti. Onunla ilgili söylenceler hemen her zaman aşk ilişkileri içerir. Ya kendisi bir ilişkiye girer ya da başkalarının ilişkilerine karışır. Bu tanrıçanın ilişkilendirildiği hayvan kumru, bitkiler ise gül ve mersindi.

Hephaistos

Hephaistos Afrodit'in kocasıydı. Aşk tanrıçasının yakışıklı ve hoş bir adamla evleneceğini sanırsınız. Ama Olympos'ta böyle olmazdı. Aslına bakılırsa Zeus ve Hera'nın oğlu olan Hephaistos doğduğunda çirkinliği ve şekil bozukluğu yüzünden cennetten kovulmuştu.

Ateş, metal işleme ve zanaat tanrısı olarak Hephaistos tanrılar ve tanrıçalar için büyük saraylar kurmuş, sevdiklerine kalkanlar yapmıştı. Usta bir zanaatkâr olduğundan hemen her şey elinden gelirdi. Hephaistos işyeri olarak kabul edilen yanardağlarla ilişkilendirilmiştir.

Hephaistos'un Talihsizlikleri

Bazı söylenceler Hephaistos'un tamamen sağlıklı ve hiçbir şekil bozukluğu olmadan doğduğunu ileri sürer. Bu söylencelere göre Hephaistos Zeus ile Hera arasındaki bir kavgada Hera'nın tarafını tutar. Zeus öfkelenip onu cennetten dışarıya fırlatır. Hephaistos gökyüzünde dokuz gün dokuz gece düşmeye devam edip sonunda bir adaya varır. Çok sert düştüğü için sakatlanır.

Dionysos

Dionysos üzüm, şarap ve eğlence tanrısıydı. Olympos'taki tanrıların çoğu ölümlülere tepeden bakarken Dionysos sürekli onlarla birlikte olmuştur. Düzenlediği dinsel şenlikler çoğunlukla esrik cümbüşlere dönüşürdü.

Dionysos'un insanlığa en büyük armağanı, bir süre için bile olsa onları sıkıntılarından uzak tutan şarap olmuştur. Bununla beraber, tıpkı öteki tanrılar gibi Dionysos da kimi zaman acımasız olabiliyordu. Ona karşı çıkanlar bunun cezasını çekerdi. Dionysos çoğunlukla bağlarla, dansla, müzikle, şarapla, çılgınlıkla ve seksle ilişkilendirilir.

ZEUS VE HERA

Bağlılık Sorunları Bulunan Kraliyet Ailesi

Eski dünyada Zeus çapkınlıklarıyla ünlüydü. Yönetime geçtikten sonra birçok ilişkisi oldu ama bunları sonlandırınca gözünü kız kardeşi Hera'ya dikti. Zeus sadece bu tanrıçanın iktidarı paylaşabileceği karısı olabileceğine inanıyordu. Zeus her istediğini almaya o kadar alışıktı ki Hera'yı elde edemeyeceği aklından bile geçmiyordu. Hera çok kıskanç bir yapıya sahipti. Zeus'un geçmişteki ilişkilerini biliyordu, onun için de yakınlaşma girişimlerine pek sıcak bakmıyordu. Bu yüzden Zeus Hera'nın evlenmeye razı olmasını sağlamak amacıyla bir oyuna başvurdu.

Zeus kendisini guguk kuşuna dönüştürerek muazzam bir sağanak oluşturdu. Guguk kuşu görünümünde Hera'nın merhamet hislerini uyandırdı. Bu zavallı, sırılsıklam olmuş kuşa acıyan Hera onu alıp giysilerinin içine koydu. Zeus eski haline dönerek Hera'ya tecavüz etti. İsmi lekelenen ve utanca boğulan Hera onun karısı olmayı kabul etti.

Gizli Âşıklar

Bazı söylencelere göre bu Zeus ile Hera'nın birlikte oldukları tek olay değildi. Titanlara karşı verilen savaştan önce birçok kez gizlice buluşmuşlardı. Bu öykü Hera'nın Zeus'un diğer aşk maceraları karşısında neden kıskançlığa ve öfkeye kapıldığını açıklayabilir.

TANRILARA LAYIK BİR DÜĞÜN

Zeus ile Hera'nın düğün töreni çok görkemliydi. Bu düğünün yapıldığı yer çeşitli söylencelerde farklı olarak belirtiliyor:

- *İlyada*'da, düğünün Frigya'daki İda (Kaz) Dağı'nın doruğunda yapıldığı yazılı.

- Diğer kaynaklara göre düğün, tanrıların Girit Adası'ndan dönerken mola verdiği Euboea'da (Eğriboz) yapılmış.
- Başka kaynaklar ise Zeus ile Hera'nın dünyanın en batı ucunda yer alan Hesperidler Bahçesi'nde evlendiklerini ileri sürüyor.

Nerede yapılmış olursa olsun, düğün tüm tanrı ve tanrıçaların katıldığı görkemli bir toplantı şeklinde gerçekleşti. Hades bile kız ve erkek kardeşinin düğününde bulunmak için karanlık dünyasından çıkıp geldi. Söylencelere göre yeni evli çifte armağanlar verme geleneği Zeus ve Hera'yla başlamıştır. Gaia Hera'ya altın elmalar veren harika bir ağaç armağan etti. Bu ağaç Hesperidler Bahçesi'ne dikildi ve orman perileri tarafından koruma altına alındı.

Bu ilahi tören zamanla Yunanistan'daki kutsal evliliklerde bir gelenek haline geldi. Evliliği kutsamak ve Zeus ile Hera'nın beraberliğini kutlamak adına şenlikler düzenlendi. Atina'da, gelinlere Hera'nın en sevdiği meyveler olan elma ve nar verme geleneği oluştu. Tüm Yunanistan'da düğünlerden önce Hera'nın gelinlikli heykeli sokaklarda gezdirildi. Kimi zaman bu heykel zifaf yatağına kadar taşındı. Ayrıca düğünler Hera'ya adanan ay içinde yapılır oldu. (Bu hangi ay mı? İşte size bir ipucu: Hera Roma dilinde Juno yani Haziran olarak geçer). Hera, eşleri koruyan ve zina yapanları cezalandıran evlilik tanrıçası oldu.

ZEUS İLE HERA'NIN ÇOCUKLARI

Kimi söylencelere göre Zeus ile Hera'nın zifaf gezesi 300 yıl sürmüş. Bu uzun balayına karşın çiftin yalnızca üç çocuğu oldu; birbirlerinden demek istiyorum.

Ares

Çoğu söylenceye göre Ares Zeus ile Hera'nın tek oğluydu. Ares savaş tanrısı olacak ve Olympos Dağı'nda yaşayan tanrılar arasındaki yerini alacaktı.

Eileithyia

Bazı söylenceler Eileithyia'nın evlilik dışı dünyaya geldiğini ima ediyor. Her nasıl olduysa, Zeus ile Hera'ın kızı doğum tanrıçasıydı. Hera zaman zaman doğum sancısı çeken kadınlar için kızından yardım ister ve Eileithyia annesinin isteğini nadiren geri çevirirdi. Örneğin, kıskanç Hera Leto'nun Zeus'tan olan çocuklarının doğmasını engellemek istedi, bu yüzden de Eileithya'nın Leto'nun yanına gidip ona yardım etmesine mani olmaya çalıştı. Eileithyia annesinin isteğine uymak istiyordu ama öbür tanrıçalar onu Leto'ya yardım etmeye zorladılar. Eileithyia oraya ulaşınca Artemis dünyaya geldi.

Bir başka örnek Herakles'in doğumuyla ilgilidir. Burada da Hera son derece kıskanç davrandı. Eileithyia'ya Herakles'in annesinin (Zeus'un ölümlü sevgilisi Alcmene) doğum sancıları çektiği odanın kapısının dışında durmasını, kollarını, bacaklarını ve parmaklarını kenetlemesini (ya da sadece dizlerini birbirine bastırmasını) söyledi. Böylece Herakles'in doğumu günlerce gecikti.

Eilethyia'yı Kurnazlıkla Yenmek

Herakles, Alcmene doğum sancıları çekerken ona yardımcı olan zeki bir hizmetkar sayesinde dünyaya geldi. Alcmene'nın çocuğu daha doğmamışken hizmetkâr doğum gerçekleşmiş gibi davranıp "Bir oğlan oldu' diye haykırdı. Büyüsünün tutmadığına şaşıran Eileithyia yerinden kalkıp çocuğa bakmaya gitti. Üst üste attığı bacakları açılınca büyü bozuldu ve Alcmene doğurabildi.

Hebe

Hebe kız ve erkek kardeşi kadar ön planda değildi ama güzelliğiyle ünlüydü. Gençliği temsil eden Hebe sonsuza dek genç ve güzel kaldı. Hebe Olympos'taki tanrıların sakiliğini yapıyor, onlara iksir sunuyordu. Aynı zamanda onların banyolarını hazırlıyor, Hera'nın savaş arabasına binmesine yardımcı oluyor ve diğer ev işlerini görüyordu.

Bir söylenceye göre önemli bir şenlikte ayağı takılıp düşen Hebe'nin sakilik görevi sonlandırıldı. Düşerken etekleri açılmış, bu

yüzden de görevine son verilmişti. Öte yandan Hebe daha sonra, Herakles tanrı katına kabul edilince onun karısı oldu.

Hephaistos: Dördüncü Çocuk mu?

Bazı söylenceler Zeus ile Hera'nın dördüncü bir çocuğu olduğunu ileri sürer. Bunlara göre Hephaistos onların ikinci oğluydu. Oysa Hesiod farklı bir öykü anlatır; Hera'nın Zeus ya da başka birinin yardımı olmadan Hephaistos'a hamile kaldığını iddia eder. Bu söylenceye göre Hera tümüyle kendi iradesiyle Hephaistos'u doğurunca Zeus ile kavgaya tutuşurlar.

POSEİDON

Antikçağdaki Okul Kabadayısı, Hatta Çok Daha Tehlikelisi

Genellikle önem açısından Zeus'tan sonra geldiği kabul edilen Poseidon denizlerin güçlü tanrısı olarak saygı uyandırmaktan çok korku verirdi. Denizleri denetler ve depremlere yol açardı. Denizciler Poseidon'u hoş tutmaya çalışırlardı ama eski dönemde yaşayanlar onu kaçınılması gereken bir tanrı olarak görürdü.

POSEİDON'UN ÜLKESİ

Olympos Dağı'nda tanrılar kura çekerek yerlerini belirlerken Poseidon'un payına denizler düştü. Öte yandan onun gücü, denizin yanı sıra göller ve tatlı su pınarları dahil diğer kaynakları da kapsıyordu. Bazı söylenceler onun ırmakları da denetlediğini söylüyor ama ırmakların çoğunun daha önemsiz düzeyde tanrıları vardı.

Poseidon'a çoğu zaman "Dünyayı Sarsan" denirdi, çünkü depremlere yol açabiliyordu. Zıpkınını kullanarak fırtınalar oluşturuyor, dalgaları dilediği yüksekliğe ulaştırabiliyor, deniz canavarlarını çağırıyor, toprak kaymalarına ve sellere sebep olabiliyordu. Zeus'tan başkasına hesap vermek zorunda değildi ama Zeus bile onun ciddi zararlara yol açmasını engelleyemiyordu. Herkesin, özellikle denizcilerin Poseidon'dan korkmasına şaşmamak gerek.

Öte yandan, denizlere egemen olmasına karşın Poseidon kendi ülkesini yeterli bulmamaktaydı. Daha fazlasının peşindeydi; Poseidon, Zeus'a cephe alan ilk üç tanrıdan biriydi ve tanrıların yöneticisi olmak istiyordu. Başlatılan isyan başarısızlığa uğrayınca denizlerin tanrısı diğer tanrılardan daha fazla kenti sahiplenerek durumunu sağlamlaştırmaya çalıştı.

ATİNA UĞRUNA KAVGA

Poseidon Atina kenti için Athena'yla çatışmaya girdi. Bu çatışmadan önce de Poseidon yeğenine diş bilemekteydi. Poseidon Olympos'taki tanrılar arasında en az zeki olandı, Athena ise bilgelik tanrıçasıydı. Poseidon denizlerin tanrısıydı ve okyanusun yalnızca kendi yaratıklarına ait olmasını istiyordu. Athena ölümlülere gemi yapımını öğreterek Poseidon'un egemen olduğu yöreleri insanlara açmış oldu. Ayrıca unutmayın ki bazı söylencelere göre Poseidon son derece vahşi ve güzel olan atı yaratmıştı. Athena ölümlülere ata gem vurmayı öğreterek onların Poseidon'un yaratısını evcilleştirip kendi amaçları için kullanmalarını sağladı. Bu nedenle bu iki yüce varlık arasında zaten hatırı sayılır bir gerilim vardı. Her birinin Atina kenti üzerinde hak iddia etmesi üzerine bu gerilim iyice arttı.

Bir söylenceye göre Zeus Atina halkının kendilerine sunulan iki armağandan hangisinin daha değerli olduğuna karar vererek kendi tanrılarını seçmelerini istedi. Halk zeytin ağacının bir tuzlu su kaynağından daha yararlı olduğuna karar verince Athena kentin koruyucusu oldu.

İKTİDAR KAVGASI

Poseidon hemen pes etmedi. Başka kentleri ele geçirmek için tanrılara ve tanrıçalara meydan okumayı sürdürdü. Bir sürü çatışma yaşandı ve çoğunlukla kaybeden taraf Poseidon oldu. İşte en iyi bilenen uyuşmazlıklardan bazıları:

- Dionysos'la Naksos Adası için çatıştı ve yenik düştü.
- Delphi'yi almak istedi ama Apollo'ya kaptırdı.
- Troizina için Athena'yla rekabete girdi ama kaybetti.
- Aegina için Zeus'a meydan okudu ama tabii ki Zeus baskın çıktı.
- Argos kenti için Hera'yla çekişti ama Gökyüzü Tanrıçası kazandı.

Tüm bu yenilgilerine karşın birçok kent Poseidon'u kendi tanrıları olarak tanıdı. Bunlar arasında Korint, Helike ve Aegae de vardı. İyon Birliği'ne dahil on iki kentin temsilcileri her yıl bir Poseidon tapınağında toplantı düzenlediler.

POSEİDON'UN KRALİÇESİ

Amphitrite, Nereus (Denizlerin Yaşlı Adamı) ile Doris'in (Oceanus'un kızlarında biri) kızıydı. Dalgaları temsil eden ve Nereidler denilen deniz perilerinden biriydi. Bazı söylenceler yüz Nereid olduğunu ileri sürerken diğerleri yalnızca elli tane olduklarını iddia ediyor. Her ne ise, Amphitrite bir tek yönden kız kardeşlerinden farklıydı: o, korobaşıydı.

Bir gün Amphitrite kardeşleri ile Naksos Adası'nda şarkı söyleyip dans ederken Poseidon onu gördü ve âşık oldu. Amphitrite'yi karısı olması için kaçırdı. Diğer söylenceler Amphitrite'nin kolay teslim olmadığını aktarıyor.

Poseidon denizlerin hâkimiydi ama Amphitrite damat adayından fazla etkilenmedi. Onun babası Denizlerin Yaşlı Adamı, Poseidon'dan çok önce iktidarda olan bir tanrıydı. Öte yandan Poseidon ona âşık olduğunu açıkladı; reddedilmeye alışkın değildi. Amphitrite Poseidon'la hiçbir şekilde ilişkiye girmek istemediğinden okyanusun derinliklerine kaçmaya çalıştı ama her seferinde bir grup yunus Amphitrite'yi yakalayıp Poseidon'a teslim etti. Sonunda genç kız Poseidon'un karısı olmayı kabul etti. Poseidon'a üç çocuk verdi: Benthesicyme, Rhode ve Triton.

POSEİDON'UN SEVGİLİLERİ VE ÇOCUKLARI

Kardeşi Zeus gibi Poseidon'un da çok sayıda ilişkisi oldu. Poseidon'un karısı ne kıskanç ne de kindardı. Poseidon hem ölümlülerle, hem de ölümsüzlerle ilişkiye girdi ve çok sayıda çocuğu oldu. Elde ettiği kadınların bazıları şunlar:

- **Aethra,** Treuzen kralının kızı. Poseidon'la seviştiği gece Aethra Atina'nın yöneticisi Aegeus'la da ilişkiye girmişti. Aethra hamile kaldı ama çocuğun babasının Aegeus mu yoksa Poseidon mu olduğunu kimse bilmiyordu. Genel kanı babanın Poseidon olduğuydu ama Aegeus oğlanın babasının kendisi olduğunu iddia ediyordu. Theseus isimli çocuk ünlü bir kahraman oldu.
- **Amymone,** Kral Danaus'un elli kızından biridir. Poseidon, Amymone Argos ülkesinde su ararken onunla sevişti. Bir satirin kıza tecavüz etmesini engelledi ve Amymone'ye kur yapmaya başladı. Poseidon Amymone ile seviştikten sonra zıpkınıyla bir kaynak oluşturarak onun ailesine su taşımasına yardımcı oldu. Amymone ile Poseidon'un Nauplius adında bir oğulları oldu Nauplius denizler ve astronomi alanındaki derin bilgisi sayesinde denizcilerin gözünde bir kahraman oldu.
- **Demeter,** Poseidon'un kız kardeşi. Kardeşinin sarkıntılıklarından kaçmak isteyen Demeter bir kısrak kılığına girdi ama Poseidon vazgeçmedi. Bir aygıra dönüşerek onunla bir otlakta çiftleşti. Her ikisi de at kılığındaydı. Bu ilişkiden Desponia adında bir orman perisi ile Arion adında bir vahşi at dünyaya geldi.
- **İphimedia,** mutsuz bir evlilik yaşıyordu ve Posiedon'a âşıktı. Sürekli deniz kıyısında dolaşıyor, sık sık oturup avuçlarına doldurduğu deniz suyunu memelerinden aşağıya döküyordu. İphimedia'nın bu davranışından tahrik olan Poseidon'un bu ilişkisinden iki oğlu oldu: Dev Ephialtes ve Otus.
- **Medusa**, saçları yılan ve karşısındakini taşa dönüştüren korkunç bir görünüşe sahip olan bir Gorgon. Öte yandan bazı söylenceler Medusa'nın her zaman böylesine korkunç bir yaratık olmadığını ileri sürüyor; bir zamanlar çok güzel bir kadınmış ve Poseidon onun güzelliğine vurulmuş. Poseidon ile Medusa Athena'nın tapınaklarından birinde seviş-

tiler. Bu, bakirelik tanrıçası Athena'nın kabul edemeyeceği bir durumdu. Ceza olarak Athena Medusa'yı o korkunç hale dönüştürdü. Aynı zamanda Perseus'un Medusa'yı öldürmesine yardımcı oldu. Perseus Medusa'nın kafasını kesince ortaya Chrysaor ve Pegasus adlı iki çocuk çıktı; Poseidon'la ilişkisinin meyveleri.

- **Theophane,** Poseidon dahil birçok talibi olan genç ve güzel bir kadın. Rakiplerinden kurtulmak için Poseidon Theophane'i kaçırdı ve onu bir adaya götürdü. Theophane'nin talipleri onu aramaya çıktılar ama Poseidon onlar gelmeden Theophane dahil adanın tüm sakinlerini koyuna dönüştürdü ve kendisi de koç şekline girdi. Talipler adaya ulaşınca Poseidon koyunları kurda dönüştürdü ve peşindekileri öldürttü. Poseidon ve Theophane koyun ve koç halindeyken çiftleştiler, dolayısıyla (ismi bilinmeyen) altın tüylü, konuşabilen ve uçabilen bir koç dünyaya geldi.
- **Thusa,** (Gaia'nın oğullarından biri olan) Phorcy'nin kızı. Poseidon'la olan ilişkisi dünyaya gelen çocukları nedeniyle ünlüdür: Kiklop Polyphemus. Polyphemus Kiklopların soyundan gelmiyordu. Aksine şiddet yanlısı, yabanıl, insan yiyen bir yaratıktı.

POSEİDON VE TRUVALILAR

Poseidon'a ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılırken onun Truvalılarla ilişkisine değinmek şarttır; bu ilişki üzerinde durmak Poseidon'un anlaşılmasını kolaylaştırır. Zeus'a karşı isyana katıldıkları için Poseidon ile Apollo Truva kentinin çevresine surlar yaptırmakta olan Kral Laomedon'a yardım etmek zorunda kaldılar. Bunun karşılığında bir ücret alacaklardı ama Laomedon'un ücretlerini ödemeyi reddetmesi her iki tanrıyı da öfkelendirdi. Apollo kentte bir salgın çıkmasını sağladı ve böylece öcünü almış oldu. Poseidon da Truva'yı sürekli taciz edecek bir deniz canavarı gönderdi ama öfkesi geçmedi.

Daha sonra Truva Savaşı'nda Zeus ona bu işe karışmamasını emretmesine karşın Poseidon Yunanlıların safında yer aldı. Öfkesi ve nefreti yüzünden Poseidon Truva Savaşı sırasında herkese zor anlar yaşattı.

POSEİDON'A TAPINMAK

Eski Yunan'da Poseidon'a tapınmak çok yaygındı. Denizciler denizin sakin kalması için ona kurbanlar adıyordu; o aynı zamanda tatlı su ve bereket tanrısıydı. Bir yandan da fırtınalar oluşturduğu, depremlere yol açtığı ve özellikle değişken bir yaradılışta olduğu için ondan çok korkuluyordu.

HADES

Yeraltı Dünyası'nın Korkunç Efendisi

Eski dünyada ölüm, yaşam kadar karmaşıktı. Tüm ruhlar (ya da sıklıkla kullanılan adlarıyla "gölgeler") öldükten sonra yeraltı dünyasına gidiyorlardı. Özel bir tanrı olan Hades Yeraltı Dünyası'nın hâkimiydi ve bu karanlık ve esrarengiz tanrıya hem saygı duyuluyor hem de ondan korkuluyordu.

Olympos'ta kardeşlerin çektiği kurada Hades'in payına ölüler diyarı düştü. Bu krallık onun için çok uygundu. Hades yalnızlıktan hoşlanan, ciddi tavırlı ve asık suratlı bir tanrıydı. Eskiler Hades'i soğuk olarak tanımlıyor ama uğursuz bulmuyorlardı. O sadece ölülerin efendisiydi ve üstlendiği görevleri layıkıyla ve tam bir sorumlulukla yerine getiriyordu. Hades işini yaparken merhamete ya da herhangi bir duyguya yer vermezdi.

Hades Olympos'taki ilk altı tanrıdan biriydi. Öte yandan Olympos Dağı'na hemen hiç gitmez ve diğer tanrılarla beraber olmazdı; bu yüzden en üst kademedeki on iki tanrı tarafından dışlanmıştı. Bu durum Hades'in işine geliyordu çünkü tanrıların meclisine katılmaya hiç istekli değildi. Kendi ülkesinin hâkimiydi ve tanrıların çoğu yeraltı dünyasından uzak duruyordu. Orada Hades tek başına egemendi ve Zeus bile genellikle onu kendi haline bırakıyordu.

HADES VE PERSEPHONE: ZORUNLU AŞK

Her ne kadar Hades nadiren kendi ülkesinden çıkıp yaşayanların arasına karışıyorsa da söylencelere göre ölümlülerin dünyasına en az bir kez gitmişti. Bu ziyareti sırasında Demeter ile Zeus'un güzel kızı Persephone'la karşılaştı.

Hades Persephone'u yanında birkaç orman perisiyle Sicilya'daki bir ovada çiçek toplarken gördü. Onun güzelliğine hayran kaldı

ama kur yapmaya kalkışmadı. Onu hemen kaçırıp yeraltı dünyasına götürdü.

Persephone Hades'in ülkesine hapsedildi. Kızının birdenbire ortadan kaybolmasıyla şaşkına dönen Demeter tüm dünyayı dolaşarak onu aramaya başladı.

Ciddi Sonuçlar

Demeter yeryüzü tanrıçasıydı; kızını ararken ekinler yetişmedi, dolayısıyla insanlar aç kalıp sıkıntıya düştüler. Bu, dünyada ilk kez kışın yaşandığı dönemdi. Demeter'in büyük üzüntüsü ve aç kalan insanların feryatları yüzünden Zeus Hades ile Persephone'un evlenmelerine izin vermedi.

Zeus, Hermes'i Hades'e göndererek ondan Persephone'u özgür bırakmasını istedi. Hades, Persephone'dan vazgeçmeyi düşünmek bile istemiyordu ama Hermes'in ilettiği haber Zeus'tan gelen kesin bir emirdi. Hades'in kızı özgür bırakmaktan başka çaresi yoktu. Lakin bunu yapmadan önce bir çıkış noktası buldu.

Hades, Zeus'un emrine uyar gibi görünürken Persephone'u elinde tutmak için bir plan geliştirdi. Güçlü Kader Perilerinin kurallarına göre Yeraltı Dünyası'ndaki herhangi bir yiyeceği yiyenler asla ölümlüler dünyasına geri dönemezdi. Bu yasayı bilen Hades Persephone'u birkaç nar tanesi yemeye ikna etti. (Nar tanelerinin sayısı söylencelere göre değişiyor: dört, yedi ya da sekiz tane olabilir.) Persephone nar tanelerini yediği için yasal olarak artık Yeraltı Dünyası'na aitti.

Zeus bile Kader Perilerine karşı çıkamazdı. Bununla beraber, bir çözüm buldu. Persephone her yıl dört ay Yeraltı Dünyası'nda Hades'le birlikte olacak, kalan sekiz ayı da annesinin yanında geçirecekti. (Kimi söylencelerde bu süre altışar ay olarak belirtiliyor.) Bu söylence mevsimlerin neden değiştiğini açıklıyor. Persephone annesinin yanındayken çiçekler açıyor, ekin yetişiyor ve meyveler oluşuyor ama kocasıyla Yeraltı Dünyası'nda yaşarken bitkiler soluyor ve ölüyordu.

Suç Ortağı

Her ne kadar Zeus bu evliliğe karşı çıktıysa da bazı söylencelere göre Persephone'un kaçırılışında onun da payı bulunuyor. Bu söylencelere göre Hades Persephone'u hemen kaçırmamış, onun için yanıp tutuştuğunu gören Zeus kızı kaçırmak için yaptığı plana yardımcı olmuştur.

Persephone Hades'in eşi ve Yeraltı Dünyası'nın Kraliçesi oldu. Zaman içinde eş ve kraliçe olarak üstlendiği görevleri kabullendi. Hatta bazı söylenceler zamanla onun da Hades'in aşkına karşılık verdiğini belirtiyor.

YERALTI DÜNYASI'NIN HARİTASI

Hades'in Evine Bir Ziyaret

Yunan mitolojisinde Yeraltı Dünyası farklı bölgelere ayrılmıştır. Bir bölüm en seçkin ölümlüler (kahramanlar gibi), bir bölüm sıradan ölümlüler, üçüncü bir bölüm de kötülük yapanlar içindi. Öte yandan, birazdan göreceğiniz gibi, Yeraltı Dünyası'nda bu ana bölümlerden fazlası da bulunuyordu.

CEHENNEMİN COĞRAFYASI

En eski söylencelerde Yeraltı Dünyası'nın, yaşayanların ülkesinin tam ucunda, okyanus kıyısının hemen ötesinde bulunduğu belirtilir. Daha sonraki söylencelerde Yeraltı Dünyası toprağın altındadır. Ölüler Diyarı'nın çoğunlukla mağara ve göllerden oluşan çeşitli girişleri olduğu düşünülüyordu.

Ölüler Diyarı'nın çevresinde aşağıdakiler dahil birçok ırmak vardı:

- **Acheron:** Keder Irmağı
- **Cocytus:** Ağlama Irmağı
- **Lethe:** Unutkanlık Irmağı
- **Pyriphlegethon:** Ateş Irmağı
- **Styx:** Nefret Irmağı

Yeraltı Dünyası'na "Hades" denildiğine de tanık olabilirsiniz. Kadim Yunanlılara göre Hades tanrının adıydı, egemen olduğu yer değil. Yeraltı Dünyası'nın çeşitli isimleri vardı: Ölüler Diyarı, Ölüler Beldesi, Hades'in Evi ve Cehennemin Coğrafyası bunlardan birkaçıdır. Öte yandan Hades'in adını kullanmanın ya da onun ülkesinden söz etmenin uğursuzluk getireceğine inanılıyordu.

KAYIKÇIYLA KARŞILAŞMAK

Biri öldüğünde Hermes o kişinin gölgesini (ruhunu) alıp Yeraltı Dünyası'na götürmeye gelirdi. Yeraltı Dünyası'na ulaşmak için bir ya da daha fazla ırmaktan geçmek gerekiyordu. Irmağı geçmek için gölgeler ölüleri taşıyan Kayıkçı'yı kiralamak zorundaydı. Eğer yolcu Kayıkçı'nın ücretini ödeyemezse gölge yüzyıl boyunca ırmağın kıyısında dolanmaya mahkûm olurdu. Ücreti ödeyip kayığa bindikten sonra bile gölgeler çalışmak zorundaydılar; Kayıkçı dümen tutarken onlar da kürek çekerlerdi.

Geçiş Ücretini Ödemek

Eskiler sevdikleri ölünce dilinin altına bir madeni para koyarlardı. Bu, Kayıkçı'ya ödenecek ücretti. Eğer ölen biri gerektiği gibi gömülmez ya da hiç gömülmezse, o kişinin gölgesi ırmağın kıyısında yüzyıl boyunca dolanıp dururdu.

Bir ya da birkaç ırmağı geçtikten sonra gölge Yeraltı Dünyası'nın kapısından içeri girmeden önce Hades'in bekçi köpeği Kerberos'u aşmak zorundaydı. Kerberos sıradan bir köpek değildi. Kimi söylencelere göre üç, kimilerine göre elli başlıydı. Kerberos çiğ et yemeye bayılıyordu. Bununla beraber, Yeraltı Dünyası'na gelen gölgelerle arası iyiydi; onun görevi yaşayan ölümlülerin içeriye girmesini ve gölgelerin kaçmasını engellemekti.

YERALTI DÜNYASI'NIN ANA BÖLGELERİ

Kerberos'un yanından geçtikten sonra gölgeler bir yol ağzına gelirdi, burada Yeraltı Dünyası'nın farklı bölgelerine giden üç ayrı yol vardı. Yol ağzında gölgelerin karşısına Ölülerin Yargıçları çıkardı. Yargıçlar genellikle bir gölgenin hangi yoldan gideceğine karar verir, gölgenin sonsuza dek kalacağı yeri belirlerdi. Kimi zaman tanrılar müdahale ederek bu seçimi yapardı. (Lakin Hades bunu hiçbir zaman yapmadı.)

Elysium: Büyük Dinlenme Yeri

Elysium (bazen Elysia Tarlaları da denir) seçkinlerin yeriydi. Kahramanlar (ve diğer olağanüstü ölümlüler) öldükten sonra bu adaya gönderilirdi. Elysium erkeklerin ve kadınların ölümden sonra rahat bir yaşam sürdüğü bir cennetti. Eğlenceler düzenlenir, müzik dinlenir ve hoşça vakit geçirilirdi. Tarlalar her zaman yemyeşildi ve güneş her zaman parlardı.

Asphodel Tarlaları: Sıradan İnsanların Evi

Gölgelerin çoğu Asphodel Tarlaları'na yerleştirilirdi. Yeraltı Dünyası'nın bu bölgesi, orta kesimdeydi ve ne iyi ne de kötüydü. Çoğu sıradan insanın nihai yerleşim yeri olan Asphodel Tarlaları'nda Elysium ile Tartaros'takilerin toplamından fazla ruh bulunuyordu.

Burada gölgeler genellikle eski yaşamlarındaki faaliyetlerini sürdürürlerdi. Burada anılara yer yoktu, bu nedenle gölgeler robot gibi davranır, belli bir kişilik sergilemezlerdi. Asphodel Tarlaları'nda ortam tekdüze idi ve değişikliğe ya da dostluklara yer yoktu. Yine de Yeraltı Dünyası'nın bu bölgesi Tartaros'ta olmaktan çok daha iyiydi.

Ölüler Beldesi'nin En İyi Yanı

Bazı söylencelerde Elysium ile Asphodel Tarlaları arasında fazla bir ayırım yapılmıyor. Tüm gölgeler daha önceki kişiliklerinin sadece gölgeleri olduğundan aslında hiçbiri etrafında olup bitenleri algılayamıyordu. Yine de eski insanlar Elysium'un Yeraltı Dünyası'nın en iyi yeri olduğuna inanıyordu.

Tartaros: Gerçek Cehennem

Tartaros Yeraltı Dünyası'nın altında yer alıyordu. Aslında o kadar aşağıdaydı ki Tartaros ile yüzey arasındaki mesafenin Dünya ile gökyüzü arasındakine eşit olduğu söyleniyordu. Karanlık ve kasvetli bir yer olan Tartaros herkese, hatta tanrı ve tanrıçalara bile korku veriyordu. Buraya, en kötü olanlar, sonsuza dek acı çekerek cezalandırılmak üzere gönderilirdi.

Erinyeler (intikam melekleri) Tartaros'a gönderilen gölgelere ağır cezalar uygulamakla görevliydi. Her Erinye kamçı ve yılanların aracılığıyla kötülere işkence yapardı. Kimi zaman açlık ve acı çeken gölgelerin önlerine konulan yiyecek ve içecekleri almalarını Eritreler engellerdi.

Kayıkçı. Michelangelo'nun *Kıyamet Günü* adlı eserinden. Sistine Şapeli.

YERALTI DÜNYASI'NIN SIRLARININ AÇIKLANMASI

Tanrıları hoşnut kılıp Elysium'a gönderilmedikleri takdirde ölümden sonraki yaşam ölümlüler için fazla bir şey ifade etmiyordu. Sıradan insanlar ölüme pek sıcak bakmıyor, kötülük yapanlar ise korkuya kapılıyorlardı.

Ölümden sonraki yaşamın iç karartıcılığını gidermek amacıyla bir sürü dinsel tören ve töre oluşturuldu. Örneğin birçok tören

(Demeter ya da Dionysos gibi) belli tanrılar üzerinde yoğunlaştı. Onlara tapanlar bu tanrıların Yeraltı Dünyası'nın sırlarını (bu dünyanın tehlikeli bölgelerini gösteren bir haritayla birlikte) kendileriyle paylaşacağını; böylece Elysium'a girmelerini sağlayacağını umuyorlardı. Örneğin, her yıl Demeter ve Persephone'un onuruna düzenlenen Eleusis Gizemleri adındaki törenler katılanların tanrılarla ilişki kurabileceklerini ve ölümden sonra ödüllendirileceklerini vaat ediyordu.

SANAT VE MÜZİKTE SÖYLENCELER

Yıllardır Sanatçılara ve Müzisyenlere Esin Kaynağı Olanlar

Başlangıçtan bugüne kadar mitoloji görsel sanatçılara esin kaynağı olmuştur. Gezdiğiniz her müzede klasik mitolojiyi konu alan en az bir esere –bir resme, bir heykele ya da bir gravüre– rastlarsınız. Köken olarak mitoloji eski dinlerin temelini oluşturmuştur ve sanat din inancını dile getirmekte önemli bir rol oynar. Tanrıları ve tanrıçaları onurlandırmak için heykeller yapılmıştır; tapınakların duvarlarını oymalar süsler ve fincan, vazo ve tabak gibi ev eşyaları resimlerle donatılmıştır.

Antik dönemden günümüze ulaşan birçok Yunan ve Roma yapı mitolojik sahnelerin ve kişiliklerin canlandırıldığı oymalarla bezenmiştir. Atina'daki Parthenon ve Erechtheum ile Roma Meydanı'ndaki tapınaklar bunlara örnek oluşturur. Düş gücünüzü zorlarsanız en parlak dönemi yansıtan bir sahneyi gözlerinizin önüne getirebilirsiniz.

Birçok klasik heykel ve yontu, çoğu hasarlı olsa da, günümüze ulaşmıştır. En iyi bilinen yontulardan biri MÖ 130 ile 100 arasında yaratılan ve halen Paris'teki Louvre Müzesi'nde sergilenen *Milo Venüs'ü*'dür. Klasik dönemden Louvre Müzesi'nde görebileceğiniz diğer ünlü tanrı ve tanrıça heykelleri arasında *Apollo Belvedere* (MÖ 4. yüzyıl) ve *Semadirek Kanatlı Zaferi* (MÖ 3. yüzyıl) bulunuyor.

Geç antikçağ ve ortaçağda Hıristiyanlığın ortaya çıkışıyla sanattaki mitolojik temaların yerini İsa'nın, Meryem Ana'nın ve azizlerin görüntüleri aldı. Rönesans'ta yeniden mitolojik temalara ilgi duyuldu ve sanatçılar yapıtlarında yeniden tanrıları ve tanrıçaları canlandırmaya başladı. O günden bu yana birçok ünlü sanat eseri mitolojik kişileri ve sahneleri yorumluyor. Bu resim ve heykellerden bazıları size tanıdık gelebilir.

- *Pan Okulu*, Luca Signorelli (1441-1523)
- *Venüs'ün Doğuşu: Venüs ve Mars*, Sandro Boticelli (1445-1510)
- *Paris'in Yargılanması: Venüs ve Küpid*, Baba Lucas Cranach (1472-1553)
- *Baküs ve Ariadne; Europa'nın Irzına Geçilmesi; Danae; Actaeon'un Ölümü*, Titian (c. 1488-1576)
- *Baküs; Medusa; Jüpiter, Neptün ve Pluto; Narcissus*, Caravaggio (1571-1610)
- *Venüs ve Adonis; Zincire Vurulmuş Prometheus; Proserpine'in Irzına Geçilmesi; Aynaya Bakan Venüs*, Peter Paul Rubens (1577-1640)
- *Apollo and Daphne; The Rape of Proserpina; Medusa; Aeneas, Anchises, and Ascanius (Apollo ve Daphne; Proserpina'nın Irzına Geçilişi; Medusa; Aeneas, Anchses ve Ascanius)*, yaratıcısı: Gian Lorenzo Bernini (1598-1680)
- *Penelope Tezgâhı Başında; Eurycleta Tarafından Uyandırılan Penelope*, Angelica Kauffman (1741-1807)
- *Medusa Başı ile Perseus; Küpid ve Psyche*, Antonio Canova (1757-1822)
- *La Minotaurmachie*, Pablo Picasso (1881-1989)
- *Perseus*, Salvador Dali (1904-1989)

MÜZİKTE SÖYLENCELER

Sanatçılar ve yazarlar gibi müzisyenler ve besteciler de klasik mitolojiden esinlendiler. Rush, U2, Police, Indigo Girls, Anthrax ve Suzanne Vega gibi pop sanatçıları klasiklerden dem vurur. Muse, Throwing Muses ve Venus gibi müzik toplulukları isimlerini klasik tanrılardan seçmiştir.

Klasik müzik alanında operalar çeşitli söylenceler üzerine kuruludur. Örneğin eşsiz bir müzisyen olan Orpheus'un öyküsü Cladia Monteverdi (*L'Orfeo*, 1607), Christoph Willibald Gluck (*Orfeo ed Euridice*, 1762) ve Jacques Offenbach tarafından (*Orphée aux enfers* [Orpheus Yer altı Dünyası'nda], 1858) bestelendi.

Truva'nın öyküsü de besteciler arasında çok popüler olmuştur. Hector Berlioz'un *Les Troyans* (1858) yapıtı *Aeneas*'ı temel alan beş perdelik muazzam bir operadır. Henry Purcell'in *Dido ve Aeneas* (c. 1689) isimli yapıtında Roma'nın babası ile Kartaca kraliçesi arasındaki talihsiz aşk anlatılmaktadır. Truva Savaşı'ndan sonraki olayları işleyen diğer operalar arasında Gluck'un *Iphigénie en Tauride* (1779), Mozart'ın *Idomeneo* (1781) ve Richard Strauss'un *Elektra* (1909) isimli yapıtlarını sayabiliriz.

Strauss'un Çok Sayıdaki Operası

Alman besteci Richard Strauss (1864-1949) birçok operasında klasik kaynaklardan yararlandı. *Elektra*'nın yanı sıra *Ariadne auf Naxos* (1912), *Die aegyptische Helena* (1927), *Daphne* (1938) ve *Die Liebe der Danae* (1940) isimli yapıtları besteledi.

ZEUS'UN SAYISIZ MACERALARI

Hanımlar Arasında Ünlenmesi

Zeus, Hera'yla evlenmeden önce bir sürü macera yaşadı ama evlilik onun gönül eğlendirmesini engellemedi. Burada Zeus'un evlilik dışı ilişkilerinden bazılarını bulacaksınız. Hera kıskanç ve kindar tanrıça olarak ün salmıştı. Okuyunca bunun nedenini anlayacaksınız.

CALLİSTO

Söylencelerde Callisto için değişik kimlikler var. Kimileri onun Arcadia kralının, kimileri ise Thebes kralının kızı olduğunu ileri sürüyor. Onun bir orman perisi olduğunu söyleyenler de var. Bununla beraber, tüm söylenceler onun Artemis'in hizmetkârlarından biri olduğu konusunda hemfikir. Callisto Artemis'in tüm hizmetkârları gibi bekâret yemini etti. Ama Zeus ona âşık oldu; bundan sonra neler olabileceğini biliyorsunuz.

Callisto bakire kalacağına yemin ettiği ve tüm erkeklerden uzak durduğu için Zeus ona yaklaşmak amacıyla Artemis kılığına girmek zorunda kaldı. Planı işe yaradı ve Zeus onu elde etti. Callisto oğlu Arcas'a hamile kalınca Artemis hizmetkârının yeminini bozduğunu fark etti. Ceza olarak Callisto'yu bir ayıya dönüştürdü ve (bazı söylencelere göre) daha sonra onu öldürdü.

AEGİNA

Aegina Irmak Tanrısı Asopus'un kızıydı. Zeus bu genç kıza tutuldu ve kartal kılığına girerek onu kaçırdı. Çok öfkelenen Asopus tüm Yunanistan'da kızını aramaya çıktı. Buna karşın Zeus yıldırımlar yağdırarak onu engelledi. Zeus Aegina'yı ıssız bir adaya götürdü;

genç kız orada oğlu Aeacus'a hamile kaldı. Aeacus doğduktan sonra Aegina adadan ayrıldı ama Zeus'tan orayı meskûn hale getirmesini istedi. Zeus onun isteğini yerine getirdi ve adaya onun adı verildi.

Babasının Oğlu

Aeacus babasının izinden gitti. Tanrı olmamasına karşın Aegina'nın yöneticisi oldu. Adil ve dürüst bir yönetici oldu; adalete çok bağlı olduğundan kendi oğulları kardeşlerini öldürünce onları adadan sürdü.

ALCMENE

Alcmene ölümlü ve evli bir kadındı. Öte yandan kocası Amphitryon istediği bir öç alma olayını gerçekleştirmeden ona eşlik görevini yerine getirmeyi reddetti. Zeus onun kocası kılığına girerek istediği intikamı aldığını söyledi. Alcmene kocası zannettiği Zeus'u yatağına davet etti. Bir söylenceye göre Zeus sevişme gecelerinin uzaması için güneş tanrısına birkaç gün çalışmamasını emretti.

Gerçek Amphitryon eve döndüğünde eşinin onunla zaten yatmış olduğunu söylemesinden hiç hoşnut olmadı. Öte yandan kadının aşığı Zeus olunca bir ölümlünün yapacağı hiçbir şey kalmıyordu. Alcmene'nin Zeus'la çiftleşmesi sonucu ünlü Herakles dünyaya geldi.

DANAE

Danae Argos kralının kızıydı. Bir kehanete göre Danae'nin oğlu dedesini öldürecekti. Bunu öğrenen kral tüm erkeklerden uzak tutmaya karar verdiği kızını tunçtan kapıları olan bir kuleye kapattı. Oysa Zeus bir erkek değil bir tanrıydı. Altın bir yağmura dönüşerek Danae'yi ziyarete gitti. Her zamanki gibi istediğini elde etti ve bu ilişki sonucunda ileride ünlü bir kahraman olacak Perseus doğdu.

GANYMEDE

Zeus'un tutkuları karşısında kimse güvencede değildi, genç erkekler bile. Ganymede Truvalı asil bir ailenin oğluydu. Bazı söylencelere göre o tüm ölümlü erkek ve kadınlardan daha güzeldi. Zeus Ganymede'ye ilk görüşte âşık oldu. Genci Olympos Dağı'na taşımak üzere bir kartal gönderdi (ya da kendisi bir kartala dönüştü). Orada Ganymede tanrıların (özellikle Zeus'un) sakisi oldu ve bu görevi Hebe'den devraldı.

İO

İo, Nehir Tanrısı İnachus'un kızı ve Hera'nın bakire rahibelerinden biriydi. Bu konumuyla Zeus için yasak bölgeydi ama o yine de kızı arzuluyordu. Zeus Hera'yı öfkelendirmemesi gerektiğini biliyordu, bu yüzden İo'yu ormana gitmeye razı etti. O bölgeyi kocaman, yoğun bir bulutla kaplayarak sevişmelerini gözlerden gizledi. Daha sonra da İo'yu beyaz bir düveye dönüştürdü ama Hera onun çevirdiği oyuna kanmadı.

ELEKTRA

Atlas'ın kızı Elektra'yla ilgili çeşitli söylenceler var ama bunların hiçbirinde Zeus'un onu nasıl baştan çıkardığı anlatılmıyor. Her ne kadar bu aşk hikâyesinin ilginç ayrıntıları olmasa da bu macera çok önemli. Zeus ile Elektra'nın oğlu Dardanus, Truva krallığını kurdu.

EUROPA

Günün birinde Zeus gökyüzünden aşağıya baktı ve Fenike kralının kızı Europa'yı kumsalda oynarken gördü. Kızın güzelliği karşısında kendinden geçti. Görkemli beyaz bir boğaya dönüşerek genç kızın karşısına çıktı.

Europa önce bu yaratıktan ürktü ama boğa onun ayakları dibine uzandı. Rahatlayan Europa hayvanı okşadı ve üstüne bindi.

Zeus onu sırtında okyanusa taşıdı ve oradan da Girit Adası'na kadar yüzdü. Adada gerçek kimliğine döndü ve bir ağacın altında Europa'yla sevişti. Bu olaydan sonra o ağaç hiç yaprak dökmedi. Europa Girit'in ilk kraliçesi oldu ve Zeus'a Minos, Sarpedon ve Rhadamanthys isimli üç erkek çocuk verdi.

SEMELE

Semele Zeus'un âşık olduğu ölümlü bir kadındı. Zeus da bir ölümlü kılığına girdi ama ona aslında tanrıların başı olduğunu da açıkladı. Zeus'un bir kısım sevgililerinin aksine Semele onun yakınlaşma girişimlerine direnmedi. Yaşadıkları kısa ilişkinin sonunda Dionysos isimli bir oğulları oldu. Zeus Semele'ye ne isterse vereceğini söyledi. Bundan yararlanan Semele Zeus'tan gerçek kimliğini göstermesini istedi. Oysa bir tanrının görkemi sıradan bir ölümlü için çok fazlaydı. Zeus Semele'ye gerçek kimliğiyle görününce kadın alevler içinde kaldı.

LEDA

Leda, Aetolia kralının kızı ve Sparta kralı Tyndareus'un karısıydı. Zeus bir kez daha hedefine ulaşmak için kılık değiştirdi; bu kez bir kuğuya dönüştü. Bir kartaldan kaçar gibi yapıp kendini Leda'nın kollarına attı. Zeus Leda'yı baştan çıkardı ve hamile bıraktı. Ama Leda normal bir doğum yapmadı. Yumurtladığı iki yumurtadan Polydeuces ve Helen (daha sonra Truvalı Helen olarak tanınacaktı) çıktı. Leda'nın Zeus'tan ve kocasından başka çocukları da oldu. Bunların arasında Helen, Polydeuces, Castor, Clytemnestra, Phoebe, Timandra ve Philonoe bulunuyordu.

MAİA

Maia Atlas'ın en büyük ve en güzel kızıydı. Zeus'un onu fark etmesi kaçınılmazdı. Hera'ya sezdirmemek için Zeus bir gece uyuyan karı-

sının yanından süzülüp Maia'ya gitti. Maya ona ileride Olympos'taki en büyük tanrılardan biri olacak Hermes'i doğurdu. Maia şanslıydı, Hera ondan intikam almaya kalkışmış olsa bile söylencelerde bundan söz edilmiyor.

TAYGETE

Orman perisi Taygete Atlas'ın bir diğer kızı ve Artemis'in hizmetkârıydı. Zeus peşine düşünce Taygete'nin yardım istediği Artemis onu bir dişi geyiğe dönüştürdü. Zeus yine de istediğini elde etti ve Taygete kendinden geçmişken onunla sevişti. Bunun sonucunda Taygete Ladecaemon'u doğurdu.

Pleiades (Yedi Kız Kardeşler)

Atlas'ın Ocean'lı Pleione'den yedi kızı oldu: Taygete, Elektra, Alcyone, Celaeno, Merope, Maia ve Asterope. Bu kutsal kızlar toplu olarak Pleiades (Yedi Kız Kardeş) olarak bilinir.

BAŞKA SEVGİLİLER...

Bundan önceki bölümlerde görüldüğü üzere, Zeus'un Hera'yla evliliği sırasında sayısız kaçamakları olmuştur ve bunlar yalnızca su yüzüne çıkanlardır. Tanrıların ve insanlığın yöneticisi olan Zeus'a direnmek çok zordur.

Öte yandan Hera'nın bir kenarda durup kocasının kaçamaklarına seyirci kaldığını sanmayın. Tanrıça da olsa o ölümlülerle aynı duygulara sahipti ve özellikle de çok kıskançtı. Kıskandığında ise öç almak istiyor, Zeus'un sevgililerini cezalandırıyordu.

ÖLÜMDEN KAÇIŞ: YERALTI DÜNYASI'NA GİDEN ÖLÜMLÜLER

En Karanlık Köşelerdeki En Cesur Ruhlar

Yunan mitolojisine göre tüm gölgeler (ruhlar) öldükten sonra Hades'in ülkesi Yeraltı Dünyası'na gittiler. Gölgelerin çoğu sonsuza dek Yeraltı Dünyası'nda kalmakla yükümlüydü ama birkaçı kaçma şansını elde etti. Bunların çoğunluğu kendi iradeleri ile ve bir amaç uğruna Yeraltı Dünyası'na inmiş olanlardı.

ORPHEUS

Orpheus'un çok sevdiği karısı Eurydike, zehirli bir yılanın ısırması yüzünden öldü. Orpheus onsuz yaşamaya çalıştı ama acısı o kadar derindi ki Yeraltı Dünyası'na inip onu geri getirmeye kalkıştı. Çok yetenekli bir müzisyen olan Orpheus müziğiyle Yeraltı Dünyası'nın kraliçesi Persephone'a ulaşmayı başardı. Liriyle tüm canavarları, hatta Hades'i bile büyüleyebildi.

Persephone Orpheus'a acıdı ve onun Eurydike'yi alıp yaşayanların ülkesine götürmesine izin verdi. Ama bir koşulu vardı: Orpheus Yeraltı Dünyası'ndan çıkarken arkasına bakmayacaktı. Karı koca Yeraltı Dünyası'ndan sağ salim çıkmak üzereydiler ama tam yolun sonuna geldiklerinde Orpheus dayanamadı ve karısının kendisini izlediğinden emin olmak için dönüp geriye baktı. O anda Eurydike yeniden Ölüler Beldesi'ne geri alındı ve Orpheus ölümlülerin ülkesine tek başına dönmek zorunda kaldı.

AENEAS

Truvalı kahraman Aeneas'a gelen babasının hayaleti ona yakında Yeraltı Dünyası'nda buluşacaklarını söyledi. Bunun üzerine Aeneas babasının gölgesini ziyaret etmek üzere yola çıktı. Bu işi tek

başına başaramayacağını bildiği için kâhin Sibyl'e başvurdu, o da yardım etmeyi kabul etti.

Yola çıkmadan önce Sibyl Aeneas'a yakınlardaki Persephone'un kutsal ormanından uğurlu Altın Dal'ı edinmesini önerdi. Aeneas denileni yaptı ve Sibyl onu Styx Irmağı'na götürdü. Buradaki Kayıkçı önce yaşayan bir ölümlüyü ırmaktan geçirmekte isteksiz davrandı ama Sibyl ona Altın Dal'ı gösterdi. Bunun üzerine Kayıkçı Aeneas'ı geçirmeye razı oldu. Aynı zamanda Sibyl Kerberos'u uyutarak Aeneas'ın onun önünden geçmesini sağladı. Aeneas Yeraltı Dünyası'nın çeşitli bölümlerinden geçti ve eskiden sevgilisiyken onu terk ettiği için intihar eden Kartaca kraliçesi Dido'yla görüştü.

Aeneas Altın Dal'ı Elysia Tarlaları'na armağan olarak sunduğu için Elysium'a girmeyi başardı. Orada buluştuğu babası ona ileride Roma'yı kuracak olan torunlarının soyağacını gösterdi. Aeneas babasını ziyaret ettikten sonra ölümlülerin ülkesine geri gönderildi.

Odysseus Yeraltı Dünyası'nı Ziyaret Ediyor

Truva Savaşı'ndan sonra Yeraltı Dünyası'na giden tek kahraman Aeneas değildi. Yıllar boyu süren gezisinden sonra Yunanlı Kahraman Odysseus Hades'in ülkesine gelerek kâhin Tresias'ın gölgesine eve dönüş yolunu sordu. Odysseus Yeraltı Dünyası'ndayken annesinin ve Akhilleus ile Agamemnon dahil diğer Yunanlı kahramanların gölgeleriyle de görüştü.

THESEUS

Theseus'un Yeraltı Dünyası'na inişi kendi fikri değildi. Oraya gidenlerin aksine, Theseus'un özel ve kişisel bir amacı da yoktu. Sadece dostu Pirithous'un Persephone'u kaçırmasına yardımcı olmak için gitti. Daha önce Theseus güzelliği dillere destan Helen'le (daha sonra Truvalı Helen olacaktır) evlenmek istemiş, Pirithous da onu kaçırmasına yardım etmişti. Şimdi de Pirithous Persephone'la evlenmek istiyordu ve Theseus onun iyiliğine karşılık vermek zorundaydı.

İki kral Yeraltı Dünyası'nın engellerini büyük zorluklarla aşıp ve sonunda Hades'in sarayına ulaştılar. Oraya varınca Hades'e Persephone'u almaya geldiklerini söylediler. Hades buna çok güldü (isteklerini yerine getirmeye hiç niyeti yoktu) ve onlara yer gösterdi. Delikanlılar oturunca hareket edemez hale geldiler. Hades onları tuzağa düşürerek yıllar boyunca kalkamayacakları Unutkanlık İskemlelerine oturtmuştu. Bu iskemlelerde her şeyi, kim olduklarını, nerede olduklarını ve neden burada olduklarını unuttular ve orada, zihinleri tümüyle boşalmış bir halde hareketsiz oturup kaldılar.

Daha sonra Herakles Yeraltı Dünyası'na indiğinde Theseus'u kurtardı. Pirithous'u kurtarmak üzereyken yer korkunç bir şekilde sarsıldı. Hades karısını kaçırmaya gelen ölümlünün kaçmasına izin vermeyecekti. Pirithous sonsuza dek Yeraltı Dünyası'nda kaldı.

SİSİFOS

Korint kralı Sisifos ölümlüler arasında en kurnaz olandı; gerçekten de ölümle başa çıkabilmişti. Sisifos yaşamı boyunca tanrıları, özellikle Zeus'u birçok kez kızdırmıştı. Açgözlü ve yalancı biriydi; çoğu kez konuklarını ağırlamak yerine öldürüyordu. Buna çok öfkelenen ve misilleme yapmak isteyen Zeus, Hades'e Sisifos'u Tartaros'a hapsetmesini emretti ve Hades de Ölüm'ü (Thanatos'u) ölümlünün peşine saldı.

Buna karşın Sisifos Ölüm'ü tuzağa düşürdü ve kendisi için gönderilen zincirlerle onu bağladı. Ölüm esir düştüğü için artık hiçbir ölümlü ölmeyecekti. Ares araya girdi çünkü kimse ölmediği takdirde en sevdiği oyun olan savaşın tadı tuzu kalmayacaktı. Bu yüzden Ares Ölüm'ün özgür kalmasını sağladı ve olaylar Sisifos'un aleyhine gelişti.

Bununla beraber Sisifos ölmeden önce karısına kendisi için bir cenaze töreni düzenlemeyeceğine, bunun yerine cesedini kentin meydanına bırakacağına söz verdirdi. Kadın istenileni yaptı ve Yeraltı Dünyası'nda Sisifos Styx Irmağı'nı geçmek için gereken ücreti

ödeyemedi. Karısını "ihmali" yüzünden cezalandırmak amacıyla üç gün boyunca yaşayanlar ülkesine gitmesine izin verilmesi için Persephone'a yalvardı. Yeraltı Dünyası'nın kraliçesi onun bu isteğini kabul etti.

Doğal olarak Sisifos Persephone'a verdiği sözü tutup Yeraltı Dünyası'na dönmedi. (Karısını da cezalandırmadı.) Tanrıları hiçe sayarak uzun yıllar yaşadı. Öte yandan, bir ölümlü olduğundan önünde sonunda Yeraltı Dünyası'na geri döndü (bazı söylencelere göre Hades onu yaka paça getirtti) ve sonsuza dek cezalandırılmak üzere derhal Tartaros'a gönderildi.

HESTİA

Saygıdeğer Hestia, Ailelerin Koruyucusu

Hestia ilk Olympos tanrılarının en yaşlısı, en anlayışlı, erdemli ve cömert olanıydı. Ona ibadet edenler onu fazilet timsali olarak görüyordu.

Yuvanın tanrıçası olan Hestia ailelerin koruyucusuydu ve her hane halkı ona tapınırdı. Hestia evlerin ve aile bireylerinin koruyucusu olarak evlerde olup bitenleri yakından izlerdi.

Ocağı Tüten Her Ev Yuvadır

Ocak ısı ve beslenme kaynağıydı çünkü ısınmak ve yemek pişirmek için kullanılırdı. Dolayısıyla eski insanlar için ocak, ailenin en önemli merkezi ve evin en önemli bölümlerinden biriydi.

Hestia öncelikle yuvalara odaklanırdı ama aynı zamanda toplumu da korurdu. Bu yüzden evlerin yanı sıra kamu yapıları, toplantı yerleri ve topluma ait mülkler de egemenlik alanına giriyordu. Bu açıdan insanların toplantı noktalarının tanrıçasıydı.

Kendisine evlerde tapınıldığı için Hestia'nın onuruna yapılmış binaların sayısı (Vesta Bakireleri'nin Tapınakları dışında) fazla değildi. Toplumun koruyucusu olarak, halka açık yapılardaki ocaklar onun kutsal merkezleriydi.

Ocak tanrıçası olarak Hestia aynı zamanda tanrıların ve tanrıçaların evlerini de koruyordu. Kendini evine adamış olan Hestia çocukları gibi dünya üzerinde dolanmak yerine tüm zamanını Olympos Dağı'nda geçiriyordu. Hades bile yurdundan Hestia'dan daha sık çıkıyordu.

Hestia'nın kendine özgü bir söylencesi bulunmamasının nedeni, evinden ayrılmakta gösterdiği isteksizlik olabilir. Söylencelerde ondan nadiren söz edilir; bunun bir nedeni de onun son derece

lekesiz bir tanrıça olarak algılanması ve hakkında dedikodu yapılmasının saygısızlık addedilmesi olabilir. Ya da diğer tanrıların aşk maceraları, kıskançlık, rekabet ve intikam dolu öyküleri daha eğlenceli bulunmuş olabilir.

ELDE EDİLEMEYEN HESTİA

Yeğeni Athena gibi Hestia da barıştan yanaydı. Athena gerektiğinde savaşlara katılabiliyorken Hestia nedeni ya da sonucu ne olursa olsun herhangi bir çatışmanın içinde yer almamakta direniyordu. Evlerin ve ailelerinin tanrıçası olan Hestia huzura olan inancı yüzünden asla evlenip yuva kurmadı. Buna karşın talipleri olmadı değil.

Kardeşi Poseidon da, müzik tanrısı yeğeni Apollo da ona kur yaptılar ya da yapmak istediler. Bu iki tanrı arasında neredeyse savaşa yol açabilecek ciddi bir rekabet oluştu. Hestia bir savaşa neden olmak istemediğinden her ikisini de reddetti ve Zeus'tan müdahalede bulunmasını istedi.

Zeus Hestia'ya bakire kalması için izin verdi ve onu koruması altına aldı. Zeus'un desteklediği Hestia sonsuza dek bakire kalmak için yemin etti. Bu yemini uyarınca hizmetindeki Vesta Rahibelerinin de lekesiz olması gerekiyordu.

Öte yandan Hestia'nın bu yemini herkes tarafından saygıyla karşılanmadı. Bir Dionysos Şenliği sırasında Afrodit ile Dionysos'un oğlu Priapus Hestia'yı görüp arzuladı. Aynı gece Hestia uyurken ona tecavüze kalkıştı. Neredeyse başarmak üzereyken bir eşek yüksek sesle anırarak tanrıçayı uyandırdı. Priapus'u gören Hestia çığlığı basınca oğlan kaçtı. Bu olaydan sonra Hestia onuruna düzenlenen şenliklerde eşekler çiçeklerle donatıldı.

VESTA TAPINAĞI

İnsanların çoğu evlerinde Hestia'ya tapınırlarken eski dünyanın en ünlü tapınaklarından biri onun onuruna inşa edildi: Vesta Tapı-

nağı. Roma'da bulunan bu tapınakta (Hestia'nın Latincedeki ismi Vesta'dır) Vesta Bakireleri adı verilen rahibeler bulunuyordu.

Vesta Tapınağı'nda altı rahibe tanrıçanın hizmetkârıydı. Roma'daki en ileri gelen ailelerinin çocuklarından hem güzel, hem de kusursuz olanları rahibe olarak seçiliyordu. Aynı zamanda seçildiklerinde anne ve babalarının hayatta olması gerekiyordu. Vesta rahibelerinin eğitimine altı ila on yaş arasında başlanıyordu. Vesta Bakireleri Roma kültürünün önemli bir parçasıydı ve bir çocuğun bu göreve seçilmesi hem kendisi hem de ailesi için büyük bir onurdu.

BİR VESTA BAKİRESİ OLMAK

Vesta rahibesi olmak için eğitilen bir genç kızın bakirelik yemini etmesi ve otuz yıl boyunca tapınakta çalışmaya söz vermesi gerekliydi. Kabul töreninde diğer Vesta Bakireleri tarafından tapınağa getirilirlerdi. Beyaz giysiler giydirilir ve saçları kesilirdi. Eğitimleri on yıl sürerdi. Bu sürenin sonunda yeni rahibe bir on yıl daha aktif olarak görev alırdı. Bu dönemdeki görevleri Vesta Ateşi'nin sürekli yanmasını sağlamak ve her gün bu ateşe kutsal su serpmekti. Aktif görevi sona erdikten sonra rahibe on yıl boyunca yeni adayların eğitimini üstlenirdi.

Vesta Ateşini Sürdürmek

Eski Romalılar Vesta Ateşi söndüğü takdirde Roma'nın uğursuzluğa uğrayacağına inanıyordu. Ateşin sürekli yanması büyük önem taşıdığından bu görevi ihmal eden ağır biçimde cezalandırılırdı; ateşin sönmesine yol açan rahibe sopalarla dövülürdü.

Tapınakta otuz yıl görev yapan rahibe sonrasında isterse sıradan bir vatandaş olarak evlenip çocuk doğurabilirdi. Öte yandan Vesta Bakirelerinin çoğu hayatlarının sonuna kadar tanrıçanın hizmetinde olmayı yeğliyordu. Ne de olsa Vesta'nın hizmetinde olmak bildikleri tek yaşam tarzıydı.

Vesta Bakireleri Roma'da sıradan kadınlardan farklı muamele görürdü. Herhangi bir erkeğin egemenliği altında olmadıklarından erkeklere tanınan bazı haklara sahiptiler. Örneğin, Vesta rahibeleri mahkemelerdeki duruşmalara katılabilir, sahip oldukları malları dilediklerine bırakmak üzere vasiyet düzenleyebilirlerdi.

YEMİNİ BOZMANIN ÖLÜMCÜL SONUÇLARI

Bir Vesta Bakiresi için en büyük suç, bakirelik yeminini bozmaktı. Bu, Tanrıça'ya ve dolayısıyla Roma kentine ihanet demekti çünkü Romalılar kentin refahının Vesta Bakirelerinin sadakatine bağlı olduğuna inanıyorlardı. Bakirelik yeminini bozduğu saptanan rahibe diri diri gömülüyordu.

Bu gömülme görkemli bir törenle yapılırdı. Onuru lekelenen rahibe bir kefene sarılırdı; kefen kalın kenevirden örülmüş ince bez şeritlerden oluşurdu. Bu kefen rahibeyi tümüyle hareketsiz hale getirir, çığlıklarının ve yakarışlarının duyulmasını engellerdi. Sonra ölüleri taşımakta kullanılan bir sedye üzerine yerleştirilen kadın tüm kentte dolaştırılırdı. Mezarın başında bir rahip dualar okur ve ipler çözülürdü.

Kadın daha önceden kazılmış mezara indirilirdi. Mezarda bir günlük su, yiyecek ve ışık bulunurdu. Sonra mezarın üstü toprakla örtülürdü. Törende hazır bulunanlar mezarın yerinin belli olmaması için toprağı itinayla düzlerdi.

Gömülme işi geleneksel törenle yapılmadığından onuru zedelenmiş olan Vesta rahibesinin asla Ölüler Diyarı'na ulaşamayacağına inanılırdı. Onun kurban edilmesi tanrıları yatıştıracak ve Roma'nın herhangi bir felakete uğramasını engelleyecekti.

DEMETER

Dost Canlısı Tarım Tanrısı

Demeter bereket, tahıl ve hasat tanrıçasıydı. Toprak tanrıçası olarak dünyaya yakın olmayı yeğlediğinden Olympos Dağı'nda fazla vakit geçirmezdi. Yeraltı Dünyası'nda kalmayı tercih eden Hades'in aksine Demeter Olympos tanrılarının toplantılarına ya da kurullarına katılırdı. Yine de varlığı dünyada en fazla hissedilen oydu. Olympos Dağı'ndaki tanrılara kıyasla evi olarak kabullendiği dünya üzerinde daha fazla egemendi.

Genellikle iyi kalpli ve cömert bir tanrıça olarak görülen Demeter eski Yunanlıların en sevdiği tanrıydı. Bunun nedeni insanlarla diğer Olympos tanrılarından daha fazla zaman geçirmesi ya da kutsamasının daha fazla önemsenmesi olabilir. Hasat ve tahıl tanrıçası olduğundan eski insanlar gerekli olan yiyeceği sağlamak için ona bel bağlıyorlardı. Bunun yanı sıra Demeter yok etme ve yaratma gücüne sahip olduğundan insanlar onu hoş tutmak istiyordu.

DEMETER'İN GAZABINA UĞRAMAK

Demeter yardımsever olmasına ve insani duygular da taşımasına karşın öfkelendiği zaman sevecenliği acımasızlığa dönüşebiliyordu. Örneğin Persephone ortadan kaybolduğunda Demeter'in üzüntüsü insanlara zor anlar yaşatmıştı. Demeter'in acımasızlığı onun hışmına uğrayan düşüncesiz bir genç olan Erysichthon'un öyküsünde de sergilenmektedir.

Erysichthon Dotion kralının oğluydu. Şenliklerde kullanılmak üzere büyük bir alan oluşturmak istiyordu ama bunun için kereste gerekliydi: Tanrılara saygısızlık ederek Demeter'in kutsal meşe ormanına girip ağaçları kesmek istedi. Erysichthon baltayı vurunca

ağaçlardan kan fışkırmaya başladı. Yoldan geçen biri onu durdurmak istedi ama Erysichthon işine karıştığı için onun kafasını kesti. Ormana saldırısını sürdürünce ağaçların ruhları çaresizlik içinde Demeter'e yalvardı.

Demeter rahibe kılığına girerek Erysichthon'un yanına geldi. Ona ağaçları kesmemesi için yalvardı ama delikanlı onu dinlemedi bile. Bunun üzerine Demeter ona oradan gitmesini emretti. Sıradan bir rahibenin küstahlığını gülerek karşılayan Erysichthon onu baltasıyla tehdit etti. Demeter ona işine devam etmesini, zira o şölen alanına ihtiyacı olacağını söyleyerek yanından ayrıldı.

Erysichthon'un saygısızlığı karşısında dehşete kapılan Demeter onu cezalandırmak için Peina'dan (Açlık) yardım istedi. Peina bu isteği derhal kabul ederek bu yeni yetmenin peşine düştü.

Tanrıları Kızdırmayın

Tanrıları en fazla öfkelendiren şey, ölümlülerin kutsal emanetlere saygısızlık yapmasıdır. Böyle bir davranışın cezası genellikle büyük acılar çekmek ya da ölümdür. Çoğunlukla, verilen ceza, Erysichthon'da görüldüğü gibi, işlenen suçla eşdeğer olarak tasarlanırdı. Erysichthon bir ziyafet alanı oluşturmak amacıyla Demeter'in meşeliğine zarar verdiği için sonsuza dek açlık çekmeye mahkûm edildi.

Peina Erysichthon'u ne kadar yerse yersin sürekli bir açlık duymaya mahkûm etti. Delikanlı birkaç gün içinde tüm servetini yiyeceğe harcamasına karşın açlığını bir türlü gideremedi. Babasına yiyecek sağlamak için kendisini esir pazarında satan kızı dışında elinde avucunda hiçbir şey kalmadı. Sürekli açlık çektiği için kendi bacaklarını yemeğe başladı. Zaman içinde kendi etini yiye yiye öldü.

Bu söylencede görüldüğü gibi, ölümlülerin tanrılara karşı gelmesi hiç de akıllıca olmuyordu. Normalde hayırsever bir tanrıça olan Demeter bile kızdığında acımasız davranabiliyordu.

TUTKULU BİR TANRIÇA

Demeter hiç evlenmedi ama kız kardeşi Hestia gibi bakire bir tanrıça değildi. Söylencelere göre Demeter'in çok sayıda âşığı oldu.

Zeus

Demeter'in ilk âşığı şehvet düşkünü kardeşi Zeus oldu. Onların ilişkisinden kızları Persephone ve oğulları İacchus dünyaya geldi. Persephone Yeraltı Dünyası'nın kraliçesi oldu. İacchus, Eleusis Gizemleri'nde rol alan daha alt düzeyde bir tanrıydı.

İasion

Demeter'in bir başka aşk serüveni bir düğüne gittiği zaman başladı. Orada gelinin erkek kardeşi İasion'u görür görmez ona âşık oldu. Onu kutlamaların sürdüğü yerden uzağa götürdü ve nadasa bırakılmış bir tarlada seviştiler. Düğüne geri geldiklerinde Zeus Demeter'in sırtındaki çamuru fark etti ve ne yaptıklarını anladı. Ceza olarak ölümlü Iasion'a bir yıldırım fırlattı. Bazı söylencelere göre yıldırım onu anında öldürdü, diğerlerine göre ise hayat boyu sakat kalmasına yol açtı.

Tarladaki bu buluşma sonucunda Demeter iki oğlan doğurdu: Plutus ve Philomelus. Adı "servet" anlamına gelen Plutus bereketli harmanların koruyucusu oldu. Bazı söylencelere göre Zeus Plutus'u kör ederek serveti insanlar arasında adaletsiz şekilde dağıtmasını engelledi. Philomelus bir çiftçi oldu ve parada pulda gözü olmadan tarlasında çalıştı. Söylenceler Philomelus'un iki öküz tarafından çekilen bir yük arabası (bazıları saban diyor) icat ettiğini ileri sürüyor. Philomelus öldükten sonra çoban yıldızına dönüştürüldü.

Macris

Demeter'in bebek Dionysos'un sütannesi olan Macris adındaki genç bir orman perisine de âşık olduğu söylenir. Macris ve genç tanrının babası onu Hera'dan gizli olarak yetiştirdiler. Ama Hera zamanla Zeus'un babalık ettiği çocuğun varlığını öğrendi ve bir

kıskançlık krizine kapılarak Macris'i evinden kovdu. Macris küçük bir adadaki bir mağaraya sığındı.

Demeter cezalandırılan orman perisinin yardımına koştu. Adadaki insanlara ekip biçmeyi öğretti. Söylenceler Demeter ile Macris arasında bir aşk ilişkisi yaşandığını açıkça belirtmiyor ama Demeter'in orman perisine hayran olduğunu ileri sürüyorlar.

KIRSALDA PERSEPHONE'UN ARANMASI

Demeter'le ilgili en iyi bilinen öykü kızı Persephone hakkındadır. Hades Persephone'u kaçırıp Yeraltı Dünyası'na götürdü. Persephone'un çığlıkları annesinin kulaklarına ulaştı ve Demeter derhal kızının yardımına koştu. Persephone'un kaçırıldığı yere ulaştığında kızından hiçbir iz bulamadı. Çaresiz kalan Demeter dokuz gün dokuz gece, elinde kocaman bir meşaleyle dünyanın dört bir tarafını dolaşarak kızını aradı. Tüm bu süreçte yemedi, içmedi, yıkanmadı ve uyumadı.

Onuncu gün kaçırılma olayını duymuş olan ama Persephone'un nereye götürüldüğünü bilmeyen Hekate'yle (önemsiz bir tanrıça) karşılaştı. Hekate Demeter'i Güneş Tanrısı Helios'a götürdü. Helios her gün gökyüzünden geçerken aşağıdaki dünyada olup biten her şeyi izlerdi ve Persephone'un kaçırıldığını görmüştü. Helios Demeter'e olup biteni anlattı ve Hades'in kızına çok iyi bakacağını söyleyerek onu sakinleştirmeye çalıştı.

Demeter teselli kabul etmiyordu; öfkeden, acıdan ve üzüntüden deliye dönmüştü. Olympos Dağı'nı ve tanrıça olarak üstlendiği görevleri terk etti. Demeter'in ilgisinden yoksun kalan dünyada kıtlık ve açlık başladı. Bitkiler kuruyup ölüyor, yerlerine yenileri yetişmiyordu.

GEZGİN TANRIÇA

Demeter üzüntü içinde kırsala yöneldi. Kimi yerde iyi karşılandı; kimi yerde de alaya alındı. Örneğin Misme adındaki bir kadın Demeter'i evine aldı ve ona su verdi. Çok susamış olan Demeter

suyu bir hamlede içti, bunun üzerine Misme'nin oğlu suyu bardaktan değil kurnadan içmesi gerektiğini söyleyerek onunla eğlendi. Bu kabalığa kızan Demeter bardakta kalan suyu çocuğa fırlatarak onu bir kertenkeleye dönüştürdü.

Eleusis'te Demeter yaşlı bir kadın kılığına girdi ve bir kuyunun yanında mola verdi. Kral Celeus'un kızlarından biri onu dinlenmesi için babasının evine götürmeyi önerdi. Kızın konukseverliğine sevinen Demeter onu izledi.

Kral'ın sarayında Demeter kralın kızı ve kraliçe tarafından çok iyi ağırlandı. Demeter önce sessizce oturdu ve uzun süre bir şey yiyip içmedi ama sonunda Iambe adındaki bir hizmetkâr yaptığı şakalarla onu güldürdü.

Demeter Celeus'un sarayında İambe'yle birlikte hizmetkârlığa başladı. Kraliçe Demeter'e güvenerek ondan oğlu Demophon'un sütannesi olmasını istedi. Bebeği emzirirken Demeter acısının yalnızca bir çocuk tarafından hafifletilebildiğini fark etti ve bu oğlanı ölümsüzleştirmeye karar verdi. Bu amaçla çocuğu gündüzleri tanrıların yiyecekleriyle besledi ve geceleri de ölümlülüğünü yok etmek için onu ateşe fırlattı. Kraliçe çocuğunu ateşin içinde görünce korku ve panik içinde bağırmaya başladı. İşine karışılmasına kızan Demeter çocuğu alevlerin arasından alıp yere attı.

Demeter gerçek kimliğine dönüşüp, oğlanı ölümsüzlüğe kavuşturmak istediğini ama şimdi onun da diğer ölümlüler gibi ölüme mahkûm olduğunu açıkladı. Sonra da saray erkânından kendisi için bir tapınak yapmalarını istedi ve onlara kendi onuruna düzenlenecek dinsel ayinleri öğretti. Bu ayinler daha sonra Eleusis Gizemleri olarak tanınacaktı.

HADES'LE UZLAŞMA

Demeter neredeyse bir yıl boyunca görevlerini ihmal edince Zeus araya girmeye karar verdi, yoksa insanlık açlıktan ölecekti. Bu yüzden Zeus kız kardeşini aramaya başladı.

Öte yandan onu bulduğunda kadın mantığın sesini dinleyecek durumda değildi. Aksine kızının kendisine geri getirilmesini istedi. Demeter geri adım atmayınca Zeus tek seçeneğinin onu sakinleştirmeye çalışmak olduğunu anladı. Hades'e Persephone'u geri vermesini emretti. Hades bunu kabul etti ama Persephone'u Yeraltı Dünyası'nda alıkoyabilmek için birkaç nar tanesi yemeye ikna etti.

Tanrılar aralarında bir uzlaşmaya vardılar: Persephone yılın bir kısmını annesiyle birlikte dünyada, geri kalan kısmını da Hades'le birlikte Yeraltı Dünyası'nda geçirecekti. Bu dönemlerin her biri bir mevsime eşit oluyordu. Persephone Yeraltı Dünyası'ndayken Dünya'da sonbahar ve kış yaşanıyordu: Bitkiler ölüyor, hava soğuyor ve hiçbir şey yetişmiyordu. Persephone annesiyle birlikteyken ise Demeter'in mutluluğu bitkilerin gelişip olgulaşmasına yol açıyordu.

ATHENA

Bilgelik ve Savaş Tanrıçasıyla Başa Çıkamazsınız

Savaşçı üvey kardeşi Ares'in aksine Athena barışı yeğliyordu. Anlaşmazlıkları mantık ve akıl yoluyla çözümlemekten yanaydı. Yine de savaş kaçınılmaz olduğunda Athena yanınızda yer almasını isteyeceğiniz bir tanrıçaydı. Strateji ve savaş sanatı alanında Athena hem çok deneyimli hem de usta bir savaşçıydı. Aynı zamanda üretken bir mucit ve hünerli bir sanatçıydı.

Athena Zeus ile Metis'in biyolojik kızıydı ama Athena'yı Metis doğurmadı. Zeus'la olan ilişkisinde Metis hamile kalınca Gaia Zeus'a bu çocuğun kız olması halinde Metis'in bir de oğlan doğuracağını haber verdi. Oğlan büyüyünce Zeus'tan daha güçlü olacak ve gökyüzü krallığını onun elinden alacaktı. Bir çocuğun babasının elindeki tüm gücü alabilecek yetenekte olduğunu çok iyi bilen Zeus bu doğumu engellemeye karar verdi.

Zeus'un bu soruna çözümü ne miydi? Anneyi yutmak.

Bununla beraber, Metis'in doğum sancıları başladığında Zeus'un başına onu hareketsiz bir duruma düşüren korkunç bir ağrı saplandı. Duyduğu acıyla avaz avaz bağıran Zeus bu basınç ve ağrıdan kurtulmak için Hephaistos'a baltasıyla kafasını yarmasını emretti. Hephaistos söyleneni yaptı. Balta kafatasını ikiye ayırınca içinden tümüyle zırhlara bürünmüş olan Zeus'un kızı çıktı. Dünyanın ilk işittiği, yeni doğan bir bebeğin ağlaması değil bir yetişkinin savaş narası oldu.

PARLAK BİR ZEKÂ VE MERHAMET

Athena annesinin zekâsına ve babasının adalet anlayışına sahipti. Bu iki özellik onun parlak zekâlı ve merhametli bir tanrıça olmasına yol açtı. Zor duruma düşen, özellikle kahramanlar ve askerler

Athena'dan yardım isterdi. Onun koruması altındaki Herakles ve Odysseus gibi kişiler görevlerini hiçbir zorlukla karşılaşmadan yerine getirdi.

Öte yandan onun koruma alanı yalnızca insanlarla sınırlı değildi. Aynı zamanda Atina ve Argos dahil birçok kent de koruması altındaydı ve kimileri tarafından yasaların ve uygarlığın simgesi olarak görülüyordu. Akıllı ve adil olduğundan Athena birçok toplantıda ve kurulda bulundu. Aslına bakılırsa Atina'da duruşmalarda jüri bulundurulması geleneğini başlatanın da o olduğu söylenir.

ÇOK YETENEKLİ BİR TANRIÇA

Bilgelik ve savaşın yanı sıra Athena edebiyat, şiir, müzik ve felsefe gibi birçok başka sanat dalının da ana hamisiydi. Onun varlığı şiirlere esin kaynağı oluyordu. Birçok ozan onun gri renkli gözleri ve asil duruşu hakkında şiirler yazdılar.

Dokumacıların Tanrıçası

Zaman zaman akıl ve mantıktan kaynaklanan soğukkanlılığını sergileyen Athena dokumacıların hamisi olarak daha sıcakkanlı yanını da ortaya koyuyordu. Eski Yunanistan'daki kadınların dokuma ve diğer elişlerinin Athena tarafından icat edildiği söylenir. Nasıl ki erkekler savaş ve strateji konusunda ona danışabiliyorsa, kadınlar da üstlendikleri eylemlerle kendilerini ona yakın hissedebiliyordu.

Öte yandan Athena'yı tanıyan ve ona saygı gösterenler yalnızca savaşa katılan erkekler değildi. Üstlendikleri zor görevleri yerine getirişlerine saygı duyduğundan erkeklerin sevgisini kazandı. Kendisi de ağır işlere girişmekten çekinmediği için madeni eşya üreticilerinin, marangozların ve deneyimli işçilerin koruyucusuydu.

BEKÂRETİN SONUÇLARI

Dünya yüzündeki hemen herkesle şu ya da bu şekilde ilişkiye geçebilmesine karşın annelik yükünü taşıyanlarla bağlantı kuramıyordu. Aynı zamanda tutkulu bir aşk için acı çekmenin ne demek olduğunu bilmiyordu. Athena bakire bir tanrıçaydı ve başka türlü olmak da istemiyordu. Bu, onun duygulardan yoksun olduğu anlamına gelmiyor, zira o çok anlayışlı bir tanrıçaydı. Sadece tutkulu bir aşkın, hemen tüm diğer tanrı ve tanrıçalardaki gibi mantığını etkilemesine izin vermiyordu. Erkeklerle bir arada olmaktan tabii ki hoşlanıyordu ama yalnızca dostluk havası içinde.

ATHENA KÜLTLERİ

Tahmin edebileceğiniz gibi, Athena'nın onuruna birçok mabet ve tapınak inşa edilmiştir. Hemen herkesin ona tapınmak için bir nedeni vardı. Ayrıca, birçok kentin koruyucusu olduğundan buralarda da yalnızca onun adına yapılmış binalar vardır. Bunların arasında en ünlüleri Atina'daki akropolisin tepesinde bulunan Parthenon ve Erechtheum'dur.

Parthenon

Parthenon eski Yunan'daki tapınakların en ünlü olanıdır; bunun nedeni kalıntılarının kısmen günümüze kadar ulaşmış olmasıdır. Burası, turistlerin ve arkeoloji meraklılarının en çok ziyaret ettiği yerdir.

Athena'nın Tapınağı: Parthenon

Parthenon "bakire odası" anlamına gelir. Tapınak Athena'nın adına yapılmıştır ama buradaki sanat eserleri başka tanrıları da sergiler (öte yandan, bu tanrılara bu tapınakta tapınılmamaktadır). Parthenon'da tanrılar ile devler arasındaki savaş gibi Yunan mitolojisinden alınmış sahneleri sergileyen heykeller bulunmaktadır.

Parthenon'da fildişi ve altından yapılmış 10 metre yüksekliğinde bir Athena heykeli bulunuyordu. Bu görkemli tapınak tanrıça Athena adına inşa edilmekle birlikte aynı zamanda Atina'yı onurlandırmak için yapılmıştı. Doğal olarak dindar Atinalılar Parthenon'daki tüm tanrılara tapınıyordu ama bu daha ziyade göstermelikti. Parthenon'u gören hiç kimse Atina'nın görkemini ve zenginliğini sorgulayamazdı.

Parthenon gerçekten görülmeye değer bir sanat eseriydi. Çok pahalıya mal olmuş ve titizlikle işlenmiş bu tapınak gerçekten görkemliydi. Yine de çoğu tapınağın hizmet ettiği sıradan hedefleri taşımıyordu. Aslında geleneksel ayinler ve kurban törenleri daha eski Athena kültüne ait heykelin bulunduğu Erechtheum'da yapılıyordu.

Erechtheum

Erechtheum Parthenon'dan daha küçüktü ve onun yakınında bulunuyordu. Parthenon kadar görkemli ve süslü olmayan bu tapınak daha geleneksel amaçlarla kullanılıyordu. Athena'nın zeytin ağacından yapılmış heykeli buraya yerleştirilmişti ve bu heykel Panathenaea Şenlikleri'nin bir parçasını oluşturuyordu.

Yaz ortasında Tanrıça Athena'ya adakta bulunmak isteyenler tanrıçanın doğum günü olduğu düşünülen tarihte burada toplanırdı. Burada atletizm ve müzik yarışmaları yapılırdı ama en önemli etkinlik ahşap heykeli giydirmekti. Her yıl seçilen bir grup kadın heykel için yeni bir yün giysi dikerdi. Şenlik sırasında bu giysi kentte gezdirilir, sonra da Erechtheum'daki heykelin üzerine giydirilirdi. Bu heykelle ilgili dört yılda bir düzenlenen bir diğer şenliğin adı Büyük Panathenaea'ydı. Bu şenlik sırasında heykel denize taşınıp orada yıkanırdı.

MUCİT ATHENA

Çok kıvrak bir zekâya ve çeşitli yeteneklere sahip olan Athena birçok nedenden ötürü saygı görüyor ve üstlendiği görevler onun

tüm vaktini alıyordu. Yine de arada bir ufak tefek icatlar yapmaya vakit bulabiliyordu. İnsanları çok seviyor ve arada bir bu canlı türüne ender bulunan armağanlar vermekten mutlu oluyordu; buluşları hemen her zaman insanlığa yararlı oluyordu.

Athena'nın pratik zekâsı tüm buluşlarında kendini gösterir: pulluk, boyunduruk ve gem, eski insanların yaşamını daha kolaylaştıran ve etkin kılan armağanlardı.

Aynı zamanda Athena'nın tarihteki ilk gemi olan *Argo*'nun yapımını denetlediğine inanılır. Kimileri bunun tarihteki ilk gemi olmadığını ileri sürer ama o zamana kadar yapılan en büyük tekne olduğunu da kabullenirler. İason ve Argonotlar Altın Post'u aramaya çıktıklarında bu gemiyi kullanmışlar.

Athena'ya atfedilen diğer buluşlar; savaş arabası, flüt, boru ve matematik bilimidir.

Bu liste uzayıp gider ve eski insanlar bu cömert armağanlarından dolayı Athena'ya büyük minnet duymuşlardır.

ÖLÜLERİN YARGIÇLARI

Yargılayanlar ve Yargılananlar: Yeraltı Dünyası'nda Simgecilik

Yeraltı Dünyası'nda yaşayanların kaderi Ölülerin Yargıçları tarafından belirlenirdi. Yargıçlar Yeraltı Dünyası'nda sembolik bir önem taşıyorlarsa da gerçek bir güce sahip değillerdi. Bir kişinin Tartaros'a gönderilecek kadar kötü mü yoksa Elysium'da sonsuza dek kalacak kadar iyi mi olduğuna tanrılar bizzat karar verirdi. Bu nedenle Yargıçlar gölgeleri genellikle fazla düşünmeden Asphodel Tarlaları'na gönderirdi.

AEACUS

Zeus ile Aegina'nın oğlu olan Aeacus tüm Yunanlılar arasında dinine en bağlı olandı. Aegina oğlunu ıssız bir adaya bıraktı ve daha sonra Zeus oğlana arkadaşlık etmesi için burada insanlar oluşturdu. Aeacus büyüyünce, annesi Aegina'nın adı verilen bu adanın yöneticisi oldu.

Aeacus'un üç oğlu oldu: Peleus, Telamon ve Phocus. Phocus ünlü bir sporcu olup herkesin hayranlığını kazanınca iki ağabeyi onu kıskanarak öldürdü. Aeacus bunu öğrenince iki oğlunu adadan kovdu, böylece geride mirasçısı kalmadı.

Aeacus adaleti ailesinden üstün tutup dindar ve dürüst bir yaşam sürdürdüğü için Zeus ölümünden sonra onu onurlandırmaya karar verdi ve Aeacus'u Ölüler Yargıcı olarak atadı. Bunun yanı sıra Aeacus Yeraltı Dünyası'nın anahtarlarını taşıma şerefine de sahipti.

MİNOS

Minos Zeus'un Europa'dan olan bir başka oğluydu. Girit Kralı'ydı; babası gibi adil ve eşitlikçi bir yönetim sergiledi. Söylendiğine

göre yasaları öylesine iyi hazırlanmış ve güzel kaleme alınmıştı ki bin yıl boyunca yürürlükte kaldılar.

Bununla beraber Minos en iyi huylu tanrı değildi. Poseidon'la kavgaya tutuştu, sayısız yasadışı ilişkiye girdi ve kendi kardeşini kıskançlık yüzünden sürgüne yolladı. Tüm kötü yanlarına karşın önderliği ve adalete bağlılığıyla ünlendi. Bu yüzden Minos da öldükten sonra Ölüler Yargıcı oldu. Yargıçlar arasında nihai kararı alma yetkisine sahipti.

RHADAMANTHYS

Rhadamanthys Zeus'un bir başka oğlu ve Minos'un erkek kardeşiydi. Kimileri Rhadamanthys'in Minos'tan önce Girit'i yönettiğini ileri sürüyor. Yönetici olarak Rhadamanthys'in hazırladığı yasalar çok ünlenerek Sparta'ya kadar ulaştı. Rhadamantyhis Minos'la genç bir delikanlının sevgisi uğruna çatışmaya girinceye kadar Girit'in yöneticisi olmayı sürdürdü. Minos kardeşinden daha güçlüydü ve Rhadamanthys'i adadan uzaklaştırdı.

Rhadamanthys Girit'ten ayrıldıktan sonra başarılı bir hükümdar olarak tanındığı Ege Adaları'na gitti ve ölünceye kadar bu adalardaki egemenliğini sürdürdü.

Rhadamanthys de bir Ölüler Yargıcı oldu. Bazı söylencelere göre gölgeler arasındaki çatışmaları çözümleyen oydu. Başka söylenceler onun Tartaros'ta egemen olduğunu ve orada bulunanları cezalandırdığını ileri sürüyor.

APOLLO

Uzun Boylu, Esmer ve Yakışıklı Tanrı

Apollo akıllı, iyi kalpli ve güçlü bir Olympos tanrısıydı; dahası, uzun boylu, esmer ve yakışıklıydı. Eski insanlar genellikle Apollo'yu ideal bir erkek güzeli olarak tanımlıyor: Uzun boylu, adaleli, gençliğin tüm çekiciliğine ve uzun, hafif dalgalı saçlara sahip olarak. Fiziksel açıdan çok çekici olmasına karşın genç tanrı çoğu kez aşkta şanssızdı ve birçok kez reddedildi. Ama endişelenmeyin, çok sayıda başarılı aşk ilişkisinden de nasibini aldı.

Apollo birçok alanda son derecede yetenekliydi. Okçuluk, güzel sanatlar, müzik, dinsel safiyet, kehanet, tıp ve hitabet tanrısıydı. Kız kardeşinin tüm vahşi hayvanlarla bağlantısı olmasına karşın Apollo çok az sayıda hayvanı kendine dost edindi. Her ne kadar bir çoban ve çobanlar ile sürülerinin koruyucusu idiyse de çoğu kez kurtla ilişkilendirildi. Bunun yanı sıra geyikler ve karga, akbaba, kuğu, çaylak dahil çeşitli kuş türleriyle de bağlantısı vardı.

Apollo saygı ve hayranlık gören, takdire layık bir tanrıydı. Yine de kız kardeşi (ve tüm diğer tanrılar) kadar acımasız olabiliyordu. Örneğin, annesinin onurunu korumak adına hiç düşünmeden cinayet işleyebildi. Aynı zamanda kendisine karşı çıkan kentlerde salgın başlattı (tıp tanrısı olarak hastalıkları iyileştirdiği gibi başlatabiliyordu da). Kız kardeşi kadar öç alma dürtüsüne kapılmasa bile Apollo hakarete uğramaya dayanamıyordu.

MÜZİK YETENEĞİ

Çok sayıda söylence Apollo'nun sanatsal yeteneklerinin, özellikle müzik tanrısı olmasının altını çiziyor. Olympos tanrıları onun müzik yeteneğine hayrandı ve Apollo'nun liriyle çaldığı ezgileri dinleyerek Olympos Dağı'nda dolaşmaya bayılıyorlardı.

Apollo'nun müzik dehası hakkındaki bir söylence Marsyas adındaki Frigyalı bir satirin hikâyesinde yer alır. Marsyas bir gün Athena'nın attığı bir çift dilli flüt buldu ve çalmaya başladı. Flütten çıkan şimdiye kadar duyduğu en güzel melodiydi ve bu müziğin Apollo'nunkinden çok daha üstün olduğu kanısına kapıldı. Bu yüzden de Apollo'ya meydan okuyarak onu bir müzik yarışmasına davet etti.

Apollo, Marsyas'ın meydan okumasını kabul etti. Belli kurallar saptadılar; İlham Perilerinden jüri oluşturdular ve kazananın rakibine dilediği gibi davranmasında karar kıldılar. Apollo lirini, Marsyas da flütü çalacaktı.

Athena ve Çift Dilli Flüt

Athena kendi yapmış olduğu bu flütü Olympos Dağı'ndaki bir ziyafette çaldı. Afrodit ve Hera aleti çalarken yanaklarının şişmesiyle alay etti. Öbür tanrılar da buna o kadar güldüler ki Athena bunu kendisi de görmek istedi. Nehirdeki yansımasına bakarak flütü çaldı ve yüzünün aldığı biçimden hiç hoşlanmadı. Öfkelenerek flütü lanetledi ve fırlatıp attı.

Yarışmanın ilk bölümünde her iki rakip de aynı mükemmellikte çaldı. İlham Perilerinin oyları eşitti; bunun üzerine Apollo durumu kendi lehine çevirmeye karar verdi. Marsyas'tan aletini ters çevirerek çalmasını istedi. Bir lir böyle çalınabilirdi ama bir flütle bu olanaksızdı. Marsyas bu raundu kaybetti.

Bu müzik yarışmasıyla ilgili farklı söylenceler var. Birinde Marsyas ilk raundu kazanıyor ve Apollo, yarışı kaybetmemek için ters çevirme numarasına başvuruyor. Bir başkasında ise, Apollo lirini çalarken aynı zamanda şarkı söylüyor; Marsyas'ın flüt çalarken bunu başarması olanaksız.

Yarışı kazanan Apollo çok acımasız bir ceza uyguladı. Marsyas'ı bir çam ağacına bağlayarak diri diri derisini yüzdü. Bazı söylencelere göre satirin kanı ve gözyaşları (belki de arkadaşlarının gözyaşları) Marsyas (Menderes) Irmağı'nı oluşturdu. Başka söylencelere

göre Apollo daha sonra yarışı kaybeden rakibine uyguladığı acımasız davranıştan pişmanlık duyarak lirini parçaladı ve satiri bir ırmağa dönüştürdü.

ÇAPKIN APOLLO

Apollo hiç evlenmedi ama Olympos'taki tanrıların çoğu gibi birçok macera yaşadı ve çok sayıda çocuğu oldu. İşte Apollo'nun en ünlü aşk serüvenleri:

- Apollo Coronis'le bir aşk ilişkisine girdi, Artemis kadını bir ölümlüyle evlendiği için öldürdü. Coronis'in Apollo'dan olan oğlu Asclepius sonradan sağaltım ve tıp tanrısı oldu.
- Chione aynı gece hem Hermes hem de Apollo tarafından ziyaret edildi. Kadının her ikisinden de birer oğlu oldu. Apollo'dan olan oğlu Philammon daha sonra ünlü bir müzisyen oldu.
- Cyrene babasının sürüsünü güderken bir aslanın saldırısına uğradı. Aslanla boğuştu; Apollo bu cesur davranış karşısında ona âşık oldu. Beraberliklerinden iki oğulları doğdu: Aristaeus ve İdmon. Aristaeus saymanlığı icat etti, İdmon da ünlü bir kâhin oldu.
- Apollo Kral Priamos'un karısı Hekuba'yla gizli bir aşk yaşadı. Bu ilişkiden oğulları Troilus dünyaya geldi. Bir kâhin Troilus yirmi yaşına kadar yaşarsa Truva'nın asla teslim alınamayacağını söyledi ama delikanlı Truva Savaşı sırasında Akhilleus tarafından öldürüldü.
- Kâhin Tresias'ın kızı Manto Apollo'ya savaş ganimeti olarak verilmişti. Kadın Delphi'de kehanet yeteneklerini geliştirdi ve Apollo'ya Mopsus adında bir oğlan doğurdu. Mopsus da daha sonra ünlü bir kâhin oldu.
- Apollo'nun sevgilisi Phthia ona üç oğlan verdi: Dorus, Laodocus ve Polypoetes. Üçü de yönettikleri ülkeyi elde etmek isteyen Aetolus tarafından öldürüldüler ve ülkenin adı Aetolia oldu.

- Rhoeo'nun babası kızının hamile olduğunu fark edince sevgilisinin bir ölümlü olduğunu sandı ve onu bir sandığa koyarak okyanusa bıraktı. Oysa çocuğun babası Apollo'ydu; bu yüzden kadın Apollo'nun doğum yeri ve kutsal adası olan Delos'a sağ salim ulaştı. Orada daha sonra kâhin ve Apollo'nun rahiplerinden biri olan Anius'u dünyaya getirdi.
- Apollo güzel sanatlarla çok ilgiliydi, bu yüzden sevgililerinden birinin komik ve kırsal şiirlerin hâkimi olan Thalia adındaki İlham Perisi olmasına şaşmamak gerek. Bu beraberlikten Doğa Tanrıçası Kibele'nin erkek müritleri Corybanteler dünyaya geldi.
- Bir başka İlham Perisi olan Urania da Apollo'yla bir ilişki yaşadı: Urania astroloji ve astronomi perisiydi ve Apollo'yla ilişkisinden iki oğlu oldu: Linus ve Orpheus. Her ikisi de daha sonra ünlü müzisyenler oldu.

Bu liste ilişkilerin tümünü kapsamasa da Apollo'nun ilham ve orman perileri ile ölümlü kadınlarla seviştiğini görebilirsiniz. Zekâsı, yakışıklılığı ve çok yönlü yetenekleri onun farklı kadınlarla ilişki kurmasına yardımcı oldu.

DELPHİ ŞENLİKLERİ: PYTHİA OYUNLARI

Apollo'nun en ünlü ve etkin Yunan tapınaklarından Delphi'yle bağlantısı çok iyi bilinir. Bir söylenceye göre Leto, Artemis ve Apollo'ya hamileyken Hera onun peşine Piton adında bir yılan taktı. Genç Apollo Piton'u Delphi'ye kadar izleyip öldürdü. Bunun üzerine Piton'un annesi olan Gaia onun cezalandırılmasını istedi. Apollo Gaia'yı hoşnut kılmak için Delphi'de Piton'un onuruna Pythian Oyunları adı verilen müzik ve tiyatro şenlikleri düzenledi. (Aynı zamanda günahlarından ve Piton'u öldürmek suçundan arınmak için Tempi Vadisi'ni ziyaret etti.)

Apollo Delphi'deyken Themis adındaki baş kâhinden kehanet sanatını öğrendi. (Bazı söylencelerde Apollo'nun kehaneti Pan'dan öğrendiği iddia edilir.) Daha sonra kâhinlerin başı oldu ve kehanette bulunma hakkını Pythia adındaki bir rahibeye bahşetti. O zamanlar Delphi'de insanlar tanrılarla ilişki kurarak gelecekte yaşayacaklarını öğrenebiliyorlardı.

Apollo'nun kehanetleri Pythia tarafından dile getiriliyordu. Pythia transa giriyor ve Apollo onun aracılığıyla başvuranların sorularını yanıtlıyordu. O kadar çok istek yapılıyordu ki aynı anda üç Pythia'nın aracılığı gerekiyordu.

Beklenmedik bir Kehanet

Pythia'nın dile getirdiği kehanetler her zaman kolay anlaşılmıyordu. Örneğin Lidya kralı Krezüs Pythia'ya Pers ülkesini işgal edip etmemesi gerektiğini sordu. Pythia bunu yaparsa büyük bir imparatorluğun çökeceğini söyledi. Krezüs bunun Pers İmparatorluğu'nun çökeceği anlamına geldiğini sandı. Ancak işgale kalkışıp yenilgiye uğradığı zaman "büyük imparatorluk" derken kendisininkinin kastedildiğini anladı.

Dünyanın her tarafından hacılar kâhine danışmak için buraya geliyordu. Öte yandan kâhinler senede ancak yedi gün kehanette bulunuyordu: Apollo'nun tapınakta bulunmadığı üç ay dışındaki her ayın yedinci gününde. Yanıt aranan sorular o kadar çoktu ki kâhin bunların hepsini yanıtlayamıyordu, bu yüzden hacılar kendi aralarında kura çekmek zorunda kalıyordu. Kurayı kazananlar önce günahlarından arınıyor, sonra sorularını soruyordu. Pythia anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyor, bir rahip bunları yorumluyordu.

Delphi kehanet merkezi olarak yıllar boyu popülerliğini sürdürdü. Ancak MS birinci yüzyılda Hıristiyanlık yaygınlaşmaya başlayınca yavaş yavaş önemini yitirdi. Dördüncü yüzyıl sonlarında İmparator Theodosius eski çoktanrılı dinleri yasakladı ve bundan sonra kehanette bulunulmadı.

DİONYSOS

Eğlenmeyi En Çok Seven Tanrı

Dionysos şarap ve şenlik tanrısıydı. Eğlence düşkünü tanrı her zaman hoş vakit geçirmek ister, aynı zamanda müritlerinin de bu eğlenceleri paylaşmasını arzulardı. Doğal olarak Dionysos hem ona tapınanlar, hem de söylenceler için popüler bir tanrıydı.

İKİ KEZ DOĞAN TANRI

Dionysos'un dünyaya gelişiyle ilgili farklı söylenceler var. Hepsinde babasının Zeus olduğu ileri sürülüyor ve Hera'nın kıskançlığının altı çiziliyor ama annesi ve dünyaya geliş şekli hakkında farklı iddialarda bulunuluyor.

Birinci Söylence

Maceralarının birinde Zeus bir ölümlü kılığına girerek Semele'yi baştan çıkarır ama ona tanrıların yöneticisi olduğunu söyler. Hera onların ilişkisini öğrenir ve kıskançlık krizine girer. Yaşlı bir kadın kılığına girerek hamile Semele'nin peşine düşer ve onun güvenini kazanır. Semele çocuğunun babasının Zeus olduğunu açıklayınca Hera âşığının doğru söylediğinden kuşkulanmasını sağlar.

Sevgilisinin gerçek kimliğini öğrenmek amacıyla Semele ondan bir dileğini yerine getirmesini ister. Genç kadına hâlâ tutkun olan Zeus her dileğini gerçekleştireceğine söz verir; Semele de ondan gerçek kimliğiyle görünmesini ister. Zeus kendisini gören tüm ölümlülerin öleceğini biliyordur; bu yüzden başka bir şey istemesi için yalvarır ama kadın ısrar eder ve Zeus zorunlu olarak dileğini yerine getirir. Tüm görkemiyle göründüğü anda Semele alevler içinde kalır.

Zeus Hermes'ten, doğmamış çocuğunu kurtarmasını ister. Hermes çocuğu annenin karnından çıkarırken Zeus da uyluğunu yarar. Hermes çocuğu Zeus'un içine yerleştirip yarayı diker. Üç ay sonra Dionysos dünyaya gelir.

İkinci Söylence

Bu söylenceye göre Zeus yine Dionysos'un babasıdır ama annesi Persephone'dur. Persephone'u arzulayan Zeus bir yılan kılığına girer ve onunla çiftleşir. Bu ilişki sonucu Zagreus dünyaya gelir. Minik oğlanın boynuzları vardır ve yılanların tacını taşıyarak dünyaya gelir.

Hera Zeus'un gayrimeşru çocuğundan nefret eder ve onu yok etmek ister. Çocuğu kaçırıp Titanlara teslim ederek onu öldürmelerini ister. Bazı söylencelerde Zagreus çeşitli hayvanların kılığına bürünerek Titanların elinden kaçmaya çalışır. Ama sonunda Titanlar Zagreus'u yakalayıp parçalar. Kalbi dışında her parçasını pişirip yerler.

Athena duruma el koyar ve kalbi çalarak Zeus'a verir. Zeus kalbi Semele'ye verir ve onu yemesini emreder. Kadın söyleneni yapar ve kalbini yediği çocuğa hamile kalır. Çocuk ikinci kez doğduğunda ona Dionysos adı verilir.

AKLINI YİTİREN DİONYSOS

Hera, Dionysos'un doğumunu engelleyememişti ama kocasının ihanetinin öcünü almakta kararlıydı. Karısını iyi tanıyan Zeus ise oğlunu korumak için önlem aldı. Dionysos doğar doğmaz Zeus onu İno (Semele'nin kız kardeşi) ile Orchomenus'un kralı olan eşi Athamas'ın yanına bıraktı.

Hera'dan gizlemek için karı koca Dionysos'u kız gibi giydirdiler. Zaman içinde bu numaranın farkına varan Hera onları cezalandırdı. İno ve Athamas'ın akıllarını yitirerek kendi oğullarını öldürmelerini sağladı.

Hera Dionysos'a saldıracakken Zeus bir kere daha çocuğu kurtardı. Dionysos'u bir oğlağa dönüştürdü ve Hermes'e onu Nysa

Dağı'na götürerek oradaki orman perilerine teslim etmesini emretti. Burada gizlenen Dionysos mutlu ve sağlıklı bir şekilde büyüdü.

Bir süre sonra Dionysos gerçek kimliğine dönüştü. Onu aramaktan vazgeçmemiş olan Hera genç Dionysos'u buldu ve onu delirtti. Aklını yitiren Dionysos yıllarca dünya üzerinde dolandı. Sonunda Frigya ülkesine ulaştı ve orada Toprak Tanrısı Kibele (Rhea olarak da bilinir) onu korumasına aldı. Kibele Dionysos'u iyileştirdi ve kendi kültüyle eğitti. Dionysos bir süre Kibele'nin yanında kalıp onun dinsel törelerini ve uygulamalarını öğrendi. Çok geçmeden Dionysos Kibele'nin ilkelerine dayanan kendi dinsel kültünü oluşturdu.

DİONYSOS AYİNLERİ

Dionysos'un dinsel ayinleri diğer Olympos tanrıları onuruna düzenlenenlerden farklıydı. Tanrılar ve tanrıçalar için düzenlenen ayinler bu amaçla yapılmış tapınaklarda gerçekleştirilirdi. Dionysos insanların arasında dolaştı ve müritleri ayinlerini ormanlarda gerçekleştirdiler. Dionysos şenliklerinde müritler tanrıyla yekvücut oldular.

Dionysos'un gezilerinde yanında isimleri "çılgın kadınlar" anlamına gelen Maenadlar bulunurdu. Maenadlar ellerinde Dionysos kültünün simgesi olan sarmaşıklı bir değnek taşır ve insanları bu külte ve ayinlere katılmaya davet ederlerdi. Herkes çağrılırdı ama Dionysos şenliklerine katılanların en heveslileri kadınlar olurdu.

Sarmaşıklı Değnek Neydi?

Sarmaşıklı değnek, üzeri asma ya da sarmaşıkla kaplanmış, üzüm ya da diğer küçük meyve taneleriyle süslenmiş, tepesinde bir kozalak bulunan bir değnek ya da sopaydı. Dionysos ayinlerinde bu, bereketin sembolü ve kutsal bir nesneydi.

Dionysos şarap tanrısıydı ve ayinlerinde şarap içilirdi. Şarabın insanlara kendilerini tanrılar kadar yüce ve güçlü hissettirdiğine inanılırdı. Şarap içen müritler tanrıyla yekvücut olmak için gereken coşkuya ulaşırdı.

Dionysos ayinleri genellikle geceleri düzenlenirdi. Kadınlar deri giysiler giyer, şarap içer, sarmaşık dallarından örülmüş çelenkler takar ve Dionysos'un tasviri (bunun tanrının kendisi olduğuna inanılırdı) etrafında çılgınca dans ederlerdi. Kimi zaman kurt ya da geyik yavrularını emzirirler, kimi zaman da bir hayvan avlayıp parçalar ve çiğ çiğ yerlerdi. Zaman zaman kendilerinden geçen kadınlar ayin sırasında bir erkeği ya da bir çocuğu paramparça ederlerdi.

Şarap içip çılgınca dans ederek büyük bir coşkuya kapılan insanlar kendilerini tanrılar kadar güçlü hissederdi. Dinsel coşku çoğu zaman cinsel coşkuyla daha da artardı. Geceler çılgınlık içinde sürer ve katılanlar kendilerinden geçerdi; her şey mubahtı.

DİONYSOS EVLENİYOR

Girit kralı Minos'un kızı Ariadne ünlü kahraman Theseus'a âşıktı. Theseus Minotor'u öldürmek üzere Girit'e geldiğinde Ariadne ona ilk görüşte âşık olmuştu. Ne yazık ki duyguları karşılıklı değildi.

Ariadne Theseus'a görevini yapması için yardımcı oldu ve bu yüzden babasıyla arası açıldı. Atina'ya ulaştıklarında evleneceklerine söz veren Theseus'la birlikte kaçtı. Yol üstünde Naksos Adası'nda mola verdiler. Ariadne sahilde uyurken Theseus tekneye atlayıp uzaklaştı.

Genç kız uyandığında kendisini yabancı bir adada tek başına, sevgilisi tarafından terk edilmiş buldu. O sırada Dionysos onu gördü ve güzelliğine çarpıldı. Ariadne gibi o da ilk görüşte âşık oldu ve onunla evlendi. Bazı söylenceler onların Lemnos Adası'nda yaşadığını, diğerleri ise Dionysos'un gelini Olympos Dağı'na götürdüğünü ileri sürüyor.

Ariadne ile Dionysos'un birçok çocuğu oldu. Oenopion, Phanus, Staphylus, Thoas bunlardan birkaçıdır. Oenopion Kos kralı

oldu. Phanus ve Staphylus Altın Post'u arayan İason'la birlikte giden Argonotlardı. Thoas, Lemnos'un kralı oldu.

SUÇLULARI CEZALANDIRMAK

Dionysos ayinleri çok popülerdi ama herkes tarafından kabul görmüyordu. Kimileri Dionysos'un gerçek bir tanrı olmadığını ileri sürüyor, bu da onu çok kızdırıyordu. Hera'nın onu delirtmesi gibi o da kendine karşı gelenleri delirtiyordu. Sonra da deliren ölümlünün kendi kendini yok etmesini seyrediyordu.

Dionysos'un Gazabından Sakının

Dionysos eğlenceye düşkün, çabuk öfkelenen ve yaratıcı hayal gücüne sahip biriydi. Cezaları çok sert ve acımasız olurdu; üstelik salt cezalandırdığı kişi için değil. Kimi zaman masumlar da zarar görürdü.

ALTIN DOKUNUŞ

Dionysos kendisine karşı gelenlere acımasız davranmasına karşın yandaşlarını sık sık ödüllendiren ve çok sevilen bir tanrıydı. Dionysos'un verdiği en değerli armağan şaraptı. Öte yandan kimi zaman karşısındaki armağanını kendi seçebilirdi. Kral Midas'ın öyküsü bunun bir örneğidir.

Dionysos'un yoldaşı ve eğiticisi Silenus, Lidya halkı tarafından esir alınmış ve Frigya kralı Midas'a götürülmüştü. Midas, Silenus'un Dionysos'un dostu olduğunu biliyordu, onu evinde ağırladı. Kral konukseverlik kurallarının da ötesine geçerek on gün on gece boyunca Silenus'u konuk etti. Sonra da yanına bir rehber verip onu Dionysos'a geri yolladı.

Dionysos Silenus'a gösterdiği konukseverliğe teşekkür olarak Midas'a dilediği armağanı seçmesini söyledi. Midas dokunduğu her nesnenin altına dönüşmesini istedi. Dionysos istemeden de olsa kralın dileğini yerine getirdi.

Başlangıçta Midas bu yeni yeteneğinden son derece hoşnuttu. Taş, ağaç dalı gibi sıradan nesneleri altına dönüştürebiliyordu. Öte yandan, yemeğe oturduğunda Midas dileğiyle ilgili sorununun farkına vardı. Yemek ve içmek istediği her şey altına dönüşüyordu. Midas bu armağanın kendisini öldüreceğinin ayırdına vardı.

Dionysos'tan armağanını geri almasını istedi; tanrı da ona Pactolus (Sart) Irmağı'na girip yıkanmasını önerdi. Midas söyleneni yaptı. Irmağa dokununca nesneleri altına dönüştürme yeteneği suya karıştı ve ırmağın kumları altına dönüştü. Böylece o ırmak zengin altın kaynaklarıyla ünlendi.

OLYMPOS TANRILARINA KATILMAK

Dionysos dünya üzerinde dolaşmaya ve ölümlülerle vakit geçirmeye bayılıyordu ama Olympos Dağı'nda on iki tanrının arasındaki yerini de koruyordu. Gökyüzüne hareketinden önce annesini bulup geri getirmek için bir girişimde bulundu.

Bir söylenceye göre Dionysos'un annesi Semele onu doğurmadan önce ölmüştü. Dionysos annesini hiç tanımamış olmasına karşın onu bulmak istiyordu. Bu zor bir işti, zira kadın Yeraltı Dünyası'ndaydı.

Yine de Dionysos kararlıydı. Danıştığı bir rehber ona Yeraltı Dünyası'na Mora Yarımadası'ndaki Alcyonia Gölü'nden (Dipsiz Göl) girmesini önerdi ve bunun kara yolundan daha kısa olduğunu belirtti. Dionysos Yeraltı Dünyası'na ulaşınca annesini almak için Hades'le pazarlığa oturdu. Hades'e annesinin özgürlüğüne karşı kutsal bitkilerinden biri olan mersini vermeyi önerdi. Semele Yeraltı Dünyası'ndan çıkarıldı ve oğluyla birlikte Olympos Dağı'na gitti. Burada Dionysos diğer önde gelen tanrılar arasındaki yerini aldı. Bu arada Hera'yla arasını düzeltti ve Semele'nin tanrılar arasında rahat bir yaşam sürmesine izin verildi.

ARES

Görgü Kurallarını Öğrenmesi Gereken Korkunç Tanrı

Antik dönemlerde savaş alanları karmaşa, cesaret, şiddet, acımasızlık ve kana susamışlık içerirdi. Buraları aynı zamanda savaş tanrısı Ares'in kendini en rahat hissettiği yerlerdi. Ares dalaşmaya bayılıyor ve savaşın şiddet ve karmaşasını temsil ediyordu. Ares aklından çok silahlarını kullanmayı yeğliyordu: Bu tanrı yalnızca adalelerden ve yabanıl güçten oluşuyordu.

NEFRET UYANDIRAN BİR TANRI

Zeus ile Hera'nın oğlu olarak Ares saygıyı hak ediyordu. Öte yandan bu çocuk tanrı büyüdükçe itici bir kişiliğe sahip oldu. Olympos'taki on iki büyük tanrıdan biri olmasına karşın çoğunluk Ares'ten hoşlanmıyordu; kendi anne babası bile.

Ares'in tek ilgilendiği savaş ve kan dökmekti. Adalet ilkelerine ya da savaş stratejisine aldırdığı yoktu. Aksine savaşta terörün ve yıkımın daha da artması için çaba gösteriyordu. Söylencelerin çoğunda Ares savaşın ruhu olarak betimlenir ve hiçbir ahlaki değere, ilkeye ya da görgüye sahip olmadığı belirtilir.

Ares gerçekten de korkusuz, acımasız bir savaşçı görünümündedir. Ölümsüzlerin tepesinden bakan uzun, adaleli bir tanrı olan Ares her zaman zırh ve miğfer giyer, bir kalkan ve kılıç ya da mızrak (bazen ikisini birden) taşırdı. Ares'in korkunç savaş narası ünlüydü. Bir savaştan önce ya da çarpışma sırasında bu narayı atarak düşmanının yüreğine korku salardı.

Korkusuzluğuna karşın Ares zekâ ve bilgelikten yoksundu. Bir eylem tanrısı olarak savaşın ve kan dökmenin heyecanına susamıştı ama strateji oluşturmaktan kaçınırdı. Her şeyi önceden hesaplayamadığı için de kolayca alt edilebilirdi.

YABANIL

Ares Yunanistan sınırları dışında Ege Denizi'nin kuzeyinde bulunan Trakya'da yaşıyordu. Trakyalılar Yunanca konuşmuyordu ama Ares onların dilini daha çekici buluyordu. Onlar savaş diliyle konuşuyordu.

Trakyalılar üç kabile halinde yaşıyorlardı ve her kabilenin bir şefi vardı. Yunanlılar Trakyalıları kavgacı, kolayca kafayı bulan ve kavgaya tutuşan bir kavim olarak görüyordu. Trakyalılar ağır kılıçları maharetle kullanan ve savaşta acımasız olan deneyimli ve vahşi savaşçılardı. Bu yüzden Yunanlılar Trakya'nın Ares için ideal bir yerleşim merkezi olduğu kanısındaydı; orada kana susamış, savaş düşkünü zalimlerle bir arada yaşayabilirdi.

ARES'İN YARDIMCILARI

Ares tanrılar ve ölümlüler tarafından sevilmemekle beraber tamamen yalnız değildi. Söylencelerde çoğu kez bir ya da daha fazla yardımcısından söz ediliyor:

- **Deimos:** Korkunun simgesi
- **Enyo:** Savaş tanrıçası
- **Eris:** Uyuşmazlık simgesi
- **Phobos:** Şiddet simgesi

Çoğunlukla bu dört yaratık Ares'in savaşa hazırlanmasına yardımcı olurdu. Ares her iki taraftaki askerlerde savaş tutkusu uyandıran öfke dolu bir sis oluştururken dört yardımcısı da onlara şiddet ve uyuşmazlık aşılardı. Ares'in yardımcılarının eylemleri savaşları daha da kanlı ve tehlikeli hale dönüştürürdü.

SAVAŞ TANRISININ SEVGİLİLERİ

Ares (tıpkı savaş gibi) genellikle nefret ve korku uyandırmakla beraber yine de birçok aşk ilişkisi yaşadı. Özellikle Tanrıça Afrodit sa-

yıları az olan onu gerçekten sevenlerden biriydi. Onun dışında da Ares'in aşkta önemli sayıda başarısı oldu.

Karşıtların Çekimi: Afrodit'e Âşık Olmak

Ares'in en ünlü aşk öyküsü, Aşk Tanrıçası Afrodit ile olandır. Burada "karşıtların çekimi" söz konusudur. Afrodit Olympos'taki tanrılar arasında Ares'e ilgi duyan tek varlıktı. Onların aşk macerası tutku dolu, neredeyse skandallarla dolu bir ilişkiydi.

Beraberliklerinden dört çocukları oldu; bazı söylenceler beş çocukları olduğunu ileri sürüyor. Afrodit ile Ares'in oğulları olan Demos ve Phobos korku ve şiddeti simgeliyor ve savaşta babalarının yanında bulunmaktan büyük zevk alıyorlardı. Öbür oğulları Anteros büyüyünce tutku tanrısı oldu; kimi zaman duyarlılık tanrısı olarak da betimlendi. Kızları Harmonia, daha sonra Tebai Kralı Kadmos'la evlendirildi.

Eros'un Soyağacı

Kimi söylencelere göre Eros (aşk tanrısı) Ares ile Afrodit'in diğer bir çocuğudur. Öte yandan bazı söylenceler Eros'un yaradılış döneminde dünyaya geldiğini iddia eder.

Aglaurus

Aglaurus bir anne ile kızının ortak adıydı. Ares kıza âşık oldu. Kızın babası Atina kralı Cecrops'tu. Aglaurus ile Alcippe Alcippe adını verdikleri bir kızları oldu. Poseidon'un oğlu Alcippe'nin ırzına geçti, bu da daha sonra Ares'in cinayetle yargılanmasına yol açtı.

Cyrene

Bir orman perisi olan Cyrene Lapithae kralının kızıydı. Ares'le ilişkisinden doğan oğlu Diomedes daha sonra Trakya'da Bistones kralı oldu. Diomedes her gün insan eti yiyen dört vahşi kısrağıyla ünlüydü. Diomedes daha sonra Herakles hakkındaki bir söylencede ortaya çıkıyor.

Demonice

Ares'in Demonice'den dört oğlu oldu: Evenus, Molus, Pylus ve Thestius. Evenus Aetolia'nın kralı oldu ve adı bir ırmağa verildi. Molus bir orman perisinin ırzına geçmeye çalışırken kafası kesilerek genç yaşta öldürüldü. Pylus fazla tanınmıyordu ve Thestius Aetolia'da bir kral oldu.

Aerope

Ares, Aerope adında genç bir ölümlü kadına âşık oldu. Söylencelerde onların aşk öyküsünden fazla söz edilmiyor, sadece bir oğulları olduğu belirtiliyor. Ne yazık ki bu genç kadın bir tanrının çocuğunu doğurmaya dayanamadı ve doğum sırasında öldü. Çocuk ise sağ kaldı; Ares bebeğin ölü annesinin memelerini emmesini sağladı.

Harpinna

Harpinna bir nehir tanrısı olan Asopus'un kızıydı. Ares ile Harpinna'nın oğlu Oenomaus büyüyünce Pisa kralı oldu. Ayrıca bir kent kurarak buraya annesinin adını verdi. (Bazı söylenceler Oenomaus'un annesinin Harpinna değil, Pleiadelerden biri olan Sterope olduğunu ileri sürüyor ama hepsinde baba Ares'tir.)

Otrere

Otrere Amazonların kraliçesiydi. Ares'le birlikteliğinden olan Penthesilea isimli kızı daha sonra annesinin yerine Amazonların kraliçesi oldu. Truva Savaşı sırasında Penthesilea Akhilleus tarafından öldürüldü. Akhilleus ölen kraliçenin zırhını çıkarınca onun güzelliğine hayran kaldı ve onu öldürdüğü için çok kederlendi.

Akhilleus kimdi?

Akhilleus Phthia kralı Peleus ile bir deniz tanrıçası olan Thetis'in oğluydu. Akhilleus Truva Savaşı'nda dövüşmüş en ünlü Yunan savaşçısı olarak tanınır; bu ününü Truva'nın en şanlı savaşçısı Hektor'u öldürmesiyle kazanmıştır.

Protogenia

Protogenia, Calydon ile Aeolia'nın kızıydı. Ünlü bir kahraman olan Calydon'a duyulan saygı o kadar büyüktü ki Aetolia'daki bir kente onun adı verildi. Aeolia da ünlü bir kahramandı. Böyle bir soydan gelen Protogenia'nın bir Olympos tanrısıyla ilişkisi sonucunda aileye bir kahraman daha katılacağı sanılabilir ama Ares'ten olan oğlu Oxylus sıradan bir çocuktu.

Chryse

Ares ile Chryse'nin, Phlegyas adında bir oğulları oldu. Bir söylenceye göre Phlegyas'ın kızı Apollo'nun saldırısına uğradı. Phlegyas bu tecavüzü öğrenince Apollo'nun Delphi'deki tapınağını ateşe verdi. Apollo bu saygısızlıktan dehşete kapılarak Phlegylas'ı vurup öldürdü. Sonra da onu ölümlülerin her an tepelerine düşebilecek kocaman bir kaya altında ıstırap çektikleri Yeraltı Dünyası'na gönderdi.

Pyrene

Ares ile Pyrene'nin kalıtımsal olarak babasının kana susamışlığını devralan Cycnus adında bir oğulları oldu. Cycnus Delphi'ye gelen hacıları öldürüp kafataslarıyla babası için bir tapınak inşa etti. Cycnus en çok Herakles'le yaptığı savaşla ünlüdür. Ares'in oğlu, Athena'nın desteklediği kahramanın karşısında fazla direnemedi. Oğlunun ölümüne öfkelenen Ares Herakles'ten intikam almak istedi ama Zeus yıldırımlarını göndererek araya girdi. Cycnus'un ölümünün öcü asla alınamadı.

ARTEMİS

Av Peşindeki Vahşi Tanrıça

Zeus'un kızı Artemis okçuların ve avcıların tanrıçası olarak Olympos'taki on iki tanrının arasındaki yerini aldı. Apollo'nun ikiz kardeşiydi ve iki kardeş birbirlerine çok bağlıydı. Bakire bir tanrıça olan Artemis iffetine çok değer verir ve kendisine inananların da iffetli olmasında ısrar ederdi. Genellikle ormanlarda ve kırsal kesimlerde sürekli av peşinde dolaşan genç, evcilleşmemiş, başına buyruk bir kadın olarak betimlenmişti.

Zeus ile Leto'nun kızı olarak Artemis Hera'nın kıskançlık krizlerinin kurbanı olanlar arasındaydı. Leto hamileyken Hera Python adında kocaman bir yılanı Leto'nun peşine saldı. Leto yılandan kurtulmayı başardı ama doğum zamanı gelince kendisine kapısını açacak birini bulmakta zorluk çekti, zira herkes Hera'nın gazabına uğramaktan korkuyordu. Sonunda Leto Ortygia Adası'ndaki kız kardeşi Asteria'nın yanına sığındı ve orada Artemis'i doğurdu. Artemis doğar doğmaz annesinin Delos Adası'na geçmesine yardımcı olacak kadar güçlü bir kız olarak dünyaya geldi ve orada erkek kardeşi Apollo'nun doğumunda annesine yardım etti. Apollo daha sonra annesini izleyen Python'u cezalandırmak için onu boğdu (ya da oklarıyla öldürdü).

Doğum Tanrıçası

Artemis kardeşi Apollo'nun dünyaya gelmesine yardım ettiği için doğum tanrıçası olarak bilinir ve doğum sancıları tutan anneleri gözettiği söylenir. Rivayete göre doğururken ölen kadınlar aslında Artemis'in oklarına hedef oluyordu.

Zeus kızını çok seviyor ve ne isterse yerine getiriyordu. Artemis üç yaşındayken üç şey istedi: yay ile ok, dünyadaki tüm dağlar ve

sonsuz bekâret. Zeus bunların hepsini ona bağışladı. Bu armağanların yanı sıra ona otuz da kent verdi.

Doğal olarak Hera Zeus'un başka bir kadından doğan çocuğuna gösterdiği bu ilgiyi kıskandı. Bu yüzden genç kıza sürekli hakaretler yağdırarak, oklarını etrafa saçarak ve döverek işkence yaptı. Belki de Hera'nın bu kötü davranışları yüzünden Artemis kendisine karşı çıkanları derhal cezalandıran inatçı bir kadın oldu.

Hera'dan gördüğü eziyet dışında Artemis mutlu bir yaşam sürdü. Orman perileri ile birlikte dağlarda gezinip avlandı ve arada bir canını sıkanları cezalandırdı.

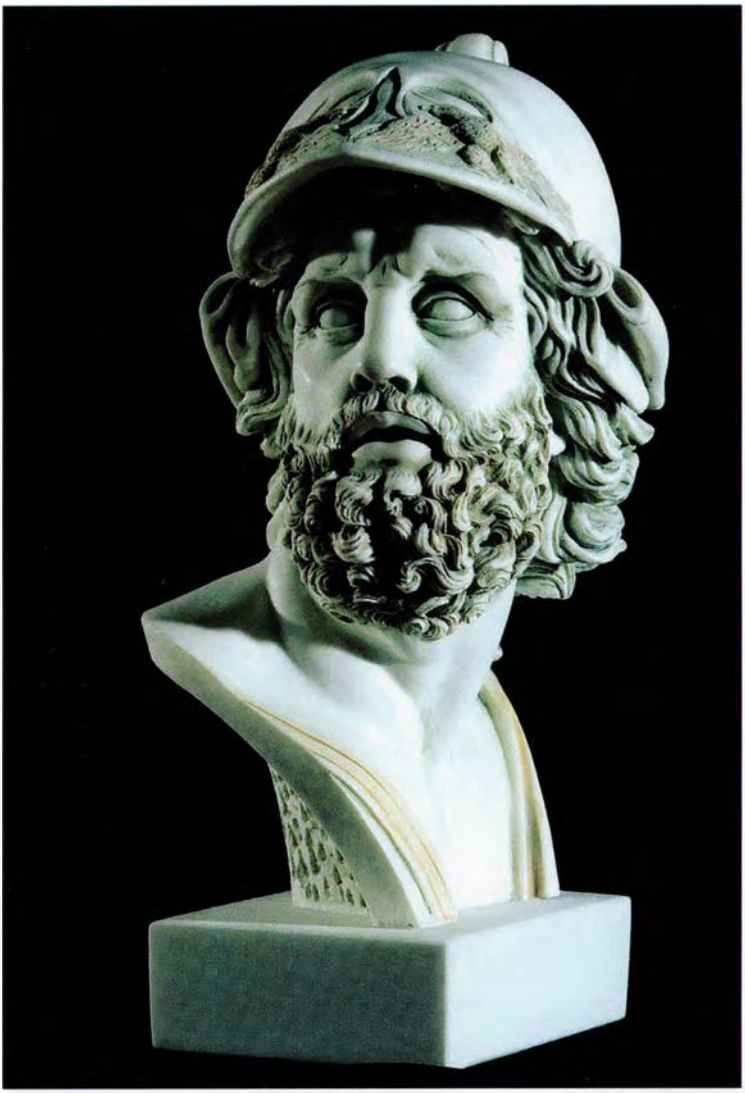
SADIK BİR EVLAT

Artemis sert hatta acımasız davranabiliyordu ama en önemli özelliklerinden biri annesine tüm kalbiyle bağlı olmasıydı. Hem o hem de Apollo annelerinin onları ne kadar büyük zorluklarla dünyaya getirdiğini biliyor ve ona herkesten fazla saygı duyuyorlardı. Tüm söylencelerde Artemis ile Apollo annelerini korumak ya da onu rahatsız edenlerden intikam almak için el ele verir.

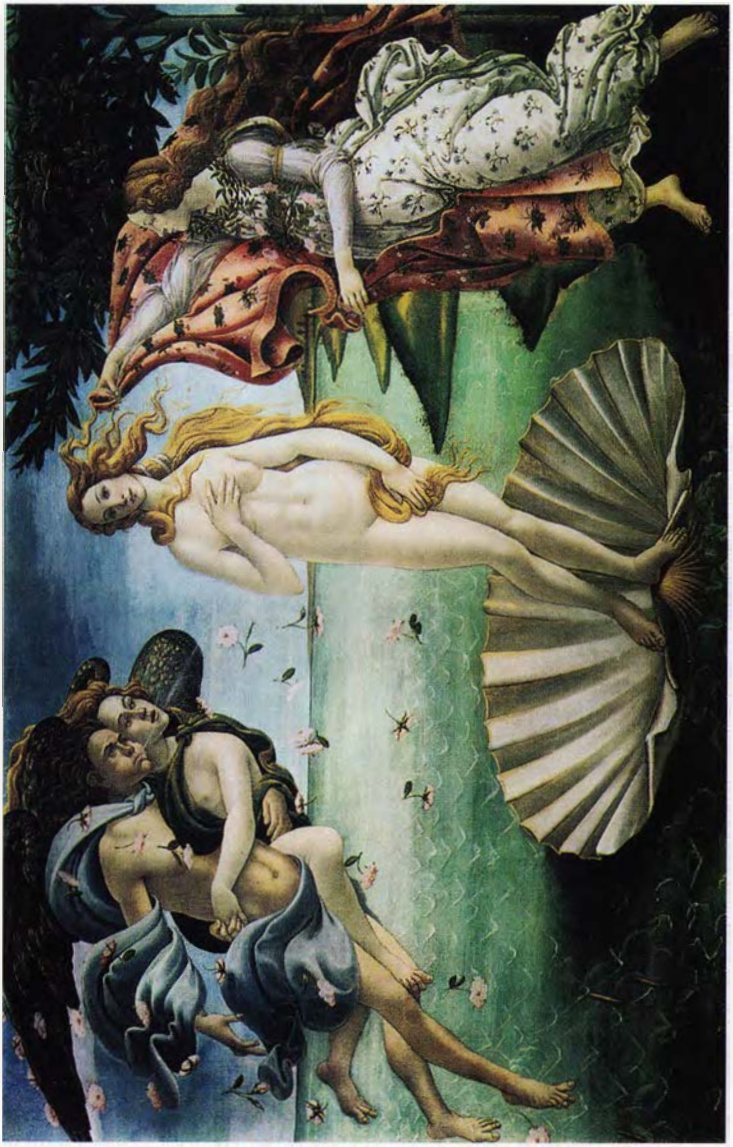
LETO'YU KORUMAK

Kıskançlıktan yanıp tutuşan ve ikizlerin doğmasını engelleyemeyen Hera hâlâ Leto'dan intikam almak istiyordu. İkizler annelerinin yanında değilken Hera dev Tityus'un Leto'ya büyük bir arzu duymasını sağladı. Tutkularının esiri olan Tityus Leto'nun ırzına geçmeye yeltendi ama Leto bağırınca çocukları derhal onun yardımına koştu. İkisi birden Tityus'u ok yağmuruna tuttu ve emeline ulaşmasına fırsat vermeden onu öldürdüler.

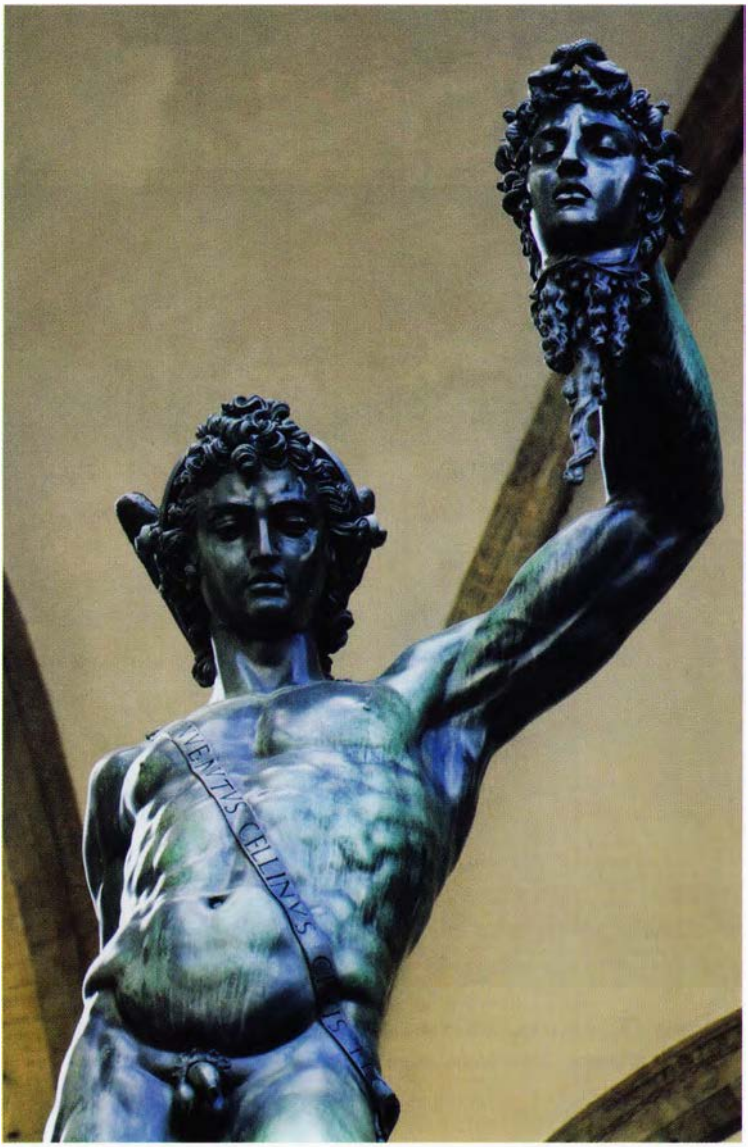
Tityus ölünce Tartaros'a gönderildi. O kadar iri bir devdi ki yere zincirlendiğinde çok geniş bir yer kapladı (söylencelerde bu alan iki ila dokuz bin metrekare olarak belirtiliyor). Her gün bir çift akbaba onun karaciğerinden bir parça kopartıp yiyor ama ciğer aynı gece yenileniyordu.

Eski Yunan dininde en güçlü Tanrı olarak kabul edilen Zeus'un bir büstü.

Sandro Boticelli'nin *Venüs'ün Doğuşu* isimli tablosu eski Roma aşk tanrıçasının en özgün canlandırılışı olarak tanınır.

"Erkeklerin en ünlüsü" Perseus elinde Medusa'nın başıyla. Antonio Canova'nın bu eseri Vatikan'da sergilenmektedir.

Atina'da bulunan ve yapımına MÖ 5. yüzyılda başlanan Parthenon, klasik Yunan mimarisinin günümüze ulaşan bir örneğidir.

Yunan aşk tanrıçası Afrodit.

Frederic Leighton'un *Persephone'un Dönüşü* tablosunda Persephone ile Yeraltı Dünyası'nın hâkimi Hades arasındaki "zorlama sevgi" canlandırılıyor.

Bir Sentor (yarı insan yarı at) heykeli. Yunan sanatında çok işlenen bir tema olan Sentorlardan hem *İlyada*'da hem de *Odysseia*'da söz edilmektedir.

Satürn'ün kızı Juno'un iki betimlemesi. Yunan mitolojisinde "Hera" olarak tanınan Juno evlilik tanrıçası olarak ünlenmiş olup özellikle kadınların koruyucusudur.

ÇABUK GÜCENEN BİR TANRIÇA

Artemis'in hakaret görmeye ve küçümsenmeye tahammülü yoktu. Kendisini herhangi bir şekilde incitenleri derhal ve acımasızca cezalandırırdı.

Adonis Afrodit'in âşık olduğu yakışıklı gençti. Onu kıskanan Ares yaban domuzu kılığına girip Adonis'i süserek öldürdü. Başka söylencelere göre Adonis'in ölümünden Artemis sorumludur. Bunlardan birine göre Adonis'in kendisinden daha usta bir avcı olduğunu söyleyerek böbürlenmesi üzerine Artemis onu cezalandırmak için vahşi bir boğayı onun üzerine saldı. Başka bir söylenceye göre de Afrodit kendisini reddedip Artemis'in hizmetine giren Hippolytus adındaki avcıyı öldürdü. Bunun üzerine Artemis de Adonis'i öldürerek Hippolytus'un öcünü aldı.

Artemis Truva Savaşı sırasında Yunan ordularının komutanı olan Agamemnon'dan ailesinin geçmişi yüzünden hiç hoşlanmıyordu. (Babası Atreus Artemis'e en iyi kuzusunu kurban etmeye söz vermiş ama kuzunun altından olduğunu fark edince sözünden dönüp onu kendine saklamıştı.)

Truva'ya hareketinden önce ava çıkan Agamemnon Artemis'in kutsal korularından birinde bir geyik vurdu. Başarısından gurur duyan Agamemnon Artemis kadar, hatta ondan daha iyi bir avcı olduğunu iddia etti. Hem izinsiz avlanmasına hem de böbürlenmesine kızan tanrıça Agamemnon'u cezalandırmaya karar verdi.

Artemis rüzgârları durdurarak Agamemnon'un Truva'ya yelken açmasını engelledi. Agamemnon kendisine bir kurban vermediği takdirde geri adım atmayı reddetti, ama herhangi bir kurban istemiyordu. Artemis onun en büyük kızı İphigenia'yı kurban etmesini istiyordu.

Agamemnon kızını yanına çağırdı. Söylencelerde bundan sonra yaşananlar farklı aktarılıyor. Kimileri Agamemnon'un kızını gerçekten kurban ederek Artemis'in rüzgârları yeniden estirmesini sağladığını ileri sürüyor. Kimilerine göreyse Artemis İphigenia'yı Tauris'e götürdü (genç kız oradaki Artemis tapınağında rahibe oluyor) ve onun yerine bir geyik ya da keçi kurban etti.

BAKİRE TANRIÇA

Artemis bakire olan üçüncü tanrıçaydı, diğer ikisi Hestia ve Athena'ydı. Bildiğiniz gibi, Zeus Artemis'e sonsuza dek bakire kalma hakkını bağışlamıştı. Bununla beraber, bekâretini korumak, bekâret yemini etmek kadar kolay değildi. Kimi zaman Artemis müstakbel talipleriyle çatışmak zorunda kalıyordu.

Otus ve Ephialtes adındaki devler o kadar güçlülerdi ki tanrılar bile onlara zarar veremiyordu. Bu dev kardeşler Ares'i kaçırmayı başardılar ve sonra da evreni yönetmeye karar verdiler. Bu amaçla Olympos Dağı kadar yüksek bir dağ oluşturdular ve tanrıların kendilerine teslim olmasını istediler. Aynı zamanda iki tanrıçanın da kendilerine eş olmasını şart koştular: Ephialtes Hera'yı, Otus da Artemis'i seçti. Tanrılar savaşarak bu devleri alt edemeyecekleri için Artemis onlara bir oyun oynamaya karar verdi.

Dev kardeşler avlanmaya çıktığında Artemis bir geyik kılığına girdi ve onların arasına doğru koştu. Her iki dev de geyiği vurmak için ok attı ama Artemis kenara kaçtı. Oklar devlere saplandı ve böylece kardeşler birbirlerini öldürmüş oldular.

Antikçağdaki Bekâret Töresi

Eski Yunanlılarda bekâret seksten uzak durmanın ötesinde bir anlam taşıyordu. Bir kadın evlenince kocasının evine taşınıyor ve onun egemenliği altına giriyordu. Artemis ve Athena gibi bakire tanrıçalar erkeklerin denetimi dışındaydı; bu sayede özgürce yaşayabiliyor ve geleneksel olarak erkeklere özgü bilinen avlanma ve savaş gibi faaliyetlere katılabiliyorlardı.

Artemis bekâretini o kadar değerli buluyordu ki hizmetkârlarının da iffetli olmasını şart koşuyordu. Artemis'in maiyetindeki bir kadın yeminini bozarsa çok ağır bir cezaya çarptırılıyordu; yemini kendi iradesi dışında bozulmuş olsa bile ceza değişmiyordu.

Artemis'in hizmetkârlarından biri olan Callisto ömrü boyunca iffetli kalacağına yemin etmişti. Bir söylenceye göre Callisto

Artemis'e o kadar bağlıydı ki erkeklerle her türlü temastan kaçınıyordu. Öte yandan Zeus onu arzuluyordu ve bir kadını istediğinde elde etmenin bir yolunu bulurdu. Ama Callisto'nun erkeklerden tümüyle uzak durması durumu zorlaştırıyordu.

Zeus Callisto'ya yaklaşabilmek için Artemis'in kılığına girdi. Doğal olarak Callisto Artemis'in yanına gelmesine izin verdi ve Zeus'la yüz yüze gelince şok geçirdi. Zeus Calisto'ya tecavüz etti ve sonra da bırakıp gitti.

Ne yazık ki Callisto bu olay yüzünden hamile kaldı. Bir gün Artemis ve hizmetkârları bir pınarda yıkanırken Callisto'nun da soyunup onlara katılması gerekti. Callisto'yu çıplak gören Artemis onun hamile olduğunu fark etti. Öfkelenip Callisto'yu bir ayıya dönüştürdü, sonra da onu oklarıyla öldürdü (belki de kıskançlığı süren Hera onu böyle davranmaya zorlamıştır). Callisto'nun kendi yüzünden öldüğünü bilen ve bundan pişmanlık duyan Zeus onu Büyük Ayı (Ursa Major) takımyıldızına dönüştürdü.

Callisto'nun Bebeğine Ne Oldu?

Zeus çocuğunun yok olmasını istemiyordu, bu nedenle Callisto ölür ölmez derhal Hermes'i gönderip çocuğu kadının rahminden çıkarttırdı. Arcas adındaki çocuk büyüyünce Arcadia kralı oldu. Bazı söylencelere göre Callisto –ayı olarak– yaşarken çocuğunu doğurdu. Daha sonra Arcas bilmeden annesini öldürmek üzereyken Zeus onu engelledi. Arcas zamanla Küçük Ayı (Ursa Minor) olarak bilinen takımyıldıza dönüştü.

VAHŞİ AMA SADIK

Artemis ölümlülerde hayranlık ve korku uyandıran karmaşık bir kişiliğe sahip bir tanrıçaydı. Sadık ve sert bir tutum sergiliyordu (örneğin, annesine sadıktı, ama kendisine ya da sevdiklerine kötülük yapanları cezalandırıyordu). Çabuk alınıyor ve intikamı çok acı oluyordu. Bir avcı olmasına karşın hayvanlara sevgi ve saygı duyuyor, onların kötü muamele görmesini engelliyordu.

Bakire bir tanrıça olarak Artemis başına buyruktu. Ne istediğini biliyor ve elde ediyordu. Özgür bir ruha sahipti ve doğa tutkunuydu. Döneminin sanat eserlerindeki betimlemeleri kişiliğine çok uygundu: kısa bir tunik giymiş, yay ve ok taşıyan, dolandığı kırlar kadar vahşi bir genç kadın.

AFRODİT

Antik Dönemin Kupa Kızı

Aşk Tanrıçası Afrodit aşkın duygusal yanlarından ziyade tutku ve arzuyu temsil ediyordu ve hakkındaki söylenceler eski dünyayla ilgili en heyecan verici öyküleri içerir.

Söylenceler Afrodit'in doğumu hakkında farklı yorumlar yapar. Bazılarına göre Zeus ile Deniz Perilerinden Dione'nin kızı olduğunu ileri sürüyor. En iyi bilinen öyküye göre Afrodit Olympos'taki on iki tanrıdan önce yaratılmıştır. Bu akla yakın, zira fiziksel aşk insanlığın en eski ve en güçlü deneyimidir.

Bir söylenceye göre Kronos'un annesi Gaia, oğlunu babası Uranus'u alaşağı etmesi için yüreklendirir. Bir gece Kronos Uranus'a saldırır, cinsel organını keser ve denize atar. Bu parçalar suya değince bir köpük oluşur. Bu köpüğün arasından güzel ve erişkin Afrodit belirir. Karaya çıktığında ayak izleri çiçeklerle örtülür.

Başı Dumanlı Bir Tanrıça mı Yoksa Sevecen Bir Ruh mu?

Yunan mitolojisinde Afrodit çoğunlukla şiddet yanlısı, biraz ahmak ve gülünç bir tanrıça olarak betimlenir. Ona Venüs adını veren Romalıların bakış açısı ise farklıdır: Venüs cinsel tutkulardan ziyade aşkı ciddiye alan iyi kalpli bir ruh olarak tanımlanır.

Kökeni ne olursa olsun Afrodit kuşkusuz aşk tanrıçasıydı. Olympos'taki tanrıların çeşitli görevleri bulunduğunu okumuş olabilirsiniz ama Afrodit'in tek işi sevişmekti. O bu görevini büyük bir zevkle yerine getirirdi. Yunanlılar fiziksel aşka başka nitelikler de atfettiği için Afrodit aynı zamanda güzellik, tutku ve seks tanrıçasıydı.

Güçlü bir tanrıça olan Afrodit hem ölümlüler hem de ölümsüzler üzerinde egemendi. Herkesin bir başkasını arzulamasını sağ-

lardı (bekâretleri koruma altında olan Athena, Hestia ve Artemis dışında). Afrodit genç ölümlülerin sevgililerine kavuşmalarına yardımcı olmaktan büyük mutluluk duyardı. Ayrıca ölümsüzleri birbirlerine ya da ölümlülere âşık edip onların kıvranmalarından da zevk alırdı. Afrodit'in kendisi de âşık oluyordu. Bu tanrıça birçok ölümlü ve ölümsüze tutuldu ama özellikle ölümlülere zaafı vardı.

Zeus'un en güçlü silahı yıldırımlardı. Poseidon'un en etkili silahı zıpkınıydı. Afrodit'in en etkin silahı ise bir korseydi. Bu, bazı kadınların daha zayıf görünmek için kullandığı bir iç çamaşırı değildi; daha ziyade bir kemeri andırıyordu. Bu sihirli korseyi giyen kadını görenler ona tutuluyordu. Cömert bir anına rastlarsa Afrodit bu korseyi başkalarına da ödünç veriyordu. Örneğin, Zeus'u baştan çıkarması için Hera'ya ya da kavga eden çiftleri barıştırmak için bir başkasına verebiliyordu.

Afrodit söylencelerde evlilik dışı ilişkilerde dile getirilen fiziksel aşk ve tutku tanrıçasıydı ama aynı zamanda bir eşti. O ve eşi Hephaistos birçok bakımdan birbirlerinden farklıydı. Afrodit güzel, zarif ve maymun iştahlıydı; her zaman sevişmeye hazırdı. Kocası ise çirkin, sakat ve sadıktı ve tüm zamanını çalışmakla geçiriyordu. Karşıt kutupların birbirini cezbettiği söylenirse de bu ikisi geçinemiyordu.

SEVGİSİNİ PAYLAŞMAK

Hephaistos güzel karısını gerçekten seviyor ve arzuluyor, onun yanından hiç ayrılmak istemiyordu. Oysa farklı yaradılışta olan Afrodit kocasını aldatıyordu; yalnızca Ares'le değil başkalarıyla da.

Butes ve Siren Tatsızlığı

Butes'in annesi Irmak Tanrıçası Eridanus'un kızıydı; babası ise Teleon ya da Poseidon'du. Butes Altın Post'u arayan İason'a katılan Argonotlardan biriydi. Aynı zamanda Athena'nın rahiplerindendi.

Argo'yla yaptıkları yolculukta Argonotlar sesleri çok güzel olan Sirenlerle karşılaştı. Sirenlerin söylediği şarkılar denizcilerin akıllarını başlarından alıyor ve gemilerini kayalıklara bindirmelerine yol açıyordu. Sirenlerin şarkılarıyla yaptıkları çağrıya Butes dışında Argonotlar direndi; Butes ise tümüyle onların büyüsüne kapıldı. Mürettebat *Argo*'yu sirenlerin sesine doğru yönlendirmemekte ısrar edince Butes denize atladı ve Sirenlere doğru yüzmeye çalıştı.

Butes boğulabilirdi ama Afrodit onun zor durumda olduğunu görerek haline acıdı. Butes'i denizden çıkardı ve Sicilya'ya götürerek onunla sevişti. Afrodit ile Butes'in Eryx adında bir oğlu oldu. (Bazı söylenceler Eryx'in babasının Poseidon olduğunu ileri sürer.)

Muhteşem Adonis

Afrodit'in ölümlü sevgililerinin en ünlüsü, Myrrha ile babası Asur Kralı Theias'ın ensest ilişkisi sonucu dünyaya gelen ve olağanüstü yakışıklı olan Adonis'ti. (Kimi söylenceler babası için başka isimler veriyor, bunların arasında Kıbrıs kralı Cinyras da var.) Myrrha'nın annesi kızının Afrodit'ten daha güzel olduğunu ileri sürünce tanrıça kızın kendi babasına karşı inanılmaz bir tutkuya kapılmasını sağladı. Kral Theias kızının yaklaşımlarını geri çevirdi ama bir gece kızı bir odalık kılığına girip onu baştan çıkardı. Theias kızının kendi çocuğuna hamile kaldığını öğrenince eline bir bıçak alıp onu öldürmek amacıyla peşine düştü. Myrrha kaçarken tanrılardan yardım istedi ve bir sarı sakız (mür) ağacına dönüştü.

Adonis bu ağacın gövdesinde dünyaya geldi. Afrodit bebeği görünce güzelliğine hayran oldu. Bebeği bir kutuya koyup Yeraltı Dünyası'ndaki Persephone'a teslim etti. Adonis çok yakışıklı bir delikanlı oldu; Afrodit onu geri almak istedi ama Persephone yanında yetişen oğlanı vermek istemedi. Zeus araya girerek Adonis'in zamanını bu iki tanrıça arasında bölüştürmesini söyledi.

Afrodit bu yakışıklı sevgilisine o kadar tutkundu ki her anını onunla geçirmek istiyordu. Kıskançlığa kapılan Ares yaban domuzu kılığına girip Adonis'i öldürdü. (Bazı söylencelere göre Artemis

en sevdiği avcılarından olan Hippolytus'un ölümüne yanlışlıkla sebep olan Afrodit'ten öç almak için yaban domuzunu göndermişti.) Yasa bürünen Afrodit Adonis'in kanını dağ lalelerine dönüştürdü ve her yıl onun onuruna bir şenlik düzenlenmesini emretti. Adonis'in gölgesi Yeraltı Dünyası'na geri döndü.

Diğer Tanrılarla İlişkileri

Afrodit başka tanrılarla da ilişkide bulundu. Bazı söylenceler Ares ile Afrodit'in fiziksel tutkunun ötesinde bir şeyler paylaştığını iddia eder. Ares'ten kimse hoşlanmıyordu ama o Afrodit'in gerçek aşkıydı. Beraberliklerinden dört çocukları oldu: Anteros, Deimos, Phobos ve Harmonia. Kimi söylencelere göre Eros da bu tanrısal çiftin çocuğudur.

Afrodit Olympos'taki başka tanrılarla da ilişkiye girdi. Hermes onu cinsel bir ilişkiye yönlendirdi. Aynı zamanda Dionysos (bazı söylencelere göre bu ilişki sonucu Priapus dünyaya geldi) ve Poseidon'la da beraber oldu.

Priapus Kimdi?

Priapus bereket tanrısı ve Afrodit'in oğluydu. Babası, hangi söylenceyi okuduğunuza bağlı olarak, Dionysos, Hermes, Zeus ya da Pan'dı. Priapus çirkindi, bedeni çarpık çurpuktu ve cinsel organı olağanüstü iriydi.

AŞKIN DESTEĞİ

Tüm eski Yunan söylencelerinde Afrodit tanrısal güçlerini aşktan yana kullanır. Biri (genellikle ölümlü bir erkek) sevgilisi tarafından reddedildiğinde Afrodit ortaya çıkıp ona yardım ederdi; adam yardım istememiş olsa bile.

Paris ve Helen

Afrodit'in aralarını bulduğu en ünlü sevgililer Truva kralının yakışıklı oğlu Paris ile Menelaus'un karısı ve daha sonra Truvalı Helen

diye tanınacak olan Helen'dir. Afrodit neden bunları bir araya getirdi? Bunun yanıtı daha Paris ile Helen birbirlerini görmemişken yaşanan bir olayda yatar.

Olympos'taki tanrıların katıldığı bir düğünde Tanrıça Eris (adı "çekişme" anlamına gelir) ortaya altın bir elma atar. Elma kendi başına da çok çekicidir ama üstüne üstlük üzerinde "en güzele" ibaresi bulunmaktadır. Üç tanrıça –Afrodit, Athena ve Hera– elmaya sahip çıkar. Her biri en güzelin kendisi olduğuna inanıyordur. Zeus anlaşmazlığı çözümlemesi için bir yargıç atar. Hermes'e, üç tanrıçayı kazananı belirleyecek olan Paris'e götürmesini emreder.

Paris kazananı belirlemekte zorlanır, bunun üzerine her tanrıça onu rüşvet yoluyla kendi tarafına çekmeye çalışır. Athena ona bilgelik ve savaşta zafer vaat eder. Hera ona güç ve Asya'ya egemenlik sözü verir. Afrodit ise ona dünyanın en güzel kadınını vereceğini söyler. Paris her üç öneri üzerinde düşünür ve sonunda altın elmayı Afrodit'e verir.

Afrodit genç adamı himayesine alır. Aynı zamanda sözünü tutarak Paris'in Sparta kralı Menelaus'la evli olan Helen'i kaçırmasına yardım eder. Paris Sparta'ya gidip Menealus'u sarayında ziyaret eder. O oradayken Afrodit sihir gücünü harekete geçirir ve Helen'in bu yakışıklı konuğa deli gibi âşık olmasını sağlar. Sevgililer birlikte kaçarak Truva Savaşı'nın yaşanmasına neden olur.

Aeneas ve Dido

Aeneas Afrodit ile Ares'in oğluydu. Truva Savaşı'ndan sonra Aeneas Afrika'daki Kartaca kentine gitti. Oğlunun güvenliğinden endişe duyan Afrodit Kartaca Kraliçesi Dido'yu oğluna âşık etti. Dido Aeneas'ı koruması altına aldı ve adamlarıyla birlikte orada mola vermesine ve gerekli malzemeleri sağlamasına izin verdi. Dido ile Aeneas bir mağarada buluşup seviştiler.

Dido Aeneas'ı gerçekten sevdi ve onunla evlenmek istedi. Aeneas ise yolculuğunu sürdürmek istiyordu. Truvalılar harekete hazır olduğunda Aeneas da onlarla birlikte yola çıktı. Onun gidişiyle büyük üzüntüye kapılan Dido kendini ateşe attı.

HÂLÂ ÇÖZÜMLENEMEMİŞ GİZEM: ELEUSİS AYİNLERİ

Demeter ve Persephone'un Gizli Kültü

Antik Yunan'da en kutsal ayinler, Demeter ve Persephone onuruna düzenlenen Eleusis Gizemleri adlı dinsel kutlamalardı. Eleusis, Demeter'in kızı için yas tutarken kaldığı kentti. Daha sonra halkın onun adına inşa ettiği tapınakta Eleusis Gizemleri yer aldı.

Bu gizli bir külttü, bu yüzden de gizemli bir din addediliyordu; burada yalnızca dine vâkıf kişiler ayinlere katılır ve bu ayinlerde yaşananlar hakkında gizlilik yemini ederlerdi. Ritüellere kimlerin katıldığı tartışma konusuydu. Örneğin kan dökmüş bir kişi külte katılamazdı. Öte yandan, diğer dinlerin dışladığı kadınların ve kölelerin katılmasına izin vardı.

Eleusis'e katılanlar gizlilik yeminini ciddiye alır ve ona bağlı kalmaya özen gösterirdi. Aslında bu konuda öylesine başarılı oldular ki günümüzde bile bilim insanları Eleusis Ayinleri'nde neler olup bittiğini bilmiyor. Yine de birçok faraziye var. İki türlü ayin vardı: Önemsiz Gizemler (bunlar harman zamanı düzenlenirdi) ve Önemli Gizemler (bu da dikim zamanı düzenlenir ve on gün sürerdi).

HEPHAİSTOS

Yandaşı Olacağınız Çirkin Tanrı

Hephaistos şanslı bir tanrıydı: aşk, tutku ve arzu tanrıçası Afrodit'le evliydi. Şehevi aşk tanrıçasının seksi ve yakışıklı biriyle evlenmiş olduğunu sanırsınız ama hayır. Hephaistos usta bir zanaatkârdı ama çirkin ve topaldı. Son derece alışılmadık, garip bir çift oluşturuyorlardı.

HERA REDDETMİŞTİ

Hephaistos Hera'nın oğluydu. Diğer çocuklarının babasının Zeus olduğu belirlenmiştir ama Hephaistos'un babası yoktu. Hera da pek iyi bir anne değildi; yeni doğan oğlunu görünce çirkinliğinden o kadar tiksindi ki onu gökyüzünden aşağı fırlattı. Hephaistos dokuz gün dokuz gece sonra denize düştü ve orada okyanus tanrıları Thetis ile Eurynome tarafından kurtarıldı. Tanrılar dokuz yıl onu denizin altındaki bir mağarada sakladılar. Hephaistos sanatını da bu mağarada öğrendi.

Zeus'un Gazabına Uğramak

Hephaistos'un gökyüzünden aşağıya düşmesiyle ilgili başka bir öykü de var. Hephaistos annesi ile Zeus arasındaki bir tartışmada annesinin tarafını tutar. Zeus öfkelenerek onu bir bacağından yakalayıp Olympos Dağı'ndan aşağıya fırlatır. Bu öyküde de düşüşü dokuz gün dokuz gece sürer ama Hephaistos sonunda Lemnos Adası'na ulaşır.

Hephaistos ateşin, demircilerin, madeni eşya yapımcılarının ve genelde zanaatkârların tanrısıydı. Elinden hemen hemen her şey gelirdi. Annesinden gördüğü kötü muameleyi asla unutmadı ve büyüdüğünde harika bir altın taht yapıp Hera'ya armağan etti. Bu

görkemli armağanla gözleri kamaşan Hera onu memnuniyetle kabullendi. Oysa oturunca taht onu sımsıkı kavradı ve Hera kalmak isteyince kalkamadı. Diğer tanrılar Hera'yı tahtın pençesinden nasıl kurtaracaklarını bilemedi.

Tanrılar Hephaistos'tan annesini kurtarmasını istediğinde o bir annesi olmadığını söyledi. Daha sonra Dionysos Hephaistos'u sarhoş edip bir katıra bindirdi. Dionysos müridi iki tanrıyla birlikte Olympos Dağı'na gitti ve Hephaistos ona Hera'yı nasıl kurtarabileceğini anlattı.

Bu olaydan sonra Hephaistos ile Olympos'taki diğer tanrılar arasındaki düşmanlık ortadan kalktı. Ara sıra alay etseler bile onu kendilerinden biri olarak benimsediler. Hephaistos çirkindi ve gökyüzünden düşmesi sonucu da sakat kalmıştı. Öte yandan kimse zanaatkârlıkta onun ustalığıyla boy ölçüşemezdi. Olympos Dağı'nın üzerine muhteşem alanlar ve saraylar inşa etti.

Hephaistos akla gelebilecek her şeyi yaratabilirdi. Söylenceler onun kilden ilk kadını yarattığını aktarıyor. Prometheus'u kayalıklara bağlayan kopmaz zinciri de o yapmıştı. Artemis ve Apollo'nun kullandığı oklar da onun eseriydi. Aynı zamanda diğer tanrıların sevdiklerine armağan ettiği zırhları da o hazırlıyordu.

Volkanik İşlikler

Eski insanlar Sicilya ve Lemnos'taki yanardağların Hephaistos'un işlikleri olduğuna inanırdı. Bu yüzden aynı zamanda yanardağların tanrısı olarak biliniyordu. Bazı söylencelere göre usta demirci olan Kikloplar bu volkanik işliklerde onun çırakları olarak çalışmıştı.

Akıllı, becerikli ve yüce gönüllü olan Hephaistos'un tek kusuru sevimsiz görünümüydü. Usta bir zanaatkâr olmasına karşın daha ziyade Afrodit'in kocası olarak tanınır ve söylenceler onların evliliğinden söz ederken genellikle Afrodit'in sadakatsizliğini ön plana çıkartırlar.

HEPHAİSTOS VE AFRODİT: MUTSUZ BİR EVLİLİK

Güzellik tanrıçası ile en çirkin tanrı garip bir çift oluşturuyordu. Yine de karı kocaydılar ama bu masallardakine benzer "sonsuza dek mutlu" bir evlilik değildi.

Hephaistos Olympos Dağı'nda kabul görüp on iki önemli tanrıdan biri olarak benimsendikten sonra annesiyle barıştı. Hephaistos güzel ve karşı konulmaz aşk tanrıçasını görünce annesine kendisini Afrodit'le evlendirmesi için yalvardı. Hera da Zeus da onun dileğini kabul etti; bu konuda Afrodit'e seçme şansı tanımadılar. Düğünleri yapıldı ama bu mutlu bir evlilik olmadı.

Aşk tanrıçası olması nedeniyle Afrodit sevgisini cömertçe veren bir yaradılıştaydı. Dolayısıyla onun evlilik dışı çok sayıda ilişki yaşamış olmasına şaşmamak gerek. Bunların en ünlüsü Hephaistos'un üvey kardeşi Ares'le olandır.

Afrodit herkesin nefret ettiği tek tanrıya âşık oldu. Çok tutkulu bir ilişki yaşadılar ve bir süre bunu gizlemeyi başardılar. Zamanla buluşmalarında daha dikkatsiz davranır oldular. Hiçbir şeyi gözden kaçırmayan Helios onların ilişkisini fark etti ve doğrudan Hephaistos'a haber verdi. Aldatıldığını öğrenince öfkelenen Hephaistos intikam almaya karar verdi.

Yalnızca kendisinin kaldırabileceği kocaman bronz bir ağ yaptı. Ağı Afrodit'in yatağının başucuna fark edilmeyecek bir biçimde astı. Sonra da karısına Lemnos Adası'na gideceğini söyledi. Kocası kapıdan çıkar çıkmaz Afrodit Ares'i yanına çağırdı.

Sevgililer yatağa girdiler. Sevişmelerinin orta yerinde bronz ağ üstlerine düştü. Çırılçıplak ve çaresiz bir şekilde tuzağa yakalanan âşıklar için tek çıkar yol Hephaistos'un dönmesini beklemekti.

Afrodit'in Zalimliği

Aşk tanrıçası zevk kadar ceza da verebiliyordu. Afrodit tehlikeli bir tanrıçaydı. Cezaları çok acımasızdı ve sevdikleri bile her zaman yakalarını kurtaramıyordu. İlişkisini Hephaistos'a açıklayan Helios'u

ölümlü Leucothoe'ye âşık etti ve baştan çıkarmasını sağladı. Babası bu ilişkiyi öğrenince kızını diri diri gömdü. Helios'un payına ölen sevgilisinin yasını tutmak düştü.

Hephaistos geri geldiğinde yalnız değildi; zina yapan çiftin utanmaz davranışlarına tanık olmaları için Olympos'taki diğer tanrıları da yanında getirmişti. Tanrılar Afrodit ve Ares'le dalga geçtiler ama aynı zamanda Hephaistos'la da alay ettiler, o ise bunu hiç beklemiyordu.

Poseidon güzel, çıplak ve utanç içindeki Afrodit'e bakıp ona acıdı. Hephaistos'a karısıyla barışması ve onları kurtarması için yalvardı. Poseidon'un araya girmesi yüzünden mi yoksa Olympos tanrılarının takılmaları karşısında kendini aptal gibi hissettiğinden mi bilinmez, Hephaistos âşıkları serbest bıraktı.

HERMES

Tanrıların Afacan Habercisi

Tanrıların habercisi Hermes çok sevimli ve cana yakındı, ama her zaman efendi gibi davranmıyordu. Muzip ve yaramaz olan Hermes arada bir kurnazlığını ortaya koymak için numaralar çevirirdi ama tanrılar yine de ona güvenir, önemli görevlere gönderirlerdi. Çok yetenekli ve eli işe yatkın bir tanrı olduğundan sayılardan müzik aletlerine kadar gerçekleştirdiği buluşlarla uygarlığın ilerlemesine katkıda bulundu; gezginler, mucitler, yalancılar, hırsızlar ve sporcular dahil çeşitli grupların tanrısıydı.

Bir söylenceye göre Zeus Pleiadelerden biri olan Maia'ya âşık oldu. Onunla zaman geçirebilmek için karısı uyurken sıvışması gerekiyordu. Bu buluşmalarının birinin sonucu olarak Hermes dünyaya geldi. Zeus'un oğlu olduğu için sıradan bir bebek değildi.

Hermes, Cyllene Dağı'ndaki bir mağarada gün doğarken dünyaya geldi. Öğle vakti, çevresini araştırıp mağaradan dışarıya çıkacak kadar gelişmişti. Etrafa bakınırken bir kaplumbağa kabuğu buldu. Bu kabukla birlikte bir hayvanın derisini ve koyun bağırsaklarını kullanarak ilk lirini yaptı. Sonra da icat ettiği bu aleti çalmayı kendi kendine öğrendi; tüm bunları yaşamının ilk öğleden sonrasında başarmıştı.

Hermaea Şenlikleri

Hermes Arcadia'da doğdu ve burada çok sevilen bir tanrı oldu. Arcadialılar Hermes'in hem insanlar, hem de hayvanlar için bereket tanrısı olduğuna inanıyor ve onun adına şenlikler düzenliyorlardı. Hermaea adı verilen bu şenliklerde çeşitli spor yarışmaları yer alıyordu.

BİR HABER GÖTÜR

Hermes'in yaramazlıkları yüzünden çoğu kez başı derde giriyordu. Bir öyküye göre Hermes Apollo'yu kandırdığı için babasının huzuruna çağrılıp azarlandı. Hermes yine de Zeus'a şirin görünmeyi başardı; bir daha asla yalan söylemeyeceğine yemin etti. Kurnaz Hermes'in bu yeminine karşılık bir isteği vardı: Zeus'un habercisi olmak.

Zeus bunu kabul etti ve oğluna rüzgâr hızıyla yol alabilmesi için bir çift kanatlı altın sandalet verdi. Bunun yanı sıra onun tanrıların habercisi olduğunu simgeleyen geniş kenarlı bir şapka ile bir haberci asası da verdi.

Haberci olarak Hermes'e tanrılar tarafından çeşitli görevler veriliyor, hatta tanrılar onunla sırlarını ve sorunlarını da paylaşıyordu. Becerileri ve zekâsı sayesinde Hermes genellikle görevlerinde başarılı oluyordu. Hatta yalan söylememe konusunda Zeus'a verdiği sözü dahi tutmayı başarıyordu.

İşte Hermes'in en ünlü serüvenleri:

- Zeus Typhon'la savaşırken canavar onun kirişlerini çalınca çaresiz duruma düştü. Hermes kirişleri aşırdı ve onları Zeus'un bedenine yeniden yerleştirdi. Böylece Zeus Typon'u alt edecek güce kavuştu.
- Kral Danaus'un kızları olan elli Danaide kocalarını öldürünce Zeus onların bu cinayetlerden arınmalarını emretti. Bu arınma işleminden Hermes ve Athena sorumluydu.
- Zeus'un sevgilisi İo buzağıya dönüştürülünce Hera yüz gözlü canavar olan Argus'u onun başına bekçi olarak dikti. Zeus Hermes'i Argus'u öldürüp İo'yu kurtarmakla görevlenirdi. Hermes canavarı öldürdü ve kaçması için İo'ya yardım etti.
- Zeus Tesalya Kralı İksion'a büyük konukseverlik gösterdi ve onun Olympos Dağı'nda diğer tanrılarla birlikte sofraya oturmasına izin verdi. Buna karşın İksion Hera'yı baştan çıkarmaya kalkıştı. Bu davranış kesinlikle kural dışıydı; bu yüzden Zeus Hermes'i İksion'u sonsuza dek dönüp dura-

cak ateşten bir tekerleğe bağlamakla görevlendirdi. (Bazı söylenceler bu tekerleğin gece gökyüzünde görüldüğünü ileri sürerken diğerleri onun Tartaros'ta bulunduğunu belirtiyor.)

- Otus ile Ephialtes Ares'i yakalayıp bronz bir kavanoza hapsettiklerinde savaş tanrısını oradan kurtaran Hermes oldu.
- Truva Savaşı'ndan sonra Odysseus evine dönerken yolu deniz perisi Calypso tarafından kesildi ve peri onu yıllarca bir adada alıkoydu. Calypso, Odysseus'un ölümsüz olmasını ve sonsuza dek yanında kalmasını istiyordu. Oysa Odysseus evine dönmek arzusundaydı. Zeus Odysseus'u özgür bırakmaya ikna etmesi için Hermes'i Calypso'ya gönderdi (o da bunu yaptı ama kalbi de paramparça oldu).
- Zeus'un emri üzerine Hermes Afrodit, Hera ve Athena'yı bir çobanın yanında büyüyen Truva prensi Paris'in yanına götürdü. Tanrılar kimin en güzel olduğu konusunda aralarında çıkan bir anlaşmazlığı Paris'in çözümlemesini istiyorlardı.
- Zeus insanlığı sınamak istedi ve Hermes'le birlikte Dünya'ya indi. İki tanrı gezgin kılığında dünyayı dolaştı. Baucis ve Philemon çifti dışında kimse onlara konukseverlik göstermedi. Tanrılar bu çifti ödüllendirdi.
- Dionysos doğduğunda Zeus onu Hera'nın gazabından korumak zorundaydı. Bu yüzden oğlunu Hermes'e emanet etti.
- Zeus Hermes'i Persephone'u Hades'in elinden almakla görevlendirerek Yeraltı Dünyası'na gönderdi.

Hermes çoğu kez başka tanrılara da yardımcı oluyordu. Yaramaz olarak tanınmasına karşın Olympos'taki tanrılar ona saygı ve güven duyuyor, önemli haberlerini onunla gönderiyorlardı.

BİR HABERCİNİN ÖTESİNDE

Hermes'in üstlendiği görevler tanrıların habercisi olmanın çok daha ötesindeydi. Örneğin gezginlerin hamisi olarak Hermes'in

yollardaki taşları temizlediği söyleniyordu. Toplanan taşlar çoğu kez yol kenarlarındaki dikmelerin etrafına dizilir ve buraları Hermes'e adanan küçük mihraplara dönüştürülürdü. Zamanla bu mihraplar daha da görkemli hal alarak bir erkeklik organına benzer hale geldi, zira Hermes aynı zamanda bereket tanrısıydı. Antik Yunanistan'dan kalma birçok dikme üzerinde yalnızca tanrının yüzü ve erkeklik organının bulunduğu oymalar görülür.

Spor tanrısı olarak Hermes sporcular ve yarışmalarla da bağlantılıydı. Boksu, güreşi ve beden eğitimini onun icat ettiği söylenir. Pheneus'ta Hermes'in onuruna yarışmalar düzenleniyordu. Onun adına spor salonları inşa ediliyor ve buralara heykelleri konuluyordu. Yunanistan'daki tüm spor salonları ve sporcular onun koruması altındaydı.

Spor ve müzik aletlerinin yanı sıra Hermes'in daha birçok buluşu olduğu ileri sürülür. Örneğin, Kader Perileri'yle işbirliği yaparak Yunan alfabesini oluşturmuştur. Söylencelere göre astronomi, ağırlık ve uzunluk birimleri ve müzik skalası da onun buluşuydu ve hatta sayıları da bulduğu iddia edilir.

Hermes ölülerin gölgelerinin Yeraltı Dünyası'na yönlendirilmesinden sorumluydu. Bu çok önemli görevi daha önce Hades üstlenmişti. Hermes gölgeleri yerin üstünden Styx'e kadar indirir, Kayıkçı da onları buradan alıp ırmağın karşı yakasına geçirirdi. Persephone'u Yeraltı Dünyası'ndan çıkaran da tanrı Hermes'ti. Ayrıca Eurydike özgürlüğünü tam elde edecekken yitirdiğinde Hades onu yeniden Yeraltı Dünyası'na götürdü.

Hermes hitabet ve konuşma, ürün, madencilik ve define tanrısıydı. Aynı zamanda da basiret, kurnazlık, uyku, sahtekârlık, yolsuzluk ve hırsızlık tanrısıydı.

On parmağında on marifet olan Hermes çeşitli yetenekleriyle üvey kardeşi Apollo'ya benziyordu. Görüntü olarak da Apollo'yu andırıyordu: Çoğu betimlemede Hermes yakışıklı, adaleli, genellikle Zeus'un verdiği kanatlı sandaletleri ve şapkayı giymiş bir gezgin ya da haberci kılığında görülür.

BİRÇOK SÖYLENCENİN TANRISI

Birçok diğer tanrıya kıyasla Hermes çok daha fazla sayıda klasik söylencede ikinci derecede bir kişilik olarak yer alır. Çok yönlü olduğundan öykücüler onu kolaylıkla anlatılarının içine dahil ederler: iyi yürekli ya da kötü yürekli, yardımsever ya da baş belası olarak; dinleyenler üstlendiği tüm bu rollerde ondan ne bekleyeceklerini bilir. Hermes bir haberci, bir âşık, zekâsıyla diğer tanrıları zor durumdan kurtaran bir yardımsever ya da numaralar çeviren muzip bir oğlan olabilir. Kimi zaman numaraları arasında diğer tanrılardan bir şeyler aşırmak da vardı. Bir keresinde Apollo'nun sürüsünü, daha sonra da yayı ile oklarını çaldı. Hermes, Poseidon'un zıpkınını, Zeus'un asasını, Afrodit'in korsesini ve Hephaistos'un aletlerini de aşırdı. Her defasında sevimliliğinden yararlanarak yakayı kurtarmasını bildi. Şirinliği yüzünden çok seviliyordu.

Hermes'in kişiliği Olympos Dağı'nı neşelendiriyordu. Ölümlü ve ölümsüz herkes tarafından çok seviliyordu. Çoğu kez çocuksu davranmasına karşın gerektiğinde sorumlu ve güvenilir olmayı da biliyordu. Tanrı sıfatıyla görevlerini yerine getiriyor ama aynı zamanda eğleniyordu da. Bunca söylencede yer almasına şaşmamak gerek.

ZEUS'UN ALTI KARISI

Hakiki Kadın Düşkünü

Hera her ne kadar Zeus'un eşleri arasında en iyi bilineni olsa da, ilk karısı değildi. Aslında Zeus'un Hera'yla evlenmeden önce birçok karısı ve sevgilisi olmuştu. Baş tanrının Olympos kadar kocaman tutkuları ve ihtirasları vardı. Ne istediğini bilen bir tanrıydı ve hiç kimseyi düşünmeden istediğini elde ederdi.

ZEUS'UN İLK KARISI: METİS

Zeus'un ilk karısı, ona babası Kronos'a kusturucu bir ilaç vererek kız ve erkek kardeşlerini kusmasını sağlamasını öneren akıllı deniz perisi Metis'ti. Çoğu söylenceye göre Metis başlangıçta Zeus'un isteğine boyun eğme eğiliminde değildi. Çeşitli görünümlerle onun yaklaşımlarından kurtulmaya çalıştı. Sonunda yoruldu ve Zeus'a teslim oldu. Daha sonra Athena olarak tanınacak kızına hamile kaldı. Bununla beraber Metis geleneksel bir doğum yapmadı. Zeus Athena'nın doğumundan sonra bir erkek çocuk sahibi olmasını engellemek için Metis'i yuttu. Athena dünyaya gelmeye hazır olunca Zeus bir baltayla kafasını yardırdı ve Athena tam bir erişkin olarak ortaya çıktı.

Bilgeliği simgeleyen Metis kocasıyla tam anlamıyla boy ölçüşebiliyordu. Zeus ondan biraz çekiniyor, özellikle kendisine meydan okuyacak güçte bir çocuk doğuracağı hakkındaki kehanetten ürküyordu. Bu tehlikeyi savuşturmak için Metis'i yuttu ve böylece sembolik olarak onun bilgeliğine sahip çıktı.

THEMİS: TERTİPLİ TİTAN

Zeus Metis'ten sonra dişi bir Titan ve gereksinim ile sonsuz düzen tanrıçası olan Themis'le evlendi. Themis kocasıyla el ele verdi ve

onun danışmanlığını üstlendi. Çiftin çok sayıda çocukları oldu: Atropus, Clotho ve Lachesis adındaki Moirai (Kaderler), Horae (Saatler), Eunomia (Disiplin), Dike (Adalet) ve Eirene (Barış). Bu çocukların doğumuyla evrenin düzeni tamamlanmış oldu. Bu evlilik de sonlandı ama Zeus'un ilk boşanması kadar aşırı biçimde değil; Zeus Themis'ten bir başka kadın için ayrıldı.

EURYNOME: ZARAFET TANRIÇALARININ ANNESİ

Zeus Oceanus ile Tethys'in kızı Eurynome'ye göz koyduğunda kadın Titan Ophion'la evliydi. Evliliğinin yanı sıra Zeus'un ilk karısı Metis'in de kız kardeşiydi. Ama bunların hiçbiri Zeus'u durdurmadı. Eurynome'den üç kızı oldu, Zarafet Tanrıçaları: Aglaia (Güzellik), Euphrosyne (Neşe) ve Thalia (Şenlik). Zarafet tanrıçaları dünyaya çekicilik ve güzellik getirdi.

KIZ KARDEŞ DEMETER: TARIM TANRIÇASI

Zeus tarım ve hasat tanrıçası olan kız kardeşi Demeter'le de seviştiği. Onların ilişkisiyle ilgili fazla bilgi yok. Yalnızca Persephone adında bir kızları olduğu biliniyor.

MNEMOSYNE: İLHAM PERİLERİNİN ANNESİ

Zeus bundan sonra Mnemosyne (Bellek) adındaki dişi Titan'ı tavladı. Zeus ve Mnemosyne dokuz gece boyunca seviştiler ve Mnemosyne dokuz ilham perisini dünyaya getirdi: Calliope, Clio, Erato, Euterpe, Melpomene, Polyhymnia, Terpischore, Thalia ve Urania.

LETO: ÜNLÜ OLYMPOS TANRILARININ ANNESİ

Coeus ve Phoebe ismindeki Titanların kızı olan Leto Zeus'la çiftleşti ve ünlü ikizleri, Apollo ve Artemis'i dünyaya getirdi. İkizler daha sonra Olympos Dağı'ndaki tanrılar arasına katıldı.

HERA'NIN GAZABI

Tanrıçaların En Kıskancı

Zeus kadın düşkünüydü ve çok sayıda tanrıça ve ölümlüyle ilişkiye girdi. Hera Zeus'un sadakatsizliğine öfkeleniyor ama hıncını onun yerine kadınlarından çıkarıyordu. Zeus'un peşine düştüğü kadınların çoğunun ondan kaçınmaya çalıştığı doğruydu ama bunun önemi yoktu. Hera kadınları suçlu buluyor ve onları cezalandırıyordu.

HEDEF: İO

Hera'nın gazabına uğrayanlarla ilgili en ünlü öykü İo'dan öç alma biçimidir. Anımsayacağınız gibi, Zeus İo'yu baştan çıkarmış ve daha sonra onu beyaz bir buzağıya dönüştürmüştü. Hera bu hileye kanmadı. Zeus'un buzağının sıradan bir inek olduğu iddiasına inanmış görünerek onu kendisine armağan etmesini istedi. Karısına karşı çıkmayı göze alamayan Zeus bu isteği kabul etti ve İo'yu Hera'ya verdi. Hera buzağının başına yüz gözlü bir canavar olan Argus'u bekçi olarak bıraktı.

Zeus İo'nun haline acıdı ve onu kurtarması için Hermes'i yolladı Hermes Argus'u öldürüp İo'yu serbest bırakmayı başardı. Ama İo'nun çilesi daha bitmemişti. Hera İo'nun serbest kaldığını öğrendi ve buzağıya işkence etmesi için bir at sineği yolladı. At sineği sürekli buzağının etrafında dolanıp onu ısırdı. İo ondan kurtulmak için oraya buraya koşuşup durdu. Sonunda, Hera'dan af dileyerek gerçek kimliğine kavuşabildi.

ANNE VE OĞULA İŞKENCE

Hera'nın gazabıyla ilgili bir başka ünlü öykü Alcmene ve Herakles hakkındaki söylencedir. Bildiğiniz gibi Hera kızı Eileithyia'dan

Alcmene'nin Zeus'un çocuğunu doğurmasını engellemesini istemişti. Herakles yine de dünyaya geldi ve bu Hera'yı daha da öfkelendirdi. Bu kez öfkesini Herakles'e yöneltti.

Hera Herakles'i cezalandırmak için elinden geleni yaptı ve yaşamı boyunca ona çeşitli saldırılarda bulundu. Önce onu öldürmesi için beşiğine yılanlar gönderdi, onu köleye dönüştürdü, delirmesini sağladı (bu onun kendi karısını ve çocuğunu öldürmesine neden oldu). Tüm bu işkenceler sırasında Herakles bir kahraman gibi davrandı, dolayısıyla Hera onu bir türlü alt edemedi. (Herakles'in yaşamında birçok heyecan verici macera vardır.)

TANRILARIN TARTIŞMASI

Bir keresine Hera ve Zeus hangi cinsin seksten daha fazla zevk aldığı konusunda şiddetli bir tartışmaya giriştiler; kadın mı erkek mi? Zeus kadınların daha fazla zevk aldığını iddia ediyor, Hera ise tüm zevkin yalnızca erkeklere özgü olduğunu ileri sürüyordu. İkisi de geri adım atmayınca anlaşmazlığı sonlandırması için Tiresias'ı çağırdılar.

Tiresias bu konuyu karara bağlamak açısından olağanüstü niteliklere sahipti çünkü hem erkek, hem de kadın olarak yaşamıştı. Çocukken Tresias çiftleşen iki yılana rastladı. Bir sopa alıp yılanlara vurmaya başladı ve dişi yılanı öldürdü. O anda bir kadına dönüştü. Yedi yıl boyunca kadın olarak yaşadı. Derken yine çiftleşmekte olan iki yılana rastladı. Bu kez erkek yılanı öldürdü ve yeniden erkek olabildi.

Görüşüne başvurulan Tiresias'ın yanıtı çok kesindi: Cinsel ilişkide kadınlar daha fazla zevk alıyordu. Hatta, dedi, kadınlar sevişirken erkeklerden dokuz kat daha fazla zevk alır. Hera iddiayı kaybedince o kadar öfkelendi ki Tiresias'ı kör etti.

İLHAM PERİLERİ, ORMAN PERİLERİ, SATİRLER VE İYİLİK PERİLERİ

Tanımanız Gereken Efsanevi Ünlüler

Eski insanlara göre dünyada doğayı denetim altında tutan ve insanlarla bağlantı kuran yüzlerce tanrı ve ruh bulunuyordu. Olympos'taki tanrılar kuşkusuz en güçlü olanlardı ama söylencelerde çok sayıda başka tanrıdan da söz ediliyordu. Bunlar ünlü Olympos tanrılarından daha güçsüz ve daha az görkemli olabilirlerdi ama bu ikinci derecedeki tanrılar klasik mitolojide önemli bir rol üstleniyordu.

İLHAM PERİLERİ: SANAT TANRIÇALARI

Zeus ile Mnemosyne'nin kızları olan İlham Perileri müzik, sanat, şiir, dans ve genel olarak güzel sanatların tanrıçalarıydılar. Bu tanrıçalar onlardan esinlenerek eserlerini yaratan ozan ve sanatçılar tarafından onurlandırılırdı. Zeus ve Mnemosyne dokuz gece boyunca sevişerek dokuz İlham Perisi'ni yarattılar. Her peri belli bir sanat dalının sorumluluğunu taşıyordu:

- **Calliope:** Epik şiir
- **Clio:** Tarih
- **Erato:** Aşk şiirleri, lirik şiirler ve evlilik şarkıları
- **Euterpe:** Müzik ve lirik şiir
- **Melpomene:** Trajedi
- **Polyhymnia (ya da Polymnia):** Pantomim ve şarkılar
- **Terpsichore:** Dans
- **Thalia:** Komedi
- **Urania:** Astronomi

İlham Perileri şenlik ve festivallere katılır, tanrılar için şarkı söyleyip dans ederlerdi. Aynı zamanda müzik tanrısı olan Apollo'nun

izinden giderlerdi. Sanatçılar İlham Perilerinden esinleniyor olsalar da bu tanrıçalarla ilgili birkaç söylence bulunuyordu.

İlham Perileri esinlendirmekle beraber ceza da verebiliyordu. Örneğin Pieridler (Kral Pierus'un kızları) bir yarışmada kendi sanatsal yeteneklerini sergileyerek İlham Perilerine meydan okudular. İlham Perileri kadınların bu saygısızlığına öfkelendi. Pieridler yarışmada kaybedince İlham Perileri onları kargaya (ya da karga familyasından birer kuşa) dönüştürdü. Benzer bir olayda Thamyris adındaki bir ozan, beste ve şiir alanında İlham Perilerinden daha usta olduğunu ileri sürdü. İlham Perileri derhal onu kör ederek ve hafızasını yitirmesine yol açarak şişinmesine son verdi.

ORMAN PERİLERİ: DOĞANIN GÜZELİM RUHLARI

Orman perileri klasik mitolojide sık sık ortaya çıkar. Bu güzel doğa tanrıçaları (orman perisi çoğunlukla Zeus'un ya da başka bir tanrının kızıdır) sonsuz bir gençliğe sahipti. Orman perilerinin çoğu daha üst düzeydeki bir tanrının ya da orman perisinin hizmetinde olurdu. Bereket ve doğal zarafet simgeleri olarak mağaralarda, ağaçlarda, pınarlarda ya da benzer su kaynaklarında yaşarlardı. Söylenceler orman perilerinin erkekler ya da tanrılarla birlikte yer aldığı birçok aşk öyküsünden söz eder. Örnek olarak Poseidon ile Amphitrite, Ares ile Cyrene, Apollo ile Daphne ve Odysseus ile Calypso verilebilir. Doğada çeşitli orman perileri bulunuyordu.

- **Crinaeler:** Çeşmelerde yaşarlardı.
- **Dryadlar**: Ağaçlarda yaşarlardı.
- **Hamadryadlar:** Belli ağaçlarda yaşar, bu ağaçlar kuruyunca ölürlerdi.
- **Leimakidler:** Çayırlarda yaşarlardı.
- **Meliaeler:** Dişbudak ağaçlarında yaşarlardı.
- **Naiadlar:** Tatlı sularda yaşarlardı.
- **Napaeler:** Vadilerde yaşarlardı.
- **Nereidler:** Denizlerde yaşarlardı.

- **Oreadlar:** Dağlarda yaşarlardı.
- **Pegaeler:** Pınarlarda yaşarlardı.

Tanrı olmalarına karşın ilham perileri ölümsüz değillerdi. Yine de çok uzun yaşarlardı. Orman perileri söylencelerde genellikle daha üst düzey tanrı ve tanrıçaların yanında yer alır. Eğlenceden hoşlanmalarına ve oyunbaz olmalarına karşın orman perileri bazen çok acımaz davranabiliyordu. Örneğin bir orman perisi sevgilisi ona ilgisiz davranır ya da kötü muamele ederse ondan intikam almaya kalkışabilirdi. Orman perisi Nais sevgilisinin ihanetini öğrenince onu kör etti. Adam bir ırmağa düştü ve diğer orman perileri onun boğulmasını engellemedi.

ŞEHVETLİ TANRILAR: SATİRLER

Satirler bereket ve cinsel tutkuyu simgeleyen doğa ruhlarıydı. Başlangıçta ölümlü olarak betimlenmiş ama daha sonra Pan'a benzetilmişlerdir: boynuzları vardır, bedenleri ve yüzleri insana benzer, bacakları ve ayakları keçininkini ya da bazı söylencelerde atınkini andırır.

Satirler çok sayıda söylencede yer alır. Genellikle Olympos'taki ünlü tanrıların yanında bulunan daha önemsiz tiplerdir. Satirler şakacı tavırları ve pervasız cinsel tutkularıyla söylencelere komedi unsuru katar. Çoğunlukla sarhoşturlar ve orman perilerinin peşinde koşarlar. Görsel sanatlarda satirler kocaman, kalkık penisleriyle betimlenmiştir.

Dionysos'un izinden giden satirler coşkulu Dionysos şenliklerine katılırdı. Kafayı çekmiş olarak çevrede dolanır, müzik çalıp dans eder ve cinsel isteklerini tatmine çalışırlardı.

En ünlü satirler Marsyas ve Silenus'tu. Anımsayacağınız gibi Marsyas Apollo'yla bir müzik yarışmasına girmeye kalkışmış ve bu ona çok pahalıya mal olmuştu. Silenus Dionysos'un dostu ve eğitmeniydi. Bilgeliği ve kehanetleriyle tanınan Silenius çoğu kez şarabı fazla kaçırırdı. Aslında genellikle yürüyemeyecek kadar sarhoş olur ve bir eşeğe binmek zorunda kalırdı.

İYİLİK PERİLERİ: GÜZELLİK, ZARAFET VE DOSTLUK

İyilik Perileri (Roma'da onlara Gratiae deniyordu) daha alt düzeyde güzellik, zarafet ve dostluk tanrıçalarıydı (bazen de albeni, doğa, yaratıcılık ve bereket tanrıçaları olduğu söylenir). Söylencelerde sayıları ve nesepleri farklı olarak belirtiliyor. Öte yandan söylendiğine öre Zeus ve Eurynome'nin kızları olan üç İyilik Perisi vardı.

İyilik Perileri'nin en bilinen isimleri Aglaia (Görkem), Euphrosyne (Sevinç) ve Thalia (Şenlik) idi (Thalia adında bir İlham Perisi de vardı). Bu isimler Hesiodos'un *Tanrıların Doğuşu* adlı yapıtıyla daha da ünlendi. Aglaia güzellik ve görkemi, Euphrosyne neşe ve sevinci, Thalia da tomurcuklanma ve şenliği simgeliyordu.

İyilik perileri genç, zarif ve güzel yaratıklardı ve genellikle bir arada bulunurlardı. Genellikle sanatta betimlenen İyilik Perileri söylencelerde çoğunlukla Afrodit'in yanında yer alır; kimi zaman da Apollo ve İlham Perileri'yle birlikte şarkı söyleyip dans ederlerdi. İlham perileri gibi İyilik Perileri'nin de sanatsal çalışmalara katkıda bulunduğuna inanılıyordu.

Dökme demir bir ayna çerçevesindeki satir süslemesi; 1900 civarı.

TRİTON, HEKATE VE PAN

Eşsiz Tanrılar, Eşsiz Armağanlar

Her ne kadar Olympos'taki tanrı ve tanrıçalar Yunan mitolojisinin en önemli figürleri ise de, daha önemsiz olanlarından söz edilmezse haklarında anlatılan öyküler eksik kalır. Triton, Hekate ve Pan ataları kadar tanınmış olmasa bile Yunan mitolojisinde önemli rol oynarlar ve söylencelere renk ve neşe katarlar.

TRİTON: POSEİDON'UN OĞLU

Triton Poseidon'un oğlu ve daha alt düzeyde bir deniz tanrısıydı. Yarı insan yarı balık olan Triton babasının habercisiydi. Aynı zamanda belli güçlere sahipti ve deniz salyangozu kabuğunu öttürerek dalgaları yatıştırabiliyordu. Triton'un salyangoz kabuğu korku da salabiliyordu. Örneğin devler ile Olymposlu tanrılar arasında yapılan savaşta kabuktan yükselen sesler devleri ürküttü; bu sesin sahibinin bir canavar olduğunu zannedip kaçıştılar. Triton da babası gibi üç dişli bir zıpkın taşıyordu.

Triton çeşitli söylencelerde yer alır. Athena'nın yanlışlıkla öldürdüğü genç oyun arkadaşı Pallas'ın babasıydı. Bir başka söylence Triton'un Argonotlara yardımcı olduğunu anlatır. Altın Post'u ararlarken büyük bir gelgit dalgası nedeniyle *Argo* karaya oturur ve Argonotlar kendilerini Tritonis Gölü'nde bulur. (Bazı söylencelere göre dalga onları Libya'daki çöle taşımıştır.) Argonotlar günlerce yeniden denize ulaşmaya çalışır ama başaramaz.

Euryplus adında bir ölümlünün kılığına bürünen Triton Argonotların yanına gelir ve büyük bir konukseverlikle karşılanır. Onların iyiliğine karşılık adamlara denize dönüş yolunu gösterir. Bazı söylencelere göre Triton gemiyi iterek denize ulaştırır.

Triton her zaman dürüst davranmazdı. Çoğu tanrı gibi onun da karmaşık bir yapısı vardı. Bir söylenceye göre Dionysos onuruna düzenlenen bir şenlikte Triton ayinlere hazırlanmak için denizde yıkanan kadınlara rastladı. Arzularını bastıramayarak onları taciz etti ve kadınlar Dionysos'tan yardım istediler. Şarap tanrısı onların yardımına geldi; iki tanrı dövüştü ve Triton yenik düştü.

Bir başka söylencede Triton'un hırsız olduğu, sürüleri çaldığı ve gemilere saldırdığı aktarılıyor. Yerel halk Triton'u engellemek için bir kâseye şarap koyuyor. Triton şarabı bulup kafaya dikiyor ve sızıp kalıyor. O uyurken birisi (kimilerine göre Dionysos) baltayla kafasını kesiyor.

Sihirli Ada

Triton Euphemus adındaki bir Argonot'a bir avuç toprak verdi. Argo Girit Adası'nı geçtikten kısa bir süre sonra Euphemus bu toprak parçasını denize attı. Toprağın denize düştüğü yerde Calliste (Santorini) Adası oluştu.

HEKATE: TAKINTILI DİŞİ TİTAN

Olympos'taki tanrılar tarafından yenilgiye uğratılan Titanların çoğu Tartaros'a gönderildi. Zeus'a karşı savaşmayı reddedenler bu sonsuz işkenceye tabi tutulmadılar. Hekate bunlardan biriydi. Savaştan sonra dünya, gökyüzü ve deniz üzerindeki gücüne sahip olmayı sürdürdü (aslında gücü Zeus'unki kadar değildi).

İlk söylencelerde Hekate Demeter gibi Yeryüzü (Toprak) ile bağlantılı cömert bir tanrıça olarak betimleniyor. Hekate toprağın verimli olmasını ve ürünlerin gelişmesini sağlıyordu. Titanların yenilgisinden sonra daha da güçlendi: kâhinlerin daha etkili konuşmasına, ölümlülerin daha zenginleşmesine, savaşçıların zafer kazanmasına yardımcı oldu. Refah tanrıçası olarak balıkçıların çok sayıda balık avlamasını ve çiftçilerin sürülerinin daha verimli olmasını sağlayabiliyordu. Ölümlüler çoğu kez yardım ve kutsan-

mak için Hekate'ye başvuruyor, o da bu istekleri memnuniyetle yerine getiriyordu.

Karanlık Tarafa Geçiş

Zamanla Hekate'nin huyu değişmeye, kötü kalpli olmaya başladı. Cömert bir toprak tanrıçasının yerini büyücülük tanrıçası aldı. Daha sonraki söylencelerde ölüler ülkesiyle bağlantısı olan gece tanrıçası olarak ortaya çıkıyor. Bazı söylencelere göre Hekate Yeraltı Dünyası'nın Kraliçesi Persephone'un hizmetkârı ve sırdaşıydı. Bakire bir tanrıça olmasına karşın Hekate çocukların doğumu ve yetiştirilmesiyle ilgiliydi. Aynı zamanda kapılarla, bina girişleriyle, ayla, meşalelerle, köpeklerle, hayaletlerle, sihirle, büyücülükle ve beddualarla ilişkiliydi. Müritleri kavşaklarda Hekate için tapınaklar yaptı çünkü buraları büyülü ayinlerin yapıldığı yerlerdi.

Korkunç Olaylar

Hekate'nin mezarlıklarda dolaştığı söyleniyordu. Geceleri köpekleriyle birlikte mezarların arasında gezerek henüz Yeraltı Dünyası'na gönderilmemiş olan ruhları arıyordu. Mezarlıkta siyah bir köpek görüldüğünde, insanlar onun hemen ardından Hekate'nin ortaya çıkacağına inanıyordu.

Sanat eserlerinde kimi zaman Hekate üç yüzlü bir kadın olarak betimlenir. Genellikle ellerinde meşaleler vardır ve yanında da bir canavar köpek sürüsü bulunur.

Üçün Önemi

Üç sayısı üçlü bir tanrıça olduğu varsayılan Hekate'yle bağlantılıydı. Üç ayrı yöne bakan üç yüzü geçmişi, şimdiki zamanı ve geleceği görüyordu. Aynı şekilde varoluşun üç sürecini denetliyordu: doğum, yaşam ve ölüm. Üç kutsal simgesi vardı: bir anahtar, bir hançer ve bir ip. Bir yolcu üç yol ağzına geldiğinde karşısına Hekate'nin çıktığı söyleniyordu.

Hekate'nin karakterinin üç farklı yanını simgeleyen farklı isimleri vardı. İşte onlardan bazıları:

- **Apotropaia:** Koruyucu
- **Chthonia:** Yeraltı Dünyası'ndan
- **Kourotrophos:** Hemşire
- **Propolos:** Hizmetkâr
- **Trimorphe:** Üçlü
- **Trioditis:** Üç yol ağzı

Daha alt düzeyde bir tanrıça olmasına karşın Hekate klasik mitolojide güçlü ve etkin bir varlıktı. Bugün de büyü ve sihirle ilgilenenler ona dua eder.

PAN: ORMANLARIN VE KIRLARIN TANRISI

Hermes'in oğlu ve çobanlar ile sürülerin tanrısı olan Pan yarı insan yarı keçiydi. Doğduğunda annesi onu görünce o kadar korktu ki ebeyle birlikte oradan kaçtı. Öte yandan Hermes oğluyla gurur duyuyordu; onu Olympos'taki tanrılarla tanıştırdı.

Pan'ın annesinin neden dehşete kapıldığını anlamak zor değil. Sanat eserlerinde Pan'ın alnında iki boynuz var ve keçininki gibi kulaklara, kuyruğa, bacaklara ve toynaklara sahip. Genç tanrı orman perileri tarafından büyütüldü ve dağlarda yaşadı. Fiziksel özellikleri sayesinde kayalara tırmanabiliyor, engebeli arazide hızla ilerleyebiliyordu.

Orman tanrısı olan Pan'a kırsal kesimde yaşayanlar tapınıyordu. Hayvanların doğurgan olmasını sağladığına inanılıyordu. Bir sürüdeki yavrulamayan hayvanların kısırlığından Pan sorumlu tutuluyor ve heykelleri yıkılıyordu. (Çoğu tanrı bu tür davranışlara öfkelenirdi ama Pan aldırmıyordu. Uykusunun bölünmesine daha fazla kızıyordu.)

Bereket tanrısı olarak –bedeninin alt kısmı şehvetiyle tanınan bir hayvan biçimindeydi– Pan cinsel yetenekleriyle ünlenmişti ve

çoğu kez sertleşmiş bir penisle betimleniyordu. Çoğunlukla orman perilerinin peşine düşer, onları yakalayıp ırzına geçmek isterdi. Bu perilerden biri Syrinx'ti.

Artemis'in müritlerinden olan Syrinx Pan'la ilişkiye girmek istemiyordu ve ondan kaçmaya çalıştı ama Pan çok hızlıydı. Onu ırmağın kenarına kadar kovaladı. Kapana kısılan ve ırmağı geçemeyen Syrinx kendini kurtarmaları için ırmak perilerine yalvardı. Onlar da bu dileğini yerine getirerek Pan gelinceye kadar onu bir sazlığa dönüştürdüler.

Düş kırıklığına uğrayan Pan derin bir iç geçirdi. Nefesi sazların arasında dolanırken harika, müzikal bir ses çıkardı. Pan sazları çeşitli boylarda kesti ve birbirine bağlayarak bir dizi boru oluşturdu. Bu alete daha sonra pan flüt adı verildi.

DAHA ÖNEMSİZ DİĞER TANRILAR

Tanımanız Gereken Güçlü Varlıklar

Yunan mitolojisini incelerken daha önemsiz başka tanrılara da rastlayabilirsiniz. İşte tanımanız gereken birkaç tanesi:

- **Boreas:** Kuzey Rüzgârı. Boreas genellikle haşin ve güvenilmez olarak tanımlanırdı. Diğer tanrıların çoğu gibi o da arada bir ölümlü kadınları kaçırıp ırzlarına geçerdi.
- **Eris:** Çatışma ve uzlaşmazlık tanrıçası. Genellikle Ares'le birlikte savaş alanında hazır bulunurdu. Afrodit, Athena ve Hera arasında çekişme yaratan altın elmayı ortaya atan ve bu yüzden Truva Savaşı'na neden olan oydu.
- **Eros:** Aşk Tanrısı; özellikle şehevi aşkın tanrısı. Eros genelde bir yay ve ok taşır durumda betimlenir. Altın uçlu okları âşık ederken kurşun uçlu okları nefrete ya da en azından ilgisizliğe yol açardı. Kimi zaman da, aşkın gözü kör olduğundan, bu tanrı da gözleri bağlanmış olarak resmedilirdi.
- **Eurus:** Doğu Rüzgârı. Genellikle ıslak ve fırtınalı olarak betimlenirdi.
- **Kaderler:** İnsanların yaşamlarını belirlemekle sorumlu üç tanrıça. Bu tanrıçalar her bireyin yaşam ipini dokur, ölçer ve keserdi. Bazı söylencelere göre birinin iyi ya da kötü olmasına da karar verebilirlerdi. Herkes, Olympos'taki tanrılar bile Kader'in elindeydi.
- **Hebe:** Gençlik Tanrıçası. Zeus ve Hera'nın kızı olan Hebe bir süre tanrıların sakiliğini yaptı. Daha sonra Herakles Olympos Dağı'ndaki tanrılara katılınca onun eşi oldu.
- **Hymen:** Evlilik Tanrısı. Genellikle bir düğün alayının başında betimlenirdi.
- **İris:** Gökkuşağı Tanrıçası. Dünya ile gökyüzünü birleştiren İris de tanrıların habercilerinden biriydi.

- **Nemesis:** İntikam Tanrıçası. Genellikle haksızlığa uğramış kişilerin öcünü alması istenirdi ama aynı zamanda aşırılıkları engelleme görevi de vardı. Örneğin biri çok zengin olduğunda ya da beklenmedik bir servete konduğunda Nemesis evreni dengede tutmak amacıyla bu servetin bir kısmına el koyardı.
- **Nike:** Zafer Tanrıçası. Genellikle Zeus'un yanında yer alan Nike, fatihleri ve zafer kazananları da ziyaret eder, başlarının üstünde bir zafer tacı tutardı.
- **Notus:** Güney Rüzgârı. Genelde ılık ve nemli bir esinti olarak betimlenirdi. Bununla beraber sonbaharda öfkelenip ürünleri mahveden fırtınalara dönüşürdü.
- **Thanatos:** Ölüm Tanrısı. Thanatos Uyku Tanrısı Hypnos'un ikiz kardeşiydi. Bir insanın yaşam ipliği kısalınca Thanatos o ölümlüyü ziyaret eder ve saçından bir tutam keserdi. Thanatos saçınızı kestiğinde kurtuluşunuz kalmazdı. Hades'e adanmış olurdunuz.
- **Tyche:** Şans Tanrıçası ve şansın simgesi. O, Deniz Perilerinden biriydi.
- **Zephyrus:** Batı Rüzgârı. İlkbahar esintilerinin tanrısı olan Zephyrus tüm rüzgâr tanrılarının en sevecen olanıydı. Bununla beraber bir söylencede Hyacinthus'un ölümünden sorumlu tutuluyordu, dolayısıyla bu tanrının da acımasız bir yanı vardı.

Görünüşe bakılırsa, evrenin her yanında güçleri yankılanan ünlü tanrıların yanı sıra her dağın, her ırmağın, her pınarın, hatta her ağacın kendi tanrı ya da tanrıçası vardı. Dünyayı bu şekilde algılamak evrenin hem düzenli hem de karmaşa içinde görünmesine yol açıyordu. Evren düzenli görünüyordu çünkü her tanrı ya da tanrıça kendi alanına sahipti; aynı zamanda karmaşa içindeydi çünkü bu kadar çok tanrının istekleri kimi zaman birbiriyle çakışabiliyordu.

SİNEMA VE POPÜLER KÜLTÜRDE SÖYLENCELER

Söylencelerin Büyüsünü Beyaz Perdeye Taşımak

Film yapımcıları her zaman ilginç öyküleri beyaz perdeye taşımanın peşindedir. Klasik mitolojide yer alan çeşitli konular, temalar ve entrikalar düşünüldüğünde mitolojik öykülere çok az sayıda filmde yer verilmiş olması şaşırtıcıdır. Birçok film mitolojiden dem vurur ama çok azı bu öyküleri aktarır.

1956'da Robert Wise Truva Savaşı'nda yaşananları aktarmaya çalıştığı iddialı bir filmi *Truvalı Helen*'i piyasaya sürdü. Bu görkemli gösteri elden geldiğince gerçeği yansıtmaya çalışıyordu. Film Truva Savaşı bağlamında Helen'e (Rossana Podesta) ve onun Paris'le (Jacques Sernas) yaşadığı aşk ilişkisine odaklanmıştı.

Truva Savaşı'nın daha yakın bir tarihte sinema diliyle anlatımı Wolfgang Petersen'in yönettiği *Truva* (2002) adlı filmdir. Başta Brad Pitt (Akhilleus), Eric Bana (Hektor), Diane Kruger (Helen), Orlando Bloom (Paris) ve Peter O'Toole (Priamos) olmak üzere birçok ünlü yıldız filmde rol almıştı. Film *İlyada*, *Aeneas* ve diğer klasikleri kaynak olarak kullanıyor ama birçok açıdan bu kaynaklardan ayrı düşüyor. Örneğin, çatışmanın başlangıç noktası olarak Paris'in verdiği karardan söz etmiyor ve tanrılarla tanrıçaların üstlendiği aktif rolleri yansıtmıyor. Menelaus ve Agamemnon dahil eski söylencelerde savaştan sağ kurtulan karakterler perdeye yansıtılan savaş sırasında ölüyorlar.

Klasik mitolojideki öykülere dayanarak çekilen diğer filmler şöyledir:

- *Orpheus* (1949), yönetmen: Jean Coctaeu
- *Ulysses* (1955), yönetmen: Mario Camerini
- *Hercules* (1957), yönetmen: Pietro Franscisci
- *Jason and the Argonauts* (1963), yönetmen: Don Chaffey

- *Clash of the Titans* (1981), yönetmen: Desmond Davis
- *Mighty Afrodit* (1995), yönetmen: Woody Allen
- *O Brother, Where Art Thou?* (2000), yönetmen: Ethan Coen ve Joel Coen
- *Clash of the Titans* (2010), yönetmen: Louis Leterrier (1981'dekinin yeniden çekimi)

POPÜLER KÜLTÜRDE SÖYLENCELER

Mitoloji yalnızca "yüksek sanat" dünyasına özgü değildir. Televizyon oyunlarında, çizgi filmlerde, resimli romanlarda, oyuncaklarda ve video oyunlarında da yerini almıştır. Söylencelerde öyküler eylemlerle doludur, canavarlar ürkütücüdür ve kahramanlar olağanüstü boyutlardadır.

1995'ten 1999 sonuna kadar *Hercules: The Legendary Journeys* (Herkül'ün Efsanevi Seyahatleri) belli bir oranda Herakles'in faaliyetleri ve maceraları hakkındaki söylencelere dayanan popüler bir televizyon dizisiydi. Kevin Sorbo Herakles rolündeydi ve dizi onun ve diğer kahramanların öykülerini aktarıyordu. Yine popüler olan bir başka televizyon dizisi *Xena: Warrior Princess* (Zeyna: Savaşçı Prenses) 1995 ile 2001 yılları arasında yayınlandı. Lucy Lawless'in canlandırdığı Xena mitolojik bir figür değildi ama Amazon benzeri bir dişi savaşçıyı temsil ediyordu.

Herakles ve Xena'nın ele alındığı bir başka popüler yapım ise *Hercules & Xena: The Battle for Olympus* (Herkül ve Zeyna: Olympos için Savaş) (1997) isimli uzun metraj bir çizgi filmdi. Televizyon dizilerinin aktörleri tarafından seslendirilen bu filmde Herakles ile Xena işbirliği yaparak Hera tarafından özgür bırakılan ve evreni yönetmeye kalkışan Titanları alt etmeye çalışıyorlardı.

1997 yılında Walt Disney Pictures firması çizgi film *Hercules*'i piyasaya sürdü. Genç seyirci kitlesi için biraz sulandırılmış olan filmde Herakles söylencelerine sadık kalınarak, tutkuları ve maceraları sayesinde en üstün ödüle, ölümsüzlüğe kavuşan bir adamın öyküsü anlatılmıştı.

Disney Bile Söylenceleri Paylaşıyor
Disney'in daha önce yaptığı *Fantasia* (1940) çizgi filmi sentorlardan (insan başlı atlar) Zeus'a kadar Yunan mitolojisindeki kahramanları canlandırıyor.

Resimli romanlarda da mitolojik olaylar ve kişiler yer alır. Marvel Comics firması 1940 başlarında Zeus'un maceralarını ele aldı. Adını eski ay tanrıçasından alan Selene, Marvel'in *X-Men* çizgi romanındaki kötü kalpli kadındır. DC Comics dünyasında *Wonder Woman* (Mucize Kadın) Amazonların çağdaş yorumudur ve baş düşmanlarından birinin adı Circe'dir. Erinyeler (Ceza Tanrıçaları) DC Comics'ın *Sandman* (Kum Adam) serisinin birçok cildinde yer alır.

Eski zaman kahramanlarından birinin hayatını yaşamak ister misiniz? Video oyunları sizi bu dünyanın tam ortasına taşır. PlayStation 2 için hazırlanan ve ödüllü bir video oyunu olan *God of War*'da (Savaş Tanrısı) esas kahraman Kratos Athena tarafından Ares'i öldürmekle görevlendirilir. Bu popüler dizideki diğer oyunlar: *God of War II* (2007), *God of War: Chains of Olympus* (Olympos'un Zincirleri) (2008) ve *God of War III* (2010). Mitolojiden hoşlananlar, *Age of Mythology* (Mitoloji Çağı) (2002), *Titan Quest* (Titan'ın Serüveni) (2006) ve *Rise of the Argonauts* (Argonotların Yükselişi) (2008) adlı oyunları da deneyebilirler.

SCYLLA

Şahane Bir Periden İğrenç Bir Canavara

Diğer canavarların aksine Scylla doğduğunda çirkin değildi. Yaşamına alımlı, mutlu ve tasasız bir deniz perisi olarak başladı. Diğer deniz perileriyle bir arada olmaktan hoşnuttu ama onların aşırı cinsel arzularını ve aşka olan düşkünlüklerini paylaşmıyordu. Aslında erkeklerle ve sevişmekle hiç ilgilenmiyordu. Halinden memnundu ve tüm taliplerini geri çeviriyordu; Glaucus'un ilgisini çekinceye kadar.

Glaucus bir deniz tanrısıydı ve güzel Scylla'ya âşık olmuştu. Onun erkeklerden hoşlanmadığını, ama aynı zamanda onu elde etmek için büyüye başvurması gerektiğini de biliyordu. Glaucus cadı Circe'ye gitti ve ondan Scylla'yı kendine çekecek bir aşk iksiri hazırlamasını istedi ama bu planı ters tepti.

Circe kimdi?

Circe Helios'un kızıydı. Büyük güce sahip bir cadıydı ve bu gücünü hemen her zaman kötülük yapmakta kullanırdı. Örneğin düşmanlarını hayvanlara dönüştürürdü ve özellikle aşkını reddedenlere çok acımasız davranırdı. (Circe bir klasik söylence olan *Odysseia*'da da ortaya çıkar.)

Circe Glacus'a âşıktı ama Glacus'un gözü Scylla'dan başkasını görmüyordu. Circe Glacus'a duygularını açınca Glacus onu reddetti. Deliye dönen Circe rakibini ortadan kaldırmaya karar verdi. Zehirli otlardan bir ilaç hazırladı ve bunu Scylla'nın banyo suyuna ekledi.

Çeşitli söylenceler bu ilacın etkisini farklı biçimde anlatır. Bir söylenceye göre ilaç yalnızca Scylla'nın suyun içinde olan belden aşağı kısmını etkiledi. Üst kısmı yine güzel bir kadın görünümünü sürdürdü ama belden aşağısı korkunç bir değişime uğradı. Belinin

etrafında dört azılı köpek başı belirdi. Bu köpekler sürekli olarak havlıyor, doymak bilmiyor ve Scylla'ya yaklaşanlara saldırıyordu.

Başka bir söylenceye göre Scylla'nın tüm bedeni değişti ve güzelliğinden eser kalmadı. Scylla'nın artık (her birinde üç sıra diş olan altı kafası ve on iki ayağı vardı. Scylla'yı, görenler artık ondan korkuyordu.

Canavara dönüşen Scylla İtalya ile Sicilya arasında, Charybdis anaforunun yakınındaki bir mağaraya yerleşti. Orada denizcilere pusu kurdu. Boğazdan geçmek isteyen gemiler anafora yakın seyretmek zorundaydılar. Dolayısıyla Scylla'nın mağarasının bulunduğu kayalıkların yakınından geçiyorlardı. Gemiciler anafora kapılmamaya dikkat ederlerken Scylla saldırıyor, geminin güvertesinden yakaladığı denizcileri yiyordu.

Charybdis'in Dehşeti

Charybdis acımasızdı. Denizciler ne pahasına olursa olsun bu anafordan kaçınmaya özen gösterirdi, zira çok yaklaşırlarsa mahvolacaklarını biliyorlardı; Anafor her gün üç kez çevresindeki sularda ne varsa yutardı. Sonra da her gün üç kez, yuttuğu deniz suyunu ve nesneleri püskürtürdü. Bu yüzden boğazdan geçen gemiciler anafora yakalanmamaya çalışırken bir yandan da püskürmelerden sakınmak zorundaydı.

AMAZONLAR

Acımasız Kadınlar, İnanılmaz Savaşçılar

Bir söylenceye göre Savaş Tanrısı Ares bir Amazon kraliçesiyle çiftleşti ve bu beraberlikten bir başka Amazon kraliçesi dünyaya geldi. Ares yalnızca savaşta kendisinden yardım isteyenler için değil, tüm Amazon kavmi için önemli bir tanrıydı. Amazonlarla ilgili söylenceler eski zamanlarda çok popülerdi.

Amazonlar efsanevi kadın savaşçılardı. Kendilerine özgü yasaları, yiyecek ve barınakları ve bir kraliçenin başkanlık ettiği hükümetleri vardı. Söylencelerde Amazonların ülkesi farklı farklı belirtiliyor, bu yöreler arasında Trakya, Skitya, Kafkas Dağları, günümüzdeki Türkiye ve Libya toprakları da bulunuyor.

ERKEKLER VE ÇOCUKLAR

Söylencelere göre Amazon kadınları bir erkeğin yanında bulunmaya tahammül edemezlerdi. (Bunun tek istisnası ağır işleri üstlenen erkek hizmetkârlardı.) Öte yandan, soylarının devamı için erkeklere gereksinimleri vardı. Bu yüzden Amazon kadınları hamile kalmak için tanımadıkları erkeklerle, genellikle gezginlerle ve yabancılarla çiftleşirdi. Bu kadınların erkeklerden tek beklentisi çocukların biyolojik babası olmalarıydı. Amazon kültüründe baba diye bir kavram yoktu.

Bir erkek çocuk doğduğunda Amazonlar onu ortadan kaldırırlardı. Bazı söylencelere göre Amazonlar erkek çocukları babalarının yanına gönderirlerdi. Kimi söylenceler Amazonların acımasızca bu çocukları bir şekilde sakatladıklarını (örneğin gözlerini oyduklarını) ve ölmeye terk ettiklerini ileri sürüyor. (Bazen yoldan geçen iyi kalpli biri yaralı çocuğa acıyıp yanına alıyordu.) Kimi söylenceler ise erkek çocukların doğar doğmaz

öldürüldüklerini iddia ediyor. Bununla beraber, az sayıda erkek çocuğun yaşamasına izin veriliyor ve bunlar kabilenin kölesi olarak yetiştiriliyordu.

Kız çocuklar değerliydi. Öte yandan, kızlar sonunda savaşçı olacakları için ona göre yetiştiriliyordu. Bazı söylencelere göre sağ meme kadının ok atmasını engelleyebileceği için kızlar kısrak sütüyle beslenerek memelerinin gelişmesi önlenirdi. Diğer söylenceler kızların sağ göğüslerini kestiklerini ya da dağladıklarını ileri sürüyor. Klasik dönem yazarları *Amazon* sözcüğünün kökeninin "memesiz" anlamına gelen *a-mazos*'tan geldiğini ileri sürüyorlardı.

SAVAŞÇI PRENSESLER

Amazonlar da Ares gibi savaşa düşkündü. Savaş onların tutkusu ve yeteneğiydi. Kabilelerinin babası olarak algıladıkları Ares'e ve dişilik gücünü temsil eden ve erkekleri dışlayan üvey kardeşi Artemis'e taparlardı.

Amazonlarla ilgili söylencelerde Herakles, Bellerophon ve Theseus gibi birçok Yunan kahramana rastlanır. Amazonlar aynı zamanda Truva Savaşı'nda da yer alır. Truvalıların yanında savaştılar ve kraliçeleri Penthesilea Akhilleus tarafından öldürüldü.

SÜPER KADINLAR

Güzel sanatlarda Amazon kadınları dönemin erkek savaşçıları gibi betimlenirdi. Genellikle at üstünde olan Amazonlar hayvan derisinden yapılmış zırh giyer ve bir yay ya da mızrak taşırlardı. Bir Amazon savaşçısı erkek kadar güçlü ve vahşi bir hayvan kadar acımasızdı; üstelik akıllı ve kurnaz olduğu için daha da tehlikeliydi.

Amazonlarla Savaş'ın Resmedilmesi

Amazonlar Yunan sanatında en sevilen konulardan biriydi ve genelde Amazonlarla Savaş teması işlenirdi. Yunanlılarla Amazonlar arasındaki savaş çömlekçilik ve heykeltıraşlık dahil eski Yunan güzel sanatlarının her dalında yer alır.

Amazonlar hakkındaki söylenceler hem erkeklerin hem de kadınların hoşuna giderdi ama farklı biçimlerde. Eski Yunanistan aslında erkeklerin dünyasıydı ve kadınlar çok az hakka sahipti; bu yüzen o dönemdeki ev kadınlarının çoğu özgürlük ve gücün sembolü olan Amazonlara hayrandı. (Muhtemelen bu kadınlar Amazonların ev işlerini erkeklere yaptırmalarıyla ilgili öykülere bayılıyordu.) Öte yandan, erkekler Amazonlara korkuyla karışık hayranlık duyuyordu. Bir kadının erkeğe gereksinim duymaması ve bir erkek kadar (hatta ondan daha fazla) güçlü olması düşüncesi biraz ürkütücüydü. Eski insanlar için Amazon hem korku, hem de hayranlık uyandıran bir figürdü.

MİNOTOR

Çok Ama Çok Korkunç Bir Canavar

Minotor'un yaratılışı Girit Kralı Minos ile Poseidon arasında görkemli bir boğanın kurban edilmesiyle ilgili uzlaşmazlığa kadar dayanır. Poseidon bu boğayı Minos'a göndermiş ve kendi adına kurban edilmesini istemişti. Ama Minos boğanın güzelliğine öylesine hayran kaldı ki onu kurban etmeye kıyamadı. Kralın karısı Pasiphae de boğaya hayran kalmış hatta ona âşık olmuştu. (Bazı söylencelere göre Poseidon tanrı adına kurban kesmeyi reddeden Minos'tan öcünü almak için Pasiphae'yi boğaya âşık etti.)

Pasiphae boğaya karşı büyük bir cinsel istek duyuyordu; sanatçı Daedalus'a içi boş bir inek kalıbı yapmasını söyledi. Bu kalıbın içine gizlendi ve boğayla çiftleşti. Bu beraberlikten Pasiphae'nin bir çocuğu oldu; oğlunun adı Minotor'du.

Minotor bedeni insan, başı boğa olan bir canavardı. Pasiphae onu bebekken emzirdi ama yaratık serpildikçe vahşi, insan eti yiyen bir canavara dönüştü. Bu yaratıkla ne yapacağını bilemeyen Minos Delphi'deki kâhine danıştı ve sonra Daedalus'a son derece karmaşık bir labirent yapmasını emretti.

Daedalus'un yarattığı labirent o kadar karmaşıktı ki içine giren bir daha çıkamıyordu. Bu labirent Minotor'un mahpushanesi oldu. Labirentin içine hapsolan Minotor geçitlerde dolanıyor, her bulduğu canlıyı öldürüp yiyordu.

Minos birçok ülkeyi ele geçirerek bayağı ünlendi. Kendini denizler hâkimi ilan etti ve sürekli yeni topraklar peşinde koştu. Oğlu Androgeus orada öldüğü için Atina'yla savaştı. Oysa Atina çok iyi korunuyordu, bu yüzden Minos'un ordusu kenti ele geçiremedi. Bunun üzerine Minos taktik değiştirdi. Atina'da bir salgın hastalık başlaması için dua etti. (Minos Zeus'un oğlu olduğundan duaları genellikle kabul edilirdi.)

Tanrılar onun dileğini yerine getirdiler ve Atina'da baş gösteren salgın o kadar feci oldu ki Kral Aegeus Minos'la pazarlığa oturmak zorunda kaldı. Minos, Kral Augeus ona yedisi erkek yedisi kız on dört genç armağan ettiği takdirde tanrılardan salgını durdurmalarını isteyeceğini belirtti. (Bazı söylenceler bu armağanın her yıl, diğerleri ise her dokuz yılda bir verilmesi istendiğini belirtiyor.) Aegeus Delphi'deki kâhine başvurdu ve salgının ancak bu şekilde önlenebileceğini öğrendi. Kâhin, Minos'a istediği armağanı vermeyi kabul etti.

Belirlenen tarihte Atina yedi erkek ve yedi kızı Girit'e gönderdi. Onlar Minotor'a yem olacaktı; labirente atıldılar ve Minotur onları bulup yiyinceye kadar orada hapsoldular. Labirente her giren o korkunç ve acımasız canavarın ellerinde can veriyordu.

MÖ beşinci yüzyıla ait bir Korint amforası üzerine işlenmiş bir Minotor figürü.

Atina iki kez Minotor'a kurban edilecek gençleri Girit'e gönderdi. Sıra üçüncü kurban grubuna gelince Kral Aegeus'un oğlu Theseus Minotor'u öldürüp Atinalı gençlerin katliamına son vermek amacıyla gönüllü olarak gitmek istedi. Girit'e ulaşınca Theseus Minos'un kızı Ariadne'yi kendine âşık etti ve kız ona labirentten nasıl çıkabileceğini öğretti. Minotor'un bulunduğu merkeze giden tek bir yol vardı. Ariadne Theseus'a bir kangal ip verdi. Delikanlı labirentte ilerlerken bu kangalı açarak döşeyecek, böylece geri dönüş yolunu bulabilecekti. Theseus babasının kılıcıyla Minotor'u öldürdü ve ipi izleyerek diğer Atinalıları labirentten çıkardı.

Aegeus'un Hazin Sonu

Theseus Girit'e doğru yola çıkarken babasına Minotor'u öldürmeyi başarırsa dönüşte beyaz yelken açacağını söyledi. Eğer kendisi ölürse yelken siyah olacaktı. Dönüş yolunda Theseus beyaz yelkeni açmayı unuttu ve Kral Aegeus oğlunun öldüğünü zannederek üzüntüsünden kendini denize attı.

CHIMERA

Acımasız, Ateş Saçan, Kâbuslara Yol Açan Yaratık

Chimera Typhon ve Echidna'nın canavar kızıydı. Ağzından alevler saçardı ve bir aslan başına sahipti (Hesiodos onun üç başlı olduğunu söyler). Bedeni keçininkine benziyordu ve yılan gibi kuyruğu vardı. Likya halkına korku salan bu canavar, kahraman Bellerophon tarafından öldürüldü.

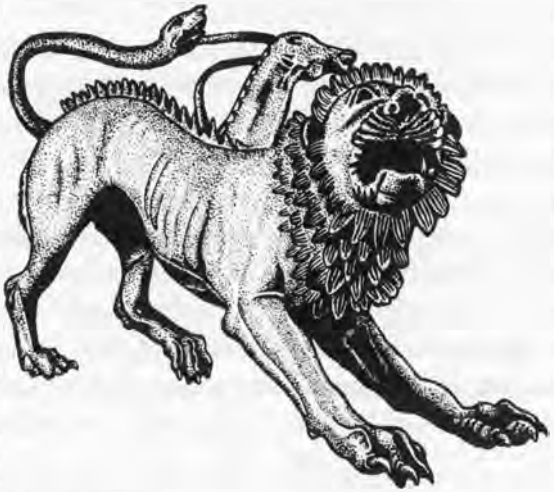
Ölümlü olan Bellerophon kanatlı at Pegasus'u ehlileştirmiş olmakla ünlüydü. Bellerophon bir kaza sonucu kardeşini öldürdü (bazı söylenceler ölenin kardeşi değil bir zorba olduğunu ileri sürer) ve ülkesinden sürüldü. Arınmak için Argos'a gitti. Orada Kral Proteus Bellerophon'u krallığına kabul etti ve işlediği suçu affetti.

Genç adam için her şey yolunda giderken kralın karısı ona âşık oldu. Delikanlı ona karşılık vermeyince kadın onu kendine tecavüze kalkışmakla suçladı. Kral Proteus iki arada kaldı: Karısına karşı işlenmiş böyle bir suça göz yumamazdı ama bir yandan da genç adamdan hoşlanmıştı. Ayrıca Bellerophon onun konuğuydu ve bir konuğu öldürmek konukseverlik yasalarına aykırıydı. Proteus Bellerophon'u kayınpederinin krallığına göndermeye karar verdi ve orada öldürülmesini emreden bir mektubu da mühürleyip ona verdi.

Mektubun içeriğinden habersiz olan Bellerophon Argos'tan ayrılıp Likya'ya doğru yola çıktı. Kral İobates onu çok iyi karşıladı ve bir hafta boyunca ağırladıktan sonra mektubu anımsadı. Kral mektubu açıp okuyunca aynen Proteus'un yaşadığı ikilem içinde kaldı. Belleprohon onun evinde konuktu ve genç adamın kanının eline bulaşmasını istemiyordu. Bellerophon'u öldürmek yerine ona ülkesine korku salan Chimera'yı öldürmesini emretti.

Kral, Bellerophon'un öleceğinden kesinlikle emindi, zira hiç kimse Chimera'yı alt edemezdi. Canavar acımasızdı ve yoluna çıkan her şeyi yok ediyordu. Hiç kimse tek başına ona karşı koyamazdı.

Oysa Bellerophon sıradan bir insan değildi. O Pegasus'u ehlileştirmişti, bu yüzden birlikte savaşacağı bir dostu vardı. Chimera'nın en ölümcül silahı ağzından saçılan alevlerdi, Pegasus Bellerophon'u bunların menzilinin dışına uçurdu. Kahramanımız Chimera'nın üstüne pike yaparken onu ok yağmuruna tuttu. Bir başka söylenceye göre Bellerophon mızrağının ucunu kurşunla kaplamıştı. Mızrağı Chimera'nın gırtlağına sokmayı başardı. Saldığı alevler kurşunu eritince canavar nefesi tıkanarak öldü. Bellerophon geri dönüp Kral İobates'e verilen emri yerine getirdiğini bildirdi.

MÖ beşinci yüzyıla ait bir Etrüsk bronz Chimera figürü.

MEDUSA

Çirkin Saçlı Cadı

Medusa Yunan mitolojisinin en ünlü yaratıklarından biridir. O bir Gorgon'du; saç yerine yılanlara (Erinyeler gibi), pençelere, uzun ve sivri dişlere sahip üç canavar kız kardeşten biriydi. Bazıları onların kanatları bulunduğunu ve tüm bedenlerinin pullarla kaplı olduğunu iddia ediyordu. Bir Gorgon'a bakarsanız taş kesilebilirdiniz. Medusa Gorgon'ların en ünlüsüydü.

Bu korkunç görüntüsüne karşın bazı söylenceler Medusa'nın her zaman ürkünç ve çirkin bir yaratık olmadığını söylüyor. Üç söylenceye göre o bir zamanlar güzel bir kadındı ve Poseidon onun güzelliğine kapılmıştı.

Bir gün Medusa Athena'nın tapınaklarından birini ziyaret ederken Poseidon ona yaklaşıp kendisini arzuladığını söyledi. Tapınağın içinde seviştiler. Bakire Tanrıça Athena'nın tapınağında işlenen affedilmez bir günahtı bu. Onun bu saygısızlığına son derece öfkelenen Athena Medusa'yı bugün bilinen haline dönüştürdü. Athena bununla da yetinmedi. Daha sonra öfkesi ve intikam alma arzusuyla Perseus'un Medusa'yı öldürmesine yardımcı oldu.

Medusa'nın Hilkat Garibesi Oğlu

Cacus, Hephaistos ile Medusa'nın oğluydu ve ateşle ilgili yeteneklerini babasından, canavarlığını annesinden almıştı. Cacus alevler saçan, kimi zaman üç başlı olarak betimlenen bir devdi. İnsan eti yer ve mağarasının duvarlarını kurbanlarının kemikleri ve kafatasları ile süslerdi.

PERSEUS: MEDUSA'NIN BELALISI

Eski Yunanistan'ın bir başka kahramanı olan Perseus, Kral Polydectes tarafından Medusa'nın başını getirmekle görevlendirildi.

Olağanüstü boyutları ve gerek ölümlülerin gerekse ölümsüzlerin taş kesilmesine yol açan bakışları yüzünden Medusa'nın başını getirmek olanaksız bir görev gibi görünüyordu. Bununla beraber Perseus Tanrıça Athena'nın kendinden yana olduğunu bildiği için başaracağından emindi.

Athena'nın Perseus'un başarılı olmasını istemesinin kendine göre nedenleri vardı. Özetle, Medusa'dan nefret ediyor ve tapınağında Poseidon'la yaptığı kaçamağın öcünü almak istiyordu. Athena, Perseus'a cilalanmış bronz bir kalkan verdi ve önerilerde bulundu. Perseus bunları memnuniyetle karşıladı.

Athena, Perseus'a Medusa'nın inine ulaştığında ne yapması gerektiğini anlattı. Uyuyan Medusa'ya doğrudan doğruya bakmak yerine –çünkü o zaman taş kesilebilirdi– onun bronz kalkandaki yansımasına bakmalıydı. Perseus Medusa'ya hiç bakmadan ve gözlerini kalkandaki yansımadan ayırmadan canavarın kafasını kesti.

Perseus Athena'nın yardımı olmadan bu işi asla başaramayacağını biliyordu, bu nedenle minnetini Medusa'nın başını Athena'nın kalkanına yerleştirerek gösterdi. Bir Gorgon'un başı savaşta son derece yararlıydı çünkü düşmanı hareketsiz bırakıyordu. Bu kalkan tanrıçanın simgesi haline geldi ve hemen tüm betimlemelerinde yer aldı.

Athena'ya Güvenmek

Bazı söylencelere göre Perseus Medusa'yı alt etmek için bronz kalkandaki yansımaya güvenmek zorunda değildi. Yalnızca gözlerini kapadı ve Athena'nın, kılıcını yönlendirmesine izin verdi. Tanrıçanın Medusa'ya nefreti yüzünden kendisini yanlış yönlendirmeyeceğinden emindi.

Perseus Medusa'nın kafasını kesince iki çocuk ortaya çıktı: Chrysaor ve Pegasus. Bunlar Medusa'nın Poseidon'la beraberliğinin meyveleriydi. Bir söylenceye göre her ikisi de Medusa'nın kanı denize damlayınca doğdular. Bazı söylenceler ise Pegasus'un

onun kanından, Chrysaor'un da onun boynundan doğduğunu ileri sürüyor.

MS altıncı yüzyıla ait bir vazo üzerinde bulunan Medusa figürü.

SENTORLAR

Korkmanız Gereken Ahlaksız Atlılar

Sentorlar başı ve belden yukarısı insan, belden aşağısı ve bacakları at şeklinde olan yaratıklardı. Az sayıda istisnaların dışında bu, vahşi ve yabanıl bir ırktı. Sentorlar çiğ ete bayılır ve sürekli av peşinde koşarlardı. Olağanüstü acımasız ve kavgacı olan Sentorlar yaban yaşamın simgesiydi. İnsan ve hayvan dünyalarının arasına sıkıştıklarından insani yanları onların vahşi hayvansal içgüdüleriyle baş edemezdi.

Sentorlar hakkındaki en ünlü söylence onların Tesalya'da yaşayan Lapithlerle savaşı hakkındadır. Lapith kralı Pirithous Sentorları düğününe davet etti. Önce her şey yolunda giderken Sentorlar sarhoş olup gelin dahil tüm kadınların ırzına geçmeye kalkıştı. Sentorlar ile Lapith halkı arasında büyük bir savaş başladı ve her iki taraf da büyük kayıplar verdi. Sonunda Lapithler Sentorları ülkelerinden kovmayı başardı. Eski Yunan sanatında çok işlenen bu savaş hem *İlyada*'da hem de *Odysseia*'da yer alır.

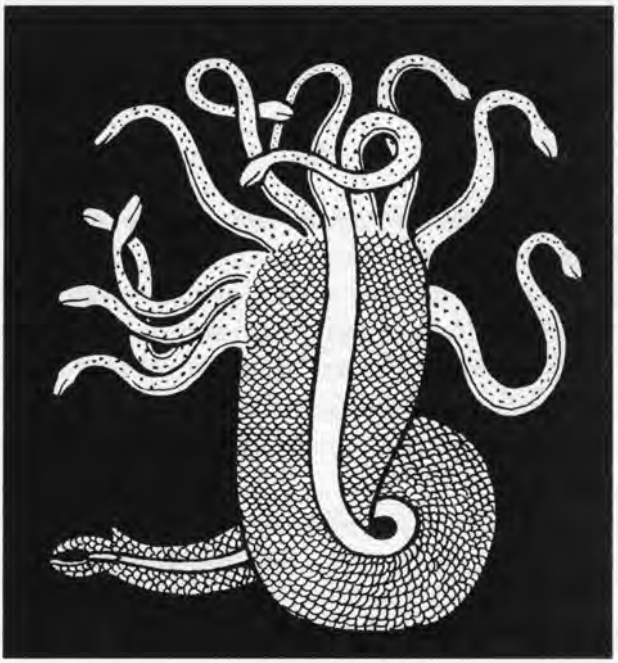
Ejderhayla savaşan Sentor. Taş kabartma, Westminster Abbey, Londra, MS 1250-58.

DİĞER CANAVARLAR: GRİPASLAR, ERİNYELER, HARPİLER VE LERNALI HYDRA

Gece Ortaya Çıkan Yaratıklar

Söylenceler kahramanlarla ilgili abartılı öyküler aktarır ve çok eski zamanlardan beri var olagelmiş korkularımızı depreştirirler. Bu yüzden canavarlarla dolu olmalarına şaşmamak gerek. En iyi bilinen bazı canavarlarla zaten tanıştınız ama söylenceleri okudukça mutlaka başkalarıyla da karşılaşacaksınız. İşte karşınıza çıkabilecek olan canavarlardan bazıları:

- **Gripaslar:** Bu canavarlar hazineleri korurdu ve çoğunlukla tanrılar ile tanrıçaların emrindeydiler. Bir Gripas bir kartalın başına ve kanatlarına sahipti ve bedeni aslanınki gibiydi. Bu yaratıkların bekçiliğini üstlendiği hazineler hemen her zaman iyi korunurdu.
- **Erinyeler:** Roma'daki isimleriyle Ceza Tanrıçaları diye de bilinen Erinyeler, Kronos babalarının cinsel organını denize attığında onun kan damlalarından doğmuşlardı. Erinyelerin saçları yılanlardan oluşur, gözlerinden kan damlardı ve bedenleri kanatlı köpekleri andırırdı. İsimleri "öfkeliler" anlamına geliyordu ve görevleri doğa yasalarına karşı gelen insanlara işkence yapmaktı. *Oresteia*'da Erinyeler annesini öldüren Orestes'in peşine düşmüş ama Athena araya girmişti.
- **Harpiler:** Harpiler kadın yüzlü kuşlardı. Keskin pençelere sahip olan bu acımasız yaratıklar tanrılar tarafından suçluları cezalandırmakla görevlendirilirdi. Herhangi bir şey kaybolduğunda –buna çocuklar da dahildi– Harpiler sorumlu tutulurdu.
- **Lernalı Hydra:** Hydra çok başlı ve nefesi zehir saçan dev bir yılandı; çeşitli söylencelere göre bu canavarın beş ila yüz başı vardı. Bir başı kesildiğinde onun yerine iki baş gelişiyordu. Hydra dev bir yengecin yardımıyla Herakles'e karşı savaştı.

Hydra. Bir eski Yunan vazosu üstüne işlenmiş bir figür.

Bir Gripas. Geç ortaçağa ait bir çizim.

SFENKS

Bulmaca Ustası, İnsan Yiyici

Sfenks, Typhon ile Echidna'nın bir başka canavar kızıydı. Bir kadının başına ve göğüslerine, bir aslanın bedenine ve bir alıcı kuşun kanatlarına sahipti. Acımasız ve insan eti yiyen canavar Sfenks, avıyla kedinin fareyle oynadığı gibi oynardı. En sevdiği oyun, avına bir bilmece sormaktı. Sfenks, bilmecenin cevabını bulursa onu özgür bırakacağına dair kurbanına söz verirdi. Kurbanlarının çoğu yanıtı bulmaya uğraşır ama başaramaz ve canavarın midesini boylardı.

Sfenks Tebai dışındaki dağlarda yaşar ve gezginler ile kent halkını taciz ederdi. Tebai'ye gelen Oedipus Sfenks'le karşılaştı. Canavar onu durdurdu ve şu bilmecenin cevabını bulmasını istedi: "Sabahleyin dört ayak, öğleyin iki ayak, akşamleyin de üç ayak üzerinde yürüyen yaratık hangisidir?"

Daha önce düşünüp yanıtı bulamayanların aksine Oedipus "İnsan" diye cevap verdi. İnsan "sabahleyin" yani yaşamının ilk yıllarında, bebekken, emekler, dört ayak üstünde hareket eder; "öğleyin" yani yetişkin olunca iki ayak üzerinde yürür ve "akşamleyin" yani yaşlandığında baston kullanır.

Oedipus doğru yanıtı vermişti. Sfenks o kadar şaşırdı ve öfkelendi ki kendini uçurumdan aşağıya attı. Böylece Tebai kenti kurtulmuş oldu. Minnettar kalan halk Oedipus'u kral yaptı ve kısa süre önce dul kalmış kraliçeleri İokaste'yle evlendirdi.

NASIL KAHRAMAN OLUNUR?

Günümüzle Bağlantılı Efsaneler

Günümüzde cesaret isteyen ya da hayranlık uyandıran bir işi gerçekleştiren kişi *kahraman* olarak tanımlanıyor. Oysa eski insanların kahramanlıkla ilgili farklı düşünceleri vardı ve cesaret sadece başlangıçtı. Kahramanlar uzayıp giden bir listede belirtilenlere sahip olmak zorundaydı, bunların bir kısmı çağdaş insanlara garip gelebilir. Burada eski insanların kahramanlıktan ne anladığını ve kahramanların klasik mitolojideki en popüler öyküleri nasıl etkilediğini göreceksiniz.

YUNANLILARIN TARZI: KAHRAMANLIK

Kahraman kime denir diye düşündüğünüzde muhtemelen bir başkasına yardım edebilmek için kendi çıkarlarını –hatta hayatını– tehlikeye atan bir insan aklınıza gelir. Çoğu kişi kahramanlığın kişinin kim olduğuyla değil ne yaptığıyla bağlantılı olduğunu ileri sürecektir.

Eski Yunanlılar bu tanımın bir bölümünü kabullenir ama geri kalanına ikircikli davranırdı. Eski insanlar için bir kahramanın belli bir kişiliği olması ve belli bir şekilde hareket etmesi gerekirdi. İşte kahramanlığı tanımlayan bazı özellikler:

- **Asalet:** Kahramanlar asil ailelerden gelirdi. Çoğu kez ebeveynlerinden biri bir ilahtı.
- **Cesaret:** Herakles karşılaştığı herhangi bir zorluk sırasında korkuya kapılmadı.
- **Güç:** Kahramanlar büyük fiziksel güce sahipti; kimi zaman bu neredeyse doğaüstü bir güçtü.
- **Ataklık:** Kahramanlar kendilerini kanıtlamak için hiç durmaksamadan zor bir göreve, serüvene ya da maceraya atılırdı.

- **Beceri:** Genellikle kahramanların en büyük ustalığı savaştı ama aynı zamanda başka üstün becerileri olması beklenirdi.
- **Tanrıların gözdesi olmak:** Tanrılar kahramanlarla ilgilenirlerdi; kimi zaman onlara karşı çıkar, kimi zaman da destek olurlardı. Öte yandan bir kahramanın en az bir güçlü tanrı yandaşı olması gerekirdi.

Kahramanlar çoğu kez sıradan bir insanın başaramayacağı şaşırtıcı işler yapardı. Ölümlüydüler ama öldükten sonra tanrılar tarafından ödüllendirilirlerdi. Kahramanların aynı zamanda insani zaafları vardı: gurur, öfke ya da kıskançlık gibi. Çağdaş kahramanların aksine, klasik kahramanlar bencil olabilirdi; kazandıkları ün onlar için çok önemliydi ve kimi zaman başkalarından önce kendilerini düşünebilirlerdi. Son olarak, kahramanlar dostlarına yardım etmek (sadakat kanıtı) ve onların düşmanlarına zarar vermek (cesaret ve acımasızlık kanıtı) zorundaydı.

HERAKLES'İN ON İKİ GÖREVİ

Herakles: Yunanistan'ın En Ünlü Kahramanı

Herakles Yunan mitolojisinin belki de en ünlü kahramanıdır. Söylencelerde o kadar ön plandadır ki bu kitabın önceki bölümlerinde adının birçok kez geçtiği muhtemelen dikkatinizden kaçmamıştır. Onun adını kullanmadan tanrılardan ya da canavarlardan söz etmek olanaksızdır. O, kan, ter ve gözyaşı dökerek ölümsüzlüğe ulaşan bir kahramandı.

Bir Ölümlü ile Bir Tanrının Oğlu

Herakles Zeus ile bir ölümlü olan Alcmene adındaki kadının oğluydu. Doğduğunda ona Alcides adı verilmişti. Ömrü boyunca ona işkence yapan Hera'yı hoşnut etmek için ismi sonradan "Hera'nın onuru" anlamına gelen Herakles olarak değiştirildi. Ama bu isim değişikliği Hera'yı yatıştırmadı ve Herakles'le uğraşmayı sürdürdü.

TEBAİ'YE DÖNÜŞ

Herakles doğum yeri olan Tebai'ye dönerken, Minyalılar tarafından yenilgiye uğratılan Tebaililerin yüz sığırına el koymakla görevlendirilmiş bir grup adamla karşılaştı. Onların kulaklarını, burunlarını ve ellerini kesti ve bunları boyunlarına astı. Sonra da onları krala göndererek Tebai'nin artık onun kontrolünde olmadığını bildirmelerini istedi.

Doğal olarak Minyalılar karşı saldırıya geçti ama Herakles'in savaş taktiği sayesine Tebai karşı koymaya hazırdı. Tebaililer savaşı kazandı ve Tebai kralı minnetinin nişanesi olarak Herakles'i kızı Megara'yla evlendirdi.

Megara ile Herakles'in üç oğlu oldu ve Hera onları bulunca kadar mutlu bir hayat sürdüler. Hera, Zeus'un gayrimeşru oğlu-

nu yok etmekte kararlıydı, bu nedenle Herakles'in delirmesini sağladı. Herakles üç oğlunu ve çocuklardan birini korumak amacıyla önüne geçen Megara'yı öldürdü. Sonra da manevi babası Amphitryon'u öldürmeye kalktı ama Athena Herakles'in kafasına bir taşla vurarak onu bayılttı. Genç adam kendine geldiğinde yaptıklarını görüp dehşete kapıldı.

Arınmak ve ailesini öldürmüş olmanın günahlarından kurtulmak için Herakles Delphi'deki kâhine başvurdu. Kâhin ona Tryns Kralı Eurystheus'a gidip onun vereceği on görevi yerine getirmesini söyledi. Bu görevleri başarıyla gerçekleştirmesi Herakles'i arındıracak ve ölümsüz kılacak, böylece tanrılar arasındaki yerini alabilecekti. Ölümsüzlükten çok günahlarının bağışlanmasının peşinde olan Herakles kâhinin söylediklerini yaptı.

Gerçek Bir Eski Zaman Kahramanı

Bir söylenceye göre Herakles genç bir delikanlıyken iki peri onu ziyarete gelir. Mutluluk ve Erdem adındaki bu periler Herakles'ten bir seçim yapmasını isterler: Ya rahat ve kolay bir yaşam sürecektir ya da zor ve onurlu bir yaşamı olacaktır ama ikisine birden sahip olamayacaktır. Gerçek bir kahraman olarak Herakles zorlu ve onurlu yaşamı seçer.

ON İKİ GÖREV

Her ne kadar kâhin Herakles'e on görev üstlenmesini söylemişse de Eurystheur bunlardan ikisinde başarılı olmadığı kanısına vardı. Herakles iki kez yardım görmüş, dolayısıyla bu görevleri tek başına yerine getirmemişti. Bu nedenle Eurystheus iki görev daha vererek bunların sayısını on ikiye yükseltti:

1. Nemea Aslanı'nı öldürmek. Bu aslanın kalçaları o kadar genişti ki ne ok ne de mızrak işliyordu. Herakles aslanla çıplak elleriyle boğuşmak zorundaydı. İnanılmaz gücü sayesinde aslanı yere yıkıp boğabildi.

2. Lernalı Hydra'yı öldürmek. Hydra çok başlı kocaman bir yılandı. Herakles yılana saldırdı ama her kestiği başın yerine iki tane çıkıyordu. Yeğeni İolaus'u yardıma çağırmak zorunda kaldı. Herakles kafalardan birini kesince İolaus yara yerini dağlayarak yeni bir baş çıkmasını engelliyordu. Hydra'nın bir tek ölümsüz başı vardı; Herakles onun üzerine kocaman bir kaya koydu. Herakles, Hydra'yı yendi ama Eurystheus, yardım aldığı için bu görevde başarılı olmadığını ileri sürdü.

3. Cerynitia Dişi Ala Geyiği yakalamak. Altın boynuzlu bu geyik Artemis için kutsaldı. Herakles tanrıçayı gücendirmemek için bu geyiği yaralamadan yakalamak zorundaydı. Bir yıl boyunca geyiğin peşinden gitti ve sonunda uyurken ağ atarak yakaladı.

4. Erymanthia Yaban Domuzu'nu yakalamak. Bu vahşi yaban domuzu yıllardır Psophis kırsalına korku salmaktaydı. Herakles yaban domuzunun ininin dışında durdu ve yüksek sesle bağırdı. Domuz ininden dışarıya fırlar fırlamaz çığ altında kaldı. Herakles domuzu zincire vurup Eurystheus'a götürdü.

5. Augeas Ahırları'nı temizlemek. Herakles ilk dört görevi başarıyla tamamlamıştı; beşincisi hem küçültücü, hem de neredeyse imkânsızdı. Kral Augeas'a ait olan bu ahırlarda binlerce sığır vardı ve otuz yıldız temizlenmemişti. Herakles'in bu ahırı bir gün içinde temizlemesi gerekiyordu. Bu amaçla iki ırmağın yatağını değiştirip ahırın içine akmasını sağladı. Irmakların suları tüm dışkıları dışarı taşıdı ve böylece görev bir günde tamamlanmış oldu.

Tutulmayan Sözler ve Bunların Ciddi Sonuçları

Augeas, Herakles ahırı bir gün içinde temizlerse ona sığırların yarısını vereceğini söylemişti. Herakles görevini başarıyla tamamlayınca Augeas sözünü tutmadı. Bunun üzerine Herakles_Augeas'ı öldürdü ve krallığın başına onun oğlunu geçirdi.

---

6. Stymphalia Kuşlarını kovalamak. Bu insan yiyen kuşlar Arcadia'daki bir ormanı ele geçirmişlerdi. Bu kuşlar çok uzun ayaklara, çelik uçlu tüylere ve çok keskin pençelere sahipti. Herakles

Hephaistos'un bronzdan yaptığı devasa bir çıngırakla kuşları buradan kovaladı. Çıngırağın çıkardığı gürültü kuşları korkuttu ve onların ormandan kaçmasına yol açtı. Öte yandan Hephaistos'tan yardım aldığı için Herakles bu görevde başarılı sayılmadı.

7. Girit Boğası'nı yakalamak. Girit boğası Poseidon'un Minos'a armağan ettiği muhteşem bir hayvandı. Herakles uzun bir mücadeleden sonra boğayı alt etmeyi başardı. Sonra onu Tryns'e götürüp azat etti.

8. Diomedes'in Kısraklarını yakalamak. Diomedes'in kısrakları çok tehlikeli, insan eti yiyen hayvanlardı. Herakles kısrakları toparlamayı başardı. Onları Tiryns'e götürürken Diomedes'in saldırısına uğradı. Herakles Diomedes'i yendi ve onu hayvanlarına yedirdi. Kısraklar sahiplerini yedikten sonra ehlileştiler.

9. Hippolyte'in Kemeri'ni ele geçirmek. Bu kemer ya da kuşak son derece acımasız ve savaşçı olan Amazonların kraliçesine aitti. Herakles kraliçeden kemerini istedi, Hippolyte de kemeri ona verdi; bu çok kolay olmuştu.

10. Geryon'un Sığırlarını çalmak. Bu görevi yerine getirebilmek için Herakles'in iki başlı bekçi köpeğini ve sürüyü güden Ares'in oğlu Eurytion'u öldürmesi gerekiyordu. Sonra da bir sürü kafaya ve bedene sahip bir canavar olan Geryon'la boğuşmak zorundaydı. Herakles canavarı Lernalı Hydra'nın zehirli kanına batırdığı bir okla öldürdü. Sonra da birçok engeli aşarak sürüyü Tiryns'e götürdü: Cacus canavarı sürüden sekiz sığır çaldı; Hera da sürüyü dağıtmak için bir at sineğini musallat etti ve geçmeleri gereken bir ırmağın taşmasına yol açan bir sel oluşturdu.

Hera'nın Sorumlu Olduğu Bir Başka Ölüm

Herakles'in Hippolyte'nin kemerine bu kadar kolay sahip olmasına çok öfkelenen Hera Amazonları Herakles'in kraliçelerini kaçırmaya kalkıştığına inandırdı. Amazonlar Herakles'e saldırdılar; Herakles de kraliçenin kendisine ihanet ettiğini zannederek onu öldürdü.

---

11. Hesperidlerin Altın Elmalarını geri getirmek. Bu altın elmalar Atlas'ın kızlarına aitti, dolayısıyla Herakles Atlas'ı elmaları kendisine vermeye ikna etti. Atlas elmaları alırken Herakles dünyayı kendi omuzlarında taşıyacaktı. Bu ağır yükten kurtulacağına sevinen Atlas istenileni yaptı. Ama elmalarla birlikte geri döndüğünde dünyayı yeniden yüklenmeye yanaşmadı. Herakles bu yükü taşımayı sürdüreceğini söyledi ama daha rahat bir pozisyona geçebilmek için Atlas'tan dünyayı bir dakika için omuzlarına almasını istedi. Atlas söyleneni yapınca Herakles elmalarla birlikte kaçtı.

12. Kerberos'u Yeraltı Dünyası'ndan çıkarmak. Eurystheus Herakles'i Yeraltı Dünyası'nın üç başlı bekçi köpeğini sağ olarak getirmekle görevlendirdi. Athena, Hermes ve Hestia'nın yol göstermesiyle Herakles Styx Irmağı'nı geçti ve Yeraltı Dünyası'na girdi. Kerberos'u yaşayanların dünyasına götürmek için Hades'ten izin istedi. Hades, bu canavar köpeği silah kullanmadan yakalayabilirse buna izin vereceğini söyledi. (Bazı söylencelere göre Herakles Kerberos'u yakalamadan önce Hades'le savaşmak zorunda kaldı.) Herakles yalnızca ellerini kullanarak Kerberos'la boğuştu ve sonunda onu yakalayıp Yeraltı Dünyası'ndan çıkardı. Öte yandan Eurystheus bu canavarı görünce büyük bir korkuya kapıldı ve Herakles Kerberos'u tekrar Yeraltı Dünyası'na götürmek zorunda kaldı.

Yerine getirilmesi neredeyse olanaksız olan bu görevleri gerçekleştirmek için yıllarca uğraşan Herakles sonunda ailesini öldürmek suçundan aklandı. Kâhinin dediği gibi ölümsüzlüğe de kavuştu. Ama önce ölümlü yaşamını tamamlaması gerekiyordu. Tümüyle ölümsüz olmadan önce Herakles başka maceralar yaşadı, Argonotlara katıldı, birçok devi öldürdü ve Dionysos'la içki yarışına girdi (ve kaybetti), bir kent kurdu, vb.

CACUS HERAKLES'E KARŞI

Cacus hakkındaki en ünlü söylence onun kahraman Herakles'le karşılaşmasıyla ilgilidir. Herakles'in on iki görevinden biri Geryon'un (bir başka canavar) sürüsünü çalıp Yunanistan'a getirmek-

ti. Herakles sürüyü çalmayı başardı ve geri dönerken bir ırmağın kıyısında mola verdi. Kahramanımız uyurken Cacus bu muhteşem sürüyü gördü ve onu elde etmeye karar verdi. Dört boğa ve dört düve çaldı. Bir başka söylencede Hermes'in yaptığı gibi Cacus da izleri belli olmasın diye çaldığı malları geri geri yürüttü.

Herakles uyanıp sürüsünden bazı hayvanların eksildiğini fark edince onları aramaya başladı ama Cacus'un hilesi onun yanlış yöne gitmesine yol açtı. Neredeyse vazgeçmek üzereyken sürüsündeki bazı sığırlar böğürdü ve Cacus'un mağarasına gizlediği hayvanlardan biri onlara karşılık verdi.

Herakles'in Stymphalian Kuşlarını Öldürüşü'nden bir figür, Albrecht Dürer, 1500 civarı.

Saklandığı yerin keşfedildiğini gören Cacus mağaranın ağzını dev bir kayayla kapattı. Ama bu Herakles'i engellemedi; dağın tepesini kaldırarak mağarayı gün yüzüne çıkardı ve Cacus ile savaşa tutuştu. Cacus o kadar çok duman oluşturdu ki Herakles rakibini

seçemez oldu. Mağarada dumanın en yoğun olduğu yere sıçradı. Orada Cacus'u bulup elleriyle boğdu.

HERAKLES'İN ÖLÜMÜ VE ÖLÜMSÜZLÜĞÜ

Herakles'in ölümlü yaşamı feci bir şekilde sona erdi. Deianeira adında bir kadınla evlendi ve karı koca seyahat ederlerken Nessus adındaki bir Sentor kadını kaçırmaya kalkıştı. Herakles Nessus'u zehirli oklarıyla yaraladı. Ölmek üzere olan Sentor Deianeira'ya kanlı gömleğini verdi; kocası bunu giyerse kendisine karşı daha arzulu davranacaktı. Bir süre sonra Deianeira Herakles'in bir ilişki yaşadığından kuşkulandı ve onu yeniden kendisine bağlamak amacıyla gömleği kocasına verdi. Zehir derisine değer değmez Herakles, etleri kemiklerinden ayrılırken acılar içinde kıvranmaya başladı. Kendi cenaze ateşini yakmak için ağaçları köklerinden söktü ve orada diri diri yakılmasını söyledi. Herakles'in ölümlü bedeni yandı ama ölümsüz bedeni Olympos Dağı'na çıktı.

ESKİ KAN DAVALARI: ATHENA ARES'E KARŞI

Kardeşler Arası Rekabetin Tümüyle Yeni Bir Düzeye Taşınması

Ares savaş tanrısıydı ve üvey kız kardeşi Athena da savaş tanrıçasıydı. İki ilah aynı alanda nasıl egemen olabilirdi? Bunun yanıtı savaşın farklı yanlarını çekici bulmalarında yatıyordu. Ares kan dökmeye ve savaşın yol açtığı yıkıma bayılıyordu. Athena usta bir savaşçı olmasına karşın barışı yeğliyordu ve uğrunda savaşılan adalet ve ilkelerden yanaydı. Athena savaşın kuramsal yanlarından, strateji ve planlamadan zevk alırken Ares bir savaş alanındaki karmaşadan ve fiziksel çabadan hoşlanıyordu. İkisinin savaşa farklı yaklaşımları çoğu kez aralarında çatışmaya yol açıyordu.

Birbirlerine duydukları düşmanlık Truva Savaşı'yla ilgili anlatılanlarda öne çıkar. Ares Truvalıların yanında yer alırken Athena Yunanlılarla birlikte savaştı. Bir çatışma sırasında Ares (en başarılı Truva savaşçısı) Hektor'un yanında savaşırken Diomedes'le (oğlu değil, Aetolia'nın kralı) yüz yüze geldi. Bu Diomedes Yunanlılar tarafından muhteşem bir savaşçı olarak saygı görüyordu.

Ares ile Diomedes savaşa tutuştu. Athena bunu fark etti. Hades'in görünmezlik sağlayan miğferini giyerek araya girip Ares'in mızrağının yönünü saptırdı. Bundan yararlanan Diomedes bir hamle yaparak Ares'i ciddi biçimde yaraladı. Bu yara Ares'in savaş alanını terk ederek Olympos Dağı'na dönmesine sebep oldu. Burada Zeus onu iyileştirdi.

Savaşın başka bir anında Ares mızrağıyla Athena'ya saldırdı. Ama mızrak Athena'nın koruyucu, sihirli kalkanına çarptı. Mızrak Athena'yı yaralamadı ama öfkelendirdi. Yerden bir kaya alarak Ares'e fırlattı. Darbenin etkisiyle Ares yere düştü. Afrodit onun düştüğünü görünce kaçmasına yardım etmeye çalıştı. Öfkesi dinmemiş olan Athena Afrodit'e saldırdı ve ona yumruk attı.

BİR CİNAYET DAVASI

Kana susamış, yakıp yıkmaktan hoşlanan Ares'in Poseidon'un oğlu Alirrothios'la Orman Perisi Euryter'in cinayetinden yargılanmasına şaşmamak gerekir.

Bir gün Alirrothios bir pınarın başında Ares'in kızı Alcippe'yle karşılaştı. Ona duyduğu arzu tecavüzle sonuçlandı. Ares kızına yapılanı öğrenince deliye döndü. (Bazı söylencelere göre buna bizzat tanık olmuştu.) Ares, Alcippe'nin öcünü almak için Alirrothios'u öldürdü. Poseidon da oğlunu öldürdüğü için Ares'ten davacı oldu.

Mahkeme cinayetin işlendiği yere bakan bir dağın tepesinde yer aldı. Tanrılar kurulda yerlerini aldı ve her iki tarafın da ifadelerini dinledi. Bir süre aralarında tartıştıktan sonra Ares'i suçsuz buldular.

Ares'in yargılandığı yere daha sonra Areopagus ya da "Ares Tepesi" adı verildi. Areopagus, Atina'yı yöneten meclisin toplantı yeriydi. Atina'daki demokrasi döneminde Areopagus aynı zamanda cinayet ve diğer ciddi suçların yargılandığı mahkeme yeri oldu. Mahkeme heyeti 250 üyeden oluşuyordu ve aldıkları kararlar kesindi.

Alirrothios'un Ölümü Hakkında Başka Bir Öykü

Bazı söylenceler Alirrothios'un ölümüyle ilgili tümüyle farklı bir öykü aktarıyor. Bunlara göre uzlaşmazlık Attica, Poseidon yerine Athena'ya verildiği zaman başlıyor. Poseidon Alirrothios'u Athena'nın kutsal zeytin ağaçlarını kesmeye gönderiyor. Ama balta elinden fırlayıp kendi kafasını kesiyor.

ARES TUTUKLANIYOR

Poseidon'un Otus ve Ephialtes adında iki dev oğlu vardı. Bunlar tanrılar ve tanrıçalar arasında kargaşa yaratmakla ünlüydüler. Bir defasında Ares'in yakalanıp tutuklanmasına neden oldular. Ares'in tutuklanması Afrodit'in büyük bir aşkla bağlandığı Adonis adında-

ki genç ve yakışıklı delikanlının ölümüyle başlıyor. Kimi söylence Afrodit'in romantik ve tutkulu bir aşk beslediğini söylerken diğerleri bunun bir annenin oğluna karşı hissettiği duyguları andırdığını iddia ediyor. Her ne hal ise, Ares sevgilisinin Adonis'e olan ilgisinden hoşnut değildi. Bu yüzden Adonis Lübnan Dağı'nda avlanırken Ares bir yaban domuzu kılığına girdi ve onu boynuzlayıp öldürdü.

Yaban Domuzu Eliyle Yaşamak ve Ölmek

Adonis'in ölüm şekli onun yaşamının tam bir daire çizmesine yol açtı; doğumuna da bir yaban domuzu sebep olmuştu. Adonis bir ensest çocuğuydu. Büyükbabası Theias bir hileye kurban giderek kendi kızı Myrrha'yı hamile bırakmıştı. Theias durumu fark edince Myrrha'yı öldürmeye kalkıştı. Tanrılar kızı bir ağaca dönüştürerek kurtardı. Bir yaban domuzu ağaca saldırıp onu ikiye ayırınca içinden Adonis çıktı.

Bazı söylencelere göre Otus ve Ephaltes Adonis'in ölümüne çok kızdılar çünkü Afrodit onları delikanlıyı korumakla görevlendirmişti. Ya da belki, birçokları gibi onlar da yakışıklı gence hayrandı. Nedeni ne olursa olsun, bu iki Dev Ares'i Adonis'in ölümünden dolayı cezalandırmak için onun peşine düştü.

Ares'i yakalayıp zincire vurdular. Sonra da onu bronz bir kazana (ya da kavanoza) kapatıp bıraktılar. Ares on üç uzun ay boyunca bu hapishanede kaldı. Bir süre sonra Devlerin üvey annesi Eriboea Hermes'e Ares'in yerini açıkladı. Kurnaz Hermes iki devin arasından sızarak Ares'i özgür kılmayı başardı.

İnanılmaz Güç

Otus ve Ephialtes o kadar güçlülerdi ki hiçbir şey –tanrılar bile– onlara zarar veremezdi. Bir söylenceye göre Artemis bir numara çevirerek onların birbirini öldürmesini sağladı ve Ares bu sayede kurtuldu.

PERSEUS

Aile Babası, Canavar Avcısı, Kahraman

Ozan Homer, Perseus için "tüm erkeklerin en ünlüsü" diyor; bunda haklı da. Perseus iyi kalpli, karısına sadık, annesine ve ailesine bağlıydı. Aynı zamanda canavarları öldüren, dehşet saçan bir kişiydi. Perseus örnek bir erkek, bir kahramanlık simgesiydi.

ANNESİNİ KORUMAK

Perseus, Danae ile Zeus'un oğluydu. Danae daha bir bakireyken babası Danae'nin oğlunun ileride kendisini öldüreceğiyle ilgili bir kehanet duymuş, bunun üzerine kızını erkeklerden uzak tutmak için bir kuleye kapatmıştı. Zeus yine de ona ulaşmayı başardı ve beraberlikleri sonucu Perseus dünyaya geldi. Danae'nin babası onu ve oğlunu bir sandığa kapatıp denize attı ama iyi kalpli bir balıkçı onları kurtardı.

Daha sonra Kral Polydectes Danae'yle cinsel ilişkiye girmek istedi ama kadın şiddetle direndi. Yine de kral kadının peşini bırakmadı ve Perseus annesini korumak zorunda kaldı. Polydectes Perseus'la başa çıkamayacağını biliyordu, bu yüzden genç adamı bertaraf edebilmek için bir plan yaptı. Bir başka kadınla evlenecekmiş gibi yapıp halkından görkemli armağanlar istedi. Perseus böyle bir armağan verebilecek durumda değildi ama kralın istediği herhangi bir şeyi getirmeyi önerdi. Polydectes Perseus'tan Medusa'nın başını getirmesini istedi. Bu Gorgon korkunç bir canavardı ve Polydectes Perseus'un bu görev sırasında öleceğinden emindi.

Oysa Perseus'a tanrılar yardımcı oldu; ondan yana olan Athena ve Hermes Medusa'yı öldürmesine yardım ettiler. (Perseus'un bunu nasıl başardığını öğrenmek için "Medusa" başlıklı bölüme

bakınız.) Perseus eve döndüğünde Polydectes'in hâlâ Danae'yi taciz ettiğini ve onu sarayında köle olmaya zorladığını gördü. Perseus Polydectes'e Medusa'nın başını göstererek kralın taş kesilmesini sağladı.

ZOR DURUMDAKİ BİR GENÇ KIZI KURTARMAK

Perseus evleneceği kızla gerçek bir kahramana uygun bir biçimde tanıştı; onun kurtarıcısı oldu. Andromeda çok güzel bir genç kadın ve İoppa kralının kızıydı. Annesi Cassiopeia kızının güzelliğinden gurur duyuyordu ama fazla ileri giderek kızının Nereidlerden de güzel olduğunu ileri sürdü. Alınan deniz perileri onu Poseidon'a şikâyet ettiler, o da bir deniz canavarı olan Cetus'a sahile saldırmasını emretti.

Kral çaresizlik içinde bir kâhine danıştı ve Cetus'u durdurmanın tek yolunun kızını canavara kurban etmek olduğunu öğrendi. Kral hiç istemediği halde Andromeda'nın sahil boyundaki bir uçurumun dibinde zincire vurulmasını emretti. Cetus Andromeda'yı yemek için ona yaklaşırken Perseus kanatlı sandaletlerini giyip oraya uçtu ve Hermes'in kılıcıyla canavarı öldürdü.

Ölümsüz Aşk

Andromeda ve Perseus öldükten sonra bile birbirlerinden ayrılmadılar. Athena, Andromeda'yı anne babası, Perseus ve Cetus'la birlikte gökyüzünde bir takımyıldıza dönüştürdü.

Andromeda ile Perseus evlendiler ve mutlu bir yaşam sürdüler. Mitolojideki çoğu erkeğin aksine Perseus hayatı boyunca karısına sadık kaldı. Perses adında bir oğul sahibi oldular.

GERÇEKLEŞEN KEHANET

Tam anlamıyla bir aile babası olan Perseus büyükbabası Acrisius'u ziyarete gitti. Her ne kadar büyükbabası onu ve annesini öldür-

meye kalkışmış ise de Perseus ona kırgın değildi. Oysa Acrisius Danea'nın oğlunun kendisini öldüreceği hakkındaki kehaneti anımsayarak korkuya kapılıp kaçtı.

Perseus Acrisius'u Tesalya'daki Larissa kentine kadar takip etti. Kente geldiğinde yöre kralının babasının öldüğünü ve cenaze merasiminin yapılmakta olduğunu öğrendi. Perseus cenazeye katıldı ve disk atma yarışmasına girdi. Yarışma sırasında Perseus'un fırlattığı bir disk Acrisius'a isabet edip onu öldürdü. Kehanet gerçekleşmişti.

Acrisius'un ölümü üzerine Perseus Argos'ta tahta geçmeye hak kazandı. Oysa büyükbabasının ölümüne neden olmanın utancı içinde Argos'la hiçbir ilişkisinin olmasını istemiyordu. Bunun yerine Tiryns kralı oldu.

THESEUS

Bir Atina Efsanesi ve Gerçek Bir Kahraman

Atina'nın en ünlü kahramanı olan Theseus, Aethra adındaki ölümlü bir kadının oğluydu. Babası ya Aegeus (Atina kralı) ya Poseidon ya da her ikisiydi. Ana rahmine düştüğü tarihte Aethra hem Aegeus, hem de Poseidon'la yatmıştı; *aynı gece*. Bazı söylencelere göre doğurduğu çocuğun hem ölümsüz, hem de ölümlü birer babası vardı.

Aethra Troezen'de yaşıyordu. Theseus'a hamile kaldığında Aegeus ona kocaman bir kaya gösterdi. Bu kayanın altına kılıcını ve sandaletlerini koyacağını söyledi. Doğacak çocuk erkek olduğu takdirde bu kayayı kaldırıp altındaki kılıcı ve sandaletleri alarak kendisine getirirse Atina tahtının varisi olacaktı. Daha sonra Aegeus Atina'ya döndü.

Theseus yetişkin bir delikanlı olunca annesi ona kayayı gösterdi. Kayayı kolayca kaldırarak altındaki kılıç ile sandaletleri aldı. Annesiyle vedalaşarak ilk kez babasıyla tanışmak üzere Atina'nın yolunu tuttu.

ATİNA'YA SEYAHAT

Theseus Atina'ya karadan ya da denizden gidebilirdi. Deniz yolu daha kolay ve güvenliydi ama –genç bir kahraman olduğundan– Theseus daha tehlikeli olan karayolunu seçti. Yol boyunca birçok hırsızın, katilin ve canavarın saldırısına uğradı. Her defasında saldırıları alt etmeyi başardı.

Theseus Epidarius'ta, Hephaistos'un oğlu olan ve elindeki kocaman sopayla yolculara saldırıp öldüren Periphetes'le karşılaştı. Periphetes ona saldırınca Theseus sopayı onun elinden almayı ve haydudu kendi silahıyla öldürmeyi başardı. Theseus daha

sonra sopayı muhafaza etti ve bu sopa onun simgesel silahlarından biri oldu.

Daha sonra Theseus gezginleri soyup öldüren acımasız Dev Sinis'le karşılaştı. Dev iki çam ağacını eğiyor, kurbanını bunlara bağlıyor, sonra da ağaçları serbest bırakıyor, yolcunun ortadan ikiye bölünmesine sebep oluyordu. Theseus Dev'i onun yöntemini kullanarak öldürdü. Aynı zamanda Sinis'in kızı Perigune'nin ırzına geçti ve ondan Melanippus adında bir oğlu oldu.

Crommyon'da Theseus kocaman bir domuzun saldırısına uğradı. Çoğu ölümlü bu canavardan korkup kaçıyordu ama Theseus geri adım atmadı ve domuzu Aegeus'un kılıcıyla öldürdü.

Bundan sonra Theseus'un yoluna bir uçurumun kenarında pusu kurup gezginlerin geçmesini bekleyen haydut Sciron çıktı. Yolculardan geçebilmeleri için önce onun ayaklarını yıkamalarını istiyordu. Eğildikleri zaman da uçurumdan aşağıya tekmeliyor, uçurumun dibinde yaşayan bir deniz canavarı (bazı söylencelere göre dev bir deniz kaplumbağası) onları yutuyordu. Ama Theseus Sciron'un oyununa gelmedi. Kendisinden isteneni yapacakmış gibi davrandı, Sciron'un önüne gelir gelmez onu bacaklarından yakalayıp uçurumdan aşağıya attı.

Theseus'un bundan sonraki hasmı Eelusis kralı Cercyon oldu. Bu kral her geleni güreşe davet ediyor, kazanana krallığının yarısını vereceğini vaat ediyordu. Hasımları her zaman yenik düşüyor ve öldürülüyorlardı. Usta bir güreşçi olan Theseus güreşte galip geldi; Cercyon'u öldürüp krallığın başına geçti.

Becerinin Güce Üstünlüğü

Cercyon tanrıların soyundan geliyordu: Farklı söylencelere göre o Poseidon'un ya da Hephaistos'un oğlu veya Apollo'nun torunuydu. İnanılmaz gücü sayesinde güreşlerde galip geliyordu. Theseus onun kadar güçlü değildi ama tekniği daha iyiydi, dolayısıyla karşılaşmaları becerinin kaba güce üstün geldiğini gösteriyor.

Sonunda Theseus, Procrustes isminde bir hancının yerine ulaştı. İlk bakışta hancı iyi kalpli ve konuksever görünüyordu. Yolculara kendilerine çok uygun bir yatağı olduğunu söylüyordu ama aslında yolcuları yatağa uygun hale getiriyordu: Procrustes yatağa sığmayacak kadar uzun boylu yolcuların bacaklarını kesiyor, kısa boylu yolcularıysa çekiştirip madeni eşya gibi çekiçleyerek uzatıyordu. (Bazı söylencelere göre adamın biri uzun, biri kısa iki yatağı vardı, böylece konuklarının hepsini bu yöntemle öldürebiliyordu.) Theseus durumu kendi lehine çevirerek Procrustes'i kendi yatağına uygun hale getirmek suretiyle öldürdü (söylenceler Procrustes'in boyunun uzun mu kısa mı olduğunu belirtmiyor).

TAHTA GERİ DÖNÜŞ

Theseus uzun ve tehlikeli bir yolculuktan sonra Atina'ya ulaştı ama karşılaşacağı zorluklar bitmemişti. Çok sıcak karşılanmasına karşın henüz kimliğini Aegeus'a açıklamamıştı. Aegeus Medea adında, kendi oğlunun tahta çıkmasını isteyen usta bir cadıyla evliydi. Theseus Atina'ya gelince Medea onun tahtın gerçek varisi olduğunu hemen anladı. Kocasını bu yeni gelene güvenmemesi gerektiğine inandırdı.

Aegeus, Theseus'u Girit Boğası'nı öldürmekle görevlendirdi, genç adamın bu görev sırasında öleceğinden emindi. Her zaman macera peşinde olan Theseus görevi memnuniyetle kabul etti. Çok usta bir güreşçi olan Theseus boğayla boğuşarak onu alt etti. Sonra da boynuna bir ip bağlayıp Atina'ya getirerek Aegeus'a teslim etti.

Doğal olarak Medea genç adamın hâlâ yaşıyor olmasına çok öfkelendi ve bu konuyu kendi bildiği gibi çözümlemeye karar verdi. Theseus'un onuruna düzenlenen bir ziyafette kahramanın kadehine zehir kattı. Theseus tam içkisini içmek üzereyken kadehte zehir olduğunu bilen Aegeus onun ayağındaki sandaletleri fark etti. Kral derhal oğlunun eline vurarak kadehin yere düşmesini sağladı.

Aegeus Theseus'u resmen oğlu olarak tanıdı ve onun veliaht olduğunu ilan etti. Medea Atina'dan sürüldü (ya da kendisi kaçtı).

Pallas'ın İsyanı

Aegeus, Theseus'u veliaht olarak seçmişti ama Aegeus'un kardeşi Pallas tahta geçmek istiyordu. Pallas yandaşlarından bir ordu oluşturdu ve bir ayaklanma başlattı. Theseus bu isyanı bastırmak için çok sayıda kuzenini öldürmek ve amcasını Atina'dan sürmek zorunda kaldı.

Theseus daha birçok macera yaşadı. Minotor'u öldürdü, Helen'i kaçırdı ve dostu Pirithous'la birlikte Herakles onları kurtarıncaya kadar Yeraltı Dünyası'nda hapis kaldı. Bazı söylencelere göre o Argonotlardan biriydi. Theseus Amazonların kraliçesi Hippolyte'yi kaçırıp onunla evlendi. (Bu kaçırma olayı Amazonlarla Atina arasında bir savaşa neden oldu.) Afrodit onun ikinci karısı Phaedra'yı üvey oğlu Hippolytus'a âşık etti ama delikanlı ona yüz vermedi. Bunun üzerine Phaedra, Theseus'a Hippolytus'un kendine tecavüze yeltendiğini söyledi. Bu yalana inanan Theseus oğlunu ya öldürdü ya da lanetledi: Bir deniz canavarının Hippolytus'un atlarını ürkütmesini sağladı, şahlanan atlar Hippolytus'u sürükleyerek öldürdüler.

İASON

Argonotların Lideri

İason İolkos'un kralı olması gereken Aeson'un oğluydu. Oysa Aeson'un babası öldüğünde Aeson'un üvey kardeşi Pelias tahtı ele geçirdi. Aeson'un hayatı bağışlandı ama oğulları öldürüldü. Annesi ve hizmetkârları etrafını sarıp ölü doğduğunu ileri sürerek ağlaştıkları için yalnızca bebek İason hayatta kalabildi. İason gizlice akıllı bir Sentor olan Chron'a gönderildi. Pelias hâlâ tahttan indirilme korkusu içindeydi, bu yüzden bir kâhine başvurdu. Kâhin onu tek sandaletli bir adam tarafından alaşağı edileceği konusunda uyardı.

İason büyüdü ve mirasından haberdar oldu, dolayısıyla taht üzerinde hak iddia etmeye kararlıydı. Chrion'un yanından ayrılarak İolkos'a doğru yola çıktı. Yolda bir ırmaktan geçmesi gerekti. Irmağın kenarına geldiğinde yaşlı bir kadın ondan yardım istedi. İason kadını ırmaktan geçirirken sandaletlerinden birini kaybetti.

İason İolkos'a geldi ve Pelias'a tanıtıldı. Kralın huzuruna çıkarıldığı sırada ayaklarında tek bir sandalet vardı. İason krala hakkını aramaya geldiğini açıkladı. Pelias konukseverlik yasaları gereği İason'u hemen öldürtemezdi, ayrıca Aeson'un yandaşlarının ayaklanmasından da çekiniyordu. Bu nedenle İason'a muhteşem ve kanatlı bir koç olan Chrysomallos'un Altın Postu'nu getirdiği takdirde tahta geçebileceğini söyledi. İason bunu kabul etti ve böylece ünlü Altın Post macerası başlamış oldu.

Sinsi Hera

İason'un ırmaktan geçirdiği yaşlı kadın aslında Hera'dan başkası değildi. Hera kendisine gerektiği gibi saygılı davranmayan Pelias'tan nefret ediyordu. Bu nedenle İason'un tahta geçme mücadelesinde ona destek oldu.

ALTIN POST'UN PEŞİNDE

İason Herakles dahil Yunanistan'ın en asil ve ünlü kahramanlarını topladı. Athena'nın yönlendirmesiyle kocaman bir gemi inşa ettiler ve adını *Argo* koydular. Topluluk kendine de Argonot ya da "*Argo*'nun denizcileri" ismini verdi. Postun bulunduğu Kolkis'e doğru yelken açtılar ama bu çok uzun ve engellerle dolu bir yolculuk oldu. Argonotlar Lemnos Adası'ndaki kadınlarla vakit geçirdiler (İason'un orada ikizleri oldu), yollarını şaşırdılar, savaşlara girdiler, kâhin Phineus'u Harpilerin elinden kurtardılar ve Symplegades'ten (arasından geçmek isteyen gemileri, birbirlerine yaklaşarak paramparça eden bir çift kayalık) geçmeyi başardılar.

Sonunda Argonotlar Kolkis'e ulaştılar ve İason postu istedi. Kolkis kralı Aeetes İason'a üç görevi yerine getirirse postu alabileceğini söyledi:

1. Ağızlarından alev fışkıran iki öküze boyunduruk takıp bir tarlayı sürmek.
2. Sürülen tarlaya bir ejderhanın dişini ekmek.
3. Postu koruyan ve asla uyumayan canavarı alt etmek.

Hera ve Athena, İason'u bu görevlerinde destekledi. Athena Aeetes'in kızı olan Medea'yı İason'a âşık etmek için Eros'u yolladı. İason'a deli gibi âşık olan Medea ona her görevinde yardım etti:

- Cildini alev saçan öküzlerden koruması için ona bir merhem verdi.
- İason'u ekeceği ejderha dişinden bir ordu dolusu savaşçı yetişeceği konusunda uyardı ve bunları nasıl yeneceğini gösterdi. İason savaşçıların üzerine bir kaya fırlattı. Kafaları karışan savaşçılar birbirlerine saldırdı.
- İason'a bekçilik yapan ejderhayı uyutabilecek bir uyku ilacı verdi. Bu sayede İason postu ele geçirebildi.

İason postu elde eder etmez Argonotlar Medea'yı yanlarına alarak Kolkis'ten ayrıldılar.

Aeetes oğlu Apsyrtus'un komutasındaki bir donanmayı Argonotların peşinden gönderdi. Burada da Medea sevgilisinin yardımına koştu. Erkek kardeşine haber gönderip kaçırıldığını bildirdi ve kendisini kurtarmak için belli bir noktaya gelmesini istedi. Apsyrtus kız kardeşini kurtarmak amacıyla belirtilen noktaya geldiğinde İason onu pusuya düşürüp öldürdü. Aynı anda Argonotlar da Apsyrtus'un adamlarına saldırarak onları öldürdüler.

Korku Salan söylenceler

Korku salan bir başka öyküde ise İason Kolkis'teyken Apsyrtus küçük bir oğlan çocuğudur. Medea Argonotların kaçmasını sağlamak için kardeşini ufak parçalara ayırır ve hareket ederken bunları denize atar. Aeetes oğlunu gerektiği gibi gömebilmek için bu parçaları toplamak zorundadır ve bunun için de gemilerine gereksinimi vardır; bu yüzden Argonotları kovalamaktan vazgeçilir.

Argonotlar dönüş yolunda da bir sürü sıkıntı yaşadı. Charybdis anaforu ile mağarasında pusu kuran canavar Scylla'nın arasından geçmek zorundaydılar; son derece sert fırtınalara tutuldular, rüzgârın etkisiyle rotalarını şaşırıp Akdeniz'de yeniden yollarını bulmaya çalıştılar ve bronz kaplı korkunç bir Dev'le boğuştular. Ama sonunda İolkos'a ulaşmayı başardılar.

KORKUNÇ TRAJEDİLER VE BAŞARISIZ BİR KAHRAMAN

Argonotlar henüz yoldayken gemilerinin battığı söylentisi yayıldı. İason'un öldüğüne inanan Pelias onun küçük kardeşi ile babası Aeson'u öldürdü. Bu İason'un annesini öylesine sarstı ki o da kendi canına kıydı.

Ebeveynini ve kardeşini öldürmesi üzerine İason Pelias'ın tahtı asla bırakmayacağını anladı. Medea'nın onu yok etmesine izin

verdi. Medea, Pelias'ın kızlarını babalarının genç kalmasını sağlayacaklarına inandırdı ve bunun için ne yapmaları gerektiğini gösterdi: Bir koç kurban etti, onu parçalayıp parçaları pişirdi. Kısa süre sonra kazandan dışarıya bir kuzu çıktı. Pelias'ın kızları da aynı şeyi babalarına uyguladı. Onu parçalara ayırıp pişirdiler ama kazandan dışarıya bir delikanlı çıkmadı. Pelias kendi ailesi tarafından öldürülmüş oldu.

Pelias'tan kurtulmasına karşın İason tahta geçemedi. Pelias'tan kurtulmak amacıyla yaptıkları nedeniyle o ve Medea İolkos'tan sürgün edildi. Korint'e kaçtılar. Orada İason Korint kralının kızı Glauce'ye âşık oldu ve Medea'dan ayrılıp onunla evlenmek istedi. Medea genç geline zehirli bir giysi ve taç verdi; Glauce bunları giydiğinde onu kurtarmaya koşan babasıyla birlikte öldü. Medea bundan sonra İason'dan olan iki çocuğunu öldürdü ve İason ölülerinin yasını tutarken Atina'ya kaçtı.

İason karısını terk ettiği için Hera'nın gözünden düştü. Sonradan oğlu Thessalus'un İolkos tahtına geçmesini sağladıysa da bundan sonraki yaşamında çok mutsuz oldu. Sonunda *Argo*'dan düşen bir kalasın altında kalarak öldü.

ODYSSEUS

***Odysseia*'nın Kahramanı İthaka Kralı**

Odysseus İthaka Adası'nın kralıydı. Zekâsıyla ünlüydü; Truva Savaşı'nda Yunanlıların safında savaştı ve Truva atı hilesini o akıl etti. Homeros'un epik öyküsü *Odysseia* on yıl süren Truva Savaşı'ndan sonra Odysseus'un eve dönmek için giriştiği zorlu yolculuğu anlatır. Kendisine sadık kalan karısına ve oğluna kavuşmak için Odysseus on yıl boyunca bir sürü engeller aşmak ve maceralar yaşamak zorunda kaldı. Yolculuğunun bu kadar uzun ve zorlu geçmesinin nedeni Poseidon'u gücendirmiş olmasıydı; denizde yolculuk ediyorsanız bu hiç de iyi bir fikir değildir.

Odysseus'un eve dönüş yolculuğunun ilk bölümünde adamları Cicones'le savaştı. Savaşı kazandılar ama her gemiden altışar adam kaybettiler. Bir başka durak yerinde Odysseus etrafı araştırmak için üç adamını gönderdi. Adamları lotus yiyenlerle karşılaştı ve onlarla birlikte yemeğe oturdu. Lotus yiyiciler adamları bir düş dünyasına taşıdılar ve onların tüm hedeflerini unutup yalnızca lotus yemeye devam etmek istemelerini sağladılar. Odysseus bu adamları zorla gemiye taşıdılar ve onların zincire vurdurarak denize atlayıp lotus yiyicilerin yanına dönmelerini engelledi.

KİKLOP POLYPHEMUS'LA KARŞILAŞMA

Odysseus'un gemisi kikloplarn –tek gözlü, insan yiyen devlerin– ülkesine ulaştığında durum daha da kötüleşti. Polyphemus isimli Kiklop Poseidon'un oğluydu. Odysseus ve on iki adamı adada dolaşırken bir sürü yiyecekle dolu bir mağara buldular. Odysseus ve adamları bu yiyeceklerden bir kısmını istemek amacıyla mağarada oturup buranın sahibinin gelmesini beklediler. Mağara Polyphemus'a aitti.

Gün batarken Polyphemus sürüsüyle birlikte geldi. Her zamanki gibi sürüsünü mağaraya soktu ve girişi büyük bir kayayla kapattı. Odysseus Polyphemus'tan kendisine tanrıların öngördüğü konukseverliği göstermesini istedi. Polyphemus buna onun iki adamını yakalayıp yemekle karşılık verdi.

Adamlar Polyphemus'u öldürmeye kalkışmadı çünkü mağaranın ağzındaki büyük kayayı ancak o kaldırabilirdi. Sabahleyin Polyphemus Odysseus'un iki adamını daha yedi ve sonra sürüsünü dışarıya çıkardı. Sonra da kayayı yerine yerleştirip adamları Kiklop'a yem olmak üzere mağarada hapsetti. Ama zeki Odysseus bir plan yaptı.

Polyphemus o gece sürüsüyle birlikte dönünce iki adam daha yedi. Odysseus yanındaki şaraptan Kiklop'a ikram etti. Polyphemus sarhoş oldu ve Odysseus'a ismini sordu. Odysseus "Hiç Kimse" diye yanıt verdi. Polyphemus şaraptan çok memnun kalmıştı, ödül olarak Hiç Kimse'yi yemeyeceğine söz verdi. Sonra da sızdı. Canavar sızmışken Odysseus onun tek gözüne bir kazık sokarak onu kör etti Polyphemus birilerinin onu öldürmeye çalıştığını haykırınca öbür Kikloplar koşa koşa geldi. Ona saldıranın kim olduğunu sorduklarında Polyphemus "Hiç Kimse," dedi. Bu anlamsız yanıt üzerine diğer Kikloplar onu bırakıp gittiler.

Sabahleyin Polyphemus sürüsünü otlatmak zorundaydı ama adamların körlüğünden yararlanarak kaçacağından endişe ediyordu. Bu yüzden kayayı kaldırdıktan sonra mağaranın kapısını kendi bedeniyle kapadı. Koyunlar dışarıya çıkarken hepsini teker teker elleriyle yoklayarak sadece onların çıktığından emin olmak istedi. Göremediği için Odysseus ve adamlarının koyunların altına saklanarak Kiklop'un mağarasından kaçtıklarını fark edemedi. Adamlar sürüyü gemilerine götürüp yüklediler ve hemen adadan ayrıldılar.

Onlar uzaklaşırken Polyphemus artlarından kocaman kayalar fırlattı ama göremediği için hedefi tutturamadı. Odysseus ona gerçek adını söyleme arzusunu yenemedi ve Kiklop'a seslenerek onu kandıran kişinin Odysseus olduğunu bildirdi. Öfkeden deliye

dönen Polyphemus babası Poseidon'dan Odysseus'un evine dönmesini engellemesini, bu olanaksızsa adamlarının hepsini öldürüp gemilerini batırmasını istedi. Poseidon oğlunun yakarışlarına dayanamadı ve yolculuğunun geri kalan bölümünde sürekli olarak Odysseus'un başına bela oldu.

ESİNTİLİ AEOLUS

Odysseus ve adamları, rüzgârların denetimi tanrılar tarafından kendisine verilmiş olan Aeolus adındaki ölümlüyü Aeolia ismindeki yüzen adasında ziyaret etti. Orada bir süre kaldılar ve Odysseus Aeolus'a başlarından geçenleri anlattı. Oradan ayrılırlarken Aeolus Odysseus'a içinde İthaka hariç her yöne esen rüzgârların bulunduğu bir torba verdi. Bu rüzgârlar torbada kaldığı sürece Odysseus doğrudan doğruya yurduna dönebilecekti.

Odysseus gece gündüz bu torbaya gözü gibi baktı. Gemileri İthaka'ya varmak üzereyken adamları torbada ne olduğunu merak etmeye başladı. Odysseus onu çok iyi koruduğuna göre içinde bir hazine bulunduğu kanısına vardılar. Odysseus uyurken adamları torbayı açtı ve tüm rüzgârlar serbest kaldı. Korkunç bir fırtına onları yeniden Aeolia'ya sürükledi. Aeolus Odysseus'a karşı olan tanrıları gücendirmeye çekindiği için bu kez onlara yardım etmekten kaçındı.

DÜZENBAZ DEVLER

Önceleri yerliler dostça davrandı, hatta genç bir kız onlara kendi evinin yolunu gösterdi. Adamlar buraya geldiklerinde bir devanası onları karşıladı ve kocasını çağırdı. Dev gelir gelmez adamlardan birini yakalayıp yedi.

Diğerleri gemilerine doğru kaçmaya başladı; Laestrygonialılar da peşlerinden geliyordu. Gemiler yelken açmaya çalışırlarken devler kocaman kayalar fırlatarak onları batırdı. İnsanları balık gibi zıpkınla avlayıp yediler. Tek kurtulan Oysseus'un gemisi oldu, zira o biraz daha açılabilmişti.

İNSANLARI DOMUZA DÖNÜŞTÜRMEK

Elinde bir tek gemi kalan Odysseus bundan sonra başına geleceklerden korkuyordu. Bir sonraki adaya geldiklerinde kimin karaya çıkacağını kararlaştırmak için kura çektiler. Odysseus gemide kaldı.

Karada araştırmaya çıkanlar Circe adındaki cadıyla karşılaştılar. Circe onları yemeğe davet etti ve hepsini domuza dönüştürdü. Kurtulabilen tek kişi olanları Odysseus'a anlattı. Adamlarını kurtarmaya karar veren Odysseus tek başına karaya çıktı. Hermes onun yolunu kesti ve onu Circe'nin büyüsünden koruyacak sihirli bir ot verdi. Circe'nin büyüsü etkisiz kalınca Odysseus yaptıkları yüzünden onu öldürmekle tehdit etti. Cadı ondan af diledi ve onunla yatmayı teklif etti. Oysa Hermes Odysseus'u cadının yatakta erkekliğini aşırabileceği konusunda uyarmıştı. Bu yüzden kahramanımız cadıya tanrıların önünde ona ve adamlarına zarar vermeyeceğine yemin ettirdi. Aynı zamanda adamlarını de eski şekillerine döndürmesini istedi. Cadı söylenenleri yaptı ve inanılmaz bir konukseverlik gösterdi. Odysseus ve adamları yaklaşık bir yıl onun yanında kaldı.

Kimlikte Yanılgı ve Tasarlanmamış Ölüm

Odysseus'un Circe'nin adasında geçirdiği bir yıl zarfında cadıyla ilişkisi oldu. Bir söylenceye göre dünyaya gelen oğulları Telegonus daha sonra babasının ölümüne sebep oldu. Genç bir adam olduğunda Telegonus babasını aramaya çıktı. İthaka'yı başka bir ada zannederek saldırıya geçti. Odysseus krallığını savunmaya çalışırken Telegonus onu öldürdü.

ODYSSEUS'UN KARŞILAŞTIĞI ENGELLER

Poseidon, Odysseus'un evine dönmesini engellemek için elinden geleni yapmakta kararlıydı. İthaka'ya ulaşmadan önce Odysseus daha birçok engelle, zorlukla karşılaştı ve serüvenler yaşadı:

Yeraltı Dünyası'na Seyahat

Odysseus kâhin Tiresias'ın gölgesiyle konuşup eve dönüş yolunda kendisini bekleyen tehlikeleri ve bunlardan nasıl kurtulacağını öğrenmeye karar verdi. Tiresias ona Helios'un sürüsünü, Scylla ve Charybdis'in önünden nasıl sağ salim geçireceğini öğretti. Aynı zamanda İthaka'ya döndükten sonra Poseidon'la nasıl barışabileceğini de anlattı. Yeraltı Dünyası'ndayken Odysseus annesinin, Agamemnon'un ve Akhilleus'un gölgeleriyle de görüştü.

Sirenler

Bu dişi yaratıklar gemiler geçerken son derece güzel, baştan çıkarıcı şarkılar söylüyorlardı. Gemiciler onlara doğru dümen kırdığında ise gemileri kayalara çarpıyordu. Circe'nin önerisi üzerine Odysseus adamlarının kulaklarına balmumu tıkatarak Sirenlerin şarkılarına kapılmalarını önledi. Odysseus bu güzel şarkıları duymak istiyordu, bu yüzden adamlarına kendisini geminin direğine bağlamalarını istedi. Sirenlerin şarkılarını duyunca bağlarından kurtulup onların yanına gitmeye çabaladı ama ipler sayesinde hem kendisinin hem de gemisinin güvenliği sağlanmış oldu.

Gemi önlerinden geçerken tek bir denizci bile şarkılarının büyüsüne kapılmayınca Sirenler çok bozuldu. Büyülerinin gücünü yitirdiklerini sanarak kendilerini denize attılar ve bir daha sesleri duyulmadı.

Scylla ve Charybdis

Scylla deniz kenarındaki kayalıklarda bir mağarada yaşayan ve insan yiyen bir canavardı; Charybdis ise çok tehlikeli bir anafordu. Önlerinden geçen denizciler genellikle ya birinin ya da ötekinin eline düşüyordu. Gemisi bu tehlikeli bölgeye ulaştığında Odysseus Scylla'nın daha tehlikesiz olduğunu düşünerek ona doğru dümen kırdı. Ne yazık ki fazla yakınına geldi ve Scylla adamlarından altısını yakalayıp yedi.

Helios'un Sürüsü

Odysseus hem Circe hem de Tiresias tarafından belli bir adadaki sürüye dokunmaması gerektiği, çünkü bu sürüdeki kutsal hayvanların Helios'a ait olduğu konusunda uyarılmıştı. Bu adaya yaklaştıklarında Odysseus adamlarına burada durmayacaklarını söyledi ama adamlar isyana kalkıştı, bu yüzden de Odysseus onların isteğine uymak zorunda kaldı. Adada mola verdikleri zaman rüzgârlar yön değiştirdi, dolayısıyla hareket edemediler. Bir süre sonra yiyecekleri tükendi. Odysseus adamlarına güneş tanrısının sürüsüne dokunmamaları gerektiğini söyledi ama adamlar açlıktan ölmektense hayvanları yiyip tanrı tarafından cezalandırılmayı yeğledi. Helios çok öfkelendi ve Zeus'a şikâyette bulundu; intikamı alınmazsa güneşi Yeraltı Dünyası'na hapsedeceğini ileri sürdü. Odysseus'un adamları yeniden yelken açtığında Zeus tüm müretebatın ölümüne yol açan bir fırtına yolladı. Odysseus'un gemisi Charybdis anaforunun içine sürüklendi ve kahramanımız canını zor kurtardı.

Calypso'nun Adası

Gemisi paramparça olan Odysseus bir kalas parçasına tutundu ve dokuz gün su üstünde sürüklendi. Sonunda orman perisi Calypso'nun yaşadığı adaya ulaştı. Calypso Odysseus'a âşık oldu ve yanında kalırsa onu ölümsüz kılacağı vadiyle yedi sene gitmesini engelledi. Oysa Odysseus sıla özlemi çekiyordu. Sonunda Athena'nın ricası üzerine Zeus Hermes'i göndererek Calypso'ya Odysseus'u azat etmesini emretti.

İthaka'ya Dönüş

Odysseus bir sal üstünde Calypso'nun adasından ayrıldı; Poseidon'un gönderdiği bir fırtınada neredeyse ölüyordu. Zar zor Scheria Adası'na ulaştı ve burada Fenikeliler tarafından konukseverlikle karşılandı. Daha sonra onların gemilerinden biriyle yurduna dönebildi. Odysseus İthaka'ya gelince de yokluğunda onun sarayında yaşamaya başlayan ve sadık karısı Penelope'yi (ve dolayısıyla kraliyet tacını)

elde etmeye çalışan taliplerle savaşmak zorunda kaldı. Athena'nın yardımıyla bu savaşı kazandı ve hem karısına hem de krallığına yeniden kavuştu.

Akıllı Penelope

Penelope zeki ve yirmi yıllık yokluğu boyunca kocasına sadık kalmış bir kadındı. Talipleri onu kendisine yeni bir eş seçmesi için zorladığında onlara hasta kayınpederi için bir kefen dokuduğunu, onu bitirdikten sonra aralarından birini seçeceğini söylüyordu. Her gün kefenden bir miktar dokuyarak, geceleri ise dokuduğu bölümü sökerek Odysseus'un döneceği güne kadar taliplerini oyaladı.

AKHİLLEUS, AGAMEMNON VE DİĞER ÖNEMLİ KAHRAMANLAR

Eskilerin İdolleştirdiği Adamlarla Tanışın

Klasik mitoloji birçok kahramanın yiğitliklerinden ve serüvenlerinden söz eder. İşte söylencelerde karşılaşacağınız diğer bazı kahramanlar:

AKHİLLEUS (AŞİL)

Akhilleus Truva Savaşı'nda Yunan saflarında yer alan en ünlü kahramandı. Myrmidon Kralı Peleus ile Deniz Perisi Thetis'in oğluydu. Prometheus Thetis'in ileride babasından daha ünlü olacak bir oğlan doğuracağını söyleyinceye kadar hem Zeus hem de Poseidon Thetis'e kur yaptı. Bu kehaneti duyduktan sonra tanrılar Thetis'in peşini bıraktı.

Akhilleus doğduğunda annesi onu ölümsüz kılmaya çalıştı. Bir söylenceye göre kadın bebeği ambrosia ile (tanrıların yiyeceği) ovdu sonra ölümlülüğünü yakmak için onu ateşe attı ama işlem tamamlanmadan önce kocası içeri girdi. Daha iyi bilinen söylencede kadın oğlunu bir ayağından tutarak Styx Irmağı'na daldırır. Irmağın suyu annesinin tuttuğu topuğu dışında bebeğin tüm vücudunu her türlü kötülüğe karşı korunaklı yapar. Ufak ama ciddi bir zaafı tanımlayan *Aşil topuğu* deyimi bundan kaynaklanmaktadır.

Akhilleus İason'un da bakımını üstlenmiş olan Chiron adındaki Sentor tarafından yetiştirildi. Homer'in epik şiiri *İlyada*'nın başkahramanıdır. (Akhilleus'un öyküleri için bkz.: "Truva Savaşı'nın Kahramanları" ve "Ares").

AGAMEMNON

Agamemnon donanmasının Truva'ya doğru yelken açmasına yardımcı olacak rüzgârları sağlayabilmek için kızı İphigenia'yi kurban etti. Agamemnon Truva Savaşı'nda Yunan ordularının komutanıydı. Evine döndükten sonra banyo yaparken karısı Clytemnestra ve onun aşığı Aegisthus tarafından öldürüldü.

MELEAGER

Kaledonya yabandomuzunu öldüren kahraman Meleager'in Argonotlar arasında da ismi geçer.

NARCİSSUS

Olağanüstü yakışıklı bir delikanlı olan Narcissus kendisine âşık olanlara tepeden bakardı. Tanrılar onu cezalandırmak için bir su birikintisinde gözüne çarpan kendi görüntüsüne âşık olmasını sağladılar. Sadece kendi yansımasına tutulduğunu ve bu yansımanın aşkına karşılık veremeyeceğini anlayan Narcissus intihar etti.

Tragedyalarla Katarsis

Yunan düşünürü Aristoteles izleyicilerin trajedilerden hoşlandığına, çünkü böylece karakterleri izlerken acıma ve korkuya kapıldıklarına, bu duyguların bir öykü aracılığıyla canlanması sonucu bir çeşit gerilimin azalması olan katarsis deneyimlediklerine inanıyordu. Trajedi örneklerine Oedipus ve Antigone'un hikâyeleri de dahildir.

OEDİPUS

Oedipus doğmadan önce Tebai kral ve kraliçesi olan babası Laius ile annesi İokaste bir kâhinden, doğacak çocuğun babasını öldürüp annesiyle evleneceğini öğrendiler. Çocuk doğunca Laius

hizmetkârına bebeği bir dağ eteğine götürüp bırakmasını söyledi ama hizmetkâr savunmasız bebeği bir çobana verdi. Oedipus rüştünü ispat ettikten sonra aynı kehaneti duydu. Kaderini engellemek amacıyla onu büyüten ve ebeveyni olduğuna inandığı insanları terk edip Tebai'ye doğru yola çıktı. Bir yol sapağında bir yabancıyla kavgaya tutuştu ve onu öldürdü; bu adam biyolojik babası Laius'tu. Oedipus Sfenks'in bilmecesini doğru yanıtladıktan sonra Tebai kralı oldu ve kısa süre önce dul kalmış olan kraliçe İokaste'yle evlendi. Oedipus engellemeye çalıştığı kehanetin gerçekleştiğini öğrenince kendini kör etti.

ORESTES

Agamemnon'un oğlu olan Orestes babasının öcünü almak için annesi Clytemnestra'yı öldürdü. İşlediği bu suç yüzünden Erinyeler onun peşine düştü. Mahkemede yargıçların lehte ve aleyhteki oyları eşitlenince Athena'nın Orestes'e yarayan oyu bu eşitliği bozdu.

ORPHEUS

Usta bir müzisyen olan Orpheus zehirli bir yılan tarafından öldürülen eşi Eurydike'yi kurtarmak için Yeraltı Dünyası'na indi. (Sonra ne oluğunu öğrenmek için bkz.: "Ölümden Kaçış: Yeraltı Dünyası'na giden ölümlüler".)

PELOPS

Pelops çocukken babası Tantalos onu parçalara ayırdı, etinden yahni yapıp tanrılara sunmak istedi. Tanrılar bu oyuna gelmedi ve çocuğu yeniden canlanırdı. Sadece Persephone'un yok oluşundan büyük üzüntü duyan Demeter yahniden bir lokma aldı: Pelops'un omzundaki bu eksiklik fildişi bir parçayla tamamlandı. Tanrılar Pelops'a savaş arabası kullanmayı öğretti ve o karısını bu araba yarışlarından birinde kazandı (aslında rakibinin arabasında-

ki dingil pimini sökerek tekerleğin yerinden çıkmasını sağlamış ve yarışı böyle kazanmıştı). Büyük bir savaşçı olan Pelops Peloponnese diye bilinen bölgeyi fethetti. Daha sonra Yunanlılar onun kemiklerini Truva'ya taşıdılar, çünkü bir kâhin onlara bunu yaparlarsa savaşı kazanacaklarını söylemişti.

TRUVA SAVAŞI'NIN NEDENİ

Tarihteki Ünlü Çatışmanın Açıklanması

Truva Savaşı olarak bilinen Akalar (çeşitli Yunan kabilelerinin ordularına verilen ortak isim) ile Truvalılar arasındaki on yıllık çatışma klasik mitolojideki en ünlü olaydır. Bu, sayısız trajedilere yol açan uzun, kanlı ve yıkıcı bir savaştı. Bu savaş çeşitli savaşçıların kahramanlıklarını sergilemelerine ve tanrıların gözdelerine yardım etmelerine olanak tanıdı.

Birbiriyle bağlantılı görünmeyen çeşitli olaylar bir yapboz oyunu gibi bir araya gelerek Truva Savaşı'nın başlamasına neden oldu. Her şey Yunanlı kahraman Akhilleus'un anne ve babası Peleus ile Thetis'in düğününde başladı.

BAŞARISIZ BİR EVLİLİK

Ölümlü bir kral olan Peleus ile Deniz Tanrıçası Thetis'in düğünü çok görkemli oldu. Hemen hemen tüm tanrı ve tanrıçaların yanı sıra çok sayıda ölümlü de törende hazır bulundu.

Fitne ve Uzlaşmazlık Tanrıçası Eris düğüne davetli değildi. Hatta Zeus Hermes'e, Eris kapıya gelirse içeri almamasını emretmişti. Girişi engellenen Eris kalabalığa üzerinde "en güzele" yazılı olan altın bir elma fırlattı. En güzelin kendisi olduğuna inanan Athena, Afrodit ve Hera elmayı kapmaya çalıştılar. Tanrıçalar arasında tartışma başladı. Öbür tanrılar olaya karışmak istemiyordu; birisini seçerlerse diğer ikisinin kızarak öç almasından çekiniyorlardı. Bu yüzden Zeus bu olayın çözümlenmesi için Hermes'e tanrıçaları genç prens Paris'e götürmesini emretti. Paris kendisine dünyanın en güzel kadınını vermeyi vaat eden Afrodit'i seçti; söz konusu kadın Truvalı Helen'di.

TRUVALI HELEN

Zeus ve Leda'nın kızı olan Helen'in birçok talibi vardı ve üvey babası Sparta Kralı Tyndareus bu rekabetin Yunan prensleri arasında bir savaşa yol açmasından çekiniyordu. Bu nedenle Tyndareus, akıllı Odysseus'un da tavsiyesine uyarak, Helen'in taliplerine eş olarak kim seçilirse seçilsin onu destekleyeceklerine dair yemin ettirdi. Talipler arasında kura çekildi ve kazanan Menelaus oldu. Menelaus Helen'le evlendi ve Tyndareus'un ölümünden sonra Sparta kralı oldu.

PARİS ÖDÜLÜNÜ İSTİYOR

Helen evliydi ama Paris Afrodit'in söz verdiği ödülü almakta kararlıydı. Tüm uyarılara karşın Paris Sparta'ya gitti. Orada Menelaus tarafından büyük bir içtenlikle karşılandı.

Paris'in ziyareti sırasında Menelaus bir cenazeye katılmak için Sparta'dan ayrıldı. Helen'in tehlikede olduğu aklına bile gelmediği için karısını yanına almadı. Paris bu fırsattan yararlandı. Helen'i kaptığı gibi Sparta'dan kaçtı. (Bazı söylencelere göre saraydaki hazineyi de soydu.)

Menelaus ile Odysseus Truva'ya giderek Helen'in geri verilmesini istediler. Kral Priamos Yunanlılarla savaşmak istemiyordu ama elli oğlu Paris'in Afrodit tarafından bağışlanan Helen'in üzerindeki hakkını koruması için yalvardılar. Azınlıkta kalan Priamos Helen'i ve hazineyi geri vermeyi reddetti.

TRUVA YOLUNDA

Menelaus Sparta'ya döner dönmez, kendisine destek olmaya yemin etmiş olan Helen'in eski taliplerini çağırdı. Birtakım çekinceleri olmasına karşın hepsi yeminlerine sadık kalmayı seçti. Büyük bir Yunan ordusu oluşturuldu ve Menelaus kardeşi Agamemnon'u ordunun komutanlığına getirdi.

Protesilaus'un Öyküsü

Truva'da karaya ilk ayak basan, Protesilaus isimli bir savaşçıydı. Bir kehanete göre Truva topraklarına ilk çıkan Yunan orada ilk ölen olacaktı. Daha sonra Truvalı Savaşçı Hektor Protesilaus'u öldürdü, böylece o Yunanlıların savaştaki ilk kayıpları oldu.

Menelaus Truva'ya yelken açmak üzere binden fazla gemi hazırladı. Oysa rüzgâr uygun değildi, bu yüzden de gemiler limandan çıkamadı. "Artemis" başlıklı bölümde okuduğunuz gibi, Agamemnon daha önce Artemis'in canını sıkmıştı. Bir kâhin Agamemnon'a uygun bir rüzgâra kavuşabilmesi için kızı İphigenia'yı Artemis'e kurban etmesi gerektiğini söyledi. Agamemnon söyleneni yaptı ama daha sonra bu yüzden başı çok derde girdi.

Yunan donanması Truva'ya ulaştı. En akıllıca yöntemin kente erzak taşınmasını engellemek olduğunu düşünen Yunanlılar çevredeki kasabalara saldırdı. Bu savaşlar dokuz yıl boyunca sürdü. Ancak savaşın onuncu yılında Yunanlılar doğrudan Truva'ya saldırdı.

OLYMPOS TANRILARI DEVREDE

Tanrılar ve tanrıçalar Truva Savaşı'yla çok yakından ilgilendiler. Çoğu bir taraftan yana oldu ve yandaşlarına elden geldiğince yardım etti. Ancak yaptıkları seçimler nedeniyle tanrılar arasında bölünmeler oldu; savaşın bu kadar uzun sürmesinin asıl sebebi de buydu.

Olympos'taki tanrıların çoğu Yunanlıları destekledi. Poseidon Yunanlılardan yana oldu çünkü Truva'ya eskiden kalma bir kini vardı; önceki krallardan birinin kentin surlarının yapılmasına sağladığı yardımı karşılıksız bıraktığını unutmamıştı. Hera ve Athena da Truva'ya kin besliyorlardı; Paris altın elmayı onlara değil Afrodit'e vermişti. Hermes ve Hephaistos da Yunanlılardan yanaydı.

Tanrıların Zaafları

Bir savaş sırasında tanrılar ve tanrıçalar bile yenilmez değildir. Savaş alanında en az iki yüce varlık yaralandı. Ares, Diomedes'in mızrağıyla yaralandı, Afrodit ise Ares'e yardım etmek isterken Athena ya da Diomedes tarafından yaralandı.

Truvalılar da çeşitli tanrılardan destek gördü. Altın elmayı kazanan Afrodit Paris'in yanında yer aldı ve Truvalıları destekledi. Apollo ve Artemis de Truvalılardan yanaydı. Ares herhangi bir tarafı tutmamakla birlikte çoğu kez Truvalılarla birlikte savaştı, büyük bir olasılıkla bunun nedeni sevgilisi Afrodit'in onları desteklemesiydi.

Diğer Olympos tanrıları –Hades, Hestia, Demeter ve Zeus– tarafsız kaldı.

TRUVA SAVAŞI'NIN KAHRAMANLARI

Eski İnsanların En Cesurları

Truva Savaşı klasik mitolojideki en ünlü kahramanları bir araya getirdi. Bunlar her iki tarafta da savaşan efsanevi kahramanlardı.

Hektor. Kral Priamos'un oğlu olan Hektor Truvalıların saflarındaki en iyi savaşçıydı. Cesur ve asil olan Hektor, Helen'in kocasına iade edilmesinden yanaydı ama savaş çıkınca kentini canla başla savundu. Protesilaus'u öldürdü; bu, savaşta ölen ilk Yunan oldu. Aynı zamanda Akhilleus'un en iyi dostu Patroklos'u da öldürdü ve bu onun sonu oldu. Hektor Apollo'nun himayesi altındaydı ama Apollo bile onu Akhilleus'tan koruyamadı.

Akhilleus. Akhilleus Yunanlıların safındaki en usta savaşçıydı. Çok sayıda düşman öldürdü ama bir odalık yüzünden Agamemnon'la ters düşünce çok öfkelendi ve savaşmayı reddetti. Akhilleus arkadaşı Patroklos'un öldüğünü öğrenince Hektor'u öldürmeye yemin etti. Gözü dönmüş bir halde yeniden savaşa katıldı ve Hektor dahil sayısız Truvalıyı katletti. Hektor'un cesedini savaş arabasının arkasına bağlayıp Truva surları boyunca günlerce sürükledi. Daha sonra Akhilleus Paris'in attığı bir ok tek zayıf noktası olan topuğuna isabet edince öldü. Bazı söylenceler okun Apollo tarafından yönlendirildiğini ileri sürer.

Tanrılar Mola İstiyor

Tanrılar bir haftadan fazla Akhilleus'un Hektor'un cesedini sürüklemesini izledikten sonra artık dayanamadılar. Haberci tanrıça İris ile Akhilleus'un annesi Thetis'i Akhilleus'a göndererek oğlunun cesedini kral Priamos'a vermesini emrettiler. Akhilleus söyleneni yaptı ve Hektor'un cenaze töreni için savaşa on iki gün ara verildi.

Patroklos. Akhilleus'un en iyi dostuydu ve Akhilleus'la birlikte Chiron adındaki Sentor tarafından büyütülmüştü. Truva Savaşı'nda Yunanlıların safında dövüşmüş bir savaşçıydı. Akhilleus savaşmayı reddedince onun zırhını giyerek savaş alanındaki yerini aldı. Patroklos çok iyi savaştı ama sonunda Hektor tarafından öldürüldü.

Aeneas. Afrodit'in oğlu olan Aeneas Truvalıların safında Hektor'dan sonra geliyordu. Savaş alanında birçok zafere imzasını atan cesur bir savaşçıydı ve Truva alevler içinde kaldığında bile sonuna dek savaştı. Savaşta sağ kalan az sayıdaki Truvalıdan biriydi ve sağ kalanları yeni ülkelerine yönlendirdi.

Diomedes. Akhilleus'tan sonra Yunanlıların en iyi savaşçısıydı. Helen'in eski taliplerinden biri olarak yeminine sadık kalıp Yunanlılarla savaştı. Diomedes Truvalı Prens Pandarus'u öldürdü, Aeneas'ı yaraladı, hem Ares'in hem de Afrodit'in yaralanmasına yol açtı; bunların hepsi bir tek günde gerçekleşti.

Agamemnon. Yunan ordularının komutanıydı. Priamos'un oğullarından biri olan Antiphus'u öldürdü. Agamemnon güçlü bir liderdi; savaşın son yılında Briseis adındaki bir kadın yüzünden Akhilleus'la takıştı. Akhilleus kadını savaş ganimeti olarak almak istiyordu.

Odysseus. Usta bir diplomat olan Odysseus Yunan grupları arasında bölünmeler baş gösterdiğinde ortalığı yatıştırdı. Savaş tüm şiddetiyle sürerken Aias'la birlikte Akhilleus'un cesedini ve zırhını almayı başardı. Athena'nın koruması altındaydı ve sık sık ondan yardım gördü.

Salamisli Aias. Genellikle Büyük Aias olarak tanınan bu Yunan savaşçı iki kez Hektor'la vuruştu. Zeus birinci savaşta berabere kaldıklarını ilan etti. İkinci savaşta Hektor onun silahını elinden alınca Aias savaştan çekilmek zorunda kaldı. Aias ile Odysseus Akhilleus'un cesedini getirmeyi başarınca Odysseus'a ödül olarak Akhilleus'un zırhı verildi. Athena buna öfkelenen Aias'ı delirtti ve Aias kocaman bir koyun sürüsünü Akhilleus'un zırhıyla kendisini onurlandırmayan Yunanlılar sanarak kılıçtan geçirdi. Aklı başına geldiğinde ne yaptığını gördü ve intihar etti.

Lokris'li Aias. Küçük Aias olarak da bilinen bu Yunanlı Truva yenik düştükten sonra Atina'nın tapınaklarından birini kirletti. Truvalı Prenses Kassandra bu tapınağa sığınmış ve bir tanrıça heykeline sarılmıştı. Aias onu sürükleyerek tapınaktan çıkardı (bazıları önce onun ırzına geçtiğini söylüyor). Truva'dan yurduna dönerken Athena tarafından öldürüldü.

Nestor. Nestor Yunanlıların safında sözü dinlenen yaşlıca bir adamdı. Bizzat vuruşmak için çok yaşlı olmasına karşın ordularını savaş arabasından yönlendiriyor ve altın bir kalkan taşıyordu. Nestor'un oğlu ve Helen'in taliplerinden biri olan Antilochus savaşta öldü.

Teucer. Kral Priamos'un yeğeni olmasına karşın üvey kardeşi Salamis'li Aias'la birlikte Yunan saflarında savaştı. Usta bir okçuydu ama ne zaman Hektor'a nişan alsa Apollo okun yönünü saptırıyordu.

TRUVA'NIN DÜŞÜŞÜ

Hiçbir İmparatorluk Sonsuza Dek Yaşayamaz

Yunanlılar dokuz uzun yıl boyunca Truva'nın çevresindeki kentleri ele geçirmeyi başardılar ama Truva'yı alamadılar. Kuşatma sürüp gitti. Çok fazla kan döküldü, insanlarda sıla özlemi ve yorgunluk başladı. Bir şeyler yapmak gerekiyordu. Onuncu yıl savaşın dönüm noktasıydı. Savaşın başlamasında birçok unsurun etken olması gibi, sona ermesinde de çeşitli olaylar rol oynadı.

TRUVALILAR İLERİ

Hektor'un ölümü Truvalılar için büyük bir darbe oldu. Öte yandan Yunanlılar da Akhilleus'u kaybettiler (onu Apollo'nun yardımıyla Paris öldürdü). Salamisli Aias da intihar etti. Aynı zamanda Amazon savaşçıları Truvalılara yardıma geldi. Tüm bunlar Yunanlıların hayrına değildi. Yine de pes etmediler. Hatta daha büyük bir azimle mücadele ettiler.

İÇERİDEN BİRİNİN SIRLARI

Odysseus'un yönetimindeki Yunanlılar Priamos'un oğlu ve Truva'nın önde gelen kâhinlerinden biri olan Helenos'u ele geçirdi. Helenos, Akhilleus'un oğlu Neoptolemus'un ve Herakles'in ok ve yayına sahip bulunan Philoctetes'in yardımı olmadan Yunan ordularının Truva'yı asla ele geçiremeyeceklerini söyledi. Aynı zamanda Palladium kentin ortasında yer aldığı sürece Truva'nın asla teslim olmayacağını da bildirdi.

Odysseus ile Diomedes, Neoptolemus ile Philotetes'i getirmeye gönüllü oldu. Önce genç Neoptolemus'u almak için Sicilya'ya gittiler. Bu kolay oldu çünkü delikanlı orduya katılıp

babasının adına layık olduğunu kanıtlamaya can atıyordu. Sonra Philoctetes'i almak için Lemnos Adası'na gittiler ama burada zorlandılar. Philoctetes yıllar önce kendisini bir adada terk ettikleri için Yunanlılara ve özellikle Odysseus'a kızgındı. Ama Herakles'in hayaleti Philoctetes'e göründü ve görevinin Yunanlılara yardım etmek olduğunu söyledi, bunun üzerine Yunanlılara katılmayı kabul etti.

Palladium Nedir?

Palladium Athena'nın genç arkadaşı olan ve tanrıçanın istemeden öldürdüğü Pallas tarafından Athena'nın onuruna dikilen kutsal bir heykeldi. Palladium önce tanrıların katında bulunuyordu ama daha sonra dünyaya, ileride Truva'nın kurulacağı yere düştü. Heykelin kenti yıkımdan koruduğuna inanılırdı.

Grup Truva'ya geri döndükten sonra Odysseus ile Diomedes Paladium'u aşırıp kent surlarının dışına çıkarmak için bir plan yaptılar. Kılık değiştirdiler ve gecenin karanlığından yararlanıp Truva'ya sızarak herhangi bir zorlukla karşılaşmadan heykeli aldılar.

Yunanlılar Helenos'un söylediklerini yapmışlardı ama Truva hâlâ teslim olmuyordu. Başka bir plan gerekiyordu.

TRUVA'NIN DÜŞÜŞÜ

Odysseus Yunanlıları Truva'ya sokmak için bir plan hazırladı. Athena'nın yönlendirmesiyle Yunanlılar içi boş, devasa bir ahşap at yaptılar. Odysseus ve bir grup seçkin Yunan savaşçısı atın içine gizlendi. Diğer Yunanlılar atı kent duvarlarına kadar getirdi ve bunun Athena'ya bir adak olduğunu belirten bir notla birlikte orada bıraktılar.

Yunan ordusu geri çekildi ve uzaklaşıyormuş gibi yaptı. Truvalılar atı ne yapacaklarını bilemediler. Kimileri onu parçalamayı önerdi. Diğerleri içeri alınmasını istedi. Büyük bir kesim ise merak içindeydi.

Paçavralar içinde bir Yunan askeri ortaya çıktı. Adının Sinon olduğunu ve Yunanlıların onu Athena'ya kurban etmek istediklerini ama atın ellerinden kurtulmayı başardığını söyledi. Anlattığına göre Athena Palladium'u çalan Yunanlılara çok kızmıştı. Sinon bir sır verirmişçesine Yunanlıların Athena'ya armağan etmek için kocaman bir ahşap at yaptıklarını ama bunu kasten kent kapılarından sığmayacak kadar büyük tuttuklarını anlattı. Bu at Palladium'un yerini alacak ve Truvalıları muzaffer kılacaktı.

Truvalıların çoğu atı kent surları içine almaktan yanaydı. Yalnızca bir kişi bu fikre karşı çıktı. Atın başlarına dert olacağından endişe eden Kâhin Laokun Truvalıları Yunanlılara güvenmemeleri konusunda uyardı. Uyarısını desteklemek için mızrağını ata doğru fırlattı. O anda denizden kocaman bir canavar çıkıp Laokun ve oğullarını yuttu.

Truvalılara göre Laokun ata saldırdığı için ölmüştü. Atın gerçekten Athena'ya bir armağan olduğuna, tanrıçanın Laokun'un saldırısına öfkelenip onu cezalandırmak için deniz canavarını gönderdiğine inandılar. Gerçekten de canavarı gönderen Athena'ydı ama kendisine sunulan ödüle saygısızlık ettiği için değil, onu susturmak için.

Helen'in Zekâsı

Bazı söylencelere göre Helen Yunanlıların bir oyun çevirdiğinden kuşkulandı. Gece atın yanına gidip onu inceledi ve bazı Yunan savaşçılarının karılarının sesini taklit ederek seslenip yanıt almaya çalıştı. Odysseus adamların sessiz kalmasını sağladı ve böylece yakalanmalarını engelledi.

Truvalılar atı kentin içine almaya karar verdiler. At Truva surlarının içine girdikten sonra kutlamalara başladılar çünkü zafere ulaşacaklarına inanıyorlardı. Kimse Sinon'un Yunan savaşçıları saklandıkları atın içinden çıkardığını fark etmedi.

Truva'nın dışında geri çekilmiş gibi yapan Yunan orduları çabucak yeniden toparlandı. Atın içine gizlenmiş olan askerler kent

kapılarını açtılar ve Yunanlılar içeriye daldı. Truva'yı yağmaladılar, kenti tümüyle yıktılar ve ellerine geçirdikleri Truvalıları ya öldürdüler ya da esir aldılar. Priamos Zeus sunağına sığınmaya çalıştı ama Akhilleus'un oğlu Neoptolemus tarafından acımasızca öldürüldü. Hektor'un minik bebeği Truva'nın yüksek surlarından aşağıya atıldı. Hekuba (kraliçe), Andromake (Hektor'un karısı) ve Kassandra (Truvalı bir prenses) dahil Truva'nın kadınları esir alındı. Bazı söylencelere göre Lokris'li Aias, Kassandra'ya Athena'nın sunağı üzerinde tecavüz etti.

TANRILARIN GAZABI

Yunanlıların Truva'yı yenmesine yardımcı olan tanrılar savaşçıların saygısız davranışları karşısında dehşete kapıldı. Yunanlıları destekleyen tanrı ve tanrıçalar onları cezalandırmaya karar verdi. Yunanlılar savaşı kazanmış olmalarına karşın Truvalılardan daha iyi durumda değildi. On yıl süren savaştan sonra vatanlarına sağ dönen Yunan askerlerinin sayısı fazla olmadı.

Poseidon büyük bir fırtına oluşturdu ve Yunan donanmasının büyük bir kısmını batırdı. Kurtulabilen gemiler yanıltıcı fenerler yüzünden Euboea'nın kayalıklarına çarptılar. Fırtınada rotasını şaşıran gemiler ise yıllarca yollarını bulamadılar. Bazı Yunanlılar vatanlarına ulaşmayı başardılar ama sonradan pişman oldular.

- Diomedes Argos'a döndüğünde karısının bir âşığı olduğunu gördü. Ülkesinden sürüldü.
- Teucer yurduna sağ salim ulaştı ama karaya çıkmasına izin verilmedi. Babası savaşta yaptıklarından dolayı onun ülkeye girmesini yasakladı.
- İdomeneus evine sağ salim varabilmek için Poseidon'a ilk karşılaştığı kişiyi kurban edeceğine söz verdi. Poseidon onun vatanına ulaşmasına izin verdi ama gemi demir attığında İdomeneus'u ilk karşılayan babasının gelmesiyle büyük bir heyecan ve sevince kapılan oğlu oldu. İdomeneus

yeminine sadık kalmak için oğlunu kurban etti. Bu yüzden vatanından sürüldü.

- Agamemnon yurda dönüşünde karısı Clytemnestra'nın bir âşığı olduğunu gördü. Kızı İphigenia'nın kurban edilmesine duyduğu öfke hâlâ devam eden Clytemnestra Agamemnon'u banyo yaparken öldürdü.
- Odysseus'un vatanı İthaka'ya dönmesi on yıl sürdü. Odysseus Athena'dan destek görüyordu ama Poseidon ona karşıydı; dönüş yolunda bir sürü tehlike atlattı.

Nestor'un Seyahati

Yunanlıların Truva'nın yağmalanması sırasındaki davranışlarını kınayan Nestor evine sağ salim ve gecikmeden döndü. Daha sonra Odysseus'un oğlu Telemachus babası hakkında bilgi almak için Nestor'a başvurdu.

Truva Savaşı bir kenti yok eden ve birçok can kaybına yol açan uzun, kanlı ve acımasız bir savaştı. Burada birçok büyük kahramanlıklar ve inanılmaz bir vahşet yaşandı. Kayıplar olağanüstüydü ve zaferin neredeyse hiçbir anlamı olmadı. Bir bakıma Truva'nın düşüşü Yunanlıların tanıdığı dünyanın sonuydu çünkü kentin yıkılması zaman içinde Roma'nın kurulmasına yol açtı.

YUNAN İLE ROMA SÖYLENCELERİNİN KIYASLANMASI

Ortak Öyküler ve Yeni Söylenceler

Roma tarihinin başlangıcında eski Romalılar tümüyle kendilerine ait bir dine sahipti. Zamanla bu dinde büyük değişimler yaşandı. Romalılar çevrelerindeki arazileri ele geçirdikçe oralardaki dinlerin bazı yönlerini benimsediler ve Yunan edebiyatı Roma'da tanındıkça Romalıların dinini etkiledi. Yunan mitolojisi Roma mitolojisinin bir parçası haline gelerek oradaki bazı boşlukları doldurdu. Zamanla Romalılar Yunan söylencelerini büyük çapta benimsedi (ve sahiplendi).

Benzerlikler ve Farklılıklar

Yunan ve Roma mitolojilerinde birçok öykü temelde aynı olmakla birlikte isimler farklıdır. Bununla beraber Romalıların Yunanlılarınkinden farklı, kendilerine özgü söylenceleri de vardı.

Romalılar Yunan mitolojisinden büyük çapta alıntı yapmalarına karşın kendi tanrı ve tanrıçalarının isimlerini korudular. Roma mitolojisi hakkında temel bilgiler edinmek için aşağıdaki şemada bulunan Roma tanrı ve tanrıçalarının Yunanca isimlerini karşılaştırmak yeterlidir. Roma söylenceleri Yunan söylencelerine çok benzediği için tanrıların Yunan dilindeki isimlerini bilmek Roma mitolojisini anlamaya yardımcı olur.

YUNAN İSİMLERİ	ROMA İSİMLERİ
Afrodit	Venüs
Hera	Juno
Apollo	Sol
Herakles	Herakles
Ares	Mars
Hermes	Merkür
Artemis	Diana
Hestia	Vestia
Athena	Minerva
Müzler	Camenae
Kronos	Satürn
Odysseus	Ulysses
Demeter	Ceres
Pan	Faunus
Dionysos	Baküs
Parcae (Kaderler)	Moirai
Eos	Aurora
Persephone	Proserpine
Eris	Discordia
Poseidon	Neptün
Eros	Cupid
Rhea	Ops
Hades	Pluton
Zeus	Jüpiter
Hephaistos	Vulcan

AENEAS: TRUVALI KAHRAMAN

Aeneas'ın İtalya Seyahati

Kuşkusuz Romalılar her şeylerini Yunanlılardan ödünç almadılar. Kültürlerinin nasıl başladığını ve Roma kentinin nasıl kurulduğunu anlatan kendi öyküleri vardı. Romalılar atalarının Truvalı kahraman Aeneas olduğuna inanıyorlardı.

Aeneas Truva Savaşı'ndan sağ kurtulan pek az kişiden biriydi. Aynı zamanda, sağ kalan Truvalıların önderiydi. Kentleri yakılıp yıkılan Truvalıların yeni bir yurda ihtiyaçları vardı. Bir süre göçüp durdular, ama yerleşmek için kendilerine uygun bir yer bulamadılar. Derken bir gün yeni yurtlarını "eski analarının" vatanında bulacaklarına dair bir kehanet duydular. Önce kehanetin Girit'e işaret ettiğine dair yorumlar yapıldı. Ama Truvalılar oraya gittiklerinde kıtlık yaşadılar. Kehaneti yeniden yorumladılar.

İkinci bir değerlendirme kehanetin İtalya'yı gösterdiğini ortaya koydu. İtalya Truvalıların bir atası olan Dardanos'un vatanıydı. Böylece Truvalılar İtalya'ya doğru yola çıktılar, ama yolculukları kolay olmadı. Denizde korkunç fırtınalara yakalandılar, Harpilerle karşılaştılar ve bir de Juno ile baş etmeleri gerekiyordu.

Bu kitabın önceki sayfalarında Hera olarak tanıdığınız Juno, özellikle incindiği zaman, çok acımasız olabiliyordu. Juno Truva Savaşı sırasında Yunanlılardan yana olmuştu ve savaştan sonra da Truvalılarla ilgili düşünceleri değişmedi. Truvalılardan nefret etmesinin bir nedeni Jüpiter (Yunanlıların Zeus'u) ile Elektra'nın gayrimeşru oğlu Dardanos'tu; Juno'nun kocasının evlilik dışı serüvenlerine öfkesi nesiller boyu sürebiliyordu.

Juno Truvalıların yenilmesini istiyordu ve onların yeni bir yurt edinmelerini de engellemeye çalıştı. Önce oluşturduğu rüzgârlarla Truvalıların gemilerini batırmayı denedi. Ama Neptün'ün (Poseidon) yardımı olmadan bunu başaramadı. Aslında Juno'nun ken-

di alanına müdahale etmesine kızan Neptün fırtınaları durdurdu ama bu arada rüzgârlar Truva donanmasının rotadan çıkmasını sağlamışlardı.

Yeniden rotasını bulmaya çalışan donanma birçok yerde mola verdi. Kartaca'daki bir mola sırasında kraliçe Dido Aeneas'a âşık oldu ve adam onu terk edince kendini öldürdü.

Yıllardır konup göçmekte olan Truvalıların çoğu sürekli yer değiştirmekten bıkmıştı ve artık bir yere yerleşmek istiyordu. Juno kadınların bir kısmını isyana teşvik etti. Donanma Sicilya'da demir atınca Juno kadınları gemileri ateşe vermeye ikna etti. Bazı gemiler yandı ama Jüpiter araya girip kalanları kurtardı. Elinde az sayıda gemi kalmasına karşın Aeneas yeni bir yerleşim yeri aramaktan vazgeçmedi. Kalan gemiler herkesi taşıyamayacaktı, bu nedenle bazı sığınmacıların Sicilya'da kalmasına izin verip geri kalanlarla yolculuğuna devam etti.

İTALYA'YA VARIŞ

Truva'nın düşüşünden yedi yıl sonra Aeneas ve yanındakiler nihayet İtalya'ya ulaştılar. İstedikleri yere gelmişlerdi ama bundan sonra ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Bu ana kadar Aeneas kehanetlere güvenmişti ama şimdi daha fazla bilgi gerekiyordu.

Aeneas Yeraltı Dünyası'na gidip babasının gölgesine danışmaya karar verdi. Elysia Tarlaları'nda karşılaştığı babası ona Roma kavminin temelini atacağını ve çocuklarının da Roma kentini kuracaklarını söyledi.

Aeneas tekrar yaşayanların dünyasına döndü ve yeniden yola koyuldu. Bu kez o ve adamları Tiber Irmağı üzerinde Latium adındaki bir yere ulaştılar. Latium Faunus'un (Pan) oğlu Kral Latinus tarafından yönetiliyordu. Bir kâhin Latinus'a kızı Lavinia'nın denizaşırı bir yerden gelen biriyle evleneceğini söylemişti. Latinus Aeneas'ın kâhinin sözünü ettiği kişi olduğunu düşündü ve bu yüzden Truvalılar burada çok sıcak karşılandı.

JUNO YENİDEN ARAYA GİRİYOR

Doğal olarak Juno buna göz yumamazdı. Daha önce Lavinia ile Rutulialıların kralı Turnus arasında kararlaştırılmış bir evliliği bahane ederek Truvalılar ile Latinlerin arasını açmaya çalıştı. Kral Latinus ile eşi Amata kızlarını Turnus'la evlendirmeye söz vermişlerdi ve Turnus aynı zamanda Amata'nın yeğeniydi.

Juno bir Kader Perisi'ni Amata'ya göndererek onun Aeneas ile Lavinia'nın evliliğine karşı çıkmasını sağladı. Sonra da Kader Perisi, Turnus'u savaş ilan etmeye zorladı.

Turnus'un ölümü

Aeneas Turnus'u hemen öldürmedi. Aralarındaki savaşı Aeneas'ın kazanacağı belli olunca Turnus merhamet dilendi. Aeneas neredeyse onun hayatını bağışlayacaktı ki Turnus'un belinde ölen bir dostunun palaskasını fark etti ve onu derhal öldürdü.

Truvalılar Rutulialılara karşı kahramanca savaştı. Her iki taraf da büyük kayıp verdi. Bu kadar çok adam ölünce, iki tarafın komutanları teke tek dövüşerek bu anlaşmazlığı çözümlemeye karar verdi. Aeneas Turnus'tan daha deneyimli bir savaşçıydı ve Juno bunu biliyordu. Turnus'u son anda bu savaştan çekilmeye ikna etti.

Buna öfkelenen Aeneas Rutulialılara karşı şiddetli bir saldırıya geçti. Bu savaşta o kadar çok insan öldü ki Turnus'un da ölenler arasında olduğu dedikodusu yayıldı. Yeğeninin ölümüne çok üzülen Amata intihar etti.

Oysa Turnus ölmemişti. Bir kez daha iki komutan teke tek dövüşmeye karar verdiler. Bu sefer Juno ortalarda yoktu. Aeneas Turnus'u kolayca alt etti ve savaşı sonlandırdı.

ROMULUS, REMUS VE ROMA'NIN KURULUŞU

Romalıların Kökenini Araştırmak

Rutulialılarla savaştıktan sonra Aeneas Latinlerle pazarlığa oturdu. Latinler Truvalıların yönetimine girmeyi ve onların tanrılarına tapınmayı kabul ettiler. Buna karşılık Truvalılar da bundan böyle Latin ismini benimseyecek ve Latin dilini öğreneceklerdi.

Aeneas kehaneti gerçekleştirerek Lavinia'yla evlendi. Roma kavminin ilk temsilcisi olan Silvius adında bir oğulları dünyaya geldi. Bununla beraber Silvius babasının yerine tahta geçmedi. Aeneas'ın ilk evliliğinden daha sonra ismi İulus olarak değiştirilen bir oğlu vardı.

İulus ülkenin içlerine doğru gitti ve Alba Longa adında bir kent kurdu. Bu kent daha sonra Latinlerin başkenti olacak ve bu konumunu yıllarca sürdürecekti. Latinlerde her taç giyen kral Alba Longa'da tahta çıktı. On iki kuşak boyunca (hepsi Aeneas'ın neslinden gelen) kralların yönetiminde Latinler huzur ve refah içinde yaşadı.

Truvalılar ile Latinlerin bu karışımı yeni Roma kavmini başlatacaktı. Bununla beraber onlara henüz Romalı denmiyordu çünkü daha Roma adında bir kent yoktu.

HUZUR BOZULUYOR

Latinler uzun yıllar boyunca huzur içinde yaşadı ama bu, Numitor'un tahta geçmesiyle sona erdi. Numitor'un yönetimi sırasında kardeşi Amulius bir sürü yolsuzluk yaptı ve kimsenin kendisini engellemesine olanak tanımadı. Amulius Numitor'un iki oğlunu öldürdü ve Rhea Silvia adındaki tek kızını da Vesta Bakiresi olmaya zorladı.

Rhea Silvia hamile kaldı ve ikiz oğulları oldu; Vesta Bakiresi olmasına karşın kendini Mars'ın (Ares'in) yaklaşımlarına karşı koru-

yamamıştı. Egemenliğini tehdit eden bu duruma çok öfkelenen Amulius, Rhea Silvia'yı hapsettirdi ve hizmetkârlarına iki oğlanı yakındaki ırmakta boğmalarını emretti. Hizmetkârlar bu iki minik bebeği öldürmeye kıyamadılar ve onları ırmağa saldılar.

Hizmetkârlar çocuklara kıyamamıştı ama eğer Mars onları kurtarmaya gelmeseydi mutlaka boğulacaklardı. Mars bebekleri emzirmesi için bir kurt gönderdi ve sütten kesilmelerinden sonra da bir ağaçkakan vasıtasıyla onlara yiyecek sağladı. Daha sonra Faustulus adındaki bir çoban onları buldu, alıp evine götürdü ve kimseye haber vermeden büyüttü.

Faustulus Kimdir?

Faustulus Kral Amulius'un baş çobanıydı. Faustulus kralın hizmetindeydi ve bu çocukların onun öldürülmesi emrettiği bebekler olduğundan kuşkulanmasına karşın ihanetten yargılanmayı göze alarak oğlanları kendi evlatlarıymış gibi yetiştirdi.

Romulus ve Remus adı verilen çocuklar çok iyi eğitim aldılar; güçlü ve cesur olarak büyüdüler. Yöredeki çobanlarla dost oldular. Onlar da bu iki delikanlıyı lider olarak kabullendi. Bir süre sonra babalıkları onlara bebekken yaşadıklarını anlattı ve aslında Rhea Silvia'nın kaybolan ikizleri, dolayısıyla tahtın mirasçısı olduklarını sandığını söyledi

Romulus ve Remus gerçek kimliklerini öğrenince Numitor'u ziyaret ettiler ve Amulius'u tahttan indirmek için bir plan yaptılar. İkizler çoban dostları ve Numitor'a sadık kalmış olanlarla bir ayaklanma başlattılar. Amulius'u öldürdüler ve Numitor'u tekrar tahta geçirdiler.

ROMA KENTİNİN KURULUŞU

Romulus ve Remus oturup tahta geçme sıralarını bekleyemeyecek kadar maceraperesttiler, bu yüzden kendi kentlerini kuracakları bir yer aramaya başladılar. Sonunda (Tiber Irmağı üzerinde,

kurdun kendilerini kurtardığı yerin yakınındaki) bir arazi üzerinde anlaştılar ama anlaşmaları da burada sona erdi. Her konuda tartışmaya başladılar. Kentin planını kim yapacaktı? İsmini kim verecekti? En önemlisi, kent kimin yönetiminde olacaktı?

Bu konuların hiçbiri üzerinde anlaşamayınca ikizler tanrılara başvurup bu durumun çözümü için bir işaret istediler. Her biri kendi seçtiği araziye tepeden bakan bir dağın üstünde durdu. Remus altı akbaba gördü, Romulus da on iki akbaba. Her biri kendinin kazandığını iddia etti: Akbabaları ilk gören Remus'tu ama Romulus daha çok akbaba görmüştü. Tartışma giderek büyüdü ve kavgaya dönüştü. Romulus Remus'u öldürdü, yeni kurulan kentin yöneticisi oldu ve kente kendi ismine izafeten Roma adını verdi.

ROMA'YA KADINLARIN GETİRİLMESİ

Romulus'un kente yeni insanların yerleşmesini sağlaması gerekiyordu, bu yüzden kanun ve asker kaçaklarının Roma'ya sığınmalarını teşvik etti. Böylece kentin nüfusu hızla arttı ama bir sorun vardı; burada hemen hiç kadın yoktu çünkü çevredeki erkeklerin hiçbiri kızlarının Roma'da yaşayan serserilerle evlenmesine izin vermiyordu. Romulus kadınları zorla buraya getirmeye karar verdi.

Çeşitli yarışma ve gösteriler içeren bir şenlik düzenledi ve herkesi davet etti. Konuklar kente girince Romalılar kapıları kapadılar. Konuklara saldırıp kadınları ve kızları yakaladılar ve erkekler ile delikanlıları yaraladılar ya da öldürdüler. Yeterince kadına sahip olunca kent kapılarını açıp kalan erkekleri dışarıya çıkardılar.

El konulan kadınlar panik içindeydi ama Romulus çok güzel bir konuşma yaparak onları sakinleştirdi. Böylece onların gönlünü kazandı ve kadınlar Roma'da kalmayı kabul etti.

Doğal olarak erkekler eşlerinden ve kızlarından bu kadar kolay vazgeçmek niyetinde değildi, bu yüzden Roma'ya birçok saldırıda

bulunuldu. Bu saldırıların çoğu düzensiz ve küçük gruplar halinde yapıldığından Romalılar bunları püskürtmekte zorluk çekmediler. Öte yandan Sabin kabilesinin durumu farklıydı.

Sabin erkekleri bir araya geldi ve stratejik bir saldırı planı hazırladılar. Kralları Titus Tatius'un yönetiminde kenti ablukaya aldılar ve bir Romalı komutanın kızına rüşvet vererek onu kalenin kapılarını açmaya ikna ettiler. Sabin erkekleri savaşı kazanmak üzereyken el konulan kadınlar çocuklarıyla birlikte iki ordunun arasına girdi. Savaş durdu; iki taraf da kadınlara zarar vermek istemiyordu; öte yandan kadınlar da Sabin babalarının ve yeni Romalı kocalarının zarar görmesini istemiyorlardı.

Uğrunda savaştıkları insanları öldürmeden savaşı sürdüremeyeceklerini anlayan her iki tarafın da barış istemekten başka seçenekleri kalmamıştı. Halklarını birleştirerek tek bir federasyon oluşturmayı kabul ettiler. Romulus ve Titus Tatius bu federasyonun eş başkanları olacaktı.

ROMULUS'UN ÖLÜMÜ

Romulus ve Titus Tatius Roma Krallığı'nın sınırlarını genişlettiler ve güçlü bir ordu kurdular. Kent barış içinde büyüyüp gelişti. Derken, yaklaşık kırk yıl boyunca başarılı bir yönetici olan Romulus birdenbire ortadan kayboluverdi.

Romulus'un Campus Martius'taki orduyu teftişlerinden birinde korkunç bir fırtına koptu. Romulus çevresini saran bir bulut içinde gözden kayboldu.

Eski Bir Komplo Teorisi

Romulus'un bu kaybolma öyküsüne herkes inanmadı. Kimileri bir grup suikastçının kralı öldürdüğü kanısındaydı. Fırtınadan göz gözü görmez olunca bazı senatörler kralı katledip parçalara ayırmış olmalıydı. Fırtına şiddetlendiğinde ise katiller kralın parçalarının rüzgârla çevreye dağılmasını sağlamışlardı.

Onun aniden kaybolmasına tanık olanlar tanrıların uzanıp onu yukarı çektiklerini iddia ediyordu. Romalıların çoğu bunu gerçek olarak kabullenip Romulus'un tanrısallığına inandı. Bundan böyle ona Savaş Tanrısı Quirinus olarak tapınıldı.

ROMALI KRALLAR

Krallar Dönemi

Romulus'un ortadan kayboluşundan sonra Roma'yı altı kral yönetti. Her biri kentin daha fazla gelişmesine ve dünyada tanınmasına hizmet etti.

NUMA POMPILIUS

Numa, Titus Tatius'un damadıydı. Barışsever bir adam olan Numa "Yasa Koyucu" olarak tanınıyordu. Yeni yasalar belirledi ve komşu kent ve aşiretlerle barış içinde yaşadı. Bilgeliği ve dürüstlüğüyle nam salan Numa, Egeria adında bir orman perisi olan metresinin kendisine danışmanlık yaptığını iddia ediyordu. Numa yeni yasalar hazırlar ama Egeria bunları onaylayıncaya kadar yürürlüğe koymazdı.

TULLUS HOSTILIUS

Numa'dan sonra tahta Tullus Hostilius geçti. Numus barış yanlısıyken Tullus genişlemeden yanaydı. Roma ordusunu eğitmek için var gücüyle çalıştı ve çabalarının sonucunu da aldı. Tullus'un yönetimi sırasına Roma birçok kenti ele geçirdi ve yenilmez bir güç olarak ün saldı. Tullus, Alba Longa'yı da fethetti ve halkı Roma'da yaşamaya zorladı, böylece Roma'nın nüfusu iki katına çıktı.

Saygısızlığa Verilen Çok Ağır Ceza

Tanrılara karşı saygısız davranmak zaten çok kötü bir şeydi. Bundan da beteri, tanrıların gönlünü kazanmak için sahte bir girişimde bulunup sonra onları ihmal etmekti. Tanrıların indinde böylesi bir saygısızlığın cezası ölümdü.

Otuz iki yıl boyunca Tullus'un tek düşüncesi Roma'nın sınırlarını genişletmek oldu. Ama bu arada tanrılara gereken saygıyı göstermeyi ihmal ettiği için tanrılar Roma'ya bir salgın gönderdi. Hastalanan ve ölmek üzere olan Tullus tanrıların gönlünü almaya çalıştı ama artık çok geçti. Bir yıldırım onun işini bitirdi.

ANCUS MARCIUS

Ancus Marcius, Numa'nın torunuydu ve dedesinin barışseverliğini miras almıştı. Bu kral Tiber Irmağı üzerinde ilk ahşap köprüyü yaptırmasıyla ünlendi. Aynı zamanda Tiber'in ağzında Ostia Limanı'nı kurdu.

Barışsever olarak tanınmasına karşın Ancus da kendinden öncekiler gibi Roma'nın sınırlarını genişletti. Güneye ve doğuya doğru yayılarak Latin arazilerini elde etti.

LUCIUS TARQUINIUS PRISCUS

Lucius Tarquinius Priscus taht üzerinde herhangi bir hakkı olmayan bir Etrüsklü'ydü. Ama adını (Etrüsk dilindeki Lucumo'dan) Lucius Tarquinius Priscus olarak değiştirdi ve Kral Ancus'un sağ kolu oldu. Kral öldüğünde iki oğlu olmasına karşın Tarquinius taç giydi.

Tarquinus otuz sekiz yıl boyunca ülkeyi yönetti ve Roma'da çeşitli yenilikler yaptı. Birçok Latin kentini fethederek Krallık'ın sınırlarını daha da genişletti. Jüpiter adına bir tapınağın inşasını başlattı ve kentin çevresine kocaman bir taş duvar çektirdi. Ayrıca daha sonra Roma Meydanı adını alacak olan bataklığı kurutanın da o olduğu söylenir.

Ancus'un oğulları, tahta oturduğu için Tarquinius'u hiç affetmediler. Roma'nın gerçek yöneticilerinin kendileri olduğuna inanıyorlardı ve onu öldürtmek için iki çoban kiraladılar.

SERVIUS TULLIUS

Servius Tullius kraliçenin kölelerinden birinin çocuğuydu. Çocuğun dehasının farkına varan kraliçe Tarquinius'la işbirliği yaparak kendinden sonra bu çocuğun tahta geçmesini garantiye aldı. Servius reşit olunca Tarquinus'un kızıyla evlenerek tahtın bir numaralı varisi oldu.

Suç Ortağı Evlat

Bazı söylencelere göre Servius'un kızı babasının tahttan indirilmesi için hazırlanan komplonun asıl düzenleyicisiydi. Servius öldürülünce Superbus bir cenaze törenine izin vermedi ve Servius'un kızı arabasıyla babasının cesedini çiğnedi.

Servius başarılı bir kraldı ve Roma halkı onu takdir ediyor, sayıyordu. Kendinden öncekiler gibi o da krallığın sınırlarını genişletti; aynı zamanda kentin çevresine Servia Duvarı adı verilen bir duvar çevirtti. Söylendiğine göre vatandaşları sahip oldukları arazilere göre sınıflandırdı ve Diana'ya (Artemis) tapınmayı başlattı.

Servius, tahta geçmek isteyen damadı Lucius Tarquinus Superbus tarafından öldürüldü. Söylenceye göre Superbus, Servius'u tahttan inmeye zorladı ve Senato'dan dışarıya attı. Sonra da onu hançerlemeleri için kiralık katiller gönderdi.

LUCIUS TARQUINIUS SUPERBUS

Lucius Targuinius Superbus kendinden öncekilere kıyasla başarısız bir yöneticiydi. İnsanların saygısını kazanmayı hiç önemsemiyordu; tek istediği güç sahibi olmaktı. Yirmi yıl boyunca terör estirerek tahtına sahip çıktı. Birçok Latin devletini ve Rutulia kentini fethederek Roma krallığının sınırlarını genişletti. Ondan sonra tahta geçecek olan oğlu Sextus monarşinin sonunu getirecek olan bir ayaklanma çıkmasına sebep olacaktı.

Sextus da en az babası kadar acımasızdı. Kimseye aldırmadan her istediğini elde ediyordu. Bir gece arkadaşının karısı Lucretia'yı elde etmek istedi. Kocası evde yokken Lucretia'nın evine gitti ve onunla yakınlık kurmak istedi. Lucretia ona karşı koymaya çalıştı ama Sextus, Lucretia'yı hizmetkârıyla birlikte yatakta yakaladığını ileri sürerek ailesinin ismini lekelemekle tehdit etti. Aile şerefini korumak isteyen Lucretia boyun eğmek zorunda kaldı.

Kocası eve gelince Lucretia ona olup biteni anlattı. Kocasına, babasına ve dostu Lucius Junius Brutus'a onun intikamını alacaklarına yemin ettirdi sonra da kendini öldürdü. Adamlar asilerden oluşan küçük bir ordu oluşturdular ve Sextus'u öldürdüler. Superbus'u Roma'dan kovup krallığa son verdiler. Bu, Roma Cumhuriyeti'nin başlangıcı oldu.

GÜNÜMÜZDE SÖYLENCELER

Günlük Yaşamımızda Karşılaştığımız Söylenceler

Yunan ve Roma döneminden kalma söylenceler yaşamlarını İngilizcede sürdürüyor. Birçok sözcüğün ve deyimin kökeni klasik mitolojiye dayanıyor. Daha önceki bölümlerde bunlardan bazılarından söz edildi; bu bölümde tanıdık gelecek diğerleri ele alınıyor.

ORTAK SÖZ VE DEYİMLER

İşte kaynağını klasik mitolojiden alan birkaç söz ve deyim:

- Bir *odyssey* uzun, tıpkı Odysseus'un Truva'dan vatanına dönüşünde olduğu gibi çoğu kez zorlu ve maceralarla dolu bir seyahattir.
- Ani ve olağanüstü korkuyu ifade eden *panik* sözcüğünün kökeni Pan tanrısına uzanır. Savaşta Pan korkunç bir çığlık atarak düşmanına dehşet saçardı.
- *Arachnid* bir örümcektir. Bu sözcük Athena'yı bir dokuma yarışmasına davet etmek aptallığında bulunan ve bir örümceğe dönüştürülen Arachne adındaki ölümlü bir kadından gelir.
- *Fobi* genellikle mantık dışı bir korkudur. Bu sözcük Ares'in oğlu olan ve savaş alanında korku salan Phobos'un adından gelir.
- *Afrodizyak* sözcüğü genellikle cinsel duyguları uyaran bir yiyecek ya da ilaç için kullanılır. "Afrodit" bölümünde Afrodit'in hem ölümlülerde hem de ölümsüzlerde cinsel istek uyandırmaktan hoşlandığı anlatılıyor.
- *Adonis* genç ve yakışıklı bir delikanlıyı tanımlamak için kullanılır; tıpkı Afrodit'in âşık olduğu Adonis gibi.

- Şansı sürekli iyi giden kişi için *Midas gibi dokunuyor* denir. Kral Midas söylencesinde olduğu gibi o kişinin dokunduğu her şey altına dönüşmektedir.
- Hermes ile Afrodit'in oğlu olan Hermaphroditus fiziksel açıdan bir peri olarak doğmuş ve hem erkek hem de dişi olarak yaşamıştır. Bugün *hermafrodit* sözcüğü gerek insanlarda gerekse hayvanlarda hem erkek hem de dişi organlara sahip olanlar için kullanılmaktadır.
- *Titanyum* elementi adını güçleriyle nam salan Titanlardan alır. *Titanik d*evasa ve güçlü anlamına gelir, tıpkı eski Titanlar gibi.
- Adını mitolojiden alan bir diğer element, cıvadır (*mercury*; bu, Hermes'e Romalıların verdiği isimdir). Zeki, hayat dolu ve değişken karakterli kişilere cıva gibi denir.
- Ayların çoğunun isimleri kaynağını Roma mitolojisinden alır: *January* (Ocak) kapı girişlerinin ve başlangıçların iki yüzlü tanrısı Janus'tan gelir; *March* (Mart) adını savaş tanrısı Mars'tan alır; *April* (Nisan) Afrodit'in farklı bir şekli olabilir; *May* (mayıs) bir toprak tanrıçası olan Maia'dan kaynaklanır ve *June* (Haziran) da Juno'nun onuruna bu ismi almıştır. Haftanın günlerinin çoğu Norveç mitolojisine dayanmaktaysa da *Saturday* (Cumartesi) adını Roma tanrısı Satürn'den almıştır.

Psikolojide de bazı deyimler klasik mitolojiden kaynaklanır. Örneğin, aşırı kendini beğenmişlik şeklinde ortaya çıkan kişilik bozukluğu için kullanılan narsisizm, "Akhilleus, Agamemnon ve Diğer Önemli Kahramanlar" bölümündeki Narcissus'tan gelmektedir. Psikanaliz insanların iki yaklaşımı olduğunu ortaya koyar, bunlardan biri hayatla, diğeri ölümle ilgilidir; bu yaklaşımlar kimi zaman *Eros içgüdüsü* (hayat) ve *Thanatos içgüdüsü* (ölüm) olarak isimlendirilir.

Psikolojinin Geçmişle Bağlantısı

Psikolojinin kökeni Yunan söylencelerine dayanır. Psyche zihin, can ya da ruh demektir, ama Psyche aynı zamanda Aşk Tanrısı Eros'la bir macera yaşayan mitolojik bir karakterdi.

Klasik mitolojiden kaynaklanan, belki de en iyi bilinen deyim, psikanalizin temelini atan Avusturyalı nörolog Sigmund Freud tarafından kullanılmıştır. Freud "Akhilleus, Agamemnon ve Diğer Önemli Kahramanlar" bölümünde okuduğunuz Oedipus söylencesinden kaynaklanan *Oedipus kompleksi* deyimini kullandı. Bir kâhin Oedipus'un babasını öldürüp annesiyle evleneceğini söylemişti ve Freud kendi cinsinden olan ebeveyne duyulan kıskançlık ile karşı cinsten olan ebeveyne beslenen sevginin tüm çocuklarda gözlemlendiğine inanıyordu.

Spor dünyasında da klasik mitolojiden alıntılara rastlanır. Eski Yunanistan'da başlayan *Olimpiyat Oyunları* bunun en belirgin örneğidir. Spor ayakkabılarının ünlü markası Nike Yunan zafer tanrıçasının adıdır. *Maraton* sözcüğünün kaynağı ise Atinalı bir haberci olan Pheidippides'in söylencesidir. Maraton Savaşı sırasında Atinalı bir haberci olan Pheidippides Atina'dan Sparta'ya kadar koşarak Spartalıları istilaya karşı direnen Atinalılara katılmaya davet etti. Atina'dan Sparta'ya ulaşmak için Pheidippides yaklaşık 225 kilometrelik bir mesafeyi iki günde koşmuştu; sonra da Spartalıların yanıtını Atina'ya iletmek için 225 kilometreyi yeniden kat etti.

Olimpiyat Onuru

Günümüzdeki Olimpiyat Oyunları Eski Yunanistan'da tanrıların onuruna düzenlenen şenliklerin bir çeşitlemesidir. Bu şenliklerde sportif ve artistik yarışmalar yapılırdı. O zaman bile Olimpiyat Oyunları'nda dereceye girmek son derece hayranlık uyandırıcı ve saygın bir olaydı.

Söylencelerden esintiler en ummadığınız yerde karşınıza çıkabilir, örneğin bilgisayar alanında. Genelde bir *Truva atı* –tıpkı Truva'nın yenilmesine yol açan at gibi– çekici görünen ama aslında tehdit oluşturan bir şeydir. Bilgisayar ortamında (çoğu kez kısaca Truvalı denilen) bir Truva atı, faydalı ve masum görünüşüne karşın bilgisayarınıza izinsiz girilmesini sağlayan bir programdır.

YILDIZLARDA YAZILI

Bu kitapta öldükten sonra takımyıldızlara dönüştürülen kahramanlardan ve tanrılar tarafından onurlandırılan kahramanlardan söz edildi. Öyküleri "Artemis" bölümünde anlatılan Büyük Ayı ve Küçük Ayı da (Callisto ve oğlu Arcas) bu takımyıldızların arasında yer alıyor. (Callisto hakkında daha fazla bilgi "Zeus'un Sayısız Maceraları" bölümünde var.) Diğer takımyıldızlar Andromeda, Perseus ile Cerus (bkz. "Perseus") ve Herakles'tir. (Bkz. "Herakles'in On İki Uğraşı". Yunan Herakles sonradan Romalı Herakles oldu.)

Burçların simgeleri de kaynağını klasik mitolojiden alıyor:

- *Aries* (Koç), altın postlu koçtur.
- *Taurus* (Boğa), Europa'yı Girit'e götüren beyaz boğadır.
- *Gemini* (İkizler), Zeus ile Leda'nın ikiz oğulları Castos ile Pollus'tur.
- *Cancer* (Yengeç), Herakles'in karşılaştığı yengeçtir.
- *Leo* (Aslan), Herakles'in bir başka düşmanı olan Nemea Aslanıdır.
- *Virgo* (Başak), Romalıların adalet tanrıçası Astraea'dır.
- *Libra* (Terazi), Athena'nın terazisini temsil eder.
- *Scorpio* (Akrep), Orion'u öldüren akreptir.
- *Saggitarius* (Yay), ünlü bir okçu olan Chiron adındaki Sentor'dur.
- *Capricorn* (Oğlak), Zeus'u emziren Amalthes isimli keçidir.
- *Aquarius* (Kova), tanrıların sakisi Ganymede'dir.
- *Pisces* (Balık), hem Afrodit'in hem de Eros'un gizlenmek için yararlandıkları balıktır.

"Yunan ve Roma mitolojilerinin kıyaslanması" Yunan tanrı ve tanrıçalarının Roma'daki karşılıklarını vermektedir. Güneş sistemindeki gezegenlerin çoğuna bu Roma tanrılarının adı verilmiştir. Bazı asteroidler ve Jüpiter'in uyduları gibi gök cisimleri de isimlerini mitolojik varlıklardan almaktadır.

DİZİN

A

Acheron 77
Adak Sunucular (Aiskhylos) 16
Adonis 37, 83, 129, 135, 136, 193, 194, 243
Aegeus 71, 172, 173, 198, 199, 200, 201
Aegis 60
Aeneas 20, 21, 37, 40, 83, 84, 90, 91, 137, 163, 222, 231, 232, 233, 234
Aeneas (Vergilius) 21, 37
Aeolia 126, 208
Afrodit 6, 7, 12, 46, 62, 63, 95, 112, 123, 124, 129, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 145, 147, 155, 161, 164, 192, 193, 194, 201, 217, 218, 219, 220, 222, 230, 243, 244, 246, 249
Agamemnon (Aiskhylos) 16, 39, 91, 129, 163, 210, 214, 215, 218, 219, 222, 228, 244, 245
Aias (Sofokles) 17, 222, 223, 224, 227
Aiskhylos 15, 16, 17, 18, 38, 249, 250, 252, 253, 254
Akhilleus 91, 113, 125, 163, 169, 210, 213, 217, 221, 222, 224, 227, 244, 245
Allen, Woody 164
Alsestis (Euripides) 19
Altın Post 108, 120, 134, 156, 202, 246
Amazonlar 39, 125, 165, 168, 169, 170, 188, 201
Andromake (Euripides) 19, 227
Andromeda 12, 196, 246
Antigone (Sofokles) 17, 214
Apollo 5, 37, 41, 46, 61, 62, 69, 72, 82, 83, 95, 111, 112, 113, 114, 115, 126, 127, 128, 140, 144, 146, 147, 149, 152, 153, 154, 155, 199, 220, 221, 223, 224, 230, 249
Areopagus 193
Ares 5, 6, 8, 12, 46, 60, 61, 65, 92, 104, 122, 123, 124, 125, 126, 129, 130, 134, 135, 136, 137, 141, 142, 145, 153, 161, 165, 168, 169, 188, 192, 193, 194, 213, 220, 222, 230, 234, 243, 249
Argo (gemi) 156, 157, 203
Argonotlar 108, 120, 134, 135, 156, 165, 189, 201, 202, 203, 204, 214

Argus 144, 150
Ariadne 83, 119, 173
Arion 71
Aristoteles 214
Artemis 41, 43, 61, 66, 85, 89, 113, 114, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 136, 140, 149, 160, 169, 187, 194, 219, 220, 241, 246
Asclepius 113
Athena 5, 6, 8, 37, 45, 47, 56, 60, 69, 71, 72, 95, 104, 105, 106, 107, 108, 112, 117, 126, 130, 134, 137, 144, 145, 148, 156, 161, 165, 176, 177, 180, 186, 189, 192, 193, 195, 196, 203, 211, 212, 215, 217, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 227, 228, 230, 243, 246, 249
Atlas 41, 52, 53, 87, 88, 89, 189
Augustus 20
Aurora 230

B

Bakkalar (Euripides) 19
Baküs 83, 230
Bellerophon 169, 174, 175
Berlioz 84
Bernini, Gian Lorenzo 83
Boticelli, Sandro 83
Briseis 222
Büyük Dionysia 16, 17, 18

C-Ç

Calliope 149, 152
Callisto 85, 130, 131, 246
Calypso 145, 153, 211
Camenae 230
Campbell, Joseph 40
Caravaggio 83, 249, 251, 252
Castor 88
Cehennem (Dante) 37
Ceres 230
Charybdis 167, 204, 210, 211, 249
Chaucer, Geoffrey 37
Chimera 8, 174, 175
Circe 165, 166, 209, 210, 211
Çizgi roman 165
Clio 149, 152
Clytemnestra 88, 214, 215, 228
Coctaeu, Jean 163
Coen, Ethan 164
Coen, Joel 164

D

Dali, Salvador 83
Danae (Titian) 83, 84, 86, 195, 196
Dante Alighieri 37
Dardanos 231
Demeter 59, 71, 74, 75, 81, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 138, 149, 215, 220, 230
Devler 5, 43, 44, 45, 106, 130, 156, 208, 250
Diomedes 124, 188, 192, 220, 222, 224, 225, 227
Dönüşümler (Ovidius) 22
Dürer, Albrecht 190

E

Echidna 32, 174, 182
Elektra 17, 19, 33, 84, 87, 89, 231
Eleusis Gizemleri 81, 100, 102, 138
Eos 28, 42, 230
Ephialtes 71, 130, 145, 193, 194
Epimetheus 25, 29, 30, 41, 52
Erinyeler 80, 165, 176, 180, 215
Eros 124, 136, 161, 203, 230, 244, 245, 246
Erysichthon 98, 99
Eumenidler (Aiskhylos) 16
Euripides 18, 19
Eurydike 90, 146, 215

F

Faustulus 235
Fenikeli Kadınlar (Euripides) 19
Frankenstein: Çağdaş Prometheus (Shelley) 38
Freud, Sigmund 245

G

Gaia 5, 24, 25, 31, 33, 35, 36, 41, 42, 43, 44, 46, 49, 50, 51, 52, 59, 65, 72, 104, 114, 133, 250
Ganymede 87, 246
Girit boğası 188
Gizli Tarih (Tartt) 39
Glaucus 166
Gorgonlar 32
Gripaslar 180
Gyges 35

H

Hades 5, 8, 58, 59, 65, 74, 75, 76, 77, 78, 90, 91, 92, 93, 94, 98, 101, 103, 121, 145, 146, 162, 189, 192, 220, 230, 250
Harpiler 33, 180, 203, 231
Hebe 66, 67, 87, 161
Hekate 32, 101, 156, 157, 158, 159
Hektor 125, 163, 192, 219, 221, 222, 223, 224, 227
Hekuba (Euripides) 19, 113, 227
Helen (Euripides) 19, 40, 88, 91, 136, 137, 163, 201, 217, 218, 221, 222, 223, 224, 226
Helios 26, 27, 28, 41, 42, 52, 101, 141, 142, 166, 210, 211
Hephaistos 6, 29, 46, 54, 60, 63, 67, 104, 134, 139, 140, 141, 142, 147, 176, 188, 198, 199, 219, 230, 250
Hera 44, 45, 56, 57, 59, 61, 64, 65, 66, 67, 85, 89, 100, 112, 114, 116, 117, 118, 127, 128, 131, 137, 139, 140, 141, 144, 145, 148, 150, 151, 161, 164, 185, 188, 202, 203, 217, 219, 231
Herakles 8, 19, 45, 56, 66, 67, 86, 92, 105, 124, 126, 150, 151, 161, 164, 169, 180, 183, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 201, 203, 224, 225, 230, 246
Herakles'in Çocukları (Euripides) 19
Hermaphroditus 244

Hermes 29, 46, 47, 62, 75, 78, 89, 113, 117, 131, 136, 137, 143, 144, 145, 146, 147, 150, 159, 189, 190, 194, 195, 196, 209, 211, 217, 219, 230, 244
Heroides (Ovidius) 22
Hesiodos 14, 15, 20, 155, 174
Hesperidler 32, 65, 189
Hestia 56, 59, 94, 95, 96, 100, 130, 134, 189, 220, 230
Hippolytus (Euripides) 129, 136, 201
Homeros 7, 13, 14, 15, 20, 206
Hyperion 41
Hypnos 24, 162

I-İ

İapetus 41, 52, 251
İason 8, 37, 108, 120, 134, 202, 203, 204, 205, 213
Idomeneo (Mozart) 84
İdomeneus 227
İlahi Komedya (Dante) 37
İlyada (Homeros) 13, 14, 39, 64, 163, 179, 213
İo 87, 144, 150
İobates 174, 175
İokaste 182, 214, 215
İolaus 187
İphigenia Aulis'te (Euripides) 19, 39, 129, 214, 219, 228
İris 33, 161, 221
İşler ve Günler 15
İyon (Euripides) 19

J

Janus 244
Joyce, James 38
Jül Sezar 22
Juno 65, 230, 231, 232, 233, 244
Jüpiter 20, 83, 230, 231, 232, 240, 247, 251
Jüpiter, Neptün ve Plüton (Caravaggio) 83

K

Kadmos 124
Kaos 23, 24, 31, 58
Kassandra 38, 223, 227
Katarsis 214
Kayıp Cennet (Milton) 37
Keats, Joan 38
Kerberos 78, 91, 189
Kibele 114, 118
Kikloplar 8, 24, 35, 36, 41, 42, 49, 52, 53, 58, 72, 140, 207
Kral Oedipus (Sofokles) 17
Krezüs 115
Kronos 41, 43, 49, 50, 51, 52, 53, 58, 133, 148, 180, 230

L

Labirent 171, 172
Ladecaemon 89
Ladon 32
Laius 214, 215
La Minotaurmachie (Picasso) 83
Laokun 226
Laomedon 72

Latinus 232, 233
Lavinia (Le Guin) 40, 232, 233, 234
Leda 88, 218, 246
Le Guin Ursula K. 40
Lernalı Hydra 180, 187, 188
Leto 41, 42, 61, 66, 114, 127, 128, 149
Linus 114
Lotus yiyiciler 206
Lucius Junius Brutus 242
Lucius Tarquinius Priscus 240
Lucretia 242

M

Maraton Savaşı 245
Mars 39, 83, 230, 235
Marsyas 112, 154
Medea (Euripides) 19, 200, 201, 203, 204, 205
Medusa (Caravaggio) 7, 32, 60, 71, 72, 83, 176, 177, 178, 195, 196
Megara 185, 186
Menelaus 136, 137, 163, 218, 219
Merkür 230
Metis 52, 104, 148, 149, 251
Michelangelo 80
Midas 120, 121, 244
Milo Venüs 82
Milton, John 37, 38
Minerva 37, 230
Minos 88, 109, 110, 119, 171, 172, 173
Minotor 8, 12, 119, 171, 172, 173, 201
Mitolojinin Gücü (Campbell ile Moyers) 40
Mozart, Wolfgang Amadeus 84
Müzler 15, 230

N

Narcissus 214, 244
Narcissus (Caravaggio) 83
Narsisizm 244
Nemea Aslanı 186, 246
Nemesis 24, 162
Neoptolemus 224, 227
Neptün 83, 230, 231
Nereidler 33, 70, 153, 196
Nereus 31, 33, 35, 41, 70
Nestor 223, 228
Nike 162, 245
Numitor 234, 235

O

Oceanidler 42
Oceanus 27, 42, 52, 70, 149
Odysseia (Homeros) 13, 14, 38, 166, 179, 206
Odysseus 8, 35, 38, 91, 105, 145, 153, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 218, 222, 224, 225, 226, 228, 230, 243
Oedipus 8, 182, 214, 215, 245
Oedipus Kolonos'ta (Sofokles) 17
Oedipus kompleksi 245
Olimpiyat Oyunları 245
Ölülerin Yargıçları 78, 109
Olympos Dağı 7, 46, 47, 52, 54,

56, 58, 59, 65, 68, 74, 87, 94, 98, 101, 111, 112, 119, 121, 130, 139, 140, 141, 144, 147, 149, 161, 191, 192
Oresteia (Aiskhylos) 16, 180
Orestes (Euripides) 19, 180, 215
Orion 246
Orman perileri 51, 61, 65, 114, 118, 128, 153, 154, 159, 160
Orpheus 83, 90, 114, 163, 215
Otus 71, 130, 193, 194
Ovidius 7, 20, 21, 22, 250, 252, 253

P

Pan 27, 47, 156, 159, 160, 230, 243
Pandora 29, 30
Paris 82, 83, 136, 137, 145, 163, 217, 218, 219, 220, 221, 224
Parthenon 82, 106, 107
Patroklos 221, 222
Pegasus 72, 174, 175, 177
Pelops 215, 216
Penelope 83, 211, 212
Persephone 74, 75, 76, 81, 90, 91, 92, 93, 98, 100, 101, 103, 117, 135, 138, 146, 149, 158, 215, 230
Perseus 8, 12, 72, 83, 86, 176, 177, 195, 196, 197, 246
Persler (Aiskhylos) 16
Philoctetes (Sofokles) 17, 224, 225
Phlegyas 126
Phobos 123, 124, 136, 243
Phoebe 42, 88, 149
Phthia 113, 125
Picasso, Pablo 83
Pleiades 89
Pluton 230
Plutus 100
Polydectes 176, 195, 196
Polyphemus 72, 206, 207, 208
Pontus 31, 35, 41
Pope, Alexander 38
Popüler Kültür 163, 164
Poseidon 8, 33, 35, 55, 56, 58, 59, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 95, 110, 124, 134, 135, 136, 142, 147, 153, 156, 171, 176, 177, 188, 193, 196, 198, 199, 206, 208, 209, 210, 211, 213, 219, 227, 228, 230, 231
Pressfield, Steven 39
Priamos 38, 113, 163, 218, 221, 222, 223, 224, 227
Procrustes 200
Prometheus 25, 26, 29, 30, 38, 41, 42, 51, 83, 140, 213
Proteus 174
Psikoloji 244, 245
Psyche 83, 245
Pythia 40, 114, 115
Python 127

Q

Quirinus 238

R

Remus 234, 235, 236
Rhea 42, 49, 50, 51, 118, 230, 234, 235
Roma 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 14, 20, 21, 22, 38, 62, 65, 82, 84, 91, 96, 97, 155, 180, 228, 229, 231, 232, 234, 235, 236, 237, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 247, 253, 256
Romulus 20, 234, 235, 236, 237, 238, 239
Rubens, Paul 83
Rush 83

S-Ş

Sabinler 237
Satirler 154
Satürn 230, 244
Scylla 34, 166, 167, 204, 210
Selene 27, 28, 42, 165
Servius Tullius 241
Sevgiler (Ovidius) 22
Sfenks 8, 182, 215
Shakespeare, William 37
Shelley, Mary 38
Shelley, Percy Bysshe 38
Sirenler 8, 34, 135, 210
Sisifos 92, 93
Sofokles 7, 16, 17, 18, 249, 251, 252, 253
Styx 77, 91, 92, 146, 189, 213

T

Takımyıldızlar 7, 11, 246
Tanrıların Doğuşu (Hesiodos) 15, 155
Tantalos 215
Tarım İşleri (Vergilius) 21
Tartaros 35, 36, 42, 44, 46, 48, 49, 52, 53, 56, 79, 80, 92, 93, 109, 110, 128, 145, 157, 253
Tartt, Donna 39
Tebai'ye Karşı Yediler (Aiskhylos) 16
Telegonus 209
Telemachus 228
Tethys 42, 51, 149
Thanatos 24, 92, 162, 244
Theseus 6, 8, 38, 39, 71, 91, 92, 119, 169, 173, 198, 199, 200, 201, 253
Timandra 88
Tiresias 151, 210, 211, 253
Titanlar 5, 24, 27, 41, 43, 49, 52, 117, 157, 244, 253
Titian 83
Troy (Petersen) 163
Truva atı 206, 246
Truvalı Kadınlar (Euripides) 19
Truva Savaşı 6, 8, 10, 11, 14, 37, 39, 40, 73, 84, 91, 113, 125, 129, 137, 145, 161, 163, 169, 192, 206, 213, 214, 217, 219, 221, 222, 223, 228, 231, 253
Turnus 233
Typhon 11, 46, 47, 48, 144, 174, 182

U-Ü

U2 83
Ulysses (Joyce) 38, 163, 230
Uranus 24, 35, 36, 41, 42, 43, 49, 50, 51, 133, 253

V

Vega, Suzanne 83
Venüs 20, 37, 62, 82, 83, 133, 230, 251, 253
Venüs'ün Doğuşu (Boticelli) 83
Venüs ve Adonis 37, 83
Venüs ve Mars (Boticelli) 83
Vergilius 7, 20, 21, 37
Vesta 96
Vesta Bakireleri 94, 96, 97, 234
Vesta Rahibeleri 95, 96, 97
Vesta Tapınağı 95
Vulcan 230

Y

Yeraltı Dünyası 5, 35, 59, 62, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 90, 91, 92, 93, 98, 100, 101, 103, 109, 121, 126, 135, 136, 145, 146, 158, 159, 189, 201, 210, 211, 215, 232, 253

Z

Zafer 137, 157, 162, 245
Zagreus 117
Zeus 5, 6, 7, 25, 26, 28, 29, 30, 35, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 85, 86, 87, 88, 89, 92, 95, 100, 102, 103, 104, 109, 110, 116, 117, 122, 126, 127, 128, 130, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 155, 157, 161, 162, 165, 171, 185, 192, 195, 211, 213, 217, 218, 220, 222, 227, 230, 231, 246, 254
Zevk 60, 61, 124, 134, 141, 151, 192
Zeyna 164
Zincire Vurulmuş Prometheus (Aiskhylos) 83

TANRI VE TANRIÇALARDAN CANAVARLARA VE ÖLÜMLÜLERE BİR ANTİK MİTOLOJİ REHBERİ

Sizi tıpkı Odysseus gibi maceralarla dolu bir yolculuğa çıkaracak olan bu kitapta Truva Savaşı, Perseus'un Medusa'yı öldürüşü, Oedipus'un bir kehanetten kaçışı gibi en ilginç klasik mitoloji öykülerini bulacaksınız. Kendisinden bir şeyler istemek için gelen konuklarını "unutma sandalyelerine" oturtan Hades; yatağına uydurmak için yolcuların bacaklarını kesip boyunu kısaltan hancı Procrustes; bir açgözlüyü kendi etini yemeye mahkûm eden Demeter; söyledikleri şarkılarla denizcilerin aklını başından alıp gemilerin kayalıklara bindirmesine sebep olan Sirenler; sorduğu bilmecenin cevabını bulamayan yolcuları parçalayıp yiyen canavar Sfenks ise bu öykülerde karşılaşacağınız en tuhaf mitolojik karakterlerden yalnızca birkaçı olacak. Ayrıca Eski Yunan ve Roma mitolojisini anlatan belli başlı klasik çağ yazarları ve eserleri hakkında bilgi sahibi olacaksınız.

internetsatış
saykitap.com
30 TL
ISBN 978-605-02-0388-2
9 786050 203882
SAY YAYINLARI

10. BASKI

sayyayincilik.com
facebook.com/sayyayinlari
twitter.com/sayyayinlari
instagram.com/sayyayincilik